

Kevser Suresi

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

MEHMET ÜNAL

İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİ

(İNSANLIK ÖLÇÜTLERİ)

KEV SER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 241

Eserin Adı: İslâmî Değer Ölçütleri (İnsanlık Ölçütleri)

Yazar: Mehmet Ünal

Edit: Firdevs Pişbin

Son Okur: Kevser

Mizanpaj: Kevser

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: Kasım 2015

ISBN: 978-605-4792-42-9

KEYSER YAYINLARI

Balabanağa Mah. Büyük Reşitpaşa Cad.

Yumni İş Mrk. No: 16 B / 25

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Âl-i Yasin'e Selâm Olsun!

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Mehmet Ünal

1938 yılında Kayseri'nin Emmiler köyünde doğdu. İlkokulu köyünde, Ortaokul ve Liseyi Kayseri'de okudu. 1965 yılında Ankara İlâhiyat Fakültesini bitirdi, Ankara merkez vaizliği, Lise ve İmam Hatip Liselerinde meslek dersleri öğretmenliği görevlerinde bulundu.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

TAKDİM

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selâm, O'nun Resulüne, Ehl-i Beyt'ine ve ökçeleri üzerinde gerisin geriye dönmeyen sahabesine olsun.

Değerli okuyucu bu kitap; 1) adından da anlaşılacağı gibi İnsan-ı Kâmil olmanın ipuçlarını vermektedir.

2) Bu kitap aynı zaman da Müslümanların kurtuluşunun ancak Kur'ânî bir vahdetle mümkün olabileceğini ve bu vahdetin gerçekleşmesi için İlâhî bir proje sunmaktadır.

3) Kitapta geçen ayet-i kerimelerin önce orijinal Arapça metni verilmiş daha sonra da mealleri kaydedilmiştir. Okuma akışının sağlanması için Arapça bilmeyen okuyucuların Arapça metinleri dikkate almadan Türkçe meallerini takip etmelerini tavsiye ediyorum.

4) Bu kitap hazırlanırken yararlanılan eserlerin bir listesi kitabın sonunda kaydedilmiştir. Bununla birlikte, "Miraçtaki Sırlar", "İmam Ali'nin (a.s) Duaları", "Büyük Günahlar", "Ehl-i Beyt Sevgisi", "Ahlâk ve İlişkilerimiz", "Ehl-i Beyt Ahlâkı", "Rahmet Peygamberi", "Nehcü'l-Belağ", "Ehl-i Beyt Mektebinde Temel İnanç

lar”, “Doğruların Öyküsü” ve “Ehl-i Beyt’in Sırları” isimli kitaplardan önemli alıntılar yapıldığını belirtmem gerekmektedir.

5) Ve bu kitabın biz çaresizlerin en çaresizinin ve okuyucularının yolunu aydınlatmasını Allah’tan (Azze ve Celle) niyaz ediyorum.

M. Ü.

Ramazan 2015

ÖNEMLİ SÖZ

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selâm, O'nun Resulüne, Ehl-i Beyt'ine ve ökçeleri üzerinde gersin geriye dönmeyen sahabesine olsun.

Hız. Ali'nin (a.s) arkadaşşı Kays oğlu Süleyym Hilalî diyor ki: "Mü'minlerin Emîri'nin ashabından Hemmam⁽¹⁾ ayağa kalktı ve şöyle dedi: Muttakileri (Allah'tan saygı ile çekinenleri) görüyormuşum gibi bana tarif et!"

Mü'minlerin Emîri cevap vermekten sakındı ve şöyle dedi: "Ey Hemmam Allah'tan saygıyla çekin ve güzel işler yap! Allah saygıyla çekinenlerle (muttakiler) güzel iş yapanlarla beraberdir."

Hemmam O'na şöyle dedi: "Seni ikramda bulunan, özel kılan, bağışta bulunan ve o şeylerle seni üstün kılanın hakkı için onları bana tarif etmeni istiyorum."

Bunun üzerine Mü'minlerin Emîri ayağa kalktı. Allah'a hamd etti, O'nu övdü. Peygamberi'ne ve Ehl-i Beyti'ne salât etti. Sonra şöyle dedi:

1- Hemmam Hız. İmam Ali'nin (a.s.) muttakî, çalışkan ve fazîlet ehli bir ashabıdır.

“Amma sonra! Şüphesiz varlıkları Allah yarattı. Onları yarattığında onların itaatlerine ihtiyacı yoktur ve isyanlarından güvendedir. Çünkü isyan edenin günahı O’na zarar vermez ve itaat edenlerin itaati O’na fayda vermez. Onların geçimlerini aralarında bölüştürdü ve dünyadaki yerlerine yerleşirdi. Mü’minler! Onlar dünyada fazilet (üstünlük) ehlidirler. Konuşmaları doğru, giyimleri orta halli ve yürüyüşleri alçak gönüllüdür. İtaatle Allah’a boyun eğler. Allah’ın haram kıldığı şeylere gözlerini kapatarak ilerlerler ve kulaklarını ilme vakfederler. Nefisleri bela zamanında rahatlık zamanındaki gibidir. Allah’ın kazasına razı olmuştur. Eğer Allah’ın onlar için yazmış olduğu ecel olmasaydı ruhları sevap arzusu ve azap korkusuyla bir göz kırpması kadar bedenlerinde durmazdı. Nefislerinde yaratıcı büyük ve gözlerinde O’ndan başkası küçüktür. Onlar cenneti gören ve onda nimetlendirilen, cehennemi gören ve onda azap gören kimse gibidirler. Kalpleri hüznü, çevreleri güvenli, bedenleri zayıf, ihtiyaçları az, nefisleri iffetli ve İslam’a yardımcıları büyüktür.”

“Ardında uzun bir rahatlık olan kısa günlere sabır gösterirler. Kerim olan Rableri onlar için kârlı bir ticaret hazırlamıştır. Dünya onları ister. Onlar onu istemezler. Dünya onları talep eder. Onlar onu aciz bırakırlar.”

“Geceleri ayaklarını yan yana koyup Kur’an’dan bölümleri okurlar. Öyle bir okurları ki, onunla nefisleri hüzünlenir ve onunla dertlerine çare ararlar. Hüzünleri günahlarına ve içteki yaralarına ağlamaktan çoşar, ne zaman içerisinde teşvik eden bir ayete rastlasalar özlemle ona bağlanırlar ve nefisleri arzusuyla ona yönelir, onun gözlerinin önünde olduğunu zannederler.

Kemerlerini sıkar, ulu olanı (azîm) ve dilediğini zorla yaptıranı (Cabbâr) överler. Alınlarını, avuçlarını, dizlerini ve ayak-uçlarını yere koyarlar.⁽¹⁾ Gözyaşları yanaklarından süzülür. Ateşten kurtulmak için boyunlarını eğerek Allah'a yalvarırlar. Ne zaman içerisinde korkutma olan bir ayete rastlasalar kalplerini kulak ve gözlerini ona verirler. Ondan dolayı tüyleri ürperir ve kalpleri korkuyla dolar. Cehennemin gürültüsünü, hırıltısını ve soluğunu kulaklarının dibinde zannederler."

"Ama gündüzleri halimler, âlimler ve Allah'tan saygıyla çekinen iyilerdir. Korku onları yontulmuş oka çevirmiştir. Onlara bakan hasta olduklarını veya akıllarını yitirdiklerini zanneder. Oysaki hastalıkları yoktur ve büyük bir iş onları meşgul etmektedir."

"Allah'ın yüceliğini ve saltanatının şiddetini andıklarında onları meşgul eden şeyle birlikte ölümün zikri ve kıyametin korkularıyla kalpleri dehşete düşer, düşünceleri kararsız kalır, akılları başlarından gider ve ondan dolayı derileri ürperir. Bu halde çıktıklarında gecikmeksizin temiz amellerle Allah'a yönelirler. Allah için aza razı olmazlar ve çoğu gözlerinde büyütmezler."⁽²⁾

"Onlar kendilerini suçlarlar ve yaptıklarından kaygılanırlar. Onlardan birini överlerse o söylenenden dolayı korkarlar ve (kendi kendilerine) şöyle derler: Ben kendimi başkalarından daha iyi tanırım ve Rabbim beni benden daha iyi tanır. Allah'ım söyledikleri şeyler yüzünden beni suçlama, beni onların zannettikle-

1- Secde yerleri yalnız Allah'ındır. (Alınlar, avuçlar, dizler, ayakları) (Cin, 18)

2- Çok ibadet yaparlar ama gözlerinde büyütmezler.

rinden daha iyi kıl. Onların bilmediği suçlarımı affet. Şüphesiz ki sen gaybı bilen ve ayıpları örtensin.”

“Mü'minlerin her birinin özelliklerinden bazıları; dinde güç, yumuşaklıkta ihtiyat (akıllıca davranma), şüphesiz îman, ilme doymama, fıkhıta (İslam hukuku) kavrayış, ilim beraberinde hilm (ağırbaşlılık), bağışta şefkat, ılımlılıkta dikkat, zenginlikte orta hâllilik, ibadette boyun eğmek, yoksullukta tahammül, zorlukta sabır, çile çekene merhamet, yerinde bağış, kazançta (işte) yumuşaklık, helalde paklık, hidayette sevinç, tamahtan sakınma, iyilikte direnme ve şehvet zamanı kendini korumadır. Kendisini tanımayanın övmesinden dolayı gururlanmaz ve amellerini hesaba çekmeyi terk etmez. Yaptıklarını yetersiz görür ve iyi işler yapar.”

“Öyle biridir ki akşam eder ve gayreti şükürdür. Sabah eder ve işi zikirdir. Geceyi kaygıyla geçirir ve sabahları neşe ile uyanır. Kaygısı sakındırıldığı şeylerden dolayıdır. Neşesi ise elde ettiği üstünlük ve rahmetten dolayıdır. Eğer nefsi onu hoşlanmadığı şeylere zorlarsa sevincine sebep olan isteklerini nefsine vermez. Sevinci ebedî ve sürekli olanlarda, gözünün aydınlığı yok olmayanlarda, arzusu kalıcı olanlarda ve zühdü (kaçınması) kalıcı olmayanlardadır.”

“O, hilmi (ağırbaşlılığı) ilimle, ilmi akılla karıştırır. O'nu tembellikten uzak, sürekli neşeli, arzuları yakın, hataları az, ecelini bekleyen, alçak gönüllü, nefsi gani (elde ettiğiyle yetinen), cehaleti gizli, işi kolay, dinini iyi koruyan, şehveti ölmüş, öfkesi dinmiş, ahlakı temiz, komşusu güvende, kibri zayıf, kendisi için takdir edilenle yetinen, sabrı sağlam, işi hikmetli ve zikri çok olarak görürsün. Dostların kendisini güvenilir bildiği şey-

leri (sırlarını başkasına) anlatmaz, düşmanından tanıklığı esirgemez,⁽¹⁾ hak olan bir şeyi gösteriş için yapmaz ve utandığı için onu bırakmaz, ondan iyilik beklenir, kötülükse ondan beklenmez, kendisine zulüm edeni affeder, onu mahrum edene bağışta bulunur, kendisiyle bağını koparanla ilişki kurar, yumuşaklığı uzak olmaz, şüphe ettiği şeyde acele etmez, kendisine açık olan şeyde dikkat eder, bilgisizliği uzaktır, sözü yumuşaktır, hilesi yoktur, iyiliği çoktur, sözü doğru, fiili güzel, iyiliği dokunan ve kötülüğü dokunmayandır.”

“Sarsıntılı zamanlarda ağırbaşlı, hoşlanılmayan ve zor olan şeylerde sabırlı ve bolluk zamanında şükredicidir. Kin duyduğu kimseye zulmetmez, sevdiği şeyde günah işlemez, kendisinin olmayan şeyi iddia etmez ve kendisine ait olan bir hakkı inkâr etmez. Onunla aleyhine tanıklık edilmeden önce hakkı itiraf eder. Koruması için verilen şeyi zayı etmez, başkalarını kötü lakaplarla çağırmaz, hiç kimseye haksızlık etmez, kıskançlıkla hareket etmez, komşusuna zarar vermez ve (başkalarının basına gelen) belalarla istihzâ etmez.”

“Emanetleri iade eder, salata koşar, çirkin işlere ilgisizdir, iyiliği tavsiye eder ve kötülükten sakındırır. Bilgisizlikle işlere girişmez ve acizlikle hakkın dışına çıkmaz.”

“Susarsa susması onu üzmez, konuşursa yanlış söylemez, gülerse sesini yükseltmez, kendisi için takdir edilene yetinendir, öfke ona kendini kaybettiremez, heva (nefsi istekler) ona galip gelemmez, cimrilik onu yenemez ve kendisinin olmayan şeyi istemez.”

1- Düşmanının yararına da olsa doğruya tanıklık eder.

“İlim öğrenmek için halka karışır, salim ve esen kalmak için susar, anlamak için sorar, kazanmak için ticaret yapar ve öğrenmek için araştırır. İyi sözü onunla başkalarına karşı övünmek için dinlemediği gibi kendisiyle eşit olanlara karşı büyüklük taslamak için de konuşmaz.”

“Nefsi onun elinden rahatsızdır, ama insanlar ondan rahattadırlar. Nefsini ahireti için yorar, ama insanları nefsinden rahata ulaştırır. Ona zulmedilirse Allah intikamını alıncaya kadar sabreder. Birinden uzaklaşması uzaklaştığı kişiden sakınmak ve kendini korumak içindir, birine yaklaşması da yaklaştığı kişiye şefkat ve merhamettendir. Uzaklaşması kibir ve büyüklük taslamaktan değildir, yaklaşması da hile ve yüzüne gülerek aldatmak için değildir, Kendisinden önce iyilik ehli olanlara uyar ve o ardından gelen iyilik ehlinin önderidir.”

Süleym şöyle devam etti: “Hemmam feryat etti ve kendinden geçip yere yığıldı. Mü’minlerin Emîri; Allah’a yemin olsun ben de bundan korkuyordum.” dedi ve ekledi: “İşte yüce öğütler ehline böyle tesir eder.”

Adamın biri şöyle dedi; “Neden bunu yaptın Mü’minlerin Emîri?”

Ali şöyle dedi:

“Herkes için bir ecel vardır ondan kaçamaz ve (her şey için) bir sebep vardır onu terk edemez. Sakin ol ve sözünü tekrar etme! Bu sözü Şeytan senin diline getirmiştir.”

Sonra Hemmam başını kaldırdı, feryat etti ve dünyadan göçtü. Allah ona rahmet etsin!”⁽¹⁾

1- Ehl-i Beyt’in Sırları, s. 264.

GİRİŞ

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selâm, O'nun Resulüne, Ehl-i Beyt'ine ve ökçeleri üzerinde gerisin geriye dönmeyen sahabesine olsun.

İslâmî Değer Ölçütleri

- a) Birincil (temel) ölçütler
- b) İkincil ölçütler

Ehl-i Sünnet Ekolü'nde Birincil (Temel) Ölçütler:

- 1) Allah'a (c.c)
- 2) Meleklerle
- 3) Kitaplara
- 4) Peygamberlere
- 5) Ahiret gününe
- 6) Kadere îman etmektir.

Ehl-i Beyt Ekolü'nde Birincil (Temel) Ölçütler:

- 1) Tevhid

2) Adalet

3) Nübüvvet

4) İmamet

5) Mead

Ehl-i Beyt ekolünün bu beş inanç ölçütünden üçü; tevhid, nübüvvet, mead, kâfir ve Müslümanı birbirinden ayırt etme ölçütüdür. Adalet ve imamet ise Ehl-i Beyt Ekolü'nü Ehl-i Sünnet Ekolü'nden ayıran ölçüttür.

İki Önemli Nokta:

1) Temel İslâmî değer ölçütlerinden herhangi birini taşımayan bir kimse, diğer temel ölçütleri ve ilerde kaydedeceğimiz ikincil ölçütlerin tamamını taşısa bile bir değer ifade etmez.

2) Temel İslâmî değer ölçütlerinden imamet ölçütünün özel bir önemi haiz olduğunun altını çizmekte yarar vardır.

* * *

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'ANÎ VAHDET İÇİN BİR İLÂHÎ PROJE

KUR'ÂNÎ VAHDET İÇİN BİR İLÂHÎ PROJE

Bugün Müslümanlar olarak en çok muhtaç olduğumuz değerler; **imamet, velâyet, masumiyet, ümmet, ümmet bilinci, vahdet, kardeşlik ve özgürlük** gibi kavramlarda saklıdır. Çok tabiidir ki, ümmet olmadan, ümmet bilincinden, vahdetten, kardeşlikten, fıkıhtan, ibadetten, muamelattan, güçten, cihattan, özgürlükten, siyasetten bahis açmak, serap ve ütopya peşinde koşmaktan başka bir şey değildir.

Ümmet adlı bir organizmanın ortaya çıkması ise temel bir umdeye bağlıdır. Bu umde **imam** ve **imamettir**. İmamet, Ümmet olgusunun olmazsa olmazıdır. İmametinde bir olmazsa olmazı vardır. Bu olmazsa olmaz **masumiyettir**. Masumiyet ise teşriî değil, tekvînîdir. Fıtratı masumiyet olan İmametinde işlevsellik kazanabilmesi ancak ve ancak velâyetle mümkündür. Velâyet ise teşriîdir. Allah (azze ve celle) bu teşriîyetle, Müslüman bireyleri bir ümmeti oluşturabilmeleri için, masumiyeti kanıtlanmış bir imama yönlendirecek velâyet sorumluluğuyla karşı karşıya bırakmıştır. Bu bir “**İlâhî proje**”dir.

Bu proje Kur'an ve sünnette “**Ehl-i Beyt**” olarak somutlaştırılmıştır.

Ehl-i Beyt İmamları, Allah (c.c) tarafından, masumiyetleri İlm-i İlâhî’de takarrür olunan **“On İki İmam”, “On İki Sahip”, “On İki Hüccet”** olarak, Resulullah’tan (s.a.a) sonra insanlığa tekvînî bir irade ile önerilmiş olan İmamlardır.

Allah (c.c) ve Resulü’nün (s.a.a) insanlığa ve Müslümanlara sunduğu bu **“imamet projesi”** Benî Saide Sakî-fesinde yırtılarak bir tarafa atılmıştır.⁽¹⁾

-
- 1- Kur’ân-ı Hakîm’de Allah (c.c) **“Gerçekten Allah her çeşit pislik ve fenalığı siz Ehl-i Beyt’ten uzaklaştırmayı ve sizi tertemiz kılmayı irade eder.”** buyurmaktadır. (Ahzab, 33) Ehl-i Beyt ve Ehl-i Sünnet tarafından nakledilen çok sayıda hadis-i şerif, zikredilen âyetin Hz. Resulullah, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin (Allah’ın selâmı onların üzerine olsun) hakkında nazil olduğunu beyan etmektedir. Ömer b. Ebû Selme şöyle rivayet ediyor: *“Zikredilen âyet Ümmü Seleme’nin evinde nazil oldu. Sonra Hz. Resul (s.a.a) Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin’i yanına çağırdı ve mübarek abasını onların üzerine atarak şöyle buyurdu: ‘Allah’ım! Bunlar benim Ehl-i Beyt’imdir. Her çeşit pislik ve noksanlığı onlardan uzaklaştır ve onları tertemiz kıl.’ Ümmü Seleme: ‘Ya Resulallah, ben de onlardan mıyım?’ deyince de, Resulullah: ‘Hayır, ama sen hayır üzeresin’ buyurdu.”* (Yenabiü’l-Mevedde, s. 125.) Yine bunun içindir ki, Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: *“Ben ve Ehl-i Beyt’im günah ve isyandan masumuz.”* (Ed-Dür-rü’l-Mensur, c. 5, s. 199.) İbn Abbas şöyle rivayet ediyor: Resulullah’tan duydum, şöyle buyuruyordu: *“Ben, Ali, Hasan, Hüseyin ve Hüseyin’in soyundan gelecek olan dokuz imam tertemiz ve masumuz.”* (Yenabiü’l-Mevedde, s. 445.) Hz. Ali de (a.s) şöyle buyuruyor: *“Allah-u Teâlâ Peygamberi’ne itaati vacip (farz) kılmuştur. Çünkü o masumdur ve hiçbir zaman halkı Allah’a isyana götüren yöne yöneltmez. Emir sahipleri olan imamlar da öyledir. Onlara itaat, Allah ve Resul’ü tarafından vacip (farz) kılınmıştır. Onlardan başka kimseye kayıtsız, şartsız itaat vacip (farz) değildir.”*

Sakîfeyi izleyen Sünnî İslam düşüncesi bu İlâhî projeyi reddettiği için, Müslümanların kahir ekseriyetini oluşturan İslâm dünyası dün olduğu gibi bugün de, siyasî, ahlakî, kültürel ekonomik, askerî güçten ve yukarıda ifade ettiğimiz, değer ve imkânlardan mahrumdur.

İslâm dininin iki şer'i kaynağı vardır. Bunlar; Kur'ân ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) sağlam sünnetidir. Bu iki kaynaktan sudûr eden her emir, nehiy, yasa ve kural Müslümanlığımızın kesin ölçütleridir. Selim akıl sahibi her insan Müslüman olmak, İslâm dininin öngördüğü îman ve İslâm dairesine girmek, bu dairenin içinde kalmak istiyorsa Kur'ân ve Peygamber'e mutlak bağlılık göstermek mecburiyetindedir. Tâli bir meselede dahi yapılacak bilinçli bir sapma, inkâr anlamına gelir. Temel meselede ortaya konacak bir sapma ise Allah (c.c) ve Resulü ile açıktan savaşmaktır. Mutlak nifak ve mutlak inkârı beraberinde getirir.

İslâm'ın ve İslâm ümmetinin yükünü kim ve kimler taşıyabilir. Bu "emanet-i kübra"ya kimler talip olabilir. Yani bu misyonu kim ve kimler layık-ı veçhile yerine getirebilir, getirmelidir?

Böyle bir misyona talip olanlar büyük ölçüde mükemmeliyete sahip olsalar dahi, İslâm'ın ve ümmetin sorumluluğunu taşıma liyakati gösteremezler. Çünkü bu

(Bahrü'l-Menakıb, s. 100.) Tathir âyeti nazil olduktan sonra, Hz. Resulullah, altı aya kadar, bazı rivayetlere göre de sekiz aya kadar, sabah vakitleri, sabah namazına gittiğinde Hz. Fâtıma'nın (s.a) evinin önünden geçer, mezkur âyeti okur, Ehl-i Beyt'ini tanıtır, onlar için dua ederdi. (ed-Dürrü'l-Mensur, c. 5, s. 199.) Tathir âyeti olarak bilinen bu âyet-i kerime görüldüğü gibi, açık bir şekilde Ehl-i Beyt'in masumiyetini (günah ve hatadan uzak olduklarını) ifade etmektedir.

misyon kendisine talip olanların hata yapma riskinin sıfır olmasını zorunlu kılar. Yani imamların masum olmaları gerekir.

Bu misyonla talip olunan makam, İlahî bir makamdır. Resulullah'ın (s.a.a) makamıdır. Bu makamda oturacak zatların misyonu da Resulullah'ın (s.a.a) misyonu olacaktır. Resulullah'ın (s.a.a) misyonunun İlahî olduğu ise Kur'ânî bir gerçekliktir. Bu makamda oturan kimselerin vazifesi Resulullah'ın (s.a.a) risaletini devam ettirmektir. Sadece vahiy almazlar. Çünkü nübüvvet hitam bulmuştur.

Bu ilahî makamda oturacak zat **usvetün hasenetün** özelliklerini taşımalıdır. Onlar **urvetü'l-vüska** ulviyetine sahip olmalıdır. **Hablullah** olmalıdır. **Sıbgatullah** olmalıdır. Kısaca "**masum**" olmalıdır.

Hiz. Peygamber'in (s.a.a) yerine geçen kimse vahiy almanın dışında O'nun bütün görevlerini devam ettirmekle yükümlüdür. Bu görevler kısaca, İslâm'ı koruma, onu eksiksiz bir şekilde insanlara açıklama ve Müslümanların fikrî merciliği ve siyasî önderliğidir. Aynı görevleri devam ettirdiği için de, Peygamber'de masumiyeti gerektiren bütün aklî deliller, onun yerine geçen imamın masumiyeti için de geçerlidir.

Bu melekenin (masumiyetin) kimlerde bulunduğunu bilmek, insanlar için mümkün olamayacağına göre Allah-u Teâlâ'nın, Peygamberi'nin masum ve vehbî ilme sahip olan vasilerini tayin etmesi gerekir ki, tayin de etmiştir.

İmdi bu İlahî projeye ilişkin olarak İslâmî değer ölçütlerine geçebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİL (TEMEL) İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİ

BİRİNCİL (TEMEL) İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİNDEN İMAMET ÖLÇÜTÜ

İmamet ölçütü, tevhid ve nübüvvet ölçütlerinden sonra birincil (temel) İslâmî değer ölçütlerinin en önemlisidir. Hatta tevhid ve nübüvvet inancının meşruiyet şartıdır.

Biz burada, imamet ölçütüyle ilgili birçok ayet-i kerime-den sadece, Ulû'l-Emr ayeti ile Velâyet ayeti üzerinde durmak istiyoruz.

Ulû'l-Emr Ayeti

Aşağıda görüleceği gibi Allah (c.c) bu ayet-i kerime'de birincil İslâmî değer ölçütlerinden imamet ölçütüyle ilgili olarak Hz. Ali'nin (a.s) ve on bir evladının (a.s) imametini ispatlayan deliller sunmaktadır. Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin; Peygamber'e ve sizden olan Ulû'l-Emr'e itaat edin. Eğer Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız, bir şeyde çekiştiğiniz

zaman o hususta Allah'a ve Peygamber'e başvurun. Böyle yapmanız, hem daha iyidir ve hem de sonu daha güzeldir."⁽¹⁾

Bu ayette emir sahipleri (Ulu'l-Emr) de Allah ve Resulü ile birlikte zikredilmiş, onlara da Allah ve Resulü gibi (hiçbir şart ileri sürülmeden, hiçbir istisna getirilmeden, hiç bir not düşülmeden) mutlak itaat farz kılınmıştır. Bu nedenle ayette geçen emir sahiplerinden maksadın masum olan emir sahipleri olduğu net olarak anlaşılmaktadır. Aksi takdirde, masum olmayan emir sahiplerine mutlak itaati farz kılmak insanları çelişkiye emretmek olur; bu ise Allah'ın (Azze ve Celle) şanına yakışmaz.

Çünkü masum olmayan emir sahiplerinin, Allah ve Resulü'nün (s.a.a) emirlerine ters olan emirleri de olabilir. Bu durumda hem Allah ve Resulü'ne, hem de onların emrinin aksini emreden emir sahiplerinin emrine itaat etmek gerekecektir. Bu ise açık bir çelişki demektir.

Onun içindir ki, Hz. Peygamber'e (s.a.a) ayette geçen emir sahiplerinden (Ulu'l-Emir'den) hangi emir sahiplerinin kastedildiği sorulduğunda; Hz. Resulullah ayette geçen emir sahiplerinin kimler olduğunu net olarak açıklayarak, insanları böyle bir şüpheyi kapılmaktan uzak tutmuştur.

Bu konuda, hem Ehl-i Beyt hem de Ehl-i Sünnet kaynaklarında mütevatir olarak çok miktarda hadis rivayet edilmiştir.

Buna bir örnek olarak, Hz. Resulullah'ın sahabelerinden Cabir b. Abdullah'ın hadisini zikredebiliriz.

Cabir b. Abdullah şöyle diyor: “Allah’a, Resulü’ne ve emir sahiplerine itaat etmenin vacip olduğunu bildiren ayet indiği gün Peygamber’e sordum: “Allah ve Resulü’nü tanıyoruz. Ama emir sahiplerinin kimler olduğunu bilmiyoruz. Onlar kimlerdir?” Hazreti Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdular:

“Onlar benim halifelerimdir. Onların ilki Ali b. Ebu Talip, sonra Hasan, sonra Hüseyin, sonra Ali b. Hüseyin, sonra da Tevrat’ta Bakır diye anılan Muhammed b. Ali’dır. Ey Cabir, sen onu göreceksin. Gördüğünde benim selâmımı ona iletirsin. Ondan sonra Cafer b. Muhammed es-Sadık, sonra Musa b. Cafer, sonra Ali b. Musa, sonra Muhammed b. Ali, sonra Ali b. Muhammed, sonra Hasan b. Ali ve en sonuncusu Allah’ın yeryüzündeki hücceti ve kulları arasındaki saklantısı olan, benim isim ve künyemi taşıyan Hasan b. Ali’nin oğludur.”⁽¹⁾

Bu hadise göre, ayette geçen emir sahiplerinden bütün emir sahiplerinin kastedilmediği anlaşılır. Ayette geçen emir sahipleri, Cenab-ı Hak ve Hz. Resulullah gibi mutlak itaatin farz olduğu emir sahipleridir. Böyle emir sahipleri, masum olan emir sahiplerinden başkası olamaz. Burada işaret buyrulan emir sahipleri, yukarıdaki hadis-i şerife göre, Hz. Ali (a.s) ve on bir evladıdır.

1- Bu hadis Şia kaynaklarının yanı sıra Ehl-i Sünnet’in şu kaynaklarında da nakledilmiştir: Yenâbü’l-Mevedde (Kunduzî el-Hanefî), s. 114-117-494; Şevâhidü’t-Tenzil (Hâkim el-Heskânî el-Hanefî), c. 1, s. 148; Tefsir-i Fahr-i Râzî, c. 3, s. 357, ;Ferâidü’s-Simtayn (Hamavî), c. 1, s. 314.

□ Bu açıklamalardan ortaya çıkan önemli bir gerçek de Müslümanların kendi aralarından istişare yoluyla bir halife (bir ulu'l-emr) seçemeyecekleri gerçeğidir.⁽¹⁾

Hiz. Resulullah (s.a.a):

“Benim Ehl-i Beytim’in aranızdaki misali Nuh’un gemisi gibidir. Ona binen kurtulur. Ondan kaçan boğulur.”⁽²⁾

1- “وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ” Rabbin, dilediğini yaratır ve seçer. Onlar için seçim hakkı yoktur. Allah münezzehtir ve onların ortak koştukları şeylerden yücedir.” (Kasas, 68) Bu ayet, peygamber ve imamın insanların seçmesiyle belirlenemeyeceğinin bir delildir! Çünkü Peygamber ve İmam’ın taşımaları gereken masum olma gibi vasıflar, kişilerin kendi başlarına teşhis edebilecekleri özellikler türünden değildir. Bu özellikler, daha çok insanın içinde gizli olan sıfatlarla ilişkilidir. Bu konu, Ehl-i Bey’ten gelen birçok hadiste açıklanmıştır. Özellikle İmam Rıza’dan (a.s) rivayet edilen bir hadiste, imamın taşınması gereken yüce ilahî vasıflar açıklandıktan sonra, bu vasıflan taşıyan kişinin ancak Allah’ın tanıtmasıyla tanınabileceği hususu, bu ayete istinat edilerek açıklanmıştır, (bk. es-Safî, el-Kâfiden naklen.) İmam Mehdi’nin (a.s), “Niçin insanlar kendilerine imam seçmekten alıkonmuşlardır.” diye sorulan bir soruya şöyle cevap verdiği nakle-dilir: “İmam’dan maksat, ıslah eden biri olması mı, yoksa bozgunculuk yapan biri olması mı?” dinleyenler, “Maksat, ıslah eden biridir.” derler. İmam, “İnsanların ıslah eden bir imam ararken bozgunculuk yapan birini seçmeleri mümkün mü?” diye sorar. “Evet.” derler. Bunun üzerine İmam, “İşte imam seçiminin insanlara bırakılmamış olmasının sebebi budur.” der. (bk. es-Safî, İkmalü’l-Din’den naklen.)

2- Müstedrekü’s-Sahihayn, c. 3, s. 151; Nezm-i Düreri’s-Simtayn, Zendi, s. 235; Yenabiü’l-Mevedde, s. 27, 208; Sevaikü’l-Muhrika, s. 184, 234, Tarihü’l-Hulefa Suyuti’nin, İs’afü’r-Rağibin Sab-

Nasıl ki, Nuh'un gemisinden ayrılarak başka sığınaklara gidenler helâk olmaktan kurtulamadıysa, bu ümmet de Ehl-i Beyt gemisinden ayrıldığı sürece, kurtuluşa eremez ve helâk olmaktan başka bir akıbeti bekleyemez.

Hiz. Resulullah (s.a.a):

“Ehl-i Beyt’imin aranızdaki misali, İsrail oğullarının Hıttı kapısı gibidir. O kapıdan geçen affedilir.”⁽¹⁾

Allah (c.c):

“Hani, ‘Şu şehre (Beytü’l-Makdis’e) girin, ondan (ondaki nimetlerden) dilediğiniz yerde bol bol yiyin ve kapısından secde ederek girip, Hıttı (günahlarımızın dökülmesini istiyoruz) deyin ki, günahlarınızı bağışlayalım ve (bilin ki,) iyilik yapanlara (nimetlerimizi) daha da arttıracaktır.’ demiştik.”⁽²⁾

Yukarıdaki ayet-i kerime’ye göre İsrail oğulları’nın Allah Teala’nın tevazu alameti olarak tayin buyurduğu Hıttı kapısından gayri kapılara gittiklerinde, Allah’tan mağfiret bekleyemeyecekleri gibi, bu ümmet de Ehl-i Beyt’ten koptuğu sürece, ilahî mağfiret ve affı bekleyemez.

Yukarıda kaydettiğimiz iki hadis-i şerifte geçen Ehl-i Beyt’ten maksat, Hiz. Resulullah (s.a.a) ve Hiz. Fatı-

ban Şafiî’nin, s. 109, Feraidü’s-Simtayn, c. 2, s. 146, 519, Mecmeü’z-Zevaid Haysemi Şafiî’nin, c. 9, s. 168, Mucemü’s-Sağır Tebarani’nin, c. 2, s. 22, Zehairü’l-Ukba, Taberi Şafiî’nin, s. 20, Hilyetü’l-Evliya, c. 4, s. 306, Camiü’s-Sağır, Suyuti’nin, c. 2, s. 132, Müstedrekü’s-Sahihayn, c. 2, s. 343, Nurü’l-Ebsar, Şeblen-cî’nin, s. 104 vs.

1- Tebarani bu hadisi el-Avset adlı kitabında nakletmiştir. Yine Nebhani’nin Erbain adlı kitabı, s. 216.

2- Bakara, 58.

ma'dan (s.a) sonra Hz. Ali (a.s) ile on bir evladı olan "On İki İmam"dır. Bu "On İki İmam" temel İslâmî değer ölçütlerinin maderidir.

Hz. Peygamber'in (s.a.a) şehâdet ve irtihallerinden hemen sora hilafet koltuğuna oturan birinci halife Ebu-bekir b. Ebu Kuhafe, ikinci halife Ömer b. Hattab ve üçüncü halife Osman b. Affan temel İslâmî değer ölçütlerinden **imamet** ölçütünü reddederek, **Nuh'un Gemisi'**ne binmemiş, **Hıttâ Kapısı'**ndan girmemiş, **Zamanın İmamı'**nı tanımamış, İslâm ümmetini **imamet-velâyet** meş'alesinden mahrum bırakmışlardır.

Muaviye, Yezit ve devamında gelen zâlim sultanlık ve imparatorluklar da bilinçli olarak, Allah ve Resulü'nün gösterdiği bir Ulü'l-Emr'e (Zamanlarının İmamlarına) tabi olmadıkları, Nuh'un gemisine binmedikleri, Hıttâ kapısından geçmedikleri için Müslüman halklara hep zulüm icra etmişlerdir. Bu konuda daha fazla bilgi edinmek isteyenlere "*Ali'siz Sünnîlik*" adlı kitabımızı okumalarını tavsiye ederim.

Bugün gelinen noktada ise, Sünnî Müslümanlar yönetimleri itibariyle dünya küfrünün ve dünya emperyalizminin başı A.B.D'ye kulluk yapmaktadırlar. Yani Büyük Şeytan'ın imametinde vahdet edebilmektedirler. Bu nedenle Sünnî İslam dünyasının iki yakası hiç bir zaman bir araya gelmemiştir, gelmeyecektir, gelemes. Çünkü Kur'an ve sünnette delili olan bir Ulü'l-Emr'leri olmamıştır, bugün de yoktur. Aynı nedenledir ki, söz konusu İslam dünyası dün olduğu gibi bugün de siyasî, ahlâkî, kültürel, ekonomik, askerî ve sosyal tüm alanlarda, tam bir zulüm ve emperyalizmle karşı karşıyadır.

En önemli temel İslâmî değer ölçütü olan imamet ölçütünü baş tacı yapan Şîî İslâm dünyası ise, 11 şubat 1979'da Ayetullah İmam Humeynî'nin liderliğinde dünya küfrünün ve dünya emperyalizminin başı A. B.D'ye karşı tam bir vahdet ve dayanışma göstermiş Allah'ın lütfu keremiyle "İran İslam Devleti" olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır.

* * *

ÜÇ AYET-İ KERİME VE BİR HATIRLATMA

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ

“Ey iman edenler Allah’a itaat edin, Resule itaat edin ve sizden olan Ulü'l-Emre (İmama) itaat edin...”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا

“Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara şahit olarak gösterdiğimiz zaman halleri nice olacaktır!”⁽²⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا

1- (Nisâ, 59) Şii Müslümanların Ulu'l-Emr'i (İmamı) On İkinci İmam Mehdî'dir (a.s).

2- (Nisâ, 41) Şii Müslümanların Şahid'i yine On İkinci İmam Mehdî'dir (a.s).

“Her insan topluluğunu İmamlarıyla (Ulü'l-Emr) birlikte çağıracağımız o günde, (hesap gününde) kimlerin amel defteri sağından verilirse, onlar, en küçük bir haksızlığa uğramamış olarak amel defterlerini okuyacaklar. ”⁽¹⁾

Bu ayet-i kerimeye göre her ümmetin mutlaka bir şahidi vardır, Hz. Resulullah da bütün şahitlerin şahididir.

Ehl-i Beyt Mektebi'ne (Şia'ya) göre hesap gününde her ümmetin şahidi, kendi ümmetlerinin her bir ferdinin amellerine; nerede ne zaman, iyi ya da kötü iş yaptıklarına, ecir ve günahlarına birebir şahitlik edeceklerdir. Zamanımızın şahidi, Ulü'l-Emr'i On İkinci İmam Mehdî'dir (a.s). Hayattadır; Allah'ın izniyle tüm Müslümanları görüp gözetlemektedir. Bu nedenle şahitlik yapabilecektir (a.f.).

Mehdî (a.s) bugün, “Velayet-i Fakih” makamını şereflendiren Ayetullah Seyyid Ali Hamanei tarafından temsil edilmektedir.

Daha önce ifade ettiğimiz Ulü'l-Emr ayetinde, bu ayet-i kerimede Allah'a ve Resule itaat mutlak olduğu gibi Ulü'l-Emr'e de (İmam) itaat mutlaktır. Allah (Azze ve Celle) ise masum olmayan birine mutlak itaati emretmekten münezzehtir.

Yukarıdaki ayet-i kerimleri dikkate alarak, kendini İslâm konusunda söz söyleme sadetinde gören, Sünnî Müslümanlara ve kitlelere yol gösterme iddiasında bulunan kanaat önderlerine soruyorum:

1- (İsrâ, 71) Şîî Müslümanların hesap günü çağrıldıkları zaman birlikte gidecekleri Ulu'l-Emr'i de (İmamı) On İkinci İmam Mehdî'dir (a.s).

a) Bu dünyada kendisine itaat edeceğiniz bir Ulû'l-Emr'iniz (İmamınız) var mıdır, varsa kimdir?!

b) Hesap günü şahidiniz kim olacaktır?!

c) Hesapların görüleceği mahşer yerine gitmek için hangi imamın peşine takılacaksınız?!!

Not:

a) Her zamanın "Kur'an ve sünnette delili olan bir (tek) imamının olması",

b) "İmamın hayatta olması,"

c) "Masum (hatasız) olması" gerekir.

Bu vasıfları taşıyan yalnız ve yalnız Ehl-i Beyt İmamları'nın on ikincisi olan Mehdî'dir (a.s).

Tarikatlarda bağlayıcı kural olarak "Şeyhi olmayanın şeyhi Şeytan'dır." denilir. Bu kural doğrudur; ancak uygulama batıldır. Çünkü tarikat şeyhlerinin hepsinin bağlı olduğu: "Canlı" "Masum" "Kur'an ve sünnette delili olan" bir imamı yoktur. Kendileri de masum değildir. O halde başkalarına nasıl yol gösterebilirler?

Bütün bunlardan sonra diyoruz ki kendisini Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e mensup bilen kardeşlerimin, hiç vakit kaybetmeden, Kur'an ve sünnette delili bulunan bir Ulû'l-Emre tabi olmaları gerekmektedir.

Bugün, "Ben ne Sünnîyim ne Şîîyim." "Radikalim, Radikal havalarında Müslüman mahallesinde şov yapan aklı-ı evvel yeni yetme müçtehitlere'de (!) hidayet diliyorum.

Velâyet Ayeti

Şimdi de birincil (temel) İslâmî değer ölçütlerinin en önemlisi olan imamet ölçütüyle ilgili olarak Velâyet ayeti üzerinde durmak istiyoruz.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

“Sizin veliniz ancak Allah’tır, Resulüdür ve namaz kılan ve rükû halinde zekât (sadaka) veren mü’minlerdir.”⁽¹⁾

Bu ayet-i kerime de birincil (temel) İslâmî değer ölçütlerinden imamet ölçütüyle ilgili olarak Hz. Ali’nin (a.s) ve on bir evladının (a.s) imametini ispatlayan deliller sunmaktadır. Bu ayet **Velayet Ayeti** olarak ünlenmiştir.

Bu ayetin Hz. Ali’nin velâyet ve imametine delil olması, onun Hz. Ali (a.s) hakkında nazil oluşundan dolayıdır.

Velayet ayetinin Hz. Ali (a.s) hakkında nazil olduğu Ehl-i Beyt kanalıyla gelen rivayetlerde mütevatir olarak nakledildiği gibi, Ehl-i Sünnet’in hemen hemen bütün tefsir yazarları da bu ayetin tefsiri bölümünde onun Hz. Ali (a.s) hakkında nazil olduğuna dair birçok rivayet nakletmişlerdir.

Ehl-i Sünnet’in önde gelen fakih ve tefsir yazarlarından olan Ebû İshak Ahmet b. Muhammed b. İbrahim en-Nisaburi es-Salebi’nin “*el-Kebir*” adlı tefsirinde bu ayetin nüzul sebebi olarak Ebû Zerr’dan şöyle rivayet etmiştir:

1- Maide, 55.

Ebû Zerr şöyle demiştir: “Ben şu iki kulağımla işittim, aksi takdirde her ikisi de sağır olsun ve şu iki gözlerimle gördüm, aksi takdirde her ikisi de kör olsun ki, Hz. Resulullah şöyle buyurdular:

“Ali insanların önderidir, Ali kâfirleri katledendir, ona yardım edene yardım olunur, onu yalnız bırakan yalnız bırakılır. ”

Daha sonra Ebû Zerr şöyle devam etmiştir: “Bilin ki, bir gün benim Hz. Resulullah ile birlikte namaz kılmakta olduğum bir sırada bir dilenci mescitte talepte bulundu, kimse ona bir şey vermedi. Bu sırada Hz. Ali rükû halindeydi. Elinin küçük parmağını ona doğru uzattı. O parmağına yüzük takardı. O dilenci gelip yüzüğü Hazretin parmağından çıkarıp aldı.

Bunun üzerine, Hz. Resulullah yakararak Allah’a şöyle dua etti: “Allah’ım kardeşim Musa sana şöyle dua etti:

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي هَارُونَ أَخِي اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا

“Rabbim! Gönlümü aç. İşimi kolaylaştır, dilimdeki düğümü çöz; çöz ki, sözümü anlasınlar. Ailemden bana bir yardımcı ver. Kardeşim Harun’u, O’nunla kuvvetimi artır. O’nu işime ortak et ki, seni çokça tesbih edelim, çokça analım. Şüphesiz sen bizi görensın.”⁽¹⁾

Sen de ona: “Senin isteklerin sana verildi, Ey Musa!”⁽²⁾ diye vahyettin. Allah’ım! Ben de senin kulun

1- Tâhâ, 25-35.

2- Tâhâ, 36.

ve peygamberinim. Benim de gönlümü aç, işimde kolaylık sağla, ailemden Ali'yi bana yardımcı kıl, onunla kuvvetimi artır."

Ebû Zerr diyor ki: "Andolsun Allah'a henüz Hz. Resulullah'ın sözü tamamlanmamıştı ki, Cebail: **"Sizin ve liniz ancak Allah'tır, Resulü'dür ve namaz kılan ve rükû halinde zekât veren müminlerdir. Kim Allah'ı, peygamberini ve inananları veli kabul ederse, (bilsin ki) şüphesiz üstün gelecek olanlar Allah'ın tarafını tutanlardır."**⁽¹⁾ ayetlerini getirdi."⁽²⁾

Bu rivayet, Ehl-i Sünnet kaynaklarında ayetin nüzul sebebi hakkında nakledilen rivayetlerden sadece bir örnektir. Bu konuda İbn Selâm ve İbn Abbas'tan da aynı şekilde nakledilen hadisler yine Ehl-i Sünnet'in kendi kaynaklarında yer almıştır. Yukarıda da işaret ettiğimiz üzere, bu ayetin Hz. Ali (a.s) hakkında nazil olduğu Ehl-i Sünnet'in büyük âlimleri tarafından kaleme alınan hadis, tefsir kitaplarında çeşitli kanallardan tevatüren rivayet edilmiştir. Bu kaynakların bir kısmını aşağıdaki notta görebilirsiniz.⁽³⁾

1- Maide, 55-56.

2- Mecmaü'l-Beyan, c. 3, s. 210, el-Gadir, c. 2, s. 52, el-Mizan, c. 6, s. 19.

3- *Şevahidü't-Tenzil*, Haskani el-Hanefi, s. 161; *Kifayetü't-Talib*, Genci Şafî, s. 228, 250-251; *el-Menakıb*, Harezmi el-Hanefi, s. 178; *Tefsirü'l-Kebir*, Fahr-i Razi, c. 12, s. 20; Tefsir-i İbn Kesir, c. 2, s. 71; el-Havi li'l-Fetava, Suyutu, c. ???, s. 139; 140; *Kenzü'l-Ummal*, c. 6, s. 391, 405 ve, c. 15, s. 146, 95; Riyazü'n-Nazire, c. 2, s. 273; Müsned-i Ahmed b. Hanbel, c. 5, s. 38; Şuarâ, 214 *el-Keşşaf*, Zemahşeri, c. 1, s. 649.

Evet, bu ayetin Hz. Ali (a.s) hakkında nazil olduğu naslarla sabit olduğuna göre, ayette geçen veli kelimesini dost anlamına tefsir etmek anlamsız olur. Çünkü hiç kimsenin, Hz. Ali'nin (a.s) müminlerin dostu olduğundan bir şüphesi yoktu ki, Cenâb-ı Hak onu müminlere anlatmaya kalkışsın. Cenâb-ı Hak açık olan bir konuyu izah etmekten münezzehtir.

Bu ayetle ilgili bütün deliller onun, Hz. Ali (a.s) hakkında nazil olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Ehl-i Beyt İmamları'nın da buyurduğu gibi, bu ayet Hz. Ali'nin de Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sahip olduğu velâyet hakkına aynen sahip olduğunu ispatlamaktadır.

Hz. Resulullah (s.a.a):

“Zamanının imamını tanımadan ölen bir kimse cahiliye (küfür) ölümüyle dünyadan gitmiş sayılır.”⁽¹⁾

Hz. Ali (a.s):

“Gerçekten de Allah'tan başka yoktur tapacak sözünün şartları vardır; ben ve zürriyetim, onun şartlarındanız.”⁽²⁾

Saîd b. Müseyyib, Zeyd b. Sâbit'ten, Resulullah'ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

“Kim, ben hayatta iken ve benim vefatımdan sonra Ali'yi severse, Allah, güneş doğup battığı sürece, onun için îman ve emniyeti yazar (dünya var olukça, îman ve emniyetini kaybetmez); kim de ben hayatta iken ve vefatımdan sonra ona düşmanlık beslerse, ca-

1- Biharü'l-Envar, c. 6, s. 16; Müsned-i Ahmed, c. 2, s. 177.

2- Nehcü'l-Belağa, s. 505

hiliye ölümüyle ölmüş olur ve bütün yaptıklarından da hesaba çekilir.”⁽¹⁾

Hız. Ali (a.s):

“Allah’ı tanımak ancak bizi tanıma yolu ile mümkündür.”⁽²⁾

Hız. Resulullah (s.a.a):

“Kıyamet günü olduğunda, Allah, Cebrail’e cennetin kapısında oturmasını ve ancak Ali b. Ebî Tâlib’den aldıkları berat belgesini taşıyanları cennete sokmasını emredecektir.”⁽³⁾

Ebû Saîd, Resulullah’tan (s.a.a) nakletmiştir; şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü olduğunda cennetle görevli Rıdvan ve cehennemle görevli Malik isimli melekler, cennet ve cehennemin anahtarlarıyla bana gelecekler; ben onlara ‘Anahtarları Ali’ye verin.’ diyeceğim.”⁽⁴⁾

İmam Muhammed Bakır’dan (a.s) nakledilen bir hadis de şöyledir; Resulullah (s.a.a) buyurdu ki:

“Ya Ali, kıyamet günü olduğunda, ben, sen ve Cebrail, sıratın üzerinde oturacağız. Böylece senin velâyetinle kurtuluş beratı yanında olmayan hiçbir kimse, oradan geçemeyecektir.”⁽⁵⁾

1- Bihâru’l-Envâr, c. 39, s. 285.

2- Basairu’d-Derecat, s. 500, h: 16.

3- Bişâretü’l-Mustafâ, s. 144, Menâkıbu Ali b. Ebî Tâlib, s. 131.

4- İhkâku’l-Hak, c. 6, s. 210.

5- Meâni’l-Ahbâr, s. 31.

H.z. Resulullah (s.a.a):

“Kıyâmet günü olduğunda, Allah iki meleğe emredip sırât üzerinde oturtacak; böylece Ali b. Ebî Tâlib’den berâtı olmayan kimse oradan geçemeyecektir; kimin de yanında berâtı olmazsa, Allah onu yüz üstü cehen-neme atacaktır. Allah-u Teâlâ da **“Durdurun onları; onlar sorgulanacaklardır.”**⁽¹⁾ ayetinde bunu kastet-miştir.”⁽²⁾

H.z. Resulullah (s.a.a):

“Yıldızlar yeryüzündeki insanların boğulmaması için bir güvencedir. Benim Ehl-i Beyt’im de ümmetimin ihtilafa düşmemesinin güvencesidir.”⁽³⁾

H.z. Resulullah (s.a.a):

“Kıyamet günü Allah-u Teâlâ, bana ve Ali b. Ebî Ta-lib’e şöyle buyuracaktır: ‘Sizi sevenleri cennete ve size buğz edenleri (cehennem) ateşine sokun.’ Allah-u Teâlâ’nın Kur’ân’daki **‘Atın her inatçı kâfiri cehenne-me.’**⁽⁴⁾ sözü de bunu ifade etmektedir.”

Mâlik b. Enes, İmâm Cafer-i Sâdık’tan (a.s), o da baba-ları kanalıyla Resulullah’tan (s.a.a) şöyle nakletmiştir:

1- Saffât, 24.

2- İhkâku’l-Hak, c. 3, s. 105.

3- Müstedrekü’s-Sahihayn, c. 3, s. 149; Sevaikü’l-Muhrika, s. 91, 140; Yenabiü’l-Mevedde, s. 298; Fethü’l-Kebir, Nebhani, c. 3, s. 267; Müstedrekü’s-Sahihayn, c. 2, s. 448; Mecmaü’z-Zevaid, c. 9, s. 174 vs. Bihâru’l-Envâr, c. 8, s. 68; Bişâretü’l-Mustafâ, s. 274; et-Terâif, s. 74; Keşfü’l-Yakîn, 304; Abakâtü’l-Envâr, c. 2, s. 776; Yenâbiü’l-Mevedde, s. 113.

4- Kâf, 24.

“Kıyâmet günü olduğunda ve sırât cehennemin kenarına kurulduğunda, ondan ancak yanında Ali b. Ebî Tâlib’in velâyetiyle kurtuluş beratı bulunan kimse geçebilecektir.”⁽¹⁾

İmam Cafer Sadık (a.s), **“A’raf’ta herkesi simasından tanıyan adamlar vardır.”** ayeti hakkında şöyle buyurur:

“A’raf’takiler biziz; bizim tanıdıklarımız (ve bizi tanıyanlar) cennete girer, bizim tanımadıklarımız (veya bizi tanımayanlar) ise cehenneme gider.”⁽²⁾

Esbağ b. Nübâte rivayet ediyor: Bir gün İmam Ali’nin yanında idim. Adamın biri ona, **A’raf’ta herkesi simasından tanıyan adamlar vardır.”** ayetinin anlamını sordu, İmam Ali (a.s) şöyle buyurdu:

“A’raf biziz; biz taraftarlarımızı simalarından tanırız. A’raf biziz; Allah’ı tanımak ancak bizi tanıma yolu ile mümkündür. A’raf biziz; bizler kıyamet günü cennet ile cehennem arasında dururuz, ancak bizi tanıyanlar ve bizim tanıdıklarımız cennete girer ve yine ancak bizi tanımayanlar ve bizim tanımadıklarımız cehenneme girer, bu ayetin anlamı budur.”

İslam tarihçilerine göre; Hz. Ali (a.s) vahyin inmeye başladığı günden Allah Resulü’nün (s.a.a) vefatıyla birlikte kesildiği güne kadar vahiyle beraber olmuştur. Bu açıdan onur verici ve gıpta ile bakılan bir konumu vardı. Yirmi üç yıl boyunca süren kesintisiz bir cihatla Allah Resulü’nü ve risaleti savunmuş, sapmalardan berî, hanif İslâm’ın ilke ve sınırlarını ölümüne korumuştur.

1- Bişâretü'l-Mustafâ, s. 274.

2- Basairu'd-Derecat, s. 500, h: 16.

Onun bu tavırları, başarıları ve faziletleri hikmet dolu Kur'an'ın ayetlerinde ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) hadislerinde yankısını bulmuştur.

İnsanlık tarihi, ortaya çıktığı günden bu güne, Resulullah'tan (s.a.a) sonra Ali'den (a.s) daha üstün, daha erdemli birine tanık olmamıştır. Emevî saltanatı boyunca minberlerde sövülmesine ve alay edilmesine rağmen, tarihte, onun için kaydedilen faziletler, başka hiç kimse için kaydedilmiş değildir. Ona duyanlar sürekli olarak kusurlarını bulmaya çalışmışlar, fakat dillerine dolayabilecekleri bir kusurunu bulamamışlardır.

Hz. Ali (a.s), çocukluğunun ilk dönemlerinden itibaren Allah Resulü'nün (s.a.a) bağrında yetişmiş, onun hidayet pınarından beslenmiştir. Onun için bütün yükümlülüklerini eksiksiz yerine getiren bir öğrenci ve bir kardeş, îman edenlerin ve namaz kılanların ilki olmuştur. Gerek Mekke'de, gerek Medine'de, hem Peygamber'in (s.a.a) yaşadığı dönemde hem de Peygamber'in (s.a.a) vefatından sonra, her şart altında cahiliyeye karşı verilen çetin mücadelede nebevî risaletin başarısı için kendini feda etmekten bir an bile geri durmamıştır.

Hz. Zehra (s.a), Hz. Peygamber'in (s.a.a) vefatından ve hilafet gömleğini giydiklerinden kısa bir süre sonra Ebu Bekir'in, Ömer'in ve diğer muhacir ve ensarın önünde yaptığı ünlü konuşmasında; İmam Ali (a.s) için şöyle diyordu;

“O, davetin ilk gününden itibaren Resulullah'ın (s.a.a) yanından ayrılmadı. Peygamberle (s.a.a) beraber, kutlu davetin tarihi boyunca eşi görülmemiş bir cihat örneği sergiledi. Arab'ın kurtları ve Ehl-i Kitab'ın azgınları tarafından hedef alınmasına rağmen, gecedен

şafak yarılınca ve sırf hakikat bütün çıplaklığıyla ortaya çıkıp dinin önderi hakkı dile getirinceye, şeytanların çılgınlıkları kesilinceye kadar bu önemli görevini eksiksiz yerine getirdi.”

Şibli Şemil şöyle der:

“İmam Ali b. Ebu Talip, büyükler büyüğü bir şahsiyettir. Tek bir nüsha gibidir. Doğuda ve batıda, ne geçmişte, ne de bugün bu aslî suretin bir başka nüshası görülmüş değildir. O müminlerin emîri, vasilerin efendisi ve Allah’ın emri ve Peygamber’in (s.a.a) açık sözü gereğince Resulullah’ın (s.a.a) hidayete götürücü, yol gösterici halifelerinin ilkidir. Kur’an onun masum olduğunu ve her türlü kötülükten arındırıldığını açık bir dille ifade buyurmaktadır.”

“Hz. Peygamber (s.a.a) Ali’yi (a.s) mesajının, ümmetin ve devletin temsilcisi ve emini olarak atamıştı. Onu risaleti ve şeriatı korumakla yükümlü kılmış, genç ümmetin eğitimi ve henüz derinlere kök salmamış devleti koruma ve kollama görevini ona vermişti.”

“Ali bir sembol, bir önder ve pratik hayatıyla bir örnekti. İlk büyük sahabe nesli ile birlikte gerçek anlamda yol göstericilik, dünyayı hak ve adalet yoluna sevk etme, dünyayı ıslah uğruna feda-i can etme anlamında İslam’a bağlı biri idi. Diğer bir ifadeyle Ali açısından din, sürekli ve kesintisiz bir inkılaptı.”⁽¹⁾

İbn Ebi’l-Hadid, Şerh-u Nehci’l-Belâğa’nın Mukaddimesi’nde şöyle der:

“O, şerefli bir sülâlenin çocuğuydu. En temiz boylardan birinden geliyordu. Babası, Kureyş’in ileri ge-

1- Basairu’d-Derecat, s. 500, h: 16.

lenlerinin en büyüğü Ebu Talip'ti. Dedesi Mekke'nin emiri ve çevresinin efendisi Abdulmuttalip'ti. Her şeyden önce Haşim oğullarının liderlerinden ve eşraf-larından biriydi."

"Resulullah'ın (s.a.a) en yakın akrabasıydı. Amca-sının oğlu, kızının kocası ve en çok sevdiği aile fer-di-ydi. Bunun yanında Hz. Peygamber'in (s.a.a) vahiy kâtibiydi ve Peygamber'in (s.a.a) fesahat ve belâgati-ne en yakın kimseydi. Peygamber'in (s.a.a) sözlerini ve değerli kelimelerini en çok ezberleyen kimseydi."

"O kalbinde başka bir inanç yer etmeden ve aklına şirke dair herhangi bir tortu bulaşmadan Hz. Pey-gamber'in (s.a.a) dizinin dibinde Müslüman oldu. Genç bir delikanlı olarak Peygamber'den hiç ayrıl-madı. Sabah akşam hep onunla beraberdi. Savaşta ve barışta Peygamber'in (s.a.a) hemen yanı başındaydı. Nihayet Hz. Peygamber'in ahlâkının aynısına sahip oldu. Onun nitelikleriyle bezendi. Ondan dinin derinliklerini öğrendi. Ruhul-Emin'in indirdiği vahyi derinliğine kavradı. Peygamber'in ashabının içinde dinî kavrayışı en derin, yargılama melekesi en gelişkin, ezberleme gücü en ileri, en çok davet eden, hüküm vermede en dikkatlisi ve doğruya en yakın olanıydı."

"Bütün mükemmellikler, İmam Ali b. Ebu Talib'in (a.s) şahsında toplanmıştı. Övgüye değer bir görünüm ve huya sahipti. Yüksek bir soydan geliyor, onurlu bir mensubiyeti vardı. Tertemiz bir fitrata, güvene ermiş bir nefse sahipti. Bu özellikler, az bulunur yüksek şah-siyetlerden hiçbirinde bu yoğunlukta bulunmuyordu."

Hz. Ali (a.s) adalet, cesaret, mertlik, züht, takva, ihlas, doğruluk, tevazu ve cömertlik sembolü idi.

Yine İbn Ebi'l-Hadid şöyle der:

“Bütün erdemlerin kaynağı, bütün grupların dayanağı, her taifenin kendisini ona mensup göstermek için çekiştiği biri hakkında ne söyleyebilirim! O erdemlerin başı ve kaynağıdır. İlim ve faziletin kurucu babasıdır. Bu meydanın birincisidir. Yarışçıların önderidir. Bu alanda ondan sonra her kim ki öne çıkmışsa, sahip olduklarını ondan almıştır. Ona uymuş, onu örnek almıştır.”

“İlimlerin en üstünü ve en şerefli olan tevhid-kelâm ilmi, onun sözlerinden derlenmiş, bu ilim ondan nakledilmiş, kanıtlar ona dayandırılmış ve bir disiplin olarak onunla başlamıştır... Fıkıhta da öncüdür. İslam dünyasında ortaya çıkan her fıkıh bilgini arkasını ona dayamış, onun fıkından yararlanmıştır... Kur’ân tefsiri ondan öğrenilmiş, ondan alınan bu bilgilere dayalı olarak genişlemiş, yaygınlık kazanmıştır. Tarikat, hakikat ve tasavvufa dair ilim ve haller de öyle... İslam dünyasının çeşitli bölgelerinde bu alanda temayüz etmiş şahsiyetler, marifetlerini nihaî olarak ondan almışlardır. Arapça dilbilgisi (sarf-nahiv) ilmine gelince, herkes bilir ki, bu ilmi ilk kez ortaya çıkaran ve bu ilmin temel prensiplerini ve genel kurallarını Ebu'l-Esved ed-Duelî'ye öğreten kişi odur...”

“Fesahat ilminde ise o, düzgün ve edebî söz söyleyenlerin imamı, belîğ konuşanların lideridir. Resulullah’tan sonra, onun sözleri hakkında: ‘Yaratıcının sözlerinden aşağı, ama yaratılanların sözlerinden yukarıdır.’ denilmiştir. İnsanlar hitabeti ve yazmayı ondan öğrendiler... Allah’a yemin ederim ki, Kureyş’e fesahat kurallarını koyan ondan başkası değildir.”

“Dünyadan uzak durmaya gelince, o, zahitlerin lideridir; o, ermişlerin piridir. Ona doğru göçler yapılır. Çullar onun yanında silkilir. Hiçbir zaman bir yiyeceği doyasıya yemedi. İnsanlar arasında ondan daha fazla kuru yiyecekler ve kaba giysiler giyen bir başkası yoktu.”

“İbadet hususunda ise, insanların en çok namaz kılanı, en fazla oruç tutanı idi. Gece namazını, namazlardan sonra çekilen virtleri ve nafil ibadet maksadıyla geceleri kalkmayı ondan öğrendi insanlar. Şöyle bir tasavvur edin! Namaz virtlerini yerine getirmesi için, Sıffin Savaşı’nda ok vızıltısının ve yay gacirtısının bütün sesleri bastırmasından dolayı Leyletu’l-Herir⁽¹⁾ diye isimlendirilen gecede bir seccade seriliyor ve o bu seccadenin üzerinde, namazını kılıyor, sonra virtlerini çekiyor. O sırada ayağının dibine oklar düşüyor, sağından solundan vızıldayarak uçuşuyordu. O bütün bunlara aldırmadan ibadetine devam ediyor, ibadî vazifesini tamamlamadan da yerinden kalkmıyor. Bunu tasavvur edebiliyor musunuz?”

“Hz. Ali’nin (a.s) dualarını, yakarışlarını incelediğin; bu dua ve yakarışlarda Allah’ı tazim edişleri, ululmaları, Allah’ın heybeti karşısında boyun eğişleri, izzeti karşısında kapıldığı huşûyu ve emre amadeliği düşünüp üzerinde durduğun zaman, nasıl bir ihlâstan fışkırdıklarını bilir, nasıl bir kalpten çıktıklarını ve nasıl bir dille ifade edildiklerini anlarsın. Âbitlik özelliğiyle belirginleşen Ali b. Hüseyin (Zeynelâbîdîn) şöyle der:”

1- İki ordu açısından Sıffin Savaşı boyunca en şiddetli muharebelerin yaşandığı gece. Bk. Mürucu’z-Zehe, 2/389.

“Benim ibadetimin dedemin ibadetinin yanındaki durumu, dedemin ibadetinin Resulullah’ın (s.a.a) ibadetinin yanındaki durumu gibidir...”

“Kur’ân okuması ve Kur’an’la meşgul olması, bu alanda herkesçe izlenen bir örneklik oluşturmaktadır. Onun Peygamber Efendimiz (s.a.a) zamanında Kur’ân’ı ezberlediği ve ondan başka kimsenin o sırada Kur’ân’ı ezberlemediği hususunda görüş birliği vardır. Ayrıca Kur’ân’ı ilk defa toplayan kişi de odur. Kıraat ilmine ilişkin kitaplara başvurulduğu zaman, kıraat imamlarının tümünün ilimlerinin mercii olarak onu gösterdikleri görülecektir.”

“Peygamberliği yalanlamalarına rağmen ehl-i zimmetin sevdiği, dindarlara karşı inatçı bir tutum içinde olmalarına rağmen felsefecilerin saygı gösterdiği, Frenk ve Roma krallarının kiliselerinde, mabetlerinde onu elinde kılıcıyla tasvir ettikleri bir adam hakkında ne söyleyebilirim? Herkesin onunla ilgili daha fazla söz söylemek için can attığı, nesep olarak ona mensup olmayı bir güzellik ve ayrıcalık vesilesi bildiği bir adam hakkında ne söyleyebilirim?”

“Bütün insanlardan önce hidayete koşan, her hayırdan önce önde olan, tevhidi herkesten önce kabul eden yüce bir şahsiyetle ilgili olarak daha ne söyleyebilirim.”⁽¹⁾

İmam Şafii:

“Ali’nin sevgisi ateşten koruyucudur. / Ali insanların ve cinlerin imamıdır. / Gerçekten de Mustafa’nın vasisidir. / Cennet ve cehennemi bölüştürendir.”

1- bk.Mukaddimet-u Şerh-i Nehci’l-Belâğa, İbn Ebi’l-Hadid, 1/16-30, Tahkik: Muhammed Ebu’l-Fadl İbrahim.

Ahmed b. Hanbel:

“Ali b. Ebi Talib için var olan ve nakledilen onca faziletler Resulullah’ın ashabından hiç kimse için nakledilmemiştir.”

Halil b. Ahmet Ferahidi:

“İnsanlardan müstağni oluşu ve herkesin ona muhtaç olması, onun herkesin imamı olduğunun en açık delilidir.”

Fahrettin Râzî:

“Her kim dinde Ali b. Ebi Talib’i önder kabul ederse, şüphesiz kurtuluşa erer. Zira Peygamber de *‘Allah’ım Ali nerede olursa olsun, hakkı vücudunun etrafında döndür.’* buyurmuştur.

Keşşaf Tefsiri’nin yazarı Zimahşerî:

“Ben, düşmanlarının kin ve haset yüzünden faziletlerini inkâr ettiği, dostlarının da korkudan faziletlerini gizlediği kimse hakkında ne diyeyim?”

Filozof Thomas Karlayl:

“Ama Ali’ye gelince, onu sadece sevebilir ve aşık olabiliriz. Zira o, değerli bir yiğit ve nefsi yüce bir insandı. Vicdanının kaynağından sevgi ve iyilik seli akmaktaydı. Kalbinden güçlülük ve yiğitlik alevleri yükselmekteydi. Aslanlardan daha cesurdu; ama bu cesareti merhamet, kalp yumuşaklığı ve sevgiyle karıştıktı. Kufe’de kallesçe öldürülmesine sebep olan tek şey şiddetli adaletiydi.”

Corc Cordak:

“Ali, insanlık adaletinin sesiydi; o, ibadet mihrabında, şiddetli adaletinden ötürü öldürüldü!”

Profesör Abdulfettah Abdulmaksud:

“İmam Ali (a.s) kıyamete kadar artık annelerin bir benzerini doğuramayacağı bir şahsiyettir. Hidayet talipleri haber ve söz peşine düşünce, her sözünde kendilerine bir nur veren yegâne şahsiyet Ali’dir. Evet, O beşeriyet kalıbına dökülen kemal abidesidir...”

* * *

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİ

NAMAZ- ORUÇ- HAC- ZEKÂT- HUMUS ÖLÇÜTLERİ

Tevhid, nübüvvet ve imamet ölçütlerine bağlı olarak; namaz, oruç, hac, zekât ve humus çok önemli ve özel İslâmî değer ölçütleridir.

NAMAZ

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

“Cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.”⁽¹⁾

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

“Her ümmette, “Allah’a ibadet edin ve tağuttan kaçının.” diye bir peygamber gönderdik.”⁽²⁾

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

1- Zariyat, 56.

2- Nahl, 36.

“Kuşkusuz, ben Allah’ım; benden başka ilah yoktur. Bana kulluk et ve beni anmak için dosdoğru namaz kıl.”⁽¹⁾

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“Onlar, gayba inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızklardan (Allah yolunda) harcarlar.”⁽²⁾

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ

“Sabır ve namazla (Allah’tan) yardım dileyin. Hiç kuşkusuz o (namaz) huşu duyanlardan başkasına ağırdır.”⁽³⁾

اتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

“Kitaptan sana vahyedileni oku ve namazı hakkıyla kıl. Gerçekten namaz, hayâsızlıktan ve beğenilmeyen işlerden alıkoyar. Allah’ı anmak, daha büyük ibadettir. Allah, yaptıklarınızı bilir.”⁽⁴⁾

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ

“Gündüzün iki ucunda ve gecenin ilk saatlerinde hakkıyla namazı kıl. Kuşkusuz, iyilikler kötülükleri giderir. İşte bu, öğüt alanlar için bir öğüttür.”⁽⁵⁾

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً

1- Taha, 14.

2- Bakara, 2-3.

3- Bakara, 45.

4- Ankebut, 45.

5- Hûd, 114.

“İman eden kullarıma de ki: ‘Alışveriş ve dostluğun olmadığı gün gelmeden önce namazı hakkıyla kılsınlar ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan açık ve gizli infak etsinler.”⁽¹⁾

فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ الْمُجْرِمِينَ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمِ الْمَسْكِينِ

“Onlar cennetlerdedirler; günahkârlara “Sizi Sekar’a sokan nedir,” diye sorarlar. Derler ki: “Biz namaz kılanlardan değildik. Yoksulu doyurmazdık”⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağırıldığınız zaman, hemen Allah’ı anmaya koşun ve alış verişini bırakın. Eğer bilmiş olsanız, elbette bu, sizin için daha hayırlıdır. Namaz kılınıncaya kadar yeryüzüne dağılın ve Allah’ın lütfundan isteyin. Allah’ı çok zikredin; umulur ki, kurtuluşa erersiniz.”⁽³⁾

إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا إِلَّا الْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِلْسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بَيِّوتَ الَّذِينَ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ

1- İbrahim, 31.

2- Müddesir, 40-44.

3- Cum’a, 9-10.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَّمُونَ

“Gerçekten insan, pek hırslı (ve sabırsız) yaratılmıştır. Kendisine fenalık dokunduğunda sızlanır, feryat eder. Ona imkân verildiğinde ise pinti kesilir. Ancak şunlar öyle değildir: Namaz kılanlar ki, onlar namazlarında devamlıdır, (ihmal göstermezler;). Malla-rında, belli bir hak vardır, sâile ve mahruma (vermek için). Ceza (ve hesap) gününün doğruluğuna inananlar; Rab’lerinin azabından korkanlar ki, Rablerinin azabına (karşı) emin olunamaz; Irzlarını koruyanlar, ancak eşlerine ve cariyelerine karşı müstesna; çünkü onlar kınanmaz; bundan öteye (geçmek) isteyenler ise, onlar taşkınlara ta kendileridir. Emanetlerine ve ahitlerine riayet edenler; şahitliklerini (dosdoğru) yapanlar; namazlarını koruyanlar; işte bunlar, cennetlerde ağırlanırlar.”⁽¹⁾

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

“Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takva ile dir.”⁽²⁾

Hiz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Kıyamette kulun ilk hesap vereceği şey namazdır. Namazı kabul olursa, diğer amelleri de kabul olur; namazı kabul olmazsa, diğer amelleri de kabul olmaz. Namazı hafife alan benden değildir.”⁽³⁾

1- Meâric, 19-35.

2- Taha, 132.

3- Biharu'l-Envar, c. 79, s. 136.

Yine Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Kim iki rekat namaz kılar ve kıldığını iki rekat boyunca kafasını hiçbir dünya işiyle meşgul etmezse, Allah onun günahlarını bağışlar.”⁽¹⁾

Hz. Ali (a.s) da şöyle buyurmuşlardır:

“İnsan namazda olduğu sürece onun bedeni, elbisesi ve etrafındaki her şey Allah'ı tesbih eder.”⁽²⁾

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Namazda huşu; kulun bütün kalbiyle Rabbi'ne yönelmesidir.”⁽³⁾

Hz. Ali (a.s), Peygamberimizin (s.a.a) kendisine şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

“Ya Ali beni müjdeci ve uyarıcı olarak seçene (Allah'a) andolsun ki, sizden biri abdest almaya durduğunda, bütün azalardan günahlar dökülür. Allah'a (kıbleye) yüzü ve kalbiyle yöneldiğinde, bütün günahları bağışlanmış olur.”⁽⁴⁾

Rivayet edildiğine göre İmam Cafer-i Sadık (a.s) ölüm döşeğindeyken bütün yakınlarının toplanmasını istemiş, toplandıklarında; şöyle buyurmuştur:

“Biz Ehl-i Beyt'in şefaati namazı hafife alanlara ulaşmayacaktır.”⁽⁵⁾

1- Biharul-Envar, c. 84, s. 249.

2- Biharul-Envar, c. 82, s. 207.

3- Biharul-Envar, c. 84, s. 264.

4- Biharul-Envar, c. 82, s. 220.

5- Biharul-Envar, c. 47, s. 2.

Selman-i Farisî'den şöyle rivayet edilmiştir: Hz. Resulullah (s.a.a) ile bir ağacın gölgesinde idik. Allah'ın elçisi ağaçtan bir dal tutup salladı ve dalın yaprakları döküldü. Hz. Peygamber: *"Yaptığının sebebini sormayacak mısınız buyurdu."* Biz de sebebini bize bildir ey Allah'ın Elçisi dedik. O şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Müslüman kul namaza durduğunda bu ağacın yapraklarının döküldüğü gibi bütün hataları dökülür."⁽¹⁾

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

"Namaz dinin direğidir; kasıtlı olarak namazını terk eden şüphesiz dinini yıkmıştır."⁽²⁾

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Bir kul namaza durduğunda ayaklarını bastığı yerden göklere kadar melekler tarafından korumaya alınır. Namazı bitene kadar gökten başına hayırlar yağar. Görevlendirilen melek, 'Namaz kılan, kiminle münacat ettiğini bilse namaz kılmaktan ayrılmaz.' diye seslenir."⁽³⁾

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

"Çocuklarınız yedi yaşına girdiklerinde, onlara namazı öğretin. On yaşını doldurdularındaysa onların yataklarını ayırın."⁽⁴⁾

1- Biharu'l-Envar, c. 82, s. 205.

2- Biharu'l-Envar, c. 82, s. 202.

3- Men La Yahzuruhu'l- Fakih, c. 1, 30. Bab, 15. Hadis.

4- Mizanu'l-Hikme, c. 10, s. 722.

Aşura günü Kerbela'da Hz. İmam Hüseyin'in yarenlerinden birinin öğle namazının vaktinin girdiğini hatırlatması üzerine İmam (a.s) *"Allah seni namazı ayakta tutanlardan yazsın; biz zaten namaz için savaşıyoruz."* buyurarak savaşın kızıştığı o esnada hemen cemaatle öğle namazı kılmıştır."

Aynı şekilde Hz. Ali (a.s) da Siffin Savaşı'nda savaşı bırakıp namaza koyulmuş ve bu işi eleştirenlere, *"Biz bu kavimle namaz için savaşıyoruz."* buyurmuştur.

* * *

ORUÇ

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Ey iman edenler! Oruç (hükümü) sizden öncekilere yazıldığı gibi size de yazılmıştır; umulur ki takvalı olursunuz.”⁽¹⁾

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

“Sayılı günlerde (olmak üzere oruç size farz kılındı). İçinizden hasta olan veya yolculukta bulunan (o

1- (Bakara, 183) Murtaza Turabi diyor ki: Mecmau'l-Beyan Tefsiri'nde yer alan bir rivayete göre İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bu ayette yer alan hitabın lezzeti, (Ey müminler diye Allah'ın, kullarına hitap etmesi,) oruç ibadetindeki yorgunluk ve zorluğu gidermiştir.” “Sizden öncekilere yazıldığı gibi” yani, sizden önceki peygamberler ve ümmetlere de oruç farz kılınmıştır. Hz. Ali'den (a.s.) nakledilmiştir ki: “Onların ilki Âdem'dir.”

günlerin sayısınca) diğer günlerde oruç tutar. Oruç tutmaya gücü yetmeyenler (her gün için) bir fakiri doyurmakla/fidye verirler. (Bunun yanı sıra) kim gönüllü olarak bir iyilik yaparsa, bu, kendisi için daha iyidir. Eğer bilerseniz,, oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”⁽¹⁾

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ
فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ
أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ
عَلَيْ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

“Ramazan ayı (o sayılı günleri içerir) ki, onda Kur’an, insanlara yol gösterici, hidayetin ve hakkı batıldan ayırmanın açık delilleri olarak indirilmiştir. Öyleyse sizden bu ayı idrak eden (bu ayda seferde olmayıp da mukim olan), onu oruç tutsun. Hasta veya yolculukta olan ise, (o günlerin sayısınca) diğer günlerde oruç tutsun. Allah size, kolaylık, ister, zorluk istemez; bir de sayıyı tamamlamanız ve size yol göstermesine

-
- 1- (Bakara, 184) Murtaza Turabi diyor ki: Bu ayet-i kerimeye göre Ramazan ayında bir kimse yolculukta bulunur veya hasta olursa, orucunu yemesi ve sonra kaza etmesi gerekir. Ehl-i Beyt İmamları’ndan nakledilen birçok hadis de bunu açıklamaktadır. Hatta Şia ve Ehl-i Sünnet kaynaklarında nakledilen birtakım hadislerde Ramazan ayında yolculuk esnasında orucunu tutan, yolcu olmayıp da orucunu yiyen kimse gibi sayılmıştır. İmam Muhammed Bakır’dan (a.s) nakledilmiştir ki: “Resulullah (s. a.a) namazını seferi kıldığında (yolculuk esnasında) oruçlarını tutmaya devam edenleri asiler olarak adlandırmıştır.” Hadisin devamında İmam (a.s) buyurmuştur ki: “Biz, bu kimselerin çocuklarını ve çocuklarının çocuklarını günümüze kadar tanıyoruz.”

karşılık Allah'ı ululamanız için (bu hükmü koymuştur). (Hastalık ve yolculuk günlerinin yerine diğer günlerde oruç tutmayı emretmiştir.) Umulur ki şükredersiniz.”⁽¹⁾

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ

“Sabır ve namazla (Allah’tan) yardım dileyin. Hiç kuşkusuz o (namaz), huşu duyanlardan başkasına ağırdır.”⁽²⁾

أَحَلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصَّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ

1- Bakara, 185.

2- (Bakara, 45) Murtaza Turabi diyor ki: Sabır direnmek demektir. Bu direniş, belalara ve acılara karşı olduğu gibi, Allah’a itaat etmekte ve O’na karşı gelmekten sakınmakta da gereklidir. Bu yüzden bazı hadislerde, bu ayette geçen sabırdan maksadın oruç olduğu söylenmiştir. Oruç, Allah’a itaat için direnişin belirgin bir simgesidir. Oruç ve namaz ile insan Allah’tan yardım dilemeli maddî ve manevî hayırlar elde etmeye çalışmalıdır. İmam Rıza (a.s.) kendisinden nakledilen bir hadiste bu ayet hakkında şöyle buyuruyor: “Sabır oruçtan ibarettir. Kişinin başına bir zorluk veya bir bela gelirse, oruç tutsun. Yüce Allah buyuruyor ki: “*Sabır ve namazla (Allah’tan) yardım dileyin. Hiç kuşkusuz o (namaz), huşu duyanlardan başkasına ağırdır.*” (Bakara, 45) İnsanın sıkıntılarını gidermek için namaza başvurma hakkında da Masum İmamlardan birçok hadis nakledilmiştir, (bk. Muhammed b. Mesud el-Ayyaşi, Tefsiru’l-Ayyaşi. Tahran: el-İlmiyye el-İslamiye Matbaası.) “Hiç kuşkusuz o (namaz), huşu duyanlardan başkasına ağırdır.” Huşu duymak, Allah’ın büyüklüğü karşısında kalben eğilmek anlamındadır, (bk. Huseyn b. Muhammed Rağib İsfahani, Müfredat-u Elfazı’l-Kur’ân, Dimeşk: Daru’l-Kalem, Hicri 1991)

وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ
 الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ
 عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ
 لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

“Oruç gecesi kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar size elbisedir, siz de onlara elbisesiniz. Allah sizin kendinize hıyanet ettiğinizi bildi de sizin tövbenizi kabul etti ve sizi affetti. Artık (Ramazanın gecelerinde) onlarla bir araya gelin ve Allah’ın size takdir, ettiğini isteyin. Sabahın aydınlığı (gecenin) karanlığından size belirinceye kadar yiyip için. (Aydınlık belirdikten) sonra akşama kadar orucu tamamlayın. Mescitlerde itikâfta (ibadete çekilmiş) olduğunuz zamanlarda kadınlarla temasta bulunmayın. Bunlar (bu hükümler), Allah’ın koyduğu sınırlardır; bu sınırlara yaklaşmayın. Allah, ayetlerini böylece insanlara açıklar. Umulur ki takvalı olurlar.”⁽¹⁾

* * *

HAC

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

“Hani İbrahim’e Beyt’in yerini belirlemiş ve (ona demiştik ki): Hiçbir şeyi bana ortak koşma ve evimi tavaf edenler, ibadet için ayakta duranlar, rükû edenler ve secde edenler için temizle.”⁽¹⁾

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ

“İnsanlar arasında hac için duyuru yap, gerek yaya olarak, gerekse uzak yolları kat edip gelen zayıf develer üzerinde sana gelsinler.”⁽²⁾

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ
بِهِمَّةٍ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ

“Kendilerine ait yararlanlara şahit olsunlar ve belirli günlerde, Allah’ın kendilerine rızık olarak verdiği

1- Hac, 26.

2- Hac, 27.

(kurbanlık) hayvanlar üzerine O'nun ismini ansınlar diye. Sonra onların etinden yiyin ve zavallı yoksullara ondan yedirin.”⁽¹⁾

ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ

“Sonra kirlerini gidersinler, adaklarını yerine getirsinler ve o Beyt-i Atik’i tavaf etsinler.”⁽²⁾

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يُثَلِّي عَلَيْكُمْ فَأَجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ

“İşte (ilahî hükümler) böyledir. Kim Allah’ın saygı kıldığı şeylere saygı gösterirse, bu, Rabbinin katında onun için daha iyidir. Açıklanacaklar dışında kalan hayvanlar size helal kılındı. O hâlde, pislik olan putlardan kaçının; batıl sözden uzak durun.”⁽³⁾

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

“Allah’a ortak koşmadan O’na yönelin. Allah’a ortak koşan, gökten düşüp de kuşların kaptığı veya rüzga-

1- (Hac, 28) Belirli günlerden maksat, kurban bayramı günü ve onu takip eden üç gündür. Bu açıklama, İmam Cafer Sadık ‘tan (a.s) rivayet edilmiştir,

İmam Ali (a.s) ve İmam Sadık’tan (a.s) nakledilen diğer bir rivayete göre ise maksat, zilhiccenin ilk on günüdür. Bu günler, bilinen ibadet günleri olduğundan her iki ihtimal de geçerli olabilir (bk. Nuru’s-Sekaleyn.)

2- (Hac, 29) Beyt-i Atik, Ka’be’nin adlarındadır ve eski veya özgür ev anlamındadır. Bugün büyük şeytanın uşağı Suudî kafirlerin işgali altındadır.

3- Hac, 30.

rın kendisini uzak bir yere attığı bir şey gibidir.”⁽¹⁾

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمَ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

“İşte budur (Allah’ın hükümleri). Kim Allah’ın şiarlarına saygı gösterirse, bu kalplerdeki takvadandır.”⁽²⁾

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ

“Sizin için onlarda (kurbanlık hayvanlarda) belli süreye kadar birtakım yararlar vardır. Sonra onların (kesilme için) varacakları yer, Beyt-i Atık’tır.”⁽³⁾

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيُذَكِّرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ
فَالِهَكُمْ إِلَهًا وَاحِدًا فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ

“Allah’ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine O’nun ismini anmaları için her ümmete bir ibadet merasimi belirledik. İlahınız, tek ilahdır; öyleyse O’na teslim olun. İtaat ederek kalpleri güvene kavuşanları müjdele.”⁽⁴⁾

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ
وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

“Öyle kimselerdir ki, Allah anılınca kalpleri ürperir; başlarına gelen sıkıntılara sabrederler; namazı hakkıyla yerine getirirler ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan (Allah yolunda) harcarlar.”⁽⁵⁾

1- Hac, 31.

2- Hac, 32

3- Hac, 33.

4- Hac, 34.

5- Hac, 35.

وَالْبَدَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

“Kurbanlık büyük develeri de sizin için Allah’ın şiarlarından kıldık.” Onlarda sizin için hayır vardır. Onlar, ayakta iken üzerlerine Allah’ın adını anın; Yanları üzere yere düştüklerinde ise, onlardan yiyecek, yoksula ve zavallıya da ondan yedirin, İşte şükredersiniz diye o hayvanları böylece sizin emrinize verdik.”⁽¹⁾

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ

“Onların etleri ve kanları asla Allah’a ulaşmaz. Sadece sizin takvanız O’na ulaşır. Böylece sizi hidayete erdirdiği için Allah’ı büyüklükle anasınız diye bu hayvanları sizin emrinize verdi. İyileri müjdele.”⁽²⁾

İmam Sadık’tan (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Allah Teala’nın Kâbe’nin etrafında yüz yirmi rahmeti vardır. Altmış tavaf edenler, kırkı namaz kılanlar ve yirmisi Kâbe’ye bakanlar içindir.”⁽³⁾

* * *

1- (Hac, 36) Develer güçlü hayvanlar olmalarına rağmen evcil oldukları için insan, onlardan kolayca istediği gibi tasarruf edebiliyor. Bu da şükür gerektiren nimetlerdendir.

2- Hac, 37.

3- Murtaza Turabi, Kur’ân-ı Kerim ve Meali, s. 334 .

ZEKÂT- HUMUS

Kur'an-ı Kerim'de kullanılan zekâtın anlamı bugün ıstılah olarak fıkıhta kullanılan zekâttan farklıdır. Yani Kur'an'da zekât denilince fıkıhta ıstılah hâline gelen zekâtın yanı sıra humus da dahil bütün malî haklar kastedilmektedir. Dolayısıyla zekâtın önemini vurgulayan bütün ayetler aslında humusun da önemini vurgulamaktadır. Bunun gibi Kur'an-ı Kerim, fıkıh ıstılahında kastedilen zekâttan bahsederken zekât kelimesi yerine sadaka kelimesini kullanmıştır. Hem, fıkıh ıstılahında kastedilen zekâttan sadece bir ayette bahsedilmiştir. (Tevbe, 60) Hem de humustan sadece bir ayette bahsedilmiştir. (Enfal, 41) Dolayısıyla, zekât kelimesi geçen bütün ayetlerden, humusu da içine alan genel anlamda bütün mali haklar anlaşılır.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ
وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

“Sadakalar (zekât) Allah tarafından belirlenen bir farz olarak, ancak fakirler, zavallılar, zekât toplayan

görevliler, kalpleri (İslam') ısındırılmış olanlar, kölelerin özgürlüğe kavuşturulması, borçlular, Allah yolunda (olan işler) ve yolda kalmış yolcular içindir. Allah bilendir ve hikmet sahibidir.”⁽¹⁾

يَمْحَقُ اللَّهُ الرَّبَّاءَ وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ

“Allah, ribayı (riba olarak alman parayı) azaltır ve yok eder; sadakaları ise arttırır. Allah, hiçbir nankör ve günahkâr insanı sevmez.”⁽²⁾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Kuşkusuz, iman eden ve iyi işler yapan, namazı hakkıyla kılan ve zekâtı veren kimselerin mükâfatları, Rablerinin yanındadır; onlara bir korku yoktur ve onla üzülmezler de.”⁽³⁾

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Eğer sadakaları aşikâr etseniz (Allah için açıktan bağışta bulunsanız), bu güzel bir iştir; ama onu gizler de yoksullara verseniz, bu sizin için daha iyidir ve

1- (Tevbe, 60) Bu ayet-i kerimedeki sadakalardan maksat farz olan zekâttır. Buna göre ayette zekâtın sekiz grup için harcanması gerektiği açıklanmıştır. Bazıları, ayette yer alan bu tahsisten zekâtın bu grupların malı olduğunun bile anlaşıldığını ileri sürmüşlerdir. Buna göre, zekât verilmeden önce bile başkalarına ait bir maldır ve insanın onda tasarruf etmesi gasp hükmüne girer.

2- Bakara, 276.

3- Bakara, 277.

(Allah) günahlarınızdan bir kısmını sizden giderir. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.”⁽¹⁾

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسِبُهُمُ
الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا
مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“(Sadakalar,) kendilerini Allah yoluna verdikleri için mahsur kalan, (geçimlerini sağlamak için) yeryüzünde dolaşamayan yoksullara aittir. Bilmeyen kimse, iffetli ve gözü tok olmaya çalıştıkları için onları zengin sanır. Onları simalarından tanırırsın. Yüzsüzlükle insanlardan bir şey istemezler. Allah yolunda harcadığınızı her iyi şeyi, Allah hakkıyla bilir.”⁽²⁾

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أُنْبِتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ
سُنْبُلَةٍ مِثَّةٌ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Mallarını Allah yolunda harcayan kimselerin durumu, yedi başak veren bir tane gibidir; her başakta da yüz tane vardır; Allah, dilediği kimseye de kat kat artırır. Allah, (güç ve merhametiyle her şeyi) kapsayan ve bilendir.”⁽³⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ
النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابُهُ وَابِلٌ
فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

1- Bakara, 271.

2- Bakara, 273.

3- (Bakara, 261) Allah yolundan maksat, İslam düşmanlarıyla cihat, fakirlere yardım gibi her türlü hayır yoludur, {bk. Mecmau'l-Beyan)

“Ey îman edenler! Malını insanlara gösteriş için harcayan, Allah’a ve ahiret gününe inanmayan kimse gibi sadakalarınızı başa kakmak ve eziyet emekle batıl etmeyin. Onun durumu, üzerinde toprak bulunan sert ve düz bir kayaya benzer; şiddetli bir yağmur ona vurur, onu sert ve düz bir taş olarak bırakır. (Gösteriş için mallarını harcayanlar da) kazandıklarından bir şey elde edemezler. Allah, kâfirleri hidayete erdirmez.”⁽¹⁾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını Allah yolunda harcayan ve harcamalarının peşi sıra minnet ve eziyet etmeyen kimselerin mükâfatları, Rablerinin katındadır. Onlara bir korku yoktur ve onlar üzülmeyiz de.”⁽²⁾

1- Bakara, 264.

2- (Bakara, 262) Kişinin, iyilik yaptığı kimseye; “Sana şu kadar vermedim mi, sana iyilik etmedim mi, senin ihtiyaçlarını gidermedim mi” gibi sözler söylemesi minnet sayılır. Eziyet ise, “Allah beni senden kurtarsın!” ve “Nasıl oldu da sana yakalandım!” demekle olabileceği gibi, yüzünü ona karşı ekşitmesi, onu incitmesi veya birine yaptığı iyiliğe karşılık ondan bazı işlerini yapmayı istemesiyle de olabilir. Bunlar, eziyetin bazı çeşitleridir, (bk. Mecmau’l-Beyan)

İmam Muhammed Bakır’dan (a.s) şöyle nakledilmiştir: “Bu ayet, Suffe ashabı hakkında nazil olmuştur, ’ Bu’nlar, Medine’de evleri ve kendilerini barındıracak aşiretleri bulunmayan dört yüze yakın (Muhacir) Müslüman idi, Mescidu’n-Nebi’nin kenarında kendilerine tahsis edilmiş yerde kalıyorlardı ve ‘Peygamber’in gönderdiği her savaşa katılırsınız’ diyorlardı. Birisi yemeğinden bir şey artınca geceleyin getirip onlara verirdi.” (bk.Mecmau’l- Beyan.)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını gece gündüz, gizli ve açık olarak Allah yolunda harcayanlar, işte onların mükâfatı Rablerinin yanındadır; onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyenler de.”⁽¹⁾

1- (Bakara, 274) el-Burhan Tefsiri'nde (c. 1, s. 551) Ebu İshak'tan şöyle nakledilmiştir: “Hz. Ali'nin (a.s) yalnız dört dirhemi vardı; bir dirhemini gece ve bir dirhemini gündüz, bir dirhemini gizli ve bir dirhemini açık olarak Allah yolunda harcadı. Bu olay Peygamber'e (s. a.a) ulaştığında, 'Seni bu işe sevk eden ne idi?' diye sordu. Hz. Ali (a.s), 'Allah'ın mükâfat vaadini, kendi hakkımda gerçekleştirmek.' dedi. Bunun üzerine Allah Teala şu ayeti indirdi: “Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık olarak (Allah yolunda) harcayanlar...” Tabersî, Mecmau'l-Beyan'da İbn Abbas'tan naklen (c. 1, s. 338) bu ayetin Hz. Ali hakkında nazil olduğunu bildirmiştir. Daha sonra bunun İmam Muhammed Bakır (a.s) ve Cafer Sadık'tan (a.s) da rivayet edildiğini belirtmiştir. Bu manayı ifade eden bir rivayeti de, Şeyh Müfid (r.a) el-İhtisas'ta ve Saduk (r.a) Uyun-u Ahbari'r-Rıza'da nakletmişlerdir.

el-Burhan Tefsiri'nde, Ehl-i Sünnet kaynaklarında da bu anlamı ifade eden birçok hadis nakledildiği belirtilerek Muvaffak b. Ahmed, İbn Meğazilî, Sa'lebî ve diğerlerinin İbn Abbas ve diğer raviler yoluyla aynı manayı içeren hadisler naklettikleri zikredilmiştir.

Şeyh Saduk, *Men La Yahzuruhû'l-Fakih* adlı kitabında bu ayetin mücahitlerin kendi bineklerine yaptıkları harcamalar hakkında ve bir rivayete göre de Hz. Ali'nin (a.s) yaptığı infaklar hakkında nazil olduğunu naklettikten sonra şöyle der: “Ayet, bir şey hakkında nazil oldu mu aynı mecrada olan her şey hakkında da nazil olmuş sayılır. Bize göre bu ayet, Hz. Ali hak-

İmam Cafer Sadık'tan (a.s) rivayet edildiğine göre:

“Bir; kişi Resulullah’a (s.a.a) gelerek, İslam’ın temeli, dalı ve zirvesi hakkında sordu. Resulullah (s.a.a) ‘İslam’ın temeli namaz, dalı zekât ve zirvesi Allah yolunda cihat etmektir.’ buyurdu. O adam, ‘Ey Allah’ın Resülü! Hayrın kapılarının ne olduğunu bana bildir.’ dedi Resulullah (s.a.a) şöyle dedi: ‘Oruç si-perdir, sadaka günahları giderir ve kişinin geceleri kalkıp Rabbi ile münacat etmesi.’ dedi. Sonra şu ayeti okudu: *Vücutlar yataklarından ayrılır, Rablerine korku ve ümit içinde yalvarırlar ve kendilerine verdiklerimizden (Allah yolunda) harcarlar.*”⁽¹⁾

الَّذِينَ يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ أُولَئِكَ عَلَى
هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Onlar, namazı hakkıyla kılar ve zekâtı verirler ve onlar, ahirete yakinen iman ederler. İşte onlar, Rablerinden olan bir hidayet üzeredirler ve kurtuluşa erenler onlardır.”⁽²⁾

وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبًّا لِيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوَ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ
تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ

“İnsanların, malları içinde artsın diye riba kastıyla verdiğiniz (borç) mal, Allah’ın katında artmaz. Fakat Allah’ın, hoşnutluğunu dileyerek verdiğiniz zekâta

kında nazil olmakla beraber mücahit-lerin atlarına yaptıkları harcamalar vb. şeylerde de geçerlidir.”(Daha geniş bilgi için bk. *el-Mizan* ve *ed-Dürri'l-Mensur*)

1- el-Burhan Tefsiri.

2- Lokman, 4-5.

gelince, işte bunlar (zekât verenler), (mükâfatlarını) iki kat artırmaktadırlar.”⁽¹⁾

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Namazı hakkıyla kılın; zekâtı verin ve Peygamber’e itaat edin ki, size merhamet edilsin.”⁽²⁾

رِجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ
يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ

“Öyle kimseler (var) ki, ne ticaret ve ne de alış-veriş, onları Allah’ı anmaktan, namazı hakkıyla kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar, kalblerin sarsıldığı ve gözlerin afallayıp döndüğü günden korkarlar.”⁽³⁾

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ وَالَّذِينَ هُمْ
لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ

“Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler. Boş işlerden uzak dururlar. Zekâtı verirler. İffetlerini korurlar.”⁽⁴⁾

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ
لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Onların mallarından kendilerini temizleyeceğin ve arıtacağın bir sadaka (zekât) al ve onlara dua et.

1- Rum, 39.

2- Nur, 56.

3- Nur, 37.

4- Mu’minun, 2-5.

Kuşkusuz senin duan, onlara huzur kaynağıdır. Allah işitendir ve bilendir.”⁽¹⁾⁻⁽²⁾

فَأَقِمْوَا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

“Artık namazı hakkıyla kılın, zekâtı verin ve Allah’a sarılın. O, sizin mevlanız (sahibinizdir.) Ne güzel mevla ve ne güzel yardımcıdır!”⁽³⁾

وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ

“Onları emrimizle hidayete erdiren imamlar yaptık. Kendilerine hayırlı işler yapmayı, namazı hakkıyla

1- Tevbe, 103

2- Bu ayetle zekâtın farz oluşu açıklanmıştır. İmam Cafer Sadık’tan (a.s) şöyle rivayet edilmiştir: “Ayet, Ramazan ayında inmiş ve Peygamber (s. a.a) tarafından bir münadi, ‘Ey halk! Allah namazı size farz kıldığı gibi zekâtı da size farz kılmıştır.’ diye ilan etmiştir. Böylece münadi, Müslümanların mallarından altın gümüş, deve, sığır, koyun, buğday, arpa, hurma ve üzümüne zekâtın farz kılındığını bildirmiş, ama bir yıl onlardan bir şey istenmemiştir. Ertesi yıl Ramazan ayı sona erince tekrar münadi nida ederek şöyle demiştir: ‘Ey halk! Malınızın zekâtını verin ki, Allah orucunuzu kabul etsin.’ Sonra (Peygamber) görevlilerini zekâtı toplamak için göndermiştir.” (bk. el-Kâfî ve es-Safî.) Bu hadis de gösteriyor ki Peygamber (s. a.a), Kur’ân’ı tebliğ etmekten başka onu tefsir etmekle de görevliydi. Bazılarının dillerinden düşürmedikleri “Kur’ân bize yeter.” sloganı, Peygamber’in (s. a.a) Kur’ân’ı tefsir görevini inkâr etmek ve gerçekte Kur’ân hakikatlerini kendi keyifleriyle yorumlamak içindir. Oysaki bizzat Kur’ân onlarca ayette Peygamber’e itaat etmeyi vurgulamıştır.

3- Hac, 78.

kılmayı ve zekâtı vermeyi vahyettik. Onlar, sürekli bize ibadet eden kimselerdi.”⁽¹⁾⁻⁽²⁾

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا نَتُّ وَأَوْصَيْتَنِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّوَّةِ مَا دُمْتُ حَيًّا

Kur'an-ı Hakim'de Hz. İsa'nın diliyle şöyle buyruluyor.

“Nerede olsam, beni kutlu kılmış ve yaşadığım sürece bana namazı ve zekâtı yerine getirmeyi emretmiştir.”⁽³⁾

Muaviye b.Vehb anlatıyor: İmam Cafer Sadık'a (a.s), “Kulların Allah'a yakınlaşmasına vesile olan ve Allah'ın en çok sevdiği şey nedir?” diye sordum, İmam: “*Marifetten (Allah'ı, Peygamber'i ve Ehl-i Beyt'i tanımaktan) sonra, namazdan daha faziletli bir şey bilmiyorum. Salih kul Meryem oğlu İsa'nın, 'Ve yaşadığım sürece bana namazı ve zekâtı yerine getirmeyi emretmiştir.' dediğini görmüyor musun?*” diye cevap verdi.”⁽⁴⁾

1- Enbiya, 73.

2- İmam Sadık'ın (a.s) şöyle dediği nakledilmiştir: “Allah'ın kitabında iki kısım imamdı söz edilir: Birinci kısım imamlar hakkında yüce Allah, “Onları, emrimizle hidayete erdiren imamlar yaptık.” buyurmaktadır. Onlar, insanların emriyle değil, Allah'ın emriyle hidayete erdirirler; Allah'ın emirlerini insanların emirlerinden ve Allah'ın hükmünü insanların hükmünden önde tutarlar. İkinci kısım imamlar hakkında ise şöyle buyurmaktadır: “Onları ateşe çağıran imamlar kıldık” (Kasas, 41) Bunlar, insanların emirlerini Allah'ın emirlerinden, insanların hükmünü Allah'ın hükmünden önde tutarlar ve Allah'ın kitabına muhalefet ederek kendi heveslerine uyarlar.” (bk. *es-Saî, el-Kâfiden* naklen.)

3- Meryem, 31.

4- el-Kâfî, c. 3, s. 264.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Mümin erkekler ve mümin kadınlar, birbirlerinin velileridirler (dost ve koruyucularıdır). İyiliği emreder ve kötülükten sakındırırlar. Namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler, Allah’a ve Resulü’ne de itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir. Allah üstündür ve hikmet sahibidir.”⁽¹⁾

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُتَّقِينَ

“Allah’ın mescitlerini, sadece Allah’a ve ahiret gününe iman eden, namazı hakkıyla kılan, zekât veren ve Allah’tan başka kimseden korkmayan kimseler imar eder. İşte bunların hidayete erenlerden olmaları umulur.”⁽²⁾

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Mallarınızı zekâtla koruyunuz, hastalarınızı sadaka ile tedavi ediniz, bela dalgalarını da dua ve yalvarışla karşılayınız.”

* * *

1- Tevbe, 71.

2- Tevbe, 18.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İKİNCİL İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİ

(1) GÜZEL SÖZ

Güzel ve tatlı söz, hoş kelâm, onur ve erdem belirtisidir. Takdir ve saygı uyandırır. Başarı ve zaferin baş etkenidir. İslâm şeriatı insanı, âyet ve hadisler aracılığı ile güzel konuşmaya, hoş söz sarfetmeye çağırır.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا

“Kullarıma söyle: En güzel sözü söyleyinler. Çünkü şeytan aralarına girer. Zira şeytan, insanın apaçık düşmanıdır.”⁽¹⁾

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ
عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

“İyilikle kötülük bir olmaz. Sen, kötülüğü en güzel olan şeyle sav. O zaman bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost oluvermiştir.”⁽²⁾

1- İsra, 53.

2- Fussilet, 34.

وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

“Yürümende orta halli ol. Sesini de kıs. Çünkü, seslerin en çirkini eşeklerin sesidir.”⁽¹⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve sağlam söz söyleyin ki, Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah’a ve Peygamberi’ne itaat ederse, büyük bir başarıya ermiştir.”⁽²⁾

Rivayet edilir ki, Bir adam İmam Ebu’l-Hasan’a (a.s) *“Bana tavsiyede bulun.”* der. İmam ona şu tavsiyede bulunur:

“Diline sahip olursan güçlü olursun. İpinin insanların eline geçmesine fırsat verme, yoksa boynuna geçirirler.”⁽³⁾

Yine Adamın biri Resulullah’ın (s.a.a) yanına gelir ve: *“Bana tavsiye et”* der. Resulullah: (s.a.a): *“Dilini tut.”* buyurur. Adam: *“Ya Resulallah, bana tavsiye et.”* der. Resulullah: *“Dilini tut.”* der. Adam: *“Bana tavsiye et.”* der. O, *“Dilini tut. Yazıklar olsun sana. Bilmez misin ki, insanlar, ancak dillerinin meyvesi olan günahlarından dolayı ateşe sürüklenirler.”* diye buyururlar.⁽⁴⁾

İmam Sadık (a.s) Ubbad b. Kesir el-Basrî es-Sufî’ye şöyle buyurmuştur:

1- Lokman, 19.

2- Ahzab, 70-71.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 84.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 85.

“Yazıklar olsun sana, ey Ubbad. karnın ve uçkurun seni aldattı. Yüce Allah, kitabında şöyle buyurur: ‘Ey inananlar, Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin ki, Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın.’⁽¹⁾ Adil ve doğru söz söylemedikçe Yüce Allah, senin hiçbir amelini kabul etmez.”⁽²⁾

İmam Ali b. Hüseyin (a.s) şöyle der:

“Güzel söz malı arttırır, rızkı bollastırır, eceli erteletir, ailede insanı sevimli kılar ve cennete sokar.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

“Dilini hayra döndür, yararlanırsın; çünkü dil, döndürüldüğüne alıştır.”

Musa b. Cafer babasından, o da atalarından şöyle bildirir: Resulullah Efendimiz (s.a.a) buyurdu ki:

“Hayır söyleyip de kurtulan veya susup da kötülükten beri kalan kula, Allah rahmet etsin”⁽⁴⁾

Kralların Yakınması

Fars kralı: “Söylemediğim bir şeyden dolayı hiç pişman olmadım. Ama söylediğim şeylerden dolayı defalarca pişman oldum.”

“Demediğimi reddetme hususunda dediğimi reddetmeye göre, kendimi daha güçlü hissedirim.”

1- Ahzab, 70-71.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 85.

3- el-Bihâr, md. 15, c. 2, s. 192.

4- el-Bihâr, mâ. 15, c. 2, s. 188.

“Bir sözü demediğim sürece ona sahibimdir. Ama söyledikten sonra o benim sahibim olur.”

“Ne ilginçtir ki, bir insan bir söz söyler de, bunu yüksek sesle telaffuz etse, zarar verir. Yüksek sesle telaffuz etmezse zarar görmez.”⁽¹⁾

Emîrü'l-Mü'minin (a.s) bir adama uğrar; adam boş-boğazlık etmekte, saçma sapan sözler söylemektedir. Emîrü'l-Mü'minin adamın yanında durur ve şöyle der:

“Sen şimdi, Rabbimin huzuruna çıkacak olan koruyucu meleklerle bir kitap yazdırmaktasın. Bu yüzden sana fayda sağlayacak şeyler söyle, faydasız şeyleri bırak.”⁽²⁾

Emîrü'l-Mü'minin şöyle der:

“Çok konuşan yanılır, çok yanılan az utanır, az utanan az sakınır, az sakınanın kalbi ölür, kalbi ölense ateşe girer.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Suskunluk tükenmez bir hazinedir. Hilm, ağırbaşlı insanın süsüdür. Cahilin de örtüsüdür.”⁽⁴⁾

İmam Ebu Cafer'in şöyle dediği rivayet edilir:

Ebu Zer şöyle derdi: “Ey ilim arayan adam, şu dil hem hayrın, hem şerrin anahtarıdır. Altınının ve sayfanın üzerini mühürlediğin gibi dilinin üzerini de mühürle.”⁽⁵⁾

* * *

1- Mecanîyet-i Edeb.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 85.

3- el-Bihâr, md. 15, c. 2, s. 187.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 85.

5- el-Vâfi, c. 3, s. 85.

(2) GÜZEL AHLÂK

“Güzel ahlâk, seni çok özledim!”

(Ebu Yahya)

Güzel ahlâk tüm faziletlerin özü, ahlâk sisteminin mayası, güzelliklerin eksenidir. Sevgiler, övgüler saygınlıklar onunla kazanılır. Güzel ahlâk, Allah’ın (c.c) insanlığı hidâyet etmeleri için gönderilen peygamberlerin faziletlerinin sembolü, kişiliklerinin belirleyicisidir. Güzel ahlak, Hz. Peygamber’in (s.a.a) sîretidir.

Hz. Peygamber (s.a.a) güzel ahlâkın en ideal temsilcisiydi. O, ideal ahlakıyla kalplere ve akıllara hükmedebiliyor, bundan dolayı da Yüce Allah’ın övgüsüne mazhar oluyordu.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (c.c), Kur’an-ı Mecîd’de Peygamberimize (s.a.a) hitaben şöyle buyuruyor:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ

“Eğer sen onlara karşı kaba ve katı kalpli olsaydın, mutlaka etrafından dağılırlardı”⁽¹⁾

1- Âl-i İmran, 159.

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“Ve şüphesiz sen, pek büyük bir ahlâk üzerindesin.”⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“Şüphesiz Allah, adaleti, ihsanı, yakınlara vermeyi emreder; çirkin utanmazlıklardan, kötülüklerden ve zorbalıklardan sakındırır. Size öğüt vermektedir, umulur ki, öğüt alıp düşünürsünüz.”⁽²⁾

H.z. Resulullah (s.a.a):

“Ben güzel ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim.”

“En üstünleriniz, ahlaken en güzel olanlarıdır.”

Büyük arif Mehdi Sadr şöyle der:

“İnsanın iç âleminde yüksek insanî duyguların gerçekleşmesini sağlayan, insanı, bir güzellik ve kemal halesiyle kuşatan, insana onur ve vicdan kazandıran, izzet sahibi olmasına yol açan güzel ahlâktır. Kötü ahlâk ise, insanı alçaltır, saygınlığını kaybettirir. Nefret ve kınamalara maruz bırakır. Ağır eleştirilerin ve suçlamaların hedefi haline getirir.”

H.z. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor:

“Güzel ahlâka sahip olun, çünkü güzel ahlâk kesinlikle cennettir. Kötü ahlâktan da sakının. Çünkü kötü ahlâk kaçınılmaz olarak ateştedir.”⁽³⁾

1- Kalem, 4.

2- Nahl, 90.

3- Uyûnü Ahbarî'r-Rıza.

İmam Sadık (a.s) güzel ahlakla ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

“Kanatlarını şefkatle yayar, sözlerini tatlı söyler ve kardeşini sevecen bir yüz ifadesiyle, güler yüzle karşılarırsın.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s):

“Kötü ahlâk, tıpkı sirkenin balı bozduğu gibi, amel-leri bozar.”⁽²⁾

İmam Bakır (a.s):

“Mü’minlerinenkamilîmanlısı, engüzelahlâklısıdır.”⁽³⁾

Ârifler demişlerdir ki: İyi ahlakın ana temellerini oluşturan sıfatlar; hikmet, şecaat, iffet ve adalettir.

İmam Sadık (a.s):

“Bir mü’minin farz ibadetlerden sonra, Allah’a takdim edeceği ve Allah katında hoşnutlukla kabul göreceği amel, insanlar içinde güzel ahlakıyla temayüz etmesidir.”⁽⁴⁾

İmam Sadık (a.s):

“Yüce Allah güzel ahlâk sahibine, tıpkı sabah akşam Allah yolunda cihada koşan mücahide bahşettiği gibi sevap bahşeder.”⁽⁵⁾

1- el-Kâfî, Kuleynî.

2- el-Kâfî, Kuleynî.

3- el-Kâfî, Kuleynî.

4- el-Kâfî, Kuleynî.

5- el-Kâfî, Kuleynî.

Peygamberimiz (s.a.a):

“Gününü oruç ve namazla geçirene ne varsa, güzel ahlâk sahihine de o vardır.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s):

“Güzel ahlâk, tıpkı güneşin kırağıyı erittiği gibi, hataları eritir.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s):

“İyilik ve güzel ahlâk evleri şen ve ömürleri uzun eder.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s):

“Saygı görmek istiyorsan yumuşak ol, kimsenin aldırış etmediği, ciddiye almadığı biri olmak istiyorsan, o zaman da sert ve haşin ol.”⁽⁴⁾

H.z. Resulullah (s.a.a):

“İnsanları mallarınızla kazanamazsınız, onları ahlâkınızla kazanın”⁽⁵⁾

H.z. Resulullah (s.a.a):

“En üstün cihad, kişinin kendi içindeki nefesine karşı yürüttüğü cihaddır.”

Emîrü'l-Mü'minin H.z. Ali (a.s) Resulullah Efendimizin (s.a.a) ahlâkını tasvir ederken şöyle der:

“İnsanların en cömerdi, en cesuru, en yürekli, en doğru sözlüsü, en emanete bağlı, en ağırbaşlı idi.

1- el-Kâfi, Kuleynî.

2- el-Kâfi, Kuleynî.

3- el-Kâfi, Kuleynî.

4- el-Kâfi, Kuleynî.

5- el-Kâfi, Kuleynî.

Arkadaşlığı insana onur verirdi. Onunla ansızın karşılaşan biri ürperirdi. Onunla bir süre beraber olan ise, onu tanır ve severdi. Ne ondan önce, ne de ondan sonra onun gibisini görmedim.”⁽¹⁾

Pırlanta Örnekler

Bilindiği gibi Kureyş kabilesi, tek cephe halinde Hz. Peygamber’e (s.a.a) karşı birleşmiş ve ona işkencenin, baskının envai çeşidini tattırmıştı. Sonunda ailesini ve doğup büyüdüğü kenti terk etmek zorunda bırakmışlardı. Yüce Allah, Kureyşlilere karşı ona yardım edince, sonunda onlara karşı zafer kazanınca, kendilerinden intikam alacağından, kendilerini cezalandıracağından kuşku duymuyorlardı. “*Size ne yapacağımı tahmin ediyorsunuz?*” diye sorduğu zaman ona şu cevabı verirler: “İyilik düşünüyoruz. Cömert bir kardeş ve cömert bir yeğen...” Bunun üzerine onlara şöyle buyurur:

“Ben de kardeşim Yusuf gibi söylüyorum: Bugün siz kınanacak değilsiniz. Gidin, hepiniz serbestsiniz.”⁽²⁾

Emîrül-Mü'minin'in (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

Yahudi birinin, Peygamberimizden birkaç dinarlık alacağı vardı. Bir gün gelip alacağını istedi. Peygamberimiz (s.a.a): “Ey Yahudi, yanımda sana verecek bir şeyim yok.” dedi. Yahudi ise: “Ey Muhammed, sen borcunu ödemedikçe yanımdan ayrılmayacağım.” dedi. Peygamberimiz de: “O zaman ben de seninle birlikte oturacağım.” dedi. Ve yanında oturdu. Orada öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah namazlarını kıldı.

1-Sefinetu'l-Bihâr, Ahlâk maddesi.

2- Sefinetu'l-Bihâr, Ahlâk maddesi.

Resulullah Efendimizin ashabı, Yahudi'yi tehdit ediyor, bu davranışından dolayı sert çıkıyorlardı. Resulullah, ashabına baktı ve şöyle dedi: "Ona ne yapıyorsunuz?" Dediler ki: "Ey Allah'ın elçisi, bu Yahudi seni alıkoymaktadır!"

Buyurdu ki: "İzzet ve celal sahibi Rabbim, beni, ahit vermiş olarak veya başka bir şekilde haksızlık edeyim diye göndermedi."

Gün iyice yükselince Yahudi şöyle dedi: "Eşhedu en lâ ilahe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve Resuluh: Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şahitlik ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve elçisidir." Malımın yarısını Allah yolunda infak ediyorum. Sana karşı takındığım bu tavra gelince, Allah'a andolsun ki, bunu sırf sende Tevrat'ta sözü edilen niteliklerini görmek için yaptım. Tevrat'ta şöyle yazıldığını okumuştum: Abdullah'ın oğlu Muhammed, doğum yeri Mekke'dir. Hicret edeceği yer ise, Tayba'dır. Ne kaba, ne sert, ne de bağırıp çağıran bir çığırktandır. Çirkin söz ve fiilleri yoktur. Çirkin sözler sarf etmez... "Ben Allah'tan başka ilah olmadığına tanıklık ederim. Ve yine tanıklık ederim ki, sen Allah'ın elçisisin. İşte bu benim malımdır. Onunla ilgili olarak Allah'ın hükmüne göre hareket et." Yahudi'nin malı çoktu.⁽¹⁾

Ebu Muhammed el-Askerî'den (a.s) aktarılan rivayette şöyledir:

"Bir gün Emîrü'l-Mü'minin'in (a.s) yanına, kendisine inanan bir baba ve oğul geldi. İmam onları ayakta karşıladı, onları ağırladı, meclisin baş köşesine oturt-

tu ve kendisi de yanlarına oturdu. Sonra yemek getirilmesini istedi. Yemek hazırlandı ve konuklar yemeklerini yediler. Sonra Kanber, bir leğen, tahta bir ibrik ve havlu getirdi. Emîrül-Mü'minin (a.s) ibriği aldı, adam ısrarla kaçınmasına rağmen adamın eline su döktü. Adam bir türlü buna izin vermiyordu. Emîrül-Mü'minin elini rahat bir şekilde sanki Kanber su döküyormuş gibi yıkamasını söyledi, nihayet adam söyleneni yaptı. Ardından Muhammed b. Hanefiye'ye ibriği verdi. Emirul Mü'minin (a.s) dedi ki: "Yavrucuğum, eğer şu delikanlı, babası ile birlikte gelmeyip yalnız başına bana gelmiş olsaydı, mutlaka onun eline su dökerdim. Ancak Yüce Allah, baba ile oğulun birlikte bulundukları bir yerde ikisine eşit muamele edilmesini hoş karşılamaz. Bu yüzden baba babanın eline, oğul da oğulun eline su dökmelidir. Bunun üzerine Muhammed b. Hanefiye adamın oğlunun eline su döktü."

Ardından el-Askerî (a.s) der ki:

"Kim bu hususta Ali'ye uyarsa, o gerçek Şîî (Ali taraftarı) dir."⁽¹⁾

Rivayet edilir ki bir gün, İmam Hasan (a.s) ve Hüseyin (a.s) düzgün abdest alamayan yaşlı bir adamla karşılaştılar. Bunun üzerine ikisi orada bir tartışmaya tutuşur ve birbirlerine "*Sen yanlış abdest alıyorsun.*" derler. Sonra o adama derler ki: "*Sen aramızda hakem ol, bakalım hangimiz daha düzgün abdest alıyoruz?*" Sonra abdest alırlar ve derler ki: "*Hangimizin abdest alış şekli doğrudur.*" Adam: "İkiniz de doğru abdest alıyorsunuz, fakat şu cahil ihtiyar doğru abdest almıyor. Ama şimdi sizden

doğru abdest nasıl alınmış öğrendi. Sizin huzurunuzda, sizin bereketinizle ve dedenizin ümmetine yönelik şefkatinizle tevbe etti.”⁽¹⁾ der.

İmam Hüseyin’in (a.s) kölesi bir gün cezayı gerektiren bir suç işler. İmam onun dövülmesini emreder. Bunun üzerine köle der ki: *“Ey efendim, “Öfkelerini yutkunurlar.”* İmam: *“Bırakın onu.”* der. Köle: *“Ey efendim, İnsanları affederler.”* der. İmam: *“Seni affettim.”* der. Köle: *“Ey efendim, Allah ihsan edenleri sever.”* deyince İmam: *“Seni Allah için azat ediyorum. Ayrıca sana şimdiye kadar verdiğimin bir misli de verilecektir.”* der.⁽²⁾

es-Savlî anlatır:

İmam Hüseyin’le (a.s) Muhammed b. Hanefiye arasında bir söz düellosu geçer. İbn Hanefiye, Hüseyin’e (a.s) şu mektubu yazar: *“Ey kardeşim, ikimizin babası Ali’dir. Bu konuda ne senin bana, ne de benim sana bir üstünlüğüm söz konusudur. Ama senin annen Resulullah’ın kızı Fatıma’dır. Annemin dünya dolusu altını olsaydı dahi, senin annene ulaşamazdı. Bu mektubumu okuduğun zaman, bana meylet ki, beni memnun kılmış olursun. Çünkü sen, benden daha çok iyiliğe layıksın. Allah’ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun.”* Hüseyin (a.s) da öyle yaptı ve bir daha aralarında herhangi bir sürtüşme olmadı.⁽³⁾

Muhammed b. Cafer (a.s) şöyle rivayet ediyor:

Ali b. Hüseyin’in yanına bir adam geldi ve İmam’ın duyabileceği şekilde ona sövdü, saydı. Fakat İmam ona

1- Sefinetu’l-Bihâr, m. 10; Uyûnü’l-Mehasin, s. 89.

2- el-Bihar, m. 10.

3- el-Bihâr, m. 10, İbn Şehraşuh Menakibinden.

cevap vermedi. Adam çekip gidince İmam orada bulunanlara şöyle dedi: “Adamın dediklerini duydunuz, istiyorum ki, benimle gelesiniz, ta ki adama vereceğim cevabı duyasınız.” Orada bulunanlar: “Geliriz” dediler. Bu olaya tanık olanlar dediler ki: Biz İmam’ın adama bir şeyler söylemesini, sert çıkmasını istiyorduk. İmam ayakkabılarını giyip yürümeye başladı. Yürürken de şöyle diyordu: *“Onlar ki öfkelerini yutkunurlar, insanları affederler ve Allah ihsan edenleri sever.”* O zaman anladık ki, İmam adama kırıcı bir şey söylemeyecektir.

Böylece adamın evine kadar yürüdü ve ona seslendi. Ardından: “Ona bu, Ali b. Hüseyin’dir deyin.” dedi. Adam kavgaya hazır bir şekilde dışarı çıktı. O, İmam’ın, kendisinin sarf ettiği bazı sözlere karşılık vermek üzere geldiğinden kuşku duymuyordu. Ali b. Hüseyin adama şöyle dedi: “Ey kardeşim, az önce yanıma geldin ve bana sayıp sövdün. Eğer bende bulunan şeyler söylediyse, ben bunlardan dolayı Allah’tan bağışlanma diliyorum. Şayet söylediğin nitelikler bende yoksa Allah seni bağışlasın.”

Bunun üzerine adam iki gözünün arasından öptü ve şöyle dedi: “Tam tersine, sende olmayan şeyler söyledim. O nitelikler senden çok bana layıktırlar.”⁽¹⁾

Yine Ali b. Hüseyin’in (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

Bir gün müşriklerden üç kişi Hz. Muhammed’i (s.a.a) öldürmek üzere Lat ve Uzza putları adına ant içerler. Emîrül-Mü’minin tek başına onlara karşı çıkar, birini öldürür, diğer ikisini de esir alır. Peygamber Efendimiz: “Birini yanıma getir.” der. Emîrül-Mü’minin esir aldığı adamlardan birini Resulullah’ın yanına

1- el-Bihâr, m. 10, İbn Şehraşuh Menakibinden.

getirir. Resulullah adama der ki: “Lâ ilahe illallah de ve benim Allah’ın elçisi olduğuma şahitlik et.” Adam: “Bu sözü söylemektense Ebu Kubeys dağını yerinden oynatmak benim için daha sevimlidir.” der. Bunun üzerine Resulullah: “Ey Ali, şunu götür ve boynunu vur.” der. Ardından: “Ötekisini getir.” der. Adama: “Lâ ilahe illallah de ve benim Allah’ın elçisi olduğuma şahitlik et.” der. Adam: “Beni de arkadaşımın yanına gönder.” der. Bunun üzerine Resulullah: “Ya Ali, bunu da götür ve boynunu vur.” der. Emîrül-Mü’minin adamın boynunu vurmak üzere harekete geçmişti ki, Cebrail iner ve Peygamberimize şu haberi getirir: “Ey Muhammed, Rabbin sana selam söylüyor. Ve diyor ki: O’nun boynunu vurma. Çünkü onun ahlâkı güzeldir, kavmi içinde cömert biridir.”

Bunun üzerine Resulullah Efendimiz: “Ey Ali, bırak onu. Çünkü Rabbinin elçisi şimdi geldi ve bu adamın güzel ahlâklı ve kavmi içinde cömert biri olduğunu haber verdi.” buyurdu.

Boynu vurulmak üzere olan müşrik: “Bunu sana Rabbinin elçisi mi haber verdi?” der. Resulullah “Evet.” der. Adam: “Allah’a andolsun ki, kardeşimle paylaşmadığım bir dirhemim yoktur ve savaşta hiç arkama dönüp bakmadım. Ben şahitlik ediyorum ki, Allah’tan başka ilah yoktur ve sen Allah’ın elçisisin.” der.

Bunun üzerine Resulullah Efendimiz şöyle buyurur: “Bu adam, güzel ahlâkının ve cömertliğinin nimetler yurduna sürüklediği biridir.”⁽¹⁾

* * *

(3) HİLM (YUMUŞAK KARAKTERLİLİK)

Hiç tatmadım ki; bîzarım!

Ebû Yahya

Hilm, sinir ve öfkeyi yenme sanatı; karakterlerin en şerefli ve hasletlerin en üstünüdür. Ruhsal yüceliğin, ahlâkî üstünlüğün göstergesi, sevgi ve saygının sebep ve sembolü, izzet ve mertliğin ifadesidir. İnsanoğlu, değer olarak büyüdükçe ahlâkî düzeyi de yücelir, nefsi yüksek bir mertebeye erişir, cahillerin taşkınlıklarından kaçınır. Bu hususta hilmi bir zırh olarak kullanır ve hoşgörüye sığınır.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

“Rahman’ın kulları yeryüzünde yumuşak ve mütevazı olarak yürürler ve cahiller onlarla konuştuğunda, “Selam!” derler.”⁽¹⁾

1- Furkan, 63.

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ
عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

“İyilikle kötülük bir olmaz. Sen, kötülüğü en güzel olan şeyle sav. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost oluvermiştir.”⁽¹⁾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ
يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“Ki onlar, kolaylık ve zorlukta mallarını Allah yolunda harcarlar, öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah, iyilik yapanları sever.”⁽²⁾

Hız. Resulullah (s.a.a):

“Cömert kişi Allah’a yakındır, cennete yakındır, insanlara yakındır ve ateşten uzaktır. Cimri ise Allahtan uzaktır, cennetten uzaktır, insanlardan uzaktır ve ateşe yakındır.”⁽³⁾

İmam Bakır (a.s):

“Yüce Allah haya sahibi ve halim kimseyi sever.”⁽⁴⁾

Emîrü'l-Mü'minin (a.s) bir adamın Kanber'e sövdüğü-nü, Kanber'in de ona aynı şekilde karşılık verme eğili-minde olduğunu görür. Bunun üzerine Emîrü'l-Mü'mi-nin şöyle seslenir:

“Yavaş ol, ey Kanber, sana söveni bırak, aldırış etme. Böyle yaparsan Rahman'ı razı eder, şeytanı da öf-

1- Fussilet, 34.

2- Âl-i İmran, 134.

3- Uyun-u Ahbari'r-Rıza, c. 1, s. 15.

4- el-Kâfi, Kuleynî.

kelendirirsin. Dön yerine. Taneyi yarana ve canlıları yaratana andolsun ki, mü'min hilmde Rabbini öyle razı eder ki, başka hiç bir zaman bu kadar razı etmez. Sövmelere cevap vermediği zamanki gibi, başka hiçbir zaman şeytanı bu kadar kızdırmaz. Ve ahmağa verebileceği en güzel cevap da ona karşılık vermemesidir.”⁽¹⁾

Emîrü'l-Mü'minin (a.s):

“Hilm sahibinin, hilminden sağladığı ilk kazanç, cahile karşı insanların ona yardımcı olmasıdır.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s):

“İki adam çekiştikleri zaman, gökten iki melek iner. Bunlar cahil olana şöyle derler: ‘Şöyle şöyle söyledin, sövüp saydın. Sen dediklerine layık bir kimsesin. Söylediklerinin karşılığını alacaksın.’ Hilm sahibi olana da şöyle derler: ‘Sen sabrettin, taşkınlık yapmadın. Eğer bu durumunu sonuna kadar sürdürürsen Allah seni bağışlayacaktır.’ Eğer hilm sahibi kimse, cahil olana karşılık verirse, melekler yukarı çekilirler.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s):

“Hiçbir kul yoktur ki, öfkesini yutkunduğunda Yüce Allah dünya ve ahirette onun izzetini arttırmasın.” Nitekim Yüce Allah: **‘Ki onlar, kolaylık ve zorlukta mallarını Allah yolunda harcarlar, öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah, iyilik yapanları**

1- Mecalisuş-Şeyh el-Mufid.

2- Nehcu'l-Belâğa.

3- el-Kâfî, Kuleynî.

sever."⁽¹⁾ buyurmuştur. Buna göre Yüce Allah öfkesini yutkunanı bu şekilde ödüllendirir."⁽²⁾

İmam Musa b. Cafer (a.s) bir gün çocuklarını toplar, onlara buyurur:

"Ey yavrularım, size bir vasiyette bulunacağım. Bu vasiyeti tutan kayba uğramaz. Biri gelir de sağ kulağınıza çirkin bir şey söylerse, sonra sol kulağınıza yanaşarak, özür dilese ve 'bir şey demedim' dese, özrünü kabul edin."⁽³⁾

Pırlanta Örnekler

□ Hz. Resulullah'ın yemesi için hazırlanan koyun etine zehir katan Yahudi kadın, Efendimizin yanına getirilir. Efendimiz (s.a.a) ona: "*Neden bunu yaptın?*" diye sorar. Kadın: "*Dedim ki, eğer bu adam bir peygamber ise zehir ona zarar vermez, şayet bir kral ise, onu zehirlemekle insanları ondan kurtarırım.*" der. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) kadını affeder."⁽⁴⁾

□ Hz. Hamza'nın katili Vahşi, Müslüman olunca, Resulullah'ın (s.a.a) yanına gelir. Resulullah ona "*Sen Vahşi misin?*" der. O da: "*Evet.*" cevabını verir. Bunun üzerine Resulullah: "*Söyle bakalım, amcamı nasıl öldürdün?*" buyurur. O da anlatır, bunun üzerine Resulullah ağlamaya başlar ve ona: "*Bir daha yüzünü görmeyeyim.*" diye buyurur."⁽⁵⁾

1- Âl-i İmrân, 134.

2- el-Kâfi, Kuleynî.

3- el-Erbilî, Keşfü'l-Gumme.

4-el-Kâfi, Kuleynî.

5- Sefinetu'l-Bihâr, c 1.

□ Emîrû'l-Mü'minin (a.s) da insanların en hoşgörülü-sü, yapılan kötülüklere karşı en müsamahalısı idi. En azılı düşmanları, en yaman hasımları olan Abdullah b. Zübeyr'i, Mervan b. Hakem'i ve Said b. As'ı ağır yenilgilere uğrattığı halde, affetmiş ve onlara bir kötülük yapmamıştır.

□ Kendisine karşı tam teçhizatlı bir ordudan daha tehlikeli olan Amr b. As'ı mağlup ettiği halde, onu öldürmekten vazgeçmiştir. Çünkü Amr, kendisini öldüreceğinden korkunca avret mahallini açmıştır.

□ Sıffin Savaşı'nda Muaviye'nin ordusu onunla su kaynaklarının arasına girmişti. "Susuzluktan ölene kadar sana bir damla su yok." diyorlardı. Fakat o, bir karşı saldırı düzenleyerek onları su kaynaklarının başından uzaklaştırınca, onların su içmelerine izin vermiştir

□ Bir gün İmam Zeynelâbidin'in birkaç konuğu vardı. Hizmetçisinden tandırda bulunan kebabı çabuk getirmesini istedi. Bunun üzerine hizmetçi süratle ona doğru geldi. Bu sırada hizmetçinin elindeki şişlerden biri, İmam'ın beşikteki küçücük yavrusunun kafasının üzerine düştü. Çocuğun kafası yarıldı ve öldü. Bunun üzerine İmam şaşkına dönmüş, korkudan ne yapacağını bilmeyen hizmetçiye dönerek: "*Seni azat ediyorum. Çünkü sen bunu bilerek yapmadın.*" dedi. Ve oğlunun defin işleriyle uğraşmaya başladı.⁽¹⁾

"Miskin, karanfilin kokusu ey yâr,

O sümbül zülüften kalan yadigâr!"

1- Keşfu'l-Gumme el-Erbilî.

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Yüce Allah peygamberlerinden birine şöyle vahyetti:

“Ey Âdemoğlu, öfkелendiğin zaman Ben’i hatırla ki, Ben de gazaplandığım zaman, seni hatırlayayım, helak ettiğim kimselerle birlikte seni de helak etmeyeyim. Yardımcı olarak Ben’den hoşnut ol. Çünkü, Benim sana yardım etmem, senin kendi nefsine yardım etmenden daha hayırlıdır.”⁽¹⁾

Konumuza ilişkin olarak “*Âhiret Haberleri*” isimli kitabımızdan bir bölümü buraya alıntılıyorum:

□ Enes b. Malik şöyle diyor: “Peygamber Efendimizin (s.a.a) huzurundaydım. Peygamber’in (s.a.a) üzerinde kenarları sert ve kaba olan keten kumaştan bir elbise vardı. Aniden bir bedevî gelerek Hz. Peygamber’in elbisesini tutup öylesine hızla çekti ki Peygamber’in boynunda iz bıraktı, daha sonra şöyle dedi: “Ey Muhammed! Benim bu iki deveme yanında bulunan mallardan yükle; zira bu mallar Allah’ın malıdır; ne senin, ne de babanın malıdır.

Hız. Peygamber karşılık vermedi. Bedevî daha sonra; “Mal Allah’ın malı ve ben de Allah’ın kuluyum.” dedi.

Peygamber (s.a.a): “*Ey bedevi, sana şimdi kısas uygulayayım mı?*” diye buyurdu. Bedevî; “Hayır.” dedi. Peygamber (s.a.a): “*Neden?*” diye sordu. Bedevi; “Zira sahip olduğun ahlâk, kötülüğe kötülükle karşılık vermene izin vermez.” dedi.

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Hız. Peygamber güldü ve bir devesine arpa, diğer devesine de hurma yüklemelerini emretti. Ayrıca da onu affetti.”⁽¹⁾

□ Usam b. Mustalak-i Sami'den şöyle nakledilmiştir: Medine'ye girince, Hız. Hüseyin'i (a.s) gördüm; güzel ahlâkı ve yüzü beni şaşırttı. Hasedimden babasına karşı duyduğum nefreti ve düşmanlığı açığa vurmak istedim, yanına vararak; “Sen Ebu Turab'ın (Hız. Ali'nin meşhur lakabı) oğlu musun? diye sordum. “Evet.” deyince, olabildiğince kendisi ve babası hakkında yakışık almayan sözler sarf etmeye başladım; ancak o bana merhamet ve sevgi dolu bakışlarla baktı ve “*Taşlanmış şeytandan Allah'a sığınırım. Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.*” dedi ve daha sonra şu ayetleri okudu:

“Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir. Eğer şeytanın fitlemesi seni dürterse, hemen Allah'a sığın. Çünkü O işitendir, bilendir. Takvaya erenler var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda hatırlayıp hemen gerçeği görürler. Dostlarına gelince, şeytanlar onları azgınlığa sürükler, sonra da yakalarını bırakmazlar.” ⁽²⁾

Daha sonra şöyle dedi; “*Yavaş ol, işlerini hafif ve kolay tut. Allah'tan benim ve kendin için bağışlanma dile. Bizden yardım istersen, sana yardım ederiz, ihsan istersen, sana ihsanla bulunuruz, irşat istersen, seni irşat ederiz!*”

1- Sefînet'ul-Bihar, c. 2, s. 682

2- (A'râf, 199-202) “Bu ayetlerde yüce Allah'ın elçisini kendisiyle edeplendirdiği üstün ahlâkî erdemlere işaret ediliyor. Halkın sergileyebildiği ahlâkla yetinmek, fazlasını beklememek, kötülüğe kötülükle karşılık ver-memek, cahillerden yüz çevirmek, şeytan vesvesesinden Allah'a sığınmak gibi.”

Usam şöyle diyor: “Ben yaptığım hareketten pişman oldum, Hz. Hüseyin (a.s) de üstün zekâsıyla bunun farkına vardı ve daha sonra Hz. Yusuf’un, kardeşlerini affetmesini konu eden şu ayeti okudu:

“Bugün sizi kınamak yok, Allah sizi affetsin! O merhametlilerin en merhametlisidir.”⁽¹⁾

“Daha sonra bana, “Şamlı mısın?” diye sordu. ‘Evet.’ deyince, bir atasözüne atıfta bulunarak (Bu, yılanın tanışık olduğum hışırta sesidir.) kendilerine böylesine sövmenin, Şamlılar arasında Muaviye’den kalma bir uygulama olduğunu vurguladı ve şunları ekledi: “Allah bizi ve seni korusun. Ne istiyorsan çekinmeden söyle, beni sandığın en iyi şekilde bulursun, inşaallah.”

Usam daha sonra şöyle diyor: “Bunca küstahlık ve söv-güme karşı bana gösterilen güzel ahlâktan dolayı yerin dibine batmayı arzu ettim. Yavaşça yanından ayrıldım, beni görmemesi için kalabalığa daldım, ama o günden sonra kalbimde o ve babasından daha fazla sevdiğim kimse yoktu.”⁽²⁾

□ Şeyh Müfid şöyle nakleder: “Medine’de II. Halife’nin soyundan olan birisi sürekli İmam Musa Kazım’a (a.s) eziyet ediyor ve kötü sözler söylüyordu. İmam’ı gördüğünde Hz. Ali (a.s) hakkında yakışıklı sözler sarf ediyordu. İmam’ın dostları onu öldürmek için izin istediler, İmam onları engelledi ve “O adam şu anda nerededir?” diye sordu. Adamın Medine etrafında ziraatla uğraştığını söylediler.

1- Yûsuf, 92.

2- Sefinet’ul-Bihar, c. I, s. 421, hulk maddesi.

İmam (a.s) bineğine binip onu görmeye gitti. İmam bineğiyle onun tarlasına girdi. Adam İmam'a tarlaya girmemesini ve ekinine zarar vermemesini söyledi. İmam (a.s) o şekilde yanına vardı ve oturdu, gülümseyerek tatlı sohbete koyuldu, tarlasına ne kadar masraf ettiğini sordu. Adam, "yüz dinar" harcadığını söyleyince, "ne kadar kâr umduğunu" sordu. Adam gaybı bilmediğini, ama yaklaşık iki yüz dinar kazanmayı umduğunu söyledi.

İmam (a.s) ona üç yüz dinar verdi ve *"Bunu al, ettiklerin de sana kalsın, Allah ümit ettiğin rızkı sana verecektir."* dedi.

Adam kalkıp İmam'ın alnından öptü ve onu affetmesini istedi. İmam (a.s) gülümseyerek ondan ayrıldı. O günden itibaren o adam İmam'ı Mescitte gördüğünde, **"Allah, risaletini nereye koyacağını daha iyi bilmektedir."** ayetini okurdu.

Adamın arkadaşları; "Ne oldu sana? Önceleri farklı şeyler söylüyordun?" dediklerinde adam şöyle dedi: "Sözlerimi duydunuz; şimdi de duyunuz." dedi. Daha sonra İmam hakkında dua etmeye başladı. Arkadaşları ona düşmanca tavır almaya başladılar, o da onlara karşı aynı tavrı takındı.

Daha sonra İmam (a.s) ashabına şöyle dedi:

"Benim yaptığım mı iyidir; yoksa sizin yapmak istediğiniz mi? Ben az parayla onu ıslah ettim ve şerrini defettim."⁽¹⁾

1- Sefinet'ul-Bihar, c. 2, s. 682.

□ Nakledildiği üzere Malik-i Eşter Küfe pazarından geçiyordu; üzerinde ham iplikten örülmüş gömlek ve başında sarık vardı. Onu tanımayan birisi alay ederek sertleşmiş kesek fırlattı, Malik karşılık vermedi. Adama kiminle alay ettiğini biliyor musun? diye sordular. Tanımadığını belirtince, onun Malik-i Eşter ve Hz. Ali'nin (a.s) arkadaşı olduğunu söylediler. Adam korkudan titremeye başladı. Özür dilemek için Malik'i bulmaya koyuldu. Malik'i camide namaz kılarken buldu. Namaz bitince adam Malik'in ayaklarına kapandı. Malik: "Ne oluyor? deyince, "Sana karşı yaptığım küstahlıktan dolayı özür dilerim." dedi. Malik-i Eşter, "Önemli değil, Allah'a ant olsun ben camiye sana istiğfar etmek amacıyla geldim." dedi.⁽¹⁾

İbn Ebi'l-Hadid Malik hakkında şöyle diyor:

"Hz. Ali'den (a.s) ne de güzel ahlâk edinmiş. O, Hz. Ali'nin (a.s) cesur, şahsiyetli ve ordu komutanlarından biriydi."

"Her kim, insanlar arasında Hz. Ali dışında Malik kadar cesur birisi yoktur." diye yemin ederse, bence yemini doğrudur. Hayatı Şam ehlini, ölümü ise Irak ehlini bozguna uğratan ve hakkında Hz. Ali'nin; "*Ben Resulullah'a nasıl idiysem, Malik de bana öyledir.*" ve yine ashabına, "*Keşke sizin aranızda onun gibi iki kişiye, hatta bir kişiye sahip olsaydım.*" dediği insan için ne diyeyim?

Bu kadar cesur ve büyüklüğe rağmen kendisine ihanet eden bir pazarcıya karşı gösterdiği böylesine güzel bir ahlâka sahipti. Sanki ona hakaret edilmemiş gibi cami-

1- Biharu'l-Envar, c. 45, s. 102.

ye gidip adam için dua ve istiğfarda bulundu. Dikkat edecek olursan, bu cesaret ve nefsine hâkimiyeti, onun fiziksel cesaretinden daha üstündür. Nitekim Emîr-ü'l-Mü'minin Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

“İnsanların en yiğidi, kendi tutkularına galip gelen-
dir.”⁽¹⁾

□ Nakledilir ki bir gün Hâce Nasiruddin Tusî'ye bir mektup ulaştı, mektupta kendisine çok ağır hakaretler ve sövgüler vardı, bu cümleden olarak kendisine “it oğlu it” diye sövmüşü. Hâce Nasiruddin Tusî hiçbir kötü ifadeye yer vermeden ve güzel ifadeler kullanarak cevapta şöyle yazdı: “Bana it demişsin, bu doğru değildir; zira it dört ayak üzerinde yürümektedir ve tırnakları uzundur, ben ise dik yürüyen ve derisi gözüken biriyim; it gibi tüylerim yok, geniş tırnaklarım var, konuşan ve gülen biriyim, o hâlde köpekte olan özellikler bende yok.” Evet böylesine bir cevap yazarak, onu derin aşağılık kuyusuna sokar.⁽²⁾

□ Yine nakledilir ki, büyük fakihlerin şeyhi, merhum Hacı Şeyh Cafer, İsfahan'da bir gün namaza başlamadan önce fakirlere yardımda bulundu, ardından namaza durdu. Bir fakir seyyit olaydan haberdar olunca, iki namazın arasında Şeyh'in yanına vararak; “Ceddimin

1- Sefinet'ul-Bihar, c. 4, s. 383.

2-Sefinet'ul-Bihar, c. 2, s. 710, (Allâme Hillî, Şeyh Hâce Nasiruddin Tusî hakkında şöyle demiştir: “Şeyh aklî ve naklî ilimlerde asrının en üstün insanı idi. İlim, hikmet ve İmamiye Mezhebine göre şer'î hükümler hususunda sayısız kitaplar yazmıştır, gördüğümüz bütün büyüklerden ahlâk hususunda daha üstündü.”)

malını bana geri ver.” dedi. Şeyh; “Sen geç geldin, verecek bir şey kalmadı.” dedi. Seyyit kızdı ve Şeyh’in sakalına tükürdü. Şeyh mihraptan kalkıp saflar arasında “Şeyhin sakalını seven herkes, bu seyyide yardım etsin.” diyerek para toplamaya başladı. Cemaat Şeyh’e para yağdırdı, Şeyh toplanan parayı seyyide verdi ve ardından ikindi namazına durdu.⁽¹⁾

□ Burada, Rahip Kusam’dan nakledilen şu sözleri de aktaralım;

Ravi diyor ki: Beytü’l-Mukaddes’in kapısı önünde aşktan aklını yitirmiş bir rahip gördüm. Ona “Bana tavsiyede bulun.” dedim. Bunun üzerine bana şöyle dedi: “Etrafı yırtıcı hayvanlarla sarılı olan kimse gibi ol. Böyle birisi, dalgın olunca parçalanacağından, onlarla oynayınca sokulacağından, sürekli korku içerisinde olur. Birtakım insanlar güvencede iken onun gecesi korku içerisinde geçer, birtakım insanlar sevinçli iken onun gündüzü hüznle dolu olur. Bu sözlerin ardından yola koyuldu. Ona “Daha fazla tavsiyede bulun.” deyince, “Susuz kimse az suyla yetinir.” cevabını verdi.⁽²⁾

□ Yine nakledildiği üzere; Sahib b. Abbad (kemal edep ve fazilet erbabı idi) bir şerbet istedi, bir kölesi ona şerbet getirdi, içmek isteyince dostlarından biri;

“Sakın içme, zehirlidir;” diye bağırdı. Şerbeti getiren köle de orada durmuştu.

Sahib: “Efendi, delilin nedir ?” diye sordu.

1- Sefinetu’l-Bihar , c. 2, s. 710.

2- Şeyh Behaî, s. 99, c. 1.

Adam: “Tecrübe et, onu sana verene içir de belli olsun.” dedi.

Sahip: “Böyle bir iş doğru değildir; ben buna izin veremem.” dedi.

Adam: “O hâlde onu kuşlardan birine içir.” dedi.

Sahib: “Hayvanı cezalandırmak da caiz değildir.” dedi. Sonra o kadehi yere boşaltmalarını, kölesine de bir daha evine girmemesini emretti, ama maaşını kesmedi ve şöyle buyurdu: “Yakini, şüphe üzerine bozmak doğru değildir, birini maaş kesmekle cezalandırmak mertliğe yakışmaz.”⁽¹⁾

Hilmin zıddı olan öfke ise, insanın sözlü ya da fiilî taşkınlık yapmasına yol açar. Öfke, bütün kötülüklerin anahtarı, günahların başı, krizlerin ve büyük tehlikelerin davetçisidir. Ayıplama, küfür, dövme alay ve öldürme gibi kötülüklerin ve günahların da tarlasıdır.

Hiz. İmam Ali (a.s):

“Hiddetlenmek bir tür deliliktir. Çünkü sonunda kişi pişman olur. Eğer pişmanlık duymuyorsa deliliği kalıcı demektir.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s):

“Öfke bütün kötülüklerin anahtarıdır.”⁽³⁾

1- Sefinet’ul-Bihar, c. 5, s. 46.

2- Nehcu’l-Belâğ.

3- el-Kâfî, Kuleynî.

Emîrül-Mü'minin (a.s):

“Öfkeden sakının; çünkü öfke, şeytanın ordularından muazzam bir ordudur.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s):

Babam bir keresinde şunları söyledi: Bir gün bir be-devi Resulullah'ın yanına geldi ve şöyle dedi: “Ben çölde oturuyorum. Bana kısa ve öz bir söz söyle.” Bunun üzerine Resulullah (s.a.a): “Sana öfkelenmemeni emrediyorum.” dedi. Adam sorusunu üç kez daha yöneltti. Nihayet sonunda kendi kendine şöyle dedi: “Bundan sonra bir şey sormayacağım. Resulullah bana hayırdan başka bir şey emretmiş değildir.”⁽²⁾

* * *

1- Nehcu'l-Belâğa.

2- el-Kâfi, Kuleynî.

(4) DOĞRULUK

İslâmî değer ölçütlerinden biri de, özde, sözde ve amelde doğruluktur. Doğruluk ahlâkî meziyetlerin en şerefli ve en yücesidir. Fert ve toplum hayatında büyük öneme sahiptir. Doğruluk, sözün süsü ve tadıdır. Başarı ve kurtuluşun sebebi, istikamet ve iyiliğin sembolüdür. Bu nedenle aziz İslâm, Kur'an ve sünnet aracılığı ile insanları doğru olmaya teşvik etmiştir.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadiser

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَالَّذِي جَاءَ بِالصَّدَقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ

“Doğruyu getirene ve onu doğrulayana gelince: İşte muttakiler onlardır. Onlara, Rablerinin yanında diledikleri her şey var, İşte güzel davrananların ödülü budur.”⁽¹⁾

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Allah dedi ki: Bu, doğrulara, doğruluklarının fayda sağladığı gündür. Onlar için altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır.”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

“Ey iman edenler, Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s):

“İnsanların kıldıkları namaza, tuttıkları oruca kanmayın. Çünkü bir insan, namazı ve orucu alışkanlık haline getirmiş olabilir. Bu ibadetler olmadan yapamayacağı, kendini boşlukta hissedeceği bir durumda olabilir. Bu yüzden siz, onları söz doğruluğu ve emanet güvenilirliği açısından sınavın.”⁽³⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor:

“Sözün süsü doğruluktur.”⁽⁴⁾

Emîrül-Mü'minin (a.s):

“Doğruluğa sarılın; doğruluk kurtarıcıdır.”⁽⁵⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Kimin dili doğru söylerse ameli temiz olur. Amelleri, doğruluğun bereketiyle temiz ve sevap bakımından gelişmeye elverişli olur. Çünkü Yüce Allah (c.c) ‘An-

1- Maide, 119.

2- Tevbe, 119.

3- el-Vâfi, c. 3., s. 82.

4- el-Emâme ve't-Tebşira.

5- es-Sadık Kemalud-din.

cak muttakilerin amellerini kabul eder.” buyuruyor. Doğruluksa takvanın en belirgin özelliği, vazgeçilmez koşuludur.”⁽¹⁾

* * *

(5) TEVAZU-TEKEBBÜR

Tevazu, insanlara layık oldukları saygıyı göstermek, onlara tepeden bakmamak, haddini aşmamak, yumuşak huylu olmaktır. Tevazu önemli bir ahlâkî meziyet ve üstün bir seciyedir. Kalpleri cezbeder, ilgi uyandırır, takdir toplar.

Ehl-i Beyt İmamları bu ahlâkî meziyetin şerefini çeşitli vesilelerle vurgulamış, hikmetli sözleri ve ideal yaşayışlarıyla insanları bu güzel ahlâkı, huy edinmeye teşvik etmişlerdir. Onlar, üstün niteliklerin öncüleri, yüksek ahlâkî meziyetlerin aydınlık kişilikleriydiler.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadiser

Allah (c.c), Kur'an-ı Mecîd'de Hz. Peygamber'e (s.a.a) şöyle buyuruyor:

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

“Ve mü'minlerden sana uyanlara kanatlarını indir.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Alçakgönüllülük başkalarına karşı bulunduğun kounuma razı olman, karşılaştığın kişiye selâm vermen,

1- Şuara, 215.

haklı dahi olsan tartışmayı terk etmen ve takvandan dolayı birileri tarafından övülmeyi sevmemendir.”

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurur:

“Benim yanımda en sevimli olanınız ve kıyamet günü bana en yakın yerde oturanınız, ahlaken en güzel olanınız ve alçak gönüllülükte en ileri gideninizdir. İçinizde kıyamet günü bana en uzak olanlarınız ise, kendini beğenenleriniz, büyüklük taslayanlarınızdır.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Gökte kulların işleriyle görevlendirilmiş iki melek vardır. Allah için alçak gönüllülük yapanı yükseltir, böbürlenerek kendini beğeneni de alçaltırlar.”⁽²⁾

Emirü'l-Mü'minin (a.s):

“Zenginlerin, Allah'ın katındaki nimetleri gözeterek fakirlere karşı alçakgönüllü olmaları ne güzeldir? Ondan daha güzeli, fakirlerin Allah'a güvenerek zenginlerin durumundan etkilenmemeleri, aldırış etmemeleridir.”⁽³⁾

Unutulmamalıdır ki, övgüye layık alçakgönüllülük, içinde ifrat ve tefrit gibi iki uç özelliği taşımayan, itidal ve orta yol özelliklerine sahip olanıdır. Alçak gönüllülükte aşırıya gitme, onursuzluğa, bunun zıddı olan tefrit ise, kibir ve bencillığe sebep olur. En doğrusu herkese hak ettiği değeri vermek ve layıkına göre muamele etmektir.

1- Kurbu'l-Esnad

2- el-Kâfî, Kuleynî.

3- Nehcü'l-Belâğa.

Pırlanta Örnekler

Peygamber Efendimiz (s.a.a) çok mütevazı idi. Bir eve girdiği zaman, girer girmez kendisine en yakın olan yere hemen otururdu. Evinde ailesine yardımcı olur, kendi koyununu saġar, elbisesini kendisi diker, nalınlarını kendisi tamir ederdi. Kendi hizmetini kendisi görürdü. Pazardan aldığı şeyleri kendisi taşır, fakirlerle oturur kalkar, kimsesizlerle içli dışlı olurdu. Bir adam onunla konuştuġu zaman, o adam başını çevirmedikçe, o başını başka bir tarafa çevirmezdi. Bir adam onun elinden tuttuġu zaman, kendisi bırakmadıkça o, adamın elini bırakmazdı. Onun yanında oturan biri kalkmadıkça Resulullah (s.a.a) onun yanından kalkmazdı. Karşılaştığı kişiye önce kendisi selam verirdi, ashabı ile karşılaştığı zaman tokalaşırdı. Arkadaşlarının arasında ayaklarını uzatarak oturduġu hiç görölmemiştir. Evine misafir olana ikram ederdi. Bazen elbisesini oturacağı yere serer ve altındaki minderi çıkarır, ona verirdi. Arkadaşlarını künyeleriyle anar, onları en sevdikleri isimleriyle çağırarak onurlandırırđı. Hiç kimsenin sözünü kesmezdi. Bütün arkadaşlarına zaman ayırırdı. İnsanlar içinde sürekli tebessüm ederdi. Ondan daha mütebessimi yoktu. Nefesi ondan daha hoş kokan birine rastlanamazdı.⁽¹⁾

Ebu Zer el-Gıfârî (r.a) diyor ki:

“Resulullah (s.a.a) arkadaşlarının arasında herhangi biri gibi otururdu. Bir yabancı geldiği zaman, sormadan hangisinin Resulullah olduğunu bilemezdi.”

Rivayet edildiğine göre Resulullah Efendimiz (s.a.a) bir seferde, bir koyunun kesilmesini ister. Bir adam: “Ya Resulallah, onu kesmeyi ben üzerime alıyorum.” der. Bir diğeri: “Ben derisini yüzmeyi üstleniyorum”, bir diğeri de: “Ben de pişirmeyi üstleniyorum.” der. Resulullah Efendimiz de “*Bana da odun toplamak düşer.*” buyurur. Bunun üzerine: “Ya Resulallah, biz senin yerine yaparız.” derler. Ama O, “*Benim yerime toplayabileceğinizi biliyorum. Ama sizden ayrıcalıklı olarak görünmeyi istemiyorum. Çünkü Allah, bir kulunun arkadaşlarının arasında ayrıcalıklı olarak temayüz etmesini sevmez.*” buyurur ve odun toplamaya başlar.⁽¹⁾

Emîrü'l-Mü'minin Hz. Ali'nin de (a.s) ahlâkı ve mütevazılığı son derece yüksekti. Darar, onun niteliklerini şöyle anlatıyor:

“İçimizde bizden biri gibiydi, ona geldiğimizde o da bize yaklaşırdı. Bir şey sorduğumuzda bize cevap verirdi. Onu davet ettiğimiz zaman, icabet ederdi. Bir haber sorduğumuzda, bize bilgi verirdi. Allah'a ant olsun ki, onu her zaman bize yakın hissederdik, onun heybetinden konuşamazdık. Tebessüm ettiği zaman, dişleri dizilmiş inciler gibi parlardı. Din ehline, düşkünlere yakınlık gösterirdi. Güçlü kimse, batıl ve haksızlık konusunda ondan cesaret alamaz, güçsüz kimse de onun adaleti konusunda ümitsizliğe kapılmazdı.”⁽²⁾

İmam Rıza (a.s) ile alakalı olarak râvi der ki:

“İmam Rıza'nın (a.s) Horasan'a yolculuğu sırasında onunla beraberdim. Bir gün yemek sofrasının getiril-

1-Sefinetu'l-Bihâr, c. 1, s. 415.

2-Sefinetu'l-Bihâr, c. 1, s. 415.

mesini istedi. Sofranın etrafında, zencilerden ve başka insanlardan oluşan köleleri toplandılar. Dedim ki: “Sana feda olayım. Bunları sofranın başından uzaklaştırsan olmaz mı?” Buyurdu ki: *“Bırak onları. Rabbi-miz bir, anamız bir, babamız bir ve karşılıklar da amellere göre verilir.”*⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

Bir gün Emîrü'l-Mü'minin arkadaşlarından ayrılıp gitmek ister. Onlar da arkasında yürürler. Onlara dönüp şöyle der: “Bir ihtiyacınız mı var?” “Hayır ya Emîrü'l-Mü'minin.” derler. “Sadece seninle birlikte yürümek istedik.” Bunun üzerine onlara şöyle der: “Geri dönün; çünkü yayanın atlı ile birlikte yürümesi, atlı için bozulma nedeni, yaya için de zillet nedenidir.”⁽²⁾

Hız. Hüseyin'in (a.s) mütevazılığına bir örnek olarak şöyle bir olay anlatılır: İmam Hüseyin (a.s) bir grup düşkün ve yoksul kimseyle karşılaşır. Bir parça bez üzerine koydukları bir parça yiyeceği yemektedirler. Onlara selam verir. Onlar da onu yemeğe davet ederler. Yanlarına oturur ve şöyle der: *“Eğer yiyeceğiniz sadaka olmasaydı, sizinle yerdim.”* Ardından onlara: “Haydi, evime gidelim.” der ve onları evinde yedirir, içirir, üstlerine elbise giydirir, kendilerine para verir.⁽³⁾

Tevazuun zıddı tekebbürdür. Ahlâkî hastalıkların en tehlikelilerinden olan tekebbür kendini beğenme, söz ve davranışlarda kendini başkalarından üstün görme hastalığıdır.

1-el-Kâfî, Kuleynî.

2-Mehasinu'l-Berkî.

3- Menakibu İbn Şehraşub.

Tekebbürle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَلَا تُصْعَرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

“Saygısızlıkla insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenip övünen kimseyi sevmez.”⁽¹⁾

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا

“Yeryüzünde kabara kabara yürüme. Çünkü, sen yeri yırtamazsın, boyca da dağlara erişemezsin.”⁽²⁾

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ

“Kuşkusuz, Allah gizlediklerini de bilir, açığa vurdıklarını da. Kuşkusuz, O böbürleneni sevmez.”⁽³⁾

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ

“Kıyamet günü de Allah’a yalan isnat edenlerin yüzlerinin simsiyah olduğunu görürsün. Böbürlenene cehennemde yer mi yok?”⁽⁴⁾

Yukarıda geçtiği gibi, İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

“Gökte kulların işleriyle görevlendirilmiş iki melek vardır. Allah için alçakgönüllülük yapanı yükseltir,

1- Lokman, 18.

2- İsrâ, 37.

3- Nahl, 23.

4- Zümer, 60.

böbürlenerek kendini beğeneni de alçaltırlar.”⁽¹⁾

Bir başka yerde de şöyle buyurmuşlardır:

“Kibirlenen ya da zorbalık yapan hiçbir kimse yoktur ki, bunun nedeni içindeki bir zillet olmasın.”⁽²⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

“Bana en sevimli gelenleriniz ve kıyamet günü bana en yakın bir yerde oturacak olanlarınız ahlâkı en güzel olanlarınız ve en fazla mütevazı olanlarınızdır. Bana en uzak olanlarınız da kendini beğenenleriniz, büyüklük taslayanlarınızdır.”⁽³⁾

İmam Sadık'ın (a.s) atalarından şu rivayeti aktardığı anlatılır:

Resulullah Efendimiz (s.a.a) bir gün bir kalabalığın yanından geçer. “Niçin toplandınız?” diye sorar. Derler ki: “Bir deli var, nöbet geçiriyor, onu seyrediyoruz.” Resulullah: “Bu, deli değildir. Belki müpteladır. Size gerçek delinin kim olduğunu söyleyeyim mi?” buyurur.

Derler ki: “Evet ya Resulallah.” Bunun üzerine Efendimiz şöyle buyurur: “Böbürlenerek yürüyen, insanlara göz ucuyla bakan, omuzlarını yana eğerek hareket ettiren, Allah'a isyan etmesine rağmen cennetini uman, kötülüğünden emin olunmayan, hayrı umulmayan kişidir asıl deli olan. Bu adam ise müpteladır.”⁽⁴⁾

1- el-Kâfi, Kuleynî.

2- el-Vâfi el-Vâfi.

3- Kurbu'l-Esnad.

4- el-Bihâr, c. 3., s. 125.

94- Nehcu'l-Belâğa.

Emîrül-Mü'minin (a.s) bir hutbesinde şöyle buyururlar:

“Yüce Allah’ın İblis’e yaptıklarından ibret alın. Onun uzun süreli amellerini ve büyük çabalarını boşa çıkardı. İblis, Allah’a altı bin sene ibadet etmişti. Bu seneler dünya seneleri miydi, yoksa ahiret seneleri miydi Bilinmez. Ama bir anlık kibri bütün bunları boşa çıkardı. Ondan sonra kim, onun gibi bir günah işleyip de Allah’ın azabından emin olabilir? Asla, Yüce Allah, bir meleğin cennetten çıkarılmasına gerekçe kıldığı bir ameli işleyen bir insanı cennete sokmaz. Dolayısıyla zamanın musibetlerine karşı Allah’a sığındığınız gibi, kibre yol açan davranışlardan da Allah’a sığınınız. Eğer Allah, kullarından birinin kibirlenmesine izin verseydi, kuşkusuz peygamberlerine ve elçilerine bu hususta izin verirdi. Ama Yüce Allah onlar için kibirlenmeyi uygun görmemiş, onlar açısından mütevazılık hasletinden hoşnut olmuştur.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) babasından, o da babasından şöyle aktarır;

Selman-ı Farişî ile bir adam arasında tartışma çıkar. Adam Selman’a: “Sen kimsin?” der. Selman: “Benim evvelim ve senin evvelin pis bir sudur. Benim sonum ve senin sonun ise bir çukurdur. Kıyamet günü mizan kurulduğunda, kimin kefesi ağır basarsa o üstündür, kimin kefesi de hafif olursa o alçaktır.”⁽²⁾

Yine İmam Sadık’ın (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

“Bir gün Resulullah’ın yanına temiz elbiseli zengin bir adam geldi, yanında bir yerde oturdu. Sonra üstü-

1- Nehcu'l-Belâğa.

2-el-Bihâr, c. 3., s. 124.

başı perişan yoksul bir adam gelip zengin adamın yanında oturdu. Zengin adam elbisesini yoksul adamın altından çekti. Bunun üzerine Resulullah ona: “Yoksa onun fakirliğinden bir şeyin elbisene bulaşmasından mı korktun?” dedi. Adam: “Hayır.” dedi. “Peki elbiseni kirletmesinden mi korktun?” dedi. “Hayır.” dedi. “Öyleyse, niye böyle yaptın?” diye sordu. Adam: “Ya Resulallah, her çirkin bana süslü gösteren ve her güzeli de bana çirkin gösteren bir yakınım var. Malımın yarısını bu yoksula veriyorum.” dedi. Resulullah Efendimiz yoksula: “Kabul ediyor musun?” dedi. Yoksul adam: “Hayır.” diye cevap verdi. Adam: “Niçin?” dedi. Yoksul: “Sana bulaşan şeyin, bana da bulaşmasından korkuyorum.” dedi.⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا
فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

“İşte ahiret yurdu: Onu yeryüzünde böbürlenmeyen ve bozgunculuk etmek istemeyenlere veririz. Güzел sonuç muttakilerindir.”⁽²⁾

* * *

1-el-Bihâr, c. 3, s. 125.

2- Kasas, 83.

(6) KANAAT

“Dünya bir leştir; taliplisi köpeklerdir.”

Hz. Ali (a.s)⁽¹⁾

Kanaat, insanın elinde bulunanla yetinerek kismetine razı olması, tok gözlü olması, tamahkârlık etmemesi ve israftan kaçınmasıdır. Kanaat, büyük bir onur, izzet-i nefsin ve yüksek bir ahlâkî karakterin ifadesidir.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadiser

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ

“Onların malları ve çocukları seni hayrete düşürmesin. Allah, bunlarla ancak onlara dünya hayatında azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor.”⁽²⁾

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَخَفِضْ
جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ

1- Şeceretün Tuba, s. 66.

2- Tevbe, 55.

“Sakın kâfirlerin bazı kesimlerini, yararlandırdığımız şeylere göz dikme, onlardan dolayı üzülme ve müminlere karşı mütevazı davran.”⁽¹⁾

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا

“Rabbin, kullarından dilediğine rızkı yayar, dilediğine de kısar. O, kullarından haberdardır ve onları iyice görür.”⁽²⁾

Yine Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor :

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

“Göklerin ve yerin kilitleri O'nundur; rızkını dilediğine yayar ve (dilediğine) kısar. Şüphesiz O, her şeyi bilir.”⁽³⁾

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

De ki: “Rabbim dilediğine rızkını yayar ve (dilediğine) kısar. Fakat ihsanların çoğu (bunu) bilmezler.”⁽⁴⁾

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ

فَهُوَ يَخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

De ki: “Rabbim, kullarından dilediğine rızkını yayar ve (dilediğine) kısar. (Allah yolunda) harcadığının yerini O doldurur. O, rızk verenlerin en hayırlısıdır.”⁽⁵⁾

1- Hicr, 88.

2- İsra, 30.

3- Şura, 12.

4- Sebe, '36.

5 - (Sebe', 39.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

“Allah, rızıkı kullarından dilediğine yayar da, kısar da. Allah, her şeyi bilendir.”⁽¹⁾

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Allah rızıkları takdir etti; bazılarına çok verdi, bazılarına az verdi. Darlık ve bolluk üzere rızıkları böldü, adalet ve dengeyi korudu. Bununla da kolaylık ve zorluk verdiği kimseleri denemek istedi, fakir ve zenginin sabır ve şükürlerini sınamak istedi.”⁽²⁾

İmam Bâkır (a.s):

“Kim Yüce Allah’ın kendisine bahşettiği rızka kanaat getirirse, kuşku yok ki o, insanların en zengini­dir!”⁽³⁾

Zenginliğin gerçek anlamı, insanlara muhtaç olmamaktır. Durumuna razı olan, Allah’ın kendisine verdiği rızıkla yetinen kanaat sahibi kimse de, başkalarına muhtaç olmaz ve Allah’tan başka hiç kimseden herhangi bir şey istemez

Pırlanta Örnekler

Rivayet edilir ki, Calinus öldüğünde cebinden bir kâğıt parçası çıkmış ve üzerinde şunlar yazılıymış:

“Aşırıya kaçmamak ve ölçüyü elden kaçırmamak koşuluyla ne yediysen, o senin bedeninin içindir. Hayır amaçlı harcamaların, ruhun içindir. Geride bıraktı-

1- Ankebut, 62.

2- es-Safi, Nehcü'l-Belağ'a'dan naklen.

3- el-Vâfî.

ğın ise başkaları içindir. İyilik yapan diridir, ölümler yurduna taşınmış olsa da. Kötülük yapan da ölüdür, dünya hayatında bakî kalsa da. Kanaat boşluğu doludur, eksikliği örter, planlı ve tedbirli hareket etme, azı çoğaltır. Âdemoğlu için Allah’a güvenip dayanmaktan daha yararlı bir şey yoktur.”⁽¹⁾

Bir adam; “İstiyorum, istediğimi elde ediyorum, buna rağmen kanaat getirmiyorum, elde ettiğimle yetinmiyorum, nefsim daha fazlasını istiyor.” diye Ebu Abdullah’a (a.s) dert yanar ve “Bana yararlanacağım bir şey öğret.” der. Bunun üzerine Ebu Abdullah (a.s) şöyle der:

“Eğer sana yeterli gelen şey, seni muhtaç durumdan çıkarıyorsa, onun en az kısmı da seni muhtaç durumdan çıkarır. Şayet sana yeterli gelen şey, seni ihtiyaçtan kurtarmıyorsa, onun içinde bulunan tüm şeyler de seni ihtiyaçtan kurtarmaz.”⁽²⁾

İmam Bakır (a.s) der ki:

“Gözlerinin, senden yukarıda olana tamah edip bakmasından sakın. Bu hususta, Yüce Allah’ın elçisine yönelttiği şu direktif, senin için yeterli bir uyarı olmalıdır. **‘Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin.’**⁽³⁾ **‘Sakın kâfirlerin bazı kesimlerini, yararlandırdığımız şeylere göz dikme, onlardan dolayı üzülme ve müminlere karşı mütevazı davran.’**⁽⁴⁾ Eğer bu yönde, içinde bir duygu uyanırsa, Resulullah

1- Keşkulu’l-Bahâî, İran baskısı, s. 371.

2- el-Vâfi, c. 3., s. 79.

3- Tevbe, 55.

4- Hicr, 88.

Efendimizin (s.a.a) hayatını hatırla. Yiyeceği arpa, tatlısı hurma, yakıtı da bulabilirse hurma yaprağıydı.”⁽¹⁾

Halil b. Ahmed el-Ferahidî, Basra’nın sazlıkları arasında, zorluklar ve çilelerle dolu bir hayat yaşıyordu. Arkadaşları ise, ondan edindikleri ilimle memleketin dört bir yanına dağılıp çeşitli faydalar temin etmeye çalışıyorlardı. Abbasî hanedanından Süleyman b. Ali, çocuğunu eğitmesi için ona bir teklifte bulunur. Ahfazdan bir elçi gönderir. Halil, Süleyman’ın elçisine kuru bir ekmek çıkarır ve der ki: “Yanımda bundan başka bir şey yok. Bunu bulabildiğim sürece Süleyman’a ihtiyacım yoktur.” Elçi: “Peki, ona ne cevap ileteyim?” der.

Halil şunu söyler: “Süleyman’a bildir ki, ona karşı bolluk içindeyim, zenginlik içinde yaşıyorum, ancak mal sahibi değilim, yoksulluk nefistedir, malda değil bunu bil. Yine bunun gibi zenginlik de nefistedir, malda değil. Çünkü, rızık kadere bağlıdır, güçsüzlük onu azaltmaz. Kurnazca çabalar da senin için onu arttırmaz.”⁽²⁾

Osman b. Affan kölesine bir kese dolusu dirhem verir ve bunu Ebuzer’e götürmesini söyler. “Şayet kabul ederse, seni azat ederim.” diye ilave eder. Köle, keseyi Ebuzer’e götürür ve kabul etmesi için ısrar eder, ama Ebuzer kabul etmez. Bunun üzerine köle: “Eğer kabul edersen, ben özgürlüğüme kavuşmuş olurum.” der. Buna karşılık Ebuzer: “*Evet, ama bu sefer de ben köleleşmiş olurum.*”⁽³⁾ der.

1- el-Vâfî, c. 3, s. 78.

2- el-Vâfî.

3- Sefinetu'l-Bihâr, c. 1, s. 483.

Eski Yunan filozoflarından Kelbiyyunsinizm ekolüne mensup Diyojen, üstüne başına önem vermez, dünya zevklerine aldırış etmez bir kimseydi. Üzerine bir şey giymez ve evde oturmazdı. Bir gün İskender onu meclisine davet eder. İskender'in elçisine şu cevabı verir: "Seni bize gelmekten alıkoyan şey, bizi de sana gelmekten alıkoyuyor. Senin bize gelmeni engelleyen, saltanatınla kazandığın bize muhtaç olmama durumudur. Beni sana gelmekten alıkoyan şey ise, kanaatkarlığımla edindiğim ihtiyaçsızlığımdır."⁽¹⁾

Abbasî halifesi el-Mansur, Ebu Abdullah es-Sadık'a (a.s) şu yazıyı gönderir: "Herkes gibi, neden bize meyletmezsin?" İmam ona şu cevabı verir:

"Senden korkmamızı gerektirecek bir dünyalığımız yoktur. Buna karşılık, bizim umduğumuz ahireti de sen bize sağlayamazsın. Sen bir nimet içinde değilsin ki, sana afiyetler dileyelim; azap içinde de değilsin ki, seni ondan kurtarmaya çalışalım."

Bunun üzerine el-Mansur: "Bize nasihat etmek için bize arkadaşlık etmeye ne dersin?" diye yazar. Ebu Abdullah (a.s) şu cevabı verir:

"Dünyayı isteyen sana nasihat etmez. Ahireti isteyen de sana arkadaşlık etmez."⁽²⁾

Ebu Firaz el-Hemedanî kanaati şöyle tanımlar:

"Baldırı çıplak, yalın ayak olsa da. / Basitten yukarı olan her şey kâfi gelmez insana, / Kanaat ettiğin zaman her şey yeterli gelir sana."

1- Sefinetu'l-Bihâr, c. 2, s. 451.

2- Keşkülü'l-Bahai.

Kanaatin tersi ise ihtirastır, açgözlülüktür. İmam Bakır (a.s) der ki:

“Dünyaya hırsla sarılan ihtirash kimse, ipek böceğine benzer. Böcek etrafındaki kozayı ördükçe oradan çıkması güçleşir, sonunda ölür gider.”

İmam Sadık (a.s):

“Gökte vahyin indiği yerde şöyle yazılıdır: Âdemoğlunun iki vadisi olsa ve bu iki vadiye altın ve gümüş aksa, bunlara ilaveten bir üçüncü vadinin de olmasını ister. Ey Âdemoğlu, şüphe yok ki, senin karnın denizlerden bir deniz ve vadilerden bir vadidir. Onu topraktan başka bir şey dolduramaz.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s):

“Çobanları tarafından yalnız bırakılan bir sürüye, biri önden biri de arkadan saldıran iki kurt, kesinlikle mal sevgisinden daha zararlı değildir. Şeref, Müslümanın dinindedir.”⁽²⁾

Hız. Ali (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) vasiyet ederken şöyle der:

“Şunu kesin olarak bil ki sen arzuna erişemezsin, senin için belirlenen yaşama süresinin ötesine geçemezsin. Sen şu anda senden önce yaşamış olanların geçtikleri yolda yürüyorsun. Öyleyse isteklerini kıs, kazançta mutedil ol. Çünkü nice istek var ki, savaşa dönüşür. Kaldı ki, her talep eden rızıklandırılmaz ve her mutedil davranan da mahrum olmaz.”⁽³⁾

1- el-Vâfi, c. 3, s. 154.

2- Mir’âtu’l-Ukul.

3- Nehcu’l-Belâğâ.

Hız. Hasan (a.s) buyuruyor:

“İnsanı üç şey helak eder: Kibir, hırs ve çekememezlik. Kibir, dinin de helakidir. İblis bu özelliğinden dolayı lanete uğramıştır. Hırs nefsin düşmanıdır. Âdem (a.s), hırsı yüzünden cennetten çıkarılmıştır. Çekememezlik ise, insanı kötülüğ'e yöneltir. Kabil'in Habil'i öldürmesinin sebebi de çekememezliktir.”⁽¹⁾

Hız. Ali (a.s):

“Dünya bir leştir; taliplisi köpeklerdir.”⁽²⁾

* * *

1- Nehcu'l-Belâğâ.

2- Hız. Ali (a.s.) Şeceretün Tuba, s. 66.

(7) CÖMERTLİK VE CİMRİLİK

Karakterlerin en onurlusu, başışların en üstünü olan cömertlik bir malı, bir yiyeceğı ya da herhangi bir meşru menfaati gönöl hoşluğıyla harcamak demektir. Bu nedenle İslâm, Hz. Peygamber (s.a.a) ve Ehl-i Beyt İmamları insanları cömertliğe, eli açıklığa, yoksul ve düşkünlere şefkatle yaklaşmaya davet etmişlerdir.

Cömertliğin en faziletlisi, en şereflişi, Allah'ın emrini yerine getirmek, itaat edilmesi zorunlu olan şeriatını uygulamak ve kutsal farzları eda etmek amacı ile yapılanıdır; zekât ve humus gibi. İslâm şeriatında cömertliğin ve eli açıklığın en temel ölçüsü budur.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَيُؤْتُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“...Kendileri zaruret içinde olsalar bile, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsindeki cimrilikten korunursa, işte onlar, kurtuluşa erenlerdir.”⁽¹⁾

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Allah’ın kendisine farz kıldığı yükümlülükleri yerine getiren bir kimse, insanların en cömertidir.”⁽¹⁾

Bundan sonra iyilik ve cömertlik açısından en faziletli olan, kişinin kendi aile fertleri, yani ehl-i beytidir. Çünkü, kişinin aile fertleri, şariat ve gelenek açısından infak edilmesi gerekli ve zorunlu bir sınıf olmakla beraber, iyilik ve ihsan açısından daha öncelikli, gözetim ve iltifat açısından diğer insanlara göre daha hak sahibidirler.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kişinin kendi ailesine karşı cömert olması, onları başkalarına muhtaç etmemesi gerekir ki, ölmesini temenni etmesinler.”⁽²⁾

İmam Musa b. Cafer (a.s) der ki:

“Kişinin ailesi, esirleridir. Dolayısıyla Yüce Allah kime bir nimet vermişse onu esirlerine bolca bağışlasın. Eğer bunu yapmazsa, bu nimetin yok olması an meselesidir.”⁽³⁾

Bu ilk iki gruptan sonra insanlar içinde iyilik yapma açısından en öncelikli olanlar, yakın ilişki kurmaya en çok hak sahibi olanlar yakın akrabalarlardır. Çünkü yakın akrabalar arasında kan bağları vardır. Zorluk anında, kriz dönemlerinde güçlü bir dayanışma örneği sergilerler. Yakın akrabaları bu tür duygusal bağlardan yoksun bırakmak, daha uzak olanlara ve yabancılara karşı daha

1- el-Vâfi.

2- el-Vâfi, c. 6, s. 61.

3- el-Vâfi.

cömert davranmak büyük bir hatadır. Onları açıkça küçümseme anlamına gelir. Buna karşılık akrabaların öfkesine ve nefretine neden olur. Kişiye karşı en ufak bir sempati ve destek olma duygusu taşımaz olurlar.

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Müslümanların işleriyle, sorunlarıyla ilgilenmeyen, Müslüman değildir.”⁽¹⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor:

“Komşusu açken, kendisi tok yatan bana îman etmemiştir. Bir belde halkı, içlerinde aç kimseler olduğu halde yatıyorlarsa, Yüce Allah kıyamet günü onların yüzüne bakmaz.”⁽²⁾

İmam Bakır (a.s) der ki:

“Günahkâr ama cömert bir genç, sürekli ibadet eden ama cimri olan bir ihtiyardan daha hayırlıdır.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

Bir adam Resulullah'ın (s.a.a) yanına gelerek: “Ya Resulallah, hangi insanın îmanı daha üstündür?” diye sordu. Resulullah: “Eli en açık olanının.” diye cevap verdi.”⁽⁴⁾

Cafer b. Muhammed, atalarından şöyle rivayet eder. Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Cömert insan Allah'a yakındır, insanlara yakındır,

1- el-Vâfi.

2- el-Vâfi.

3- el-Vâfi, c. 6, s. 68.

4- el-Vâfi, c.6, s. 67.

cennete yakındır. Cimri insan ise, Allah'tan uzaktır, insanlardan uzaktır, ateşe yakındır.”⁽¹⁾

İmam Bakır (a.s):

“Allah yolunda hayır amaçlı harcamada bulun ve Yüce Allah'ın onun yerine başka bir şeyi sana bahşedeceğine kesin olarak inan. Çünkü, Allah'ın hoşnut olduğu bir hususta herhangi bir şey harcamaktan kaçınan, cimrilik eden hiçbir kul yoktur ki, Allah'ın gazabını gerektiren bir hususta bunun kat kat fazlasını harcamasın.”⁽²⁾

Burada, dikkat edilmesi gereken şudur: Cömertlik, ancak başa kakma olgusundan soyutlandığı, büyüklük kompleksinden arınmış olduğu zaman makbul ve meyvesi de tatlı olur. Cömertlik para biriktirme hasisliğine karşı bir güvencedir. Cömertlik için paranın artmasını beklemek de yanlıştır.

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Gördüm ki, iyilik ancak üç hasletle olumlu ve amacına uygun olur: Yapılan iyiliği küçük görmek, iyiliği gizli yapmak ve acele etmek. Çünkü yaptığın iyiliği küçük gördüğün zaman, karşıdaki kişi onu gözünde büyütür. İyiliği gizli yaptığın zaman, tamamlamış (karşıdaki kişiyi mahcup etmemiş) olursun, iyiliği acele yaptığın zaman da, karşıdaki kişiyi bir an önce memnun etmiş olursun. Aksi bir tutumun, iyiliğin sonuçlarını silip süpürür, karşıdakinin yapılan iyiliği azımsamasına neden olur.”⁽³⁾

1- el-Bihar, c. 3.

2- el-Vâfi, c. 6, s. 68.

3- el-Bihar, s. 116.

İmam Sadık'a (a.s) "Hangi sadaka daha faziletlidir? diye sorulmuş, o da şu cevabı vermiştir:

"Malı az olanın bulabildiği az miktardaki şeyi infak etmesi. Allah'ın şu sözünü duymadınız mı? **Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi, yoksul kardeşlerini öz canlarına tercih ederler.**"⁽¹⁾⁽²⁾

Cömertliğin en ileri derecesi ise diğerkâmlık, başkalarını kendine tercih etmektir. Resulullah Efendimiz (s.a.a) başkasını kendine tercih etmenin en ideal örneğiydi. Cömertliğin zirvesi konumundaydı.

Cabir b. Abdullah der ki: "Resulullah Efendimiz (s.a.a) kendisinden bir şeyler isteyen hiç kimseye 'yok' dememiştir."

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

"Hz. Resulullah (s.a.a) Cirane denilen yere gitti ve orada insanlara mal dağıttı. İnsanlar istiyor, o da veriyordu. Öyle ki, onu bir ağaca yaslanmak durumunda bıraktılar. Hırkasında çekiştirip duruyorlardı. Hatta sırtı da yaralandı. Verecek bir şey kalmadığı halde gene de istemeye devam ettiler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: Ey insanlar, hırkamı bırakın. Allah'a ant olsun, eğer yanımda Tihame çölü ağaçları sayısınca nimet olsaydı, onları sizin aranızda bölüştürürdüm. Sonra beni ne cömert, ne de cimri bulurdunuz."⁽³⁾

1- Haşr, 9.

2- el-Vâfi.

3- Sefinetu'l-Bihâr, c. 1., s. 600.

Peygamber Efendimiz her zaman yoksulları, muhtaçları kendine tercih ederdi. Malıyla ve gücüyle onlara destek olurdu, cömert davranırdı. Onları yedirir, içirirdi. Zaman olur, onların dertlerine ortak olmak için, midesinin açlığını bastırmak için üstüne taş bağlardı.

İmam Bakır (a.s) şöyle buyurur:

“Hz. Peygamber (s.a.a), peygamber olarak görevlendirildiği günden vefat ettiği güne kadar, üç gün üst üste buğday ekmeği yemedi.”⁽¹⁾

Ehl-i Beyti de, cömertlik ve başkalarını kendine tercih etmede onu örnek almışlardır.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“İnsanlar içinde Resulullah’a en çok benzeyen Ali’ydi. Kendisi kuru ekmeğe yer, insanlara ise, ekmeğe ve et yedirirdi.”⁽²⁾

Daha önce kaydettiğimiz şu ayet-i kerim’e Ali (a.s) ve pak Ehl-i Beyt’i hakkında inmiştir:

وَيُؤْتُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَحْنَ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“...Kendileri zaruret içinde olsalar bile, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsindeki cimrilikten korunursa, işte onlar, kurtuluşa erenlerdir.”⁽³⁾

1- Sefinetu'l-Bihâr, c. 1., s. 194.

2- el-Bikâr, s. 538.

3- Haşr, 9.

Bütün Ehl-i Beyt dostları, bu ayetin Fâtıma, Hasan ve Hüseyin hakkında indiği hususunda görüş birliği içindedirler. Bir çok Ehl-i Sünnet ulemasından biri olan ez-Zemahşeri *el-Keşşaf* adlı tefsirinde, söz konusu âyeti tefsir ederken şunları söylüyor:

Erişilmez Bir Örnek

İbn Abbas'tan nakledildiğine göre, bir gün Hasan ve Hüseyin hastalanırlar. Resulullah (s.a.a), bazı arkadaşlarıyla beraber onları ziyaret eder. Orada bulunanlar: "Ey Ebu'l-Hasan, oğulların için bir adakta bulunsan, nasıl olur?" derler. Bunun üzerine Ali, Fâtıma ve ikisinin cariyesi olan Fizza, eğer iyileşirlerse, üç gün oruç tutmayı adarlar. Derken, Hasan ve Hüseyin iyileşir. Ama onların yanında da yiyecek bir şey yoktur. Ali, Hayberli bir Yahudi olan Şimon'dan üç ölçek arpa borç alır. Fâtıma bir ölçeği öğütür, ondan beş yuvarlak ekmek pişirir ve iftar etmek üzere önlerine koyar. Bu sırada bir dilenci yanlarına gelir ve şöyle der: "es-Selamu aleyküm, ey Muhammed'in Ehl-i Beyt'i. Ben yoksul bir Müslümanım. Bana bir şeyler yedirin ki, Allah size cennet sofralarından yedirsın." Bunun üzerine, yiyeceklerini yoksul dilenciye verirler ve kendileri sadece su içerek sabahlarlar.

Ertesi gün gene oruç tutarlar. Akşam olunca, önlerine yiyeceklerini koyarlar. O sırada bir yetim gelir yiyecek ister. Bütün yiyeceklerini ona verirler ve kendileri aç kalırlar. Üçüncü gün bir esir gelip kendilerinden yiyecek ister. Aynı cömertliği ona da gösterirler.

Sabah olunca Ali, Hasan ve Hüseyin'in elinden tutarak, Resulullah'ın yanına gider. Resulullah onları açlığın şiddetinden tirtir titrer halde görünce: *"Sizi bu hale düşüren nedir?"* der. Kalkıp onlarla birlikte Fâtıma'nın evine giderler. Onu mihrabında karnı sırtına yapışmış halde görür. Fâtıma'nın gözleri kaymıştır. Bundan dolayı Resulullah (s.a.a) ziyade üzülür. O sırada Cebrail iner ve şöyle der: *"Tut onu ya Muhammed, Allah sana Ehl-i Beyt'in hakkında güç verecektir."* Ardından, sûreyi okur.⁽¹⁾

"...Kendileri zaruret içinde olsalar bile, onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsindeki cimrilikten korunursa, işte onlar, kurtuluşa erenlerdir."⁽²⁾

Siyer kitapları, bunun gibi Ehl-i Beyt'in kendileri muhtaçken başkalarını kendilerine tercih edişlerinin ve cömertliklerinin örnekleriyle doludur.

Cömertliğin zıddı, cimriliktir. En kötü hasletlerden biri olan cimrilik, küçük düşürücü bir karakterdir. Büyük kötülüklere dünyada ve ahirette korkunç tehlikelere yol açar.

Cimrilikle İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

هَآأَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَبْخُلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ

1- Kelimetu'l-Gârrâ, Âyetullah Seyyid Abdul Hüseyin Şerefuddin, s. 29.

2- Haşr, 9.

“İşte sizler, Allah yolunda harcamaya çağrılıyorsunuz; ama içinizden kimisi cimrilik ediyor. Kim cimrilik ederse o ancak kendisine cimrilik eder. Allah zengindir, sizler fakirsiniz.”⁽¹⁾

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا

“Onlar öyle insanlardır ki, cimrilik ederler ve insanlara da cimriliği emrederler, Allah’ın bol hazinesinden kendilerine verdiğini gizlerler. O nankörlere alçaltıcı bir azap hazırlamışsızdır.”⁽²⁾

وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ
لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Allah’ın kereminden kendilerine verdiğine cimrilik edenler, onu kendileri için hayırlı sanmasınlar. Hayır, o, kendileri için şerlidir. Cimrilik ettikleri şeyler, kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah’ındır. Allah, yaptıklarınızdan iyice haber dardır.”⁽³⁾

Daha önce geçen bir hadis-i şerifte Cafer b. Muhammed atalarından şöyle nakleder: Resulullah (s.a.a) buyurdu ki:

“Cömert kişi Allah’a yakındır, insanlara yakındır, cennete yakındır. Cimri ise, Allah’a uzaktır, insanlara uzaktır, ama ateşe yakındır.”⁽⁴⁾

1- Muhammed, 38.

2- Nisa, 37.

3- Âl-i İmran, 180.

4- el-Bihâr, c. 3.

Emîrü'l-Mü'minin (a.s) şöyle der:

“Cimri insana hayret ediyorum. Kaçtığı fakirliğe bir an önce ulaşmak için acele eder. Bu yüzden arzula-
dığı zenginliği elinden geçirir. Dolayısıyla dünyada
yoksullar gibi yaşar, ama ahirette zenginler gibi he-
sap verir.”⁽¹⁾

Hz. Ali (a.s) bir konuşmasında, cimriliğin uhrevî tehli-
kesine şu şekilde dikkat çekiyor:

“Cimri, cimrilik ettiği zaman, zekâtı ve sadakayı ver-
mez olur. Akrabalarla ilişki kurmayı ve konuklara ik-
ram etmeyi keser. Allah yolunda harcama yapmaz ve
iyilik kapılarını kapatır. Bir cimrinin cennete girmesi
haramdır.”⁽²⁾

Cimriliğin dünyevî tehlikesine gelince; başkalarının
kin ve nefret duygularını kabartır. İnsanlar içinde en
fazla yorulanlar, meşakkat çekenler cimrilerdir. Mal ve
servet yığmak için çırpınıp dururlar. Ama kendileri bi-
riktirdikleri maldan yararlanmazlar. Çok geçmeden de
varıyoğu vârislere bırakıp bu dünyadan göçerler. Meş-
hur sözdür;

Yukarıda kaydettiğimiz gibi Allah Kur'an-ı Mecîd'de
şöyle buyuruyor:

هَآأَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعُونَ لِنُفْقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا
يَبْخُلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ
لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ

1- Nehcu'l-Belâğa. el-Vâfi, c. 6, s. 69.

2- el-Vâfi, c. 6, s. 69.

“İşte sizler, Allah yolunda harcamaya çağrılıyorsunuz; ama içinizden kimisi cimrilik ediyor. Kim cimrilik ederse o ancak kendisine cimrilik eder. Allah zengindir, sizler fakirsiniz.”⁽¹⁾

Halbuki Kur’ân-ı Kerim, cömert kimselerin yaptıkları harcamaların boşa gitmediğini, bilakis, Kerîm olan, Rezzâk olan Allah tarafından kendilerine daha hayırlı bir şekilde geri verildiğini vurgulamaktadır.

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

“De ki: Rabbim, kullarından dilediğine rızkını yayar ve (dilediğine) kısar. Siz Allah için ne verirsiniz, Allah onun yerine başkasını verir. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.”⁽²⁾

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, her başağında yüz dane olmak üzere yedi başak veren bir danenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allahın lütfü geniştir, O bilendir.”⁽³⁾

Kur’ân-ı Kerim, dünya malının tutsağı haline gelmiş, insanlara da sert tehditler yöneltiyor:

1- Muhammed, 38.

2- Sebe, 39.

3- Bakara, 261.

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ
يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتَكْوِي بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا
كَنَزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ

“...Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda sarf etmeyenler var ya, işte onlara acı bir azabı müjdele! O gün, o mallar cehennem ateşinde ısıtılır; bunlarla onların alınları, yanları ve sırtları dağlanır: İşte kendiniz için yığdıklarınız, yığdıklarınızı tadın.”⁽¹⁾

Cimriliğin etkenlerinden biri de, babaların geride bırakacakları çocuklarının geleceklerini düşünmeleridir. Bu yüzden evlatları için mal toplamaları, onları ileride yoksul duruma düşmekten korumak için geleceğe dönük yatırımlar yapmalarıdır. Aslında bu eğilim insanın öz yaratılışına kök salmış temel bir karakterdir. Normal ve makul bir düzeyde kaldığı, ifrat ve aşırılığa kaçmadığı sürece insana bir zararı da yoktur. Ne var ki, akıllı insanlar ömürlerini bu uğurda tüketmeyi, bu duygunun rüzgârına kapılmayı kendilerine yakıştırmazlar. Dinî ve dünyevî çıkarları oğullar uğruna feda etmek akıl kârı değildir.

Kur’ân-ı Kerim, babaları bu temel eğilimin etkinlik kurmasına, duygusal kontrollerini ele geçirmesine karşı uyarmıştır. Ki evlat sevgisi kendilerini baştan çıkarmasın, dine ve vicdana sığmayan bir uğurda ömürlerini heder etmelerine yol açmasın.

Bu konuda Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَاَعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

“Bilin ki mallarınız ve çocuklarınız birer fitnedir. Allah’a gelince büyük ödül, O’nun yanındadır.”⁽¹⁾

Emîrül-Mü’minin bir mektubunda şunları yazar:

“Dünyalık olarak elinde bulunanlar, senden önce başkasına aitti. Senden sonra da başkasının olacaktır. Senin tüm toplayıp yığdıkların aslında iki kişi içindir: Biri senin yığdığın mal aracılığı ile Allah’a itaat ederek, seni mutsuz kılan şeyle mutlu olacaktır. Biri de senin biriktirdiğin mal ile Allah’a isyan edecek, dolaşısıyla senin kendisi için biriktirdiğin mal yüzünden mutsuz olacaktır. Bunların hiç biri kendi nefesine tercih etmene ve sırtında taşımaya layık değildir. Göçüp gidenler için Allah’ın rahmetini, geride kalanlara Allah’ın rızkını diliyorum.”⁽²⁾

İmam Ebu Abdullah’ın (a.s) **“Böylece Allah, onlara, işledikleri bütün fiilleri hasretler olarak gösterecektir. Onlar, ateşten çıkacak değillerdir.”⁽³⁾** ayeti ile ilgili olarak şöyle dediği rivayet edilir:

“Burada kastedilen, mal toplayıp, buna karşın cimrilik ederek onu Allah yolunda, O’na itaat amacı ile harcamayan kimsedir. Sonra bu adam ölür. Biriktirdiği mal, ya Allah’a itaat eden ya da isyan eden birine kalır. Eğer mal bıraktığı kimse onu Allah’a itaat

1- Enfal, 28.

2- Nehcu’l-Belâğa.

3- Bakara, 167.

yönünde harcarsa, adam kıyamet günü malını başkasının terazisinde görür; bu, onun için üzüntü kaynağı olur. Çünkü bu mal bir zamanlar onundu. Mal bıraktığı kimse, kendisine kalan malı Allah’a isyan yönünde harcarsa, adam malıyla onu desteklemiş ve Allah’a isyan etmesine yardım etmiş olur.”

Devamla şöyle der:

“Bunun yanında bazı tipler de bizzat malın kendisine âşıktırlar. Onun sevgisiyle çarpar yürekleri. Malı dünya ya da ahiret mutluluğunun bir aracı olarak algılamazlar bu tipler. Mal ile kurdukları tek ilişki biriktirme, depolamadır. Maldan yararlanma şekilleri bundan öteye geçmez. Bu, onların tatmin biçimidir. Bu yüzden sözünü ettiğimiz tipler haddinden fazla cimri olurlar. İnsanı mutsuz kılan, korkunç bir yok oluşa sürükleyen ruhsal sapmadır bu. Çünkü mal, amaç olamaz. O, sadece dünya ya da ahiret mutluluğuna ulaşmanın bir aracıdır. Her iki gerekçe de ortadan kalkınca mal, faydasız bir atıktan öte bir anlam ifade etmez olur. Kişi neden mal yığmak, servet biriktirmek için çırpınır durur ki? Az sonra vârislere kalmayacak mı bu mal? Kendisine meşakkat, mirasçıya da yük olmayacak mı?”⁽¹⁾

Bu konuda Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyuruyor:

كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَيَّ طَعَامِ الْمَسْكِينِ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكَلًا
لَمًّا وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا

صَفًا وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى يَقُولُ يَا لَيْتَنِي
قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدٌ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقُهُ أَحَدٌ

“Hayır, doğrusu siz yetime ikram etmiyorsunuz. Yoksula yemek vermeğe teşvik etmiyorsunuz. Mirası helal, haram demeden yiyorsunuz. Malı da pek çok seviyorsunuz. Hayır, yer çarpılıp parçalandığı zaman, melekler sıra sıra olduğu halde Rabbin geldiği zaman ki, cehennem de o gün getirilmiştir. İşte o gün insan anlar, ama artık anlamanın kendisine ne faydası var? Ah, keşke ben bu hayatım için iyi işler yapıp gönderseydim, der. O gün Allah’ın edeceği azabı hiç kimse edemez. O’nun vuracağı bağı kimse vuramaz.”⁽¹⁾

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ
فِي الْحُطْمَةِ وَمَا أَذْرَاكَ مَا الْحُطْمَةُ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ إِنَّهَا
عَلَيْهِمْ مُّؤَصَّدَةٌ فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ

“Diliyle çekiştiren, kaş ve gözüyle işaretler yapıp alay eden her fesat kişinin, vay haline O ki mal yığdı, onu saydı durdu. Malının, kendisini ebedi yaşatacağını sanır. Hayır, andolsun ki o, Hutame’ye atılacaktır. Hutame’nin ne olduğunu sen nereden bileceksin? Allah’ın tutuşturulmuş ateşidir. Ki gönüllere işler. O, onların üzerine kapatılıp kilitlenecektir. Uzatılmış direkler arasında olarak...”⁽²⁾

Hız. Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

“Dünya, yokluktur, yorgunluktur, değişimdir, ibretler manzarasıdır.”

1- Fecr, 17-26.

2- Hümeze, 1-9.

“Yokluğunun örneği şudur: Görürsün ki, zaman yayını germiş, oklarını hedefe doğrultmuştur. Okları kesinlikle hedeften sapmaz, yarası da şifa bulmaz. Sağlamı sakat eder, diriyi öldürür.”

“Yorgunluk oluşunun örneği de şudur: Kişi bu dünyada yemeyeceği malı toplar, barınmayacağı evi bina eder. Sonra yanında yükleneceği malı ve nakledeceği evi olmadan Allah’ın huzuruna çıkar.”

“Değişimden ibaret oluşunun örneği de şudur: Görürsün ki, gıpta edilene merhamet edilir ve merhamet edilene de gıpta edilir. Aralarında ise, geçip giden nimetlerden ve geçici yoksulluktan başka bir şey yoktur.”

“İbretler manzarası oluşunun örneği de şudur: Kişi tam arzusuna ulaşacakken, eceli kendisini kapıp götürür. Ne ulaşılan bir arzu vardır ve ne de arzular terk edilir.”⁽¹⁾

* * *

(8) İFFET VE HAYA

İffet ve haya; yakışık almayan, yüz kızartıcı söz, fiil, hal ve davranıştan, her tür ihtiras ve bencillikten kaçınmak, yemek, içmek ve cinsel ihtiyaç gibi meşru isteklerde orta yolu tutmak ve dengeli hareket etmektir. Çünkü ifrat ve tefrit her yerde insan için zararlıdır. İnsanın mutsuzluğuna, huzursuzluğuna yol açar. İffet ve haya da üstün hasletlerden olup îmanın yüceliğine, nefsin izzetine delalet eder.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا

“...Yiyiniz, içiniz, fakat israf etmeyiniz.”⁽¹⁾

Hastalıkların çoğunun nedeni çok yemek, abur-cubur yemek ve dengesiz beslenmektir.

Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ümmetim en çok iki boşluktan dolayı ateşe girer:
Karın boşluğu ve apış arası boşluğu...”⁽²⁾

1- A'raf, 31.

2- Sefinetu'l-Bihûr, c. 2, s. 183.

İmam Muhammed Bakır (a.s) der ki:

“Allah katında karnın ve cinsel organların iffetinden daha faziletli bir amel yoktur.”⁽¹⁾

Adamın biri İmam Bakır’a (a.s) şöyle der:

“Ameli zayıf, namazı ve orucu az bir adamım. Ancak, helal şeylerden başkasını yemiyorum. Helal yollar-dan başka cinsel birleşme arzularım yoktur.”

İmam (a.s) şu karşılığı verir: “Karnın ve cinsel orga-nın iffetinden daha üstün cihat yoktur.”⁽²⁾

Emîrü'l-Mü'minin (a.s), oğlu Hasan'a şöyle buyurur: “Yavrucuğum, seni tıbbı muhtaç etmeyecek dört kelimeyi öğreteyim mi?” Hasan (a.s): “Evet, ya Emîre'l-Mü'minin” der. Bunun üzerine Hz. Ali (a.s) şöyle buyurur:

“Acıkmadığın sürece yemeğe oturma. Yemekten kalk-tığında canın onu hâlâ çekiyor olmalıdır. Dişlerini te-mizle, uyumadan önce tuvalete git. Bunları yaptığın sürece tıbbı ihtiyacın olmaz.”

Ve şunu ilave etmiştir:

“Kur'ân'da bir ayet var ki, bütün tıp bilimini kapsa-maktadır: ”⁽³⁾ **يَيِّبِينَ، يَحْنُونَ، فَكَاتِ إِسْرَافَ** ⁽⁴⁾

İmam Sadık (a.s) bu konuda şöyle buyurur:

“Bütün hastalıkların sebebi mideyi tıka basa doldur-

1- el-Vâfi, c. 3, s. 65.

2- Sefmetu'l-Bihûr, c. 2, s. 184.

3- Sefmetu'l-Bihar, md 2c. 2, s. 79.

4- Araf, 31.

maktır. Fakat sıtma hariç. O insanı nöbet halinde yakalar. Karın doyduğu zaman azar. Şüphesiz Yüce Allah, çok yemekten buğzeder.”⁽¹⁾

Ebu’l-Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Şayet insanlar yemek konusunda orta yolu tutarlarsa, bedenleri istikamet bulur.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) babasından rivayet etmiştir:

Emîrü’l-Mü’minin (a.s) dedi ki: “Uzun ömürlü olmak isteyen borç yükünü hafifletsin. Yemeğini erken yesin. Kadınlarla cinsel ilişkiyi azaltsın.”⁽³⁾

Bir gün Emîrü’l-Mü’minin Hz. Ali (a.s) bir hurma yemiş, ardından su içmiş ve sonra elini karnının üzerinde gezdirerek şöyle demiştir:

“Kim karnına ateş doldurursa, Allah onu rahmetinden uzak etsin.”⁽⁴⁾

* * *

1- el-Vâfî, c. 11, s. 67.

2- el-Bihâr, Md. 14, s. 876.

3- el-Bihâr, md. 14, s. 545.

4- Sefinetu’l-Bihâr md, 1, s. 27.

(9) EMANET VE HIYANET

Emanet, bir kimsenin kendisine emanet edilen hakları eda etmesi, yerine getirmesidir. Üstün bir haslet ve üstün bir fazilettir. Bu niteliğe sahip olan kişi başkalarının güven, sevgi ve sempatisini kazanır.

Emanetin karşıtı ihanettir. Hak ve hukuka aldırış etmek, başkasının hakkını gasbetmek demektir. En kötü niteliklerden ve en aşağılık karakterlerden biridir. İnsanlar arası güvenin zayıflamasının en temel sebebi hıyanettir. Bu yüzden Kur'ân-ı Kerim'deki birçok ayette, insanlar emanete riayet etmeye teşvik edilmekte, ihanetten sakındırılmaktadır.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

“Ve onlar emanetlerine ve ahitlerine riayet ederler.”⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

“Allah, size emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz, Allah (her şeyi) işiten ve görendir.”⁽¹⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey inananlar, Allah’a ve Resulüne hainlik etmeyin; bile bile kendi emanetlerinize hainlik etmiş olursunuz.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“İnsanların namazlarına ve oruçlarına kanmayın. Çünkü bazı insanlar namazı ve orucu alışkanlık haline getirmiş olabilirler. Öyle ki, bunları terk edecek olurlarsa hayatlarında bir boşluk, bir yalnızlık hissederekler. Bu yüzden siz onları, doğru söz söylemeleri ve emanete riayet etmeleri bakımından sınavın.”⁽³⁾

Resulullah (s.a.a) buyurmuştur ki:

“Emanete ihanet eden bizden değildir. Emanete riayet etmek rızkı çeker, ihanet ise, fakirliği çeker.”⁽⁴⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Allah’tan korkup sakının. Emaneti güvendiğiniz kimselere vermelisiniz. Eğer Ali b. Ebi Talib’in katiline emanet hususunda güvenseydim, emaneti ona verirdim.”⁽⁵⁾

1- Nisa, 58.

2- Enfal, 27.

3- el-Vâfî, c. 3., s. 82

4- el-Vâfî, c. 10, s. 112.

5- el-Vâfî, c. 10, s. 112.

Resulullah Efendimiz şöyle buyuruyor:

“Ümmetim, birbirine ihanet etmedikçe, emanete riayet ettikçe ve zekâtı (sadaka) verdikçe hayır üzere varlığını sürdürecektir. Bunlara uymadığı zaman kıtlık ve kuraklıkla sınanacaktır.”⁽¹⁾

Emanet ve emanete ihanet konusunu büyük günahlar bölümünde geniş bir şekilde ele alacağız.

* * *

1- Sevabu'l-Âmâl, es-Saduk.

(10) UHUVVET (KARDEŞLİK)

Kardeşlik, mü'minlerin birbirlerine karşı sarsılmaz insanî ve İslâmî duygular taşıması, kalplerinde kin ve nefret hislerine asla yer vermemeleri, sevginin bütün renkleriyle gönüllerde taht kurması, diğerkâmlık hislerinin yeşerip boy atması olarak tanımlayabileceğimiz, yine üstün bir fazîlet ve onurlu bir haslettir.

Konuya İlişkin Bazı Ayet Ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“Ey insanlar, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah yanında en üstün olanınız, en çok sakınanınızdır. Allah bilendir ve her şeyden haberdardır.”⁽¹⁾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Muhakkak mü’minler kardeşirler. Kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allahtan korkun ki size rahmet edilsin.”⁽¹⁾

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا

“Ve topluca Allah’ın ipine yapışın, ayrılmayın; Allah’ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz, Allah kalplerinizi birleştirdi. O’nun nimetiyle kardeşler haline geldiniz.”⁽²⁾

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

“Muhammed Allah’ın elçisidir. Onun yanında bulunanlar, kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler.”⁽³⁾

İslâm, Yüce Allah’a itaat ve O’nun hoşnutluğunu elde etmek için, İslâm ümmetini bu yüce hedefe doğru yöneltir. Buna göre; sevgi de, öfke de, verme de, vermeme de, yardım da, yüzüstü bırakmak da Allah için olmalıdır.

Burada Ehl-i Beyt İmamları’nın (a.s) konuya ilişkin değerli sözlerinden bir demet sunmak istiyorum:

İmam Bakır (a.s) der ki: “Hz. Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Bir mü’minin bir mü’mini Allah için sevmesi, îmanın en büyük şubelerinden biridir. Haberiniz olsun! Allah

1- Hucurat, 10.

2- Âl-i İmran, 103.

3- Fetih, 29.

için seven, Allah için öfkelenen, Allah için veren ve bir şeyi vermediği zaman Allah öyle istedi diye vermeyen kimse, Allah'ın seçkin dostlarından (asfiya)dır.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) buyurmuştur ki:

“Birbirini Allah için sevenler, kıyamet günü nurdan minberler üzerinde olurlar. Yüzlerinden bir nur, bedenlerinden bir nur ve minberlerinden bir nur her şeyi aydınlatır. Bu nurlarla tanınırlar. Denilir ki: Bunlar birbirlerini Allah için seven kimselerdir.”⁽²⁾

Zeynelâbidîn (a.s) buyururlar ki:

“Yüce Allah öncekileri ve sonrakileri bir araya topladığı zaman, bir çağırıcı yerinden kalkar ve herkesin duyabileceği şekilde şöyle seslenir: ‘Birbirlerini Allah için sevenler neredeler?’ Bunun üzerine bir grup insan bulundukları yerden ayağa kalkarlar. Onlara şöyle denir: Sorgusuz sualsiz cennete girin.”

“Giderlerken bir gurup meleklerle karşılaşır. Melekler: ‘Nereye gidiyorsunuz?’ derler.”

“Onlar: ‘Sorgusuz sualsiz cennete gidiyoruz.’ derler. Bunun üzerine melekler: ‘Siz kimlerdensiniz? Ne tür insanlarsınız?’ diye sorarlar.”

“Derler ki: Biz birbirlerini Allah için seven insanlarız.”

“Bunun üzerine melekler: ‘Peki, siz ne tür işler yapıyordunuz?’ diye sorarlar.”

“Bu adamlar derler ki: Biz Allah için sever, Allah için buğzederdik.”

1-el-Vâfi, c. 3, s. 89 .

2-el-Vâfi.

“Melekler derler ki: Güzel amel edenler için ne büyük bir mükafat bu!”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Dinden dolayı sevmeyenin ve dinden dolayı buğzetmeyenin dini yoktur.”⁽²⁾

Cabir el-Cu’fi kanalıyla Ebu Cafer’in (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

“Sende hayır olup olmadığını öğrenmek istersen kalbine bak. Eğer kalbin Allah’a itaat edenleri seviyor, O’na isyan edenlere kızıyorsa, sende hayır var demektir ve Allah da seni seviyordur. Ama eğer kalbin Allah’a itaat edenlere kızıyor, O’na isyan edenlere sevgi besliyorsa, sende hayır yoktur ve Allah da seni sevmiyordur. Kişi sevdiği ile beraberdir.”⁽³⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) buyuruyor:

“Kim Müslümanların dertleri ile ilgilenmiyorsa onlardan değildir.”⁽⁴⁾

“Mü’min, halkın malları ve kanları hususunda emin oldukları kimsedir. Müslüman, Müslümanların elinden ve dilinden esenlikte oldukları kimsedir.”⁽⁵⁾

Uhuvvet ve kardeşliğe aykırı olan düşüncelerden biri de asabiyettir. Asabiyet kişinin, ulusundan, ailesinden ya da ülkesinden yana, şeriata aykırı, hak ve adalete

1- el-Bihâr, md. 15, c. 1, s. 283.

2- el-Vafi, c. 3, s. 90.

3- el-Vafi, c. 3, s. 90.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 99

5- el-Vâfi, c. 14, s. 48.

sığmaz bir tavır içinde olması, bu saydıklarımıza mutlak olarak arka çıkmasıdır. Bu, düşünce içgüdülerin, ihtirasların en tehlikelisi. Müslümanların çöküşüne, birliklerinin dağılmasına, maddî ve manevî güçlerinin zayıflamasına yol açar. İslâm ırkçılığa, asabiyete savaş açmış ve Müslümanları daima bu tehlikeli ihtirasın zararlarına karşı uyarmıştır.

Ebu Abdullah (a.s) der ki: Resulullah (s.a.a) efendimiz şöyle buyurdu:

“Kimin kalbinde bir hardal tanesi kadar ırkçılık, asabiyet varsa, Yüce Allah kıyamet günü, onu cahiliye araçlarıyla birlikte diriltir.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

“Kim taassup içinde olursa, Yüce Allah onu ateşten bir sargı ile sarar.”⁽²⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Yüce Allah İslâm aracılığı ile cahiliye kibrini ve atalarla övünme alışkanlığını ortadan kaldırmıştır. Haberinizi olsun, insanlar Adem’in çocuklarıdır. Adem’in aslı topraktır. Allah katında en üstün olanlar en çok korkup sakınanlar (muttakiler)dır.”⁽³⁾

İmam Bakır (a.s) buyuruyor ki:

Hız. Resulullah’ın arkadaşlarından bir topluluk, bir yerde oturmuş, birbirlerine soylarını anlatıyor, atalarıyla övünüyorlardı. Selman da aralarında bulu-

1- el-Vâfi, c. 3, s. 149.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 149.

3- el-Vâfi, c. 14, s. 48.

nuyordu. Ömer: “Senin soyun kimdir ey Selman? Hangi kökten geliyorsun?” diye sordu. Selman şu cevabı verdi: “Ben Selman’ım, Allah’ın kullarından birinin oğluyum. Daha önce sapıktım. Yüce Allah Hz. Muhammed (s.a.a) aracılığı ile beni doğru yola letti. Daha önce yoksuldum. Yüce Allah Hz. Muhammed (s.a.a) aracılığı ile beni zenginleştirdi. Daha önce köleydim. Yüce Allah Hz. Muhammed (s.a.a) aracılığı ile beni özgürlüğüme kavuşturdu. İşte soyum sopum budur, ey Ömer.”

Sonra Resulullah (s.a.a) çıkageldi. Selman Ömer’in sözlerini ve kendi cevabını ona aktardı. Resulullah şöyle buyurdu: “Ey Kureyş topluluğu, hiç şüphesiz kişinin soyu dinidir, kişiliği ahlâkıdır. Aslı ise aklıdır. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **“Ey insanlar, biz sizi bir erkek ve bir diğiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah yanında en üstün olanınız, en çok sakınanınızdır.”**

Ardından Selman’a dönerek şöyle buyurdu: “İnsanların hiçbirinin, Allah korkusu dışında sana karşı bir üstünlüğü yoktur. Sen takva bakımından kimden daha ileriysen, ondan üstünsün.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) babasından, o da atasından şöyle rivayet eder:

“İslâm, ırkçılığı şiddetle reddederek, üstünlüğün ölçüsü olarak, îman ve takvayı esas almıştır. Bunun en çarpıcı örneğini bize Kur’ân-ı Mecîd vermektedir. Peygamber Efendimizin amcası, öz be öz Arap olan Ebu Leheb’i şiddetle kınayarak,

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ
لَهَبٍ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ

“Ebu Leheb’in iki eli kurusun. Kurudu da; ne malı, ne de kazandığı onu kurtaramadı. Alevli bir ateşe girecektir o.”⁽¹⁾

Kuşkusuz Ebu Leheb’e karşı takınılan bu tavrın sebebi kâfir oluşu, Allah ve Resulüne savaş açmış olmasıdır. Selman ise, Farstı. Arap ırkından uzaktı. Ama Resul-i Ekrem (s.a.a) ona şereflerin üstününü, en yücesini, en ölümsüzünü bahşetmiş, “*Selman biz, Ehl-i Beyt’tendir.*” buyurmuşlardır. Hiç kuşkusuz bu, onun üstün îmanının, görkemli ihlâsının Allah ve Resulü için kendini feda edişinin mükafâtıydı. Bu konuya hüzünlü bir ayet-i kerime ile son verelim:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً
فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ
فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

“Ve topluca Allah’ın ipine sarılın, ayrılmayın; Allah’ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz, Allah kalplerinizi birleştirdi. Onun nimetiyle kardeşler haline geldiniz, siz ateşten bir çukurun kenarında bulunuyordunuz, Allah sizi ondan kurtardı.”⁽²⁾

* * *

1- Mesed, 1-5.

2- Âl-i İmran, 103.

(11) ADÂLET

Ehl-i Beyt Mektebi'ne göre birincil (temel) İslâmî değer ölçütlerinden olan adâlet, İslâm'ın temel umdelerinden biridir. Hasletlerin en güzeli, faziletlerin sembolü, medenî bir toplumun iskeleti, barış ve mutluluğun garantisidir. Adalet kişiyi zulme karşı korur ve onu âdil davranmaya, hak ve yükümlükleri yerine getirmeye yöneltir. Adalet tüm haksızlıklara karşı vicdanî bir kal-kandır. İnsanın Allah'a karşı, topluma ve diğer insan-lara karşı, ölmüşlerine karşı, devlete karşı, devletin ve yöneticilerin de yönettikleri topluma, toplumun birey-lerine karşı hak ve sorumlulukları adaletin unsurları olarak tanımlanabilir.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyurur:

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

"Allah adaleti, ihsanı, akrabaya vermeyi emreder; fahşâdan, münkerden ve azgınlıktan meneder. Düşünüp akletmeniz için size böyle öğüt verir."⁽¹⁾

وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ

“Konuştuğunuz zaman akrabanız da olsa adaletli olun.”⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ

“Allah, size emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s):

“Adalet baldan tatlıdır, kaymaktan yumuşaktır ve miskten daha hoş kokuludur.”⁽³⁾

Râvi, Ali b. Hüseyin’e (a.s) der ki: “Bana dinin tüm yasalarını kapsayan bir söz söyle.” İmam şu cevabı verir:

“Hak söz, âdil hüküm ve ahde vefa (antlaşmalara bağlı kalma).⁽⁴⁾

Müslümanın en temel görevi, Allah’a karşı âdil ve sorumluluklarının bilincinde olmaktır. Bu ise, O’na inanmak, O’nu bir ve ortaksız bilmek, kulluğu sırf O’na özgü kılmak, kullara gönderdiği elçilerini ve hüccetlerini tasdik etmektir. O’na yönelik itaati sürekli ve bilinçli bir alışkanlık haline getirmektir. O’na isyan etmekten kaçınmaktır. Yüce Allah’ın insanoğluna verdiği nimetleri, saymak ve sıralamak bile insan gücüne sığmaz. O

1- En’am, 152.

2- Nisa, 58.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 89.

4- el-Bihâr, md. 16, s. 125.

halde en büyük nimet vericiye karşı yükümlü olduğu adalet görevini nasıl yerine getirebilir?

Müslümanın ikincil sorumluluğu ise topluma ve toplumun bireylerine karşı âdil olmak; toplumu oluşturan fertlerin haklarını gözetmek, onlara eziyet etmekten, kötülük yapmaktan sakınmaktır. Diğer bir sorumluluğumuz da ölmüşlerimize karşı adaletli olmaktır. Ölmüşlerimize karşı adaletli olmak; onların vasiyetlerini yerine getirmek, borçlarını ödemek, onlar adına hayır yapmak, Yüce Allah’tan onlar için bağışlanma, hoşnutluk ve merhamet dilemektir.

Emîrü’l-Mü’minin (a.s), oğlu Hasan’a (a.s) şöyle buyurur:

“Yavrucuğum, kendini, kendinle başkalarının arasına bir mizan gibi düşün. Kendin için istediğini başkaları için de iste. İstemediğin şeyi onun için de isteme, sana zulmedilmesini istemediğin gibi sen de başkalarına zulmetme. Sana iyilik yapılmasını istediğin gibi, sen de başkalarına iyilik yap. Başkasının çirkin söz ve davranışlarını, kendin için de çirkin olarak değerlendir ve onlardan sakın. Onlara yapmayı kabul ettiğin şeyi, onların da sana yapmalarına razı ol. Bildiğin şeyler az da olsa, bilmediğin şeyler hakkında konuşma. Sana söylenmesini istemediğin şeyi, başkasına söyleme.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Yaşayan insanlar kendilerine sunulan armağanlardan dolayı sevindikleri gibi, ölüler de, kendileri için merhamet ve bağışlanma dilenmesi durumunda se-

vinirler. Bir Müslüman, bir ölü adına salih bir amel işlerse, Yüce Allah onun mükafatını ikiye katlar ve bu amelin sevabından ölüyü de yararlandırır.”⁽¹⁾

Ehl-i Beyt'ten Adâlet Pırıltıları

Suvade b. Kays, hastalandığı günlerde Resulullah'a (s.a.a) şöyle der: “Ya Resulallah, sen Taif'ten geri döndüğünde seni karşılamıştım. O sırada, kulakları yarik devenin sırtında bulunuyordum. Elinde ince bir dal vardı. Sen deveye vurmak isterken kaldırdığın dal karnıma isabet etti.” Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) kendisine kısas yapmasını emretti. Suvade: “Ya Resulallah, karnını aç.” dedi. Resulullah karnını açtı. Suvade: “Ağzımı karnının üzerine koymama izin verir misin?” dedi. Resulullah ona izin verdi. Bunun üzerine Suvade: “Resulullah'ın vücudundaki kısas yeri ile, ateş günü ateşten sığınırım.” dedi. Resulullah (s.a.a) “Ey Suvade b. Kays, affediyor musun, yoksa kısas mı istiyorsun?” dedi. Suvade: “Aksine af diliyorum, ey Allah'ın Resülü.” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Allah'ım, senin elçin Muhammed'i affettiği gibi, sen de Suvade b. Kays'ı affet.”⁽²⁾

Ebu Said el-Hodri der ki: Bir bedevî Resulullah'ın yanına geldi ve kendisinde olan borcunu istedi. O kadar sıkıştırdı ki, şunu bile söyledi: “Borcunu ödemedikçe, seni zorlayacağım.” Bunun üzerine, ashap adamı azarlayıp: “Yazıklar olsun sana, kiminle konuştuğunu bili-

1- el-Fakih.

2- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 671

yor musun?” dediler. Adam: “Ben hakkımı istiyorum.” dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: *“Yoksa siz hak sahibinden yana değil misiniz?”*

Sonra birini Havle binti Kays’a göndererek ona şu haberi gönderdi: *“Eğer yanında hurma varsa, borcumuzu öde; hurmalarımız gelince senden aldığımızı veririz.”*

Havle: “Evet, anam, babam sana feda olsun ya Resulallah.” dedi. Resulullah (s.a.a) ondan hurmayı alıp bedevinin borcunu ödedi, Bedevi hurmasından yedi, sonra şöyle dedi: “Sözünü tuttun, Allah da sana vadettiğini yerine getirsin.” Resulullah şöyle buyurdu:

“İşte bunlar insanların en hayırlılarıdır. Hiç şüphesiz, bir toplumda güçsüzler titremeden, korkmadan haklarını almadıkları sürece o toplum arınmaz, yücelmez.”

Bir rivayete göre, söz konusu bedevi kâfirdi, bu yüce karakteri, bu güzel ahlâkı görünce Müslüman oldu ve şöyle dedi: “Ya Resulallah, bu güne kadar senden sabırlısını görmedim.”

Emîrü'l-Mü'minin de (a.s) böyleydi. İmam Sadık (a.s) der ki:

“Ali (a.s) yönetime gelince, minbere çıktı. Önce Allah’a hamd ü sena etti. Sonra şöyle dedi: “Sizin malınızdan bir dirhem eksiltmem. Yesrib’te bana verilecek bir hurma çekirdeği yoktur ki, onu size tasadduk etmeyeyim.” Bu sırada Ukeyl kalktı ve şöyle dedi: “Allah’a andolsun, sen benimle bir siyahı Medine’de eşit kılacaksın.” Bunun üzerine Hz. Ali (a.s), ona: “Otur” dedi. “Burada senden başka konuşacak biri yok mu?

Senin siyaha bir hayırda öne geçme veya takvadan başka bir üstünlüğün yoktur.”⁽¹⁾

es-Savaik de İbn Hacer şöyle yazıyor: İbn Asâkir’in rivayetine göre, Ukeyl Hz. Ali’den mal ister ve der ki: “Ben muhtacım, yoksulum, bana ver.” Hz. Ali (a.s) ona: *Sabret. Müslümanlardan sana verilecek bir şey gelirse, onu sana veririm.*” der. Ukeyl ısrarla ister. Bunun üzerine Hz. Ali (a.s) bir adama: “*Bunun elinden tut ve pazardaki dükkânlara götür ve ona de ki: Şu kilitleri aç ve dükkânların içinde olanı al.*” diye emretti. Ukeyl: “Sen beni hırsız mı yapmak istiyorsun?” dedi. Bunun üzerine Hz. Ali (a.s): “*Ama sen beni hırsız yapmak istiyorsun. Müslümanların mallarını, onların haberi olmadan bana ver, diyorsun.*” Ukeyl: “Muaviye’ye gideceğim.” dedi. Hz. Ali (a.s): “*Sen bilirsin.*” dedi. Ukayl Muaviye’nin yanına gitti, ondan mal istedi. Muaviye ona yüz bin dirhem verdi. Sonra ona: “Minbere çık ve Ali’nin sana nasıl davrandığını, buna karşılık benim nasıl davrandığımı anlat.” dedi. Ukeyl minbere çıktı. Önce Allah’a hamt etti, nimetlerini sayarak O’nu övdü. Sonra şöyle dedi: “Ey insanlar, size haber veriyorum. Ben Ali’den (a.s) dinine rağmen mal istedim. Ama o, dinini tercih etti. Sonra gelip dinine rağmen Muaviye’den istedim. O ise, dinine karşılık beni tercih etti.”⁽²⁾

İnsanların dünyayı talep ederek etrafından dağıldıkları, birçoklarının da Muaviye’nin yanına kaçtıkları sırada, bir grup arkadaşı, Hz. Ali’nin (a.s) yanına gelip şöyle derler: “Ey Mü’minlerin Emîri, şu malları dağıt, şu Arap ileri gelenlerini ve Kureyş’in ulularını Mevali-

1- Fedailu’l-Hamse ani’s Sıhahi’s Sitte c, 3, s. 15.

2- Fedailu’l-Hamse ani’s Sıhahi’s Sitte c, 3, s. 15.

den ve Acemlerden üstün tut. Muaviye'nin yanına kaçmalarından korktuğun insanlara mal vererek yanında tut." Emîrül-Mü'minin (a.s) onlara şu cevabı verir:

"Zaferi cömertlikle mi elde etmemi tavsiye ediyorsunuz? Hayır, Allah'a andolsun ki, böyle yapmayacağım. Güneş doğdukça ve gökte yıldızlar parladıkça bu kararımdan dönmem. Allah'a andolsun ki, eğer onların malı olan bu mal benim olsaydı, bunu aralarında bölüştürürdüm. Mal onlarınken aksini mi yaparım ben?"⁽¹⁾

İbn Abbas der ki: Ona gittiğimde (Hz. Ali'yi (a.s) kastediyor) bir ayakkabıyı yamadığını gördüm. Sonra onu tekinin yanına bıraktı. Bana dedi ki: "*Bunlara bir değer biç.*" Ben de dedim ki: Bunların hiçbir değeri yok. O, buna rağmen "*Yine de biç.*" dedi. Ben de birkaç dirhem, dediğimde o şöyle dedi:

"Allah'a yemin olsun ki, eğer hak olan bir haddi ikame etmem veya bir bâtilı def etmem söz konusu olmasaydı, size halife olmaktansa bunlar benim için daha iyiydi."⁽²⁾

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, adalet aynı zaman da vicdanî bir kalkandır. Kişiyi zulme karşı korur, onu âdil davranmaya, hak ve yükümlükleri yerine getirmeye yöneltir. Adaletin olmadığı yerde zulüm ortaya çıkar. Zulüm; bir şeyi ait olmadığı yere koymak demektir. Bu bakımdan şirk, en büyük zulümdür. Müşrikler, şirki tevhidin yerine koyarlar. Bu yüzden zulüm, günahların birleştikleri bir alan, tüm fesat ve kötülüklerin kaynağıdır.

1- el-Bihar, md. 9, s. 53

2- Sefînetü'l-Bihâr, c. 1, s. 70.

Yine Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır.

إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

“Zalimler kurtuluşa ermezler.”⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu doğru yola erdirmez.”⁽²⁾

وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

“Allah zalimleri sevmez.”⁽³⁾

إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Şüphesiz zalimler için acı bir azap vardır.”⁽⁴⁾

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا

“Sizden önce, zulmettikleri için nice nesilleri helak etmişizdir.”⁽⁵⁾

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ

“Zalimlerin yaptığından Allah'ı gafil sanma. O, sadece onları, gözlerin dehşetten donup kalacağı bir güne erteliyor.”⁽⁶⁾

1- En'am, 21.

2- En'am, 144.

3- Âl-i İmran, 57.

4- İbrahim, 22.

5- Yunus, 13.

6- İbrahim, 42.

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِى الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأُوا
الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

“Zulmeden her kişi, yeryüzünde ne varsa hepsi kendisinin olsaydı azaptan kurtulmak için onu fidye verirdi. Azabı gördükleri zaman, içlerinde pişmanlık duyarlar, aralarında adaletle hükmedilir, asla haksızlığa uğratılmazlar.”⁽¹⁾

يُبَصِّرُونَهُمْ يَوْمَ الْمُجْرِمِ لَوْ يَفْتَدِى مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِنَبِيٍّ وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ
وَفَصِيلَتِهِ الَّتِى تُؤْوِيهِ وَمَنْ فِى الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ كَلَّا إِنَّهَا لَطِفَى نَزَاعَةٌ
لِّلشَّوْيِ تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى

“Günahkâr (zalim) kimse ister ki, o günün azabından (kurtuluş için), oğullarını, karısını, kardeşini, kendisini koruyup barındıran tüm ailesini ve yeryüzünde kim varsa hepsini fidye olarak versin de, tek kendini kurtarsın. Fakat ne mümkün! Bilinmeli ki, o (cehen-nem) alevlenen bir ateştir. Derileri kavurup soyar. Yüz çevirip geri döneni, (kendine) çağırır!”⁽²⁾

Emîrû'l-Mü'minin (a.s) şöyle der:

“Allah’a andolsun ki, karıncanın ağzındaki arpanın kabuğunu alarak Allah’a isyan etmem karşılığı eğer yedi iklim ve felekler tümünden bana verilse gene de yapmam. Sizin dünyanız, benim nazarımda, bir çekirgenin ağzındaki yapraktan daha önemsizdir. Ali’nin tükenecek nimeti, kalıcı olmayan bir lezzeti olamaz.”⁽³⁾

“Hiç kuşkusuz Âdemoğlu ektiğini biçer. Acı ekenin

1- Yunus, 54.

2- Mearic, 1-17.

3- Nehcu'l-Belâgâ, hutbe : 224.

tatlı bîçtiği, tatlı ekenin de acı bîçtiği görülmemiştir.”⁽¹⁾

“Kardeşinin malını haksız yere alan ve bunu geri vermeyen kimse, kıyamet günü bir cezve dolusu ateş yer.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Bir kimse zulmederse, Yüce Allah daha zalim birini ona ya da kendisinden sonraki evlatlarına veya onların evlatlarına musallat eder.”

Bunun üzerine râvi şöyle der: “Zulmeden kendisi, evlatları niçin cezasını çeksin?” İmam şu cevabı verir:

“Allah buyuruyor ki:⁽³⁾

وَلِيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا
اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

“Kendileri, geriye zayıf çocuklar bıraktıkları takdirde halleri nice olur diye korkanlar, Allah’tan korksunlar ve doğru söz söylesinler.”⁽⁴⁾

1- Nehcu’l-Belâgâ

2- el-Vâfi, c. 3, s. 162

3- el-Vâfi, c. 3, s. 162, (Not: İmam Sadık’ın (a.s.) bu sözlerinin yorumu şöyledir: Oğulların babalarının suçlarının ceremesini çekmeleri, ancak babalarının zulmüne razı olan ya da onların gasp etmiş oldukları miraslarına sahip çıkan oğullar için geçerlidir. Oğulların bu şekilde sorumlu tutulmalarında, ürkütücü, caydırıcı bir eziyet söz konusudur. Zalim kimse, çok sevdiği evlatlarını düşünerek zulümden cayabilir. Ayrıca mazluma da zalimin bir şekilde ceza göreceği müjdelenerek, intikam duyguları yatışmış olur. Zulme uğrayanın, ahirette kendisi için bir şefaât vesilesi olacağı telkin edilmiş olur.)

4- Nisa, 9.

İmam Ebu Abdullah'tan şöyle rivayet edilir: Resulullah (s.a.a) buyurdu ki:

“Kendisine yönelik zulmü önemsemeyenin işlediği suçları Yüce Allah bağışlar.”⁽¹⁾

Yani o gün, kendisi ile Yüce Allah arasında kalan ve ifşa olmamış günahlarını bağışlar.

Nefsini Allah'a itaate yöneltmeyen, onu Allah'ın rızası doğrultusunda hareket ettirmekte ihmal eden insan, nefisini sapıklık ve azgınlık girdabına atar. Böylece nefesine yıkım hazırlar:

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

“Nefse ve onu şekillendirene, ona bozukluğunu ve korunmasını ilham edene andolsun ki, nefsini temizleyen iflah olmuş, onu kirletip örten, ziyana uğramıştır.”⁽²⁾

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

Ali b. Hüseyin (a.s) vefat edeceği sırada, beni bağırna bastı. Sonra şöyle dedi: “Yavrucuğum, bana babamın vefat ederken yaptığı vasiyetin aynısını sana yapıyorum. Babam bu vasiyeti babasının kendisine söylemiş olduğunu da hatırlattı. Yavrucuğum sakın sana karşı Allah'tan başka bir yardımcısı bulunmayan kimselere zulmetme.”⁽³⁾

1- el-Vâfî, c. 3, s. 162.

2- Şems, 7-10.

3- el-Vâfî, c. 3, s. 162.

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

Yüce Allah, zorbalardan birinin memleketinde görevlendirdiği peygamberlerden birine şöyle vahyeder: “Git şu zalime Ben’den şu mesajı ulaştır: Ben seni kan dökmekle ve halkın malına el koymakla görevlendirmedim. (Bunu yapasın diye sana saltanat bahşetmedim.) Mazlumların seslerinin bana ulaşmalarını önlemen için (mazlumların acılarını dindirmen için görevlendirdim.) seni görevlendirdim. Çünkü onlar kâfir bile olsalar, onları bu halde bırakamam.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.) ataları kanalıyla Resulullah Efendimizin (s.a.a) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kıyamet günü ateş üç kişiyle konuşur: Emîr, zahit ve servet sahibi.”

“Emîre şöyle der: ‘Ey Allah’ın kendisine saltanat bahşedip de, adaletli davranmayan kimse.’ Sonra da tıpkı susam tanesini yutan bir kuş gibi onu yutar.”

“Zahide şöyle der: ‘Ey insanlara hoş görünüp de günahlar işleyerek Rabbine karşı çıkan kimse.’ Sonra da onu yutar.”

“Zengine de: ‘Ey Allah’ın kendisine bol dünyalık, geniş bir servet bahşettiği halde, kendisinden borç isteyen fakir kimseyi sırf cimriliğinden dolayı tersleyen kimse.’ der ve onu da yutar.”⁽²⁾

Unutulmamalıdır ki, bu dehşet verici tehdit, sırf zorbalılar için değildir. Bilakis onların yoluna sapan, yaptıklarını onaylayan, zulümlerinde pay sahibi olan herkes

1- el-Vâfi, c. 3, s. 162.

2- el-Bihâr md. 16, s. 209.

için geçerlidir. Zalimler ve şakşakçıları günah ve azapta ortaklırlar.

İmam Sadık (a.) şöyle der:

“Zulüm ile yöneten, ona yardımcı olan ve buna razı olan, bunların üçü suç ortağıdır.”⁽¹⁾

İmam Kâzım (a.s) İbn Yaktin’e şöyle der:

“Sen bana bir şeyi garanti et, ben sana üç şeyi garanti edeyim. Sen, hilafet merkezinde karşılaştığın herhangi bir Ehl-i Beyt dostunun ihtiyacını karşıla. Ben de kılıç ağzının ebediyen sana isabet etmemesini, haphane çatısının sana gölge yapmamasını ve evine yoksulluğun uğramamasını garanti edeyim.”⁽²⁾

İmam Ebu’l-Hasan (a.s) şöyle buyurur:

“Yüce Allah, velilerin sultanı ile beraberdir. Onlar aracılığı ile dostlarını savunur. Onlar Allah’ın ateşten azat ettiği kimselerdir.”⁽³⁾

Muhammed b. Cumhur rivayet ediyor: Necaşi adında ve aslen köylü olan bir adam Ahvaz ve Fars vilayetlerinin valisiydi. Bir adam, gelip onun bazı davranışlarını Ebu Abdullah’a (a.s) anlattı ve dedi ki: “Necaşi divanı bana bir haraç kesmiştir ve o sana itaat eden biridir. Uygun görürseniz eğer, benim için ona bir yazı yazın.” Bunun üzerine Ebu Abdullah (a.s) ona şu yazıyı yazdı:

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla. Kardeşini sevindir ki Allah da seni sevindirsin.”

1- el-Vâfi, c. 3, s. 163.

2- Keşkulu’l-Bahâî, s. 124.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 28.

Bu mektup, divanında toplantı halindeyken eline geçti. Herkes dağılıp gidince, yazıya baktı ve şöyle dedi: “Bu Ebu Abdullah’ın (a.s) yazısıdır.” Yazıyı öpüp başına koydu ve adama şöyle dedi: “Derdin nedir?” Adam, “Benim üzerimde senin divanının belirlediği bir haraç vardır.” dedi. Vali “Ne kadardır?” dedi. Adam: “On bin dirhem.” dedi. Vali, katibini çağırdı ve adamın bu miktardan muaf tutulmasını emretti. Sonra bunun bir mislini ona geri ödedi ve ardından şunu ekledi: “Seni sevindirdim mi?” Adam: “Evet.” dedi. Bunun üzerine bir on bin dirhem daha verilmesini emretti. Sonra: “Seni sevindirdim mi?” dedi. “Evet.” dedi. Adama bir binek havyanının, yanına da bir cariyeye ve köle verilmesini, ayrıca üst-baş temin edilmesini emretti. Bunları yaparken de, “Seni sevindirdim mi?” diye soruyordu. “Evet.” cevabını aldıkça bağışlarını arttırıyordu. Sonunda adama şöyle dedi: “Dostumun mektubunu bana verdiğin sırada, divanda bulunan tüm sergileri topla götür. Ayrıca ne ihtiyacın varsa, bana bildir.” Adam yola çıktı. Ebu Abdullah’ın yanına vararak, olup bitenleri teker teker anlattı. İmam bunları duydukça tebesüm ediyordu.

Adam: “Ey Resulullah’ın oğlu, valinin bana yaptıkları seni sevindirdi mi?” diye sordu. İmam: “Evet, vallahi, O, Allah’ı ve Resulünü sevindirdi.” diye cevap verdi.”⁽¹⁾

Hayatu’l-Hayavan adlı eserde şöyle bir olay anlatılır: Kürtlerin ileri gelenlerinden biri bir gün emîrin sofrasına misafir olur. Sofraya iki kızartılmış keklik konulur. Kürt, kekliklere bakar güler. Emîr, bu davranışının

1- el- Vâfi, c. 10, s. 284.

sebebini sorar. Kürt şu cevabı verir: “Gençliğimin ilk dönemlerinde bir tüccarın yolunu kestim. Onu öldürmek istediğimde, kendisini öldürmemem için yalvarıp durdu, ama yalvarması fayda vermedi. Baktı ki, kendisini öldüreceğim, bu sefer dağda bulunan iki kekliğe seslendi: “Şahit olun, bu adam benim katilimdir.” Şimdi bunları görünce, tüccarın ahmaklığını hatırladım. Bunun üzerine Emîr: İşte şimdi onlar senin aleyhine şahitlikte bulundular.” der, Kürdün boynunun vurulmasını emreder.”⁽¹⁾

* * *

1- Keşkulu'l-Bahâî, s. 21.

(12) İHLAS VE RİYA

İhlas, amellerin gösteriş ve riya gibi şaibelerinden uzak, sırf Allah için yapılmasıdır. Faziletlerin temel dayanağı, itaat ve ibadetlerin özüdür. Amellerin sahih ve yüce Mevlâ katında kabul görmesinin ölçütü ihlâstır.

Riya ve gösteriş ise kötü karakterlerden, korkunç suçlardan, ağır cürümlerden biridir. Gösteriş, sahibinin boşuna nefes tüketmesine, sonuçta hüsrana yüz yüze gelmesine, çevresindeki insanların nefretini kazanmasına neden olur.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

“Kim Rabbine kavuşmayı arzu ediyorsa, Salih amel işlesin ve Rabbine İbadette hiç kimseyi ortak etmesin.”⁽¹⁾

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ

1- Kehf, 110.

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

“(Resulüm!) Şüphesiz ki, Kitab’ı sana hak olarak indirdik. O halde sen de dini Allah’a has kılarak (ihlâs ile) kulluk et. Dikkat et, hâlis din yalnız Allah’ındır. O’nu bırakıp kendilerine bir takım dostlar edinenler: Onlara, bizi sadece Allah’a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler. Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola iletmez!”⁽¹⁾

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

“Halbuki, onlara ancak, dini yalnız O’na has kılarak ve hanifler olarak Allah’a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştu. Sağlam din işte budur.”⁽²⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurur:

“Kim kırk gün ihlaslı olarak Allah’a kulluk ederse, Yüce Allah hikmet pınarlarını kalbinden lisanına akıtır.”⁽³⁾

İmam Cevad (a.s) şöyle buyurur:

“İbadetlerin en faziletlisi ihlastır.”⁽⁴⁾

1- Zümer, 2-3.

2- Beyyine, 5.

3- el-Bihar, md. 15, s. 87.

4- el-Bihâr, md. 15, s. 87

İmam Rıza'nın (a.s) atalarından şöyle aktardığı rivayet edilir:

“Emîrü'l-Mü'minin (a.s) şöyle buyurdu:

“Dünyanın bütünü cehalettir. İlim bulunan yerler hariç. İlimin bütünü cehalettir, amel edileni hariç. Amellerin bütünü riya'dır, ihlaslı yapıları hariç. İhlas da bir tehlike ile karşı karşıyadır. Bu yüzden kişi nasıl bir son ile karşılaştığına baksın.”⁽¹⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurur:

“Ey Ebu Zer, kişi Allah karşısında insanları develer gibi basit, önemsiz görmedikçe, sonra da nefesine bakıp kendini hakirlerin hakiri olarak bilmedikçe, dinde tam anlamıyla derin bilgiye kavuşmaz.”⁽²⁾

İslâm şeriatında, ameller niyetlere bağlıdır. Sırf Allah rızası hedeflendikçe, riya'dan uzak kaldıkça niyet, yücelir. İhlas ve niyet, kişinin Allah'ın hoşnutluğuna mazhar olmasına, mutlu olmasına, amellerden haz almasına yol açar. Niyete hile ve riya bulaştıkça, Allah'ın gazabına ve amelin kabul edilmemesine neden olur.

Evet, ihlas ve niyet, amellerin sahih ve makbul olmasının vazgeçilmez şartıdır. İhlas ve niyet, kişiyi şeytanın azdırma ve saptırma girişimlerinden korur. Buna karşılık şeytan da insanı azdırmak ve saptırmak için her türlü düzen ve hileyi devreye sokmaktan geri durmaz. Gösteriş, makam sevdası, övgü ve sitayiş isteği, maddî arzu ve eğilimleri kışkırtır. İhlasın zıddı olan riya'yı ve riyakarlığı körükler.

1- el-Bihâr, md. 15, s. 85.

2- el-Vafî, c. 14, s. 54.

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أَغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ

“(İblis) Ey Rabbim, beni azdırdığın için, bende yer yüzünde onlara kötü (işleri) süsleyeceğim ve onların tümünü azdıracağım, ancak senin ihlaslı kulların hariç.”⁽¹⁾

Bir adamın şöyle dediği rivayet edilir: “Otuz yıl boyunca, mescitte ilk safta kıldığım namazların tümünü daha sonra kaza ettim. Sebebine gelince: Bir gün bir mazeretinden dolayı biraz gecikince ancak ikinci safta yer bulabildim. O sırada, insanların beni ikinci safta namaz kılarken görmelerinden utanır gibi oldum. O zaman anladım ki, insanların beni birinci safta görmeleriymiş bugüne kadar beni sevindiren. Kalbimin kendini rahat hissetmesinin sebebi buymuş.”

Ariflerin, yaptıkları ibadetleri gizlemeye büyük özen göstermelerinin sebebi, bu tür gizli şaibelerin amellerine bulaşmasından endişe etmeleri olsa gerek.

Bir rivayete göre: “Bir zahit kırk yıl boyunca kesintisiz oruç tutmuş, buna rağmen uzak yakın hiç kimse onun bu durumunu bilmemiştir. Yiyeceğini alır, yolda yoksullara dağıtırmış. Ailesi onun pazarda yemek yediğini, pazardakiler de evde yemek yediğini sanırlarmış.”

Bir kimse itaat ve ibadetinde ihlas unsurunu göz önünde bulundurur da, sonra insanlar bu durumunu öğre-

nirlerse ve kendisi de bundan dolayı memnun kalırsa, bu, onun ihlasına bir zarar vermez.

İmam Bakır'dan (a.s) hayır bir amel işlerken başkası tarafından görülen ve böyle olmasından dolayı sevinen adamın durumu sorulmuş, İmam şu cevabı vermiştir:

“Bunun hiçbir sakıncası yoktur. Her insan, Yüce Allah'ın kendisini hayırlı biri olarak ortaya çıkarmasından hoşlanır. Ancak söz konusu hayır işini Allah rızasına yönelik olarak gerçekleştirmesi şarttır.”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle), Kur'ân-ı Mecîd'de münafıkları tanımlarken şöyle buyuruyor:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالِي يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

“Gerçekten münafıklar, Allah'ı aldatmak isterler. Oysa Allah onları aldatır. Onlar namaza kalktıklarında bezgin (isteksiz) olarak kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı da çok az anarlar.”⁽²⁾

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

“Kim Rabbine kavuşmayı arzu ediyorsa iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak etmesin.”⁽³⁾

كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ

“Gösteriş için malını harcayan adam gibi.”⁽⁴⁾

1- el-Vafl, c. 14, s. 54.

2- Nisa, 142.

3- Kehf, 110.

4- Bakara, 264.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

“Riyanın her çeşidi şirktir. İnsanlar için amel edenin sevabını vermek insanlara düşer. Allah için amel edenin sevabını vermek de Allah’a düşer.”⁽¹⁾

“Hayırlı bir iş yapan hiçbir kul yoktur ki, çok geçmeden Yüce Allah onun karşısına bir hayır çıkarmasın. Yine kötü bir iş yapan hiçbir kul yoktur ki, çok geçmeden Yüce Allah, onun karşısına bir kötülük çıkar-masın.”⁽²⁾

Resulullah (s.a.a) buyurmuştur ki:

“İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki, iç dünyaları çirkin, buna karşın dış görünüşleri güzel olacaktır. Dünya nimetlerine kavuşmak için hoş görünmeye çalışacaklardır. Rablerinin katındaki nimetleri istemeyeceklerdir. Dinleri riyadan ibaret olacaktır. Allah korkusu içlerinde yer etmez. Allah onların üzerine top yekun azap indirir. Hep birlikte içten dua ettikleri halde duaları kabul olmaz.”⁽³⁾

İmam Musa Kazım, (a.s) atalarından şöyle rivayet eder:

Resulullah buyurdu ki: Kıyamet günü bazı adamların ateşe atılmaları emredilir. Yüce Allah Malik adlı meleğe der ki: “Ateşe söyle, onların ayaklarını yakmasın. Çünkü bu ayaklarla mescitlere yürüyorlardı. Söyle, yüzlerini yakmasın. Çünkü bu yüzlere abdest aldıyorlardı. Ellerini de yakmasın. Çünkü bu elleri dua için kaldırıyorlardı. Dillerini de yakmasın. Çünkü

1- el-Vâfi, c. 3, s. 137.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 147.

3-el-Vâfi, c. 3, s. 147.

bu dilleriyle çokça Kur'an okurlardı." Bunun üzerine cehennemın bekçisi olan melek onlara şöyle der: "Be hey bedbahtlar, nedir bu haliniz?" Onlar şu karşılığı verirler: "Bizler, Allah'tan başkasına gösteriş için amel ederdik. Bu yüzden bize: Kimin için amel ettiyseniz, sevabınızı da onlardan alın, denildi."⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) babasından şöyle rivayet eder:

Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: Biriniz namazdayken şeytan gelirde kendisine: "Sen riyakârsın." telkininde bulunursa, bu adam elinden geldiğince namazını uzatsın, yeter ki, namazın farz olduğu vakit geçmesin. Ahirete ilişkin bir amel işlerken bu tür bir telkine maruz kalırsa, yapabildiğince ağır davransın. Yaptığı iş dünyaya yönelikse, istirahat etsin..."⁽²⁾

Hız. Resulullah (s.a.a):

"Bir insan bir sır gizlese, Yüce Allah, o sırrı onun karakteri haline getirir. Eğer sır hayır nitelikliyse, kişinin huyu da iyi olur. Şayet şer nitelikliyse, dışarıya kötü huy olarak yansır."⁽³⁾

Riya ve riyakârlıkla ilgili bir hikâyeye şöyledir: "Bir bedevî mescide girer. Orada bir adamın derin bir huşu ve ürperti içinde namaz kıldığını görür. Adamın bu halinden etkilenir ve ona: "Ne güzel namaz kılıyorsun?" der.

Adam: "Ben oruçluyum da. Oruçlunun namazı, oruçlu olmayanın namazından bir kat fazla sevap kazandırır." der. Bunun üzerine bedevî: "Buyur şu devemi koru, şu

1- el-Bihar, md. 15, s. 53.

2- el-Bihar, md. 15, s. 53.

3- el-Vâfî, c. 3, s. 147.

anda, bir ihtiyacım var. İhtiyacımı giderinceye kadar, devem yanında kalsın.” der. Ve ihtiyacını karşılamak üzere mescitten çıkar. Adam da onun devesine binip oradan uzaklaşır. Bedevî ihtiyacını giderip geri döndüğünde, adamı da deveyi de göremez. Bulmak için arar. Ama nafiye. Mescidden çıkarken şöyle söylenir:

“Namaz kıldı, beni hayran bıraktı. Oruç tuttu, benden talep etti. Oruçluyken namaz kılan kişi bağışını alıp gözlerden kayboldu.”

Bir bedevî namaz kılar, ama namazda çok acele davranır. Bunun üzerine Hz. Ali (a.s) ona bir inci verir ve “Namazını tekrar et.” der. Adam namazı tamamladıktan sonra Hz. Ali: “Hangisi daha hayırlıdır, şimdiki namazın mı, önceki mi?” diye sorar. Bedevî: “Önce kıldığım namaz daha hayırlıdır.” der. Hz. Ali (a.s) “Niçin?” diye sorar. Adam: “Çünkü, önceki namazı Allah için kılmıştım. Şimdikini ise, inci için kıldım.” diye cevap verir.

Değerli okuyucu kötü hasletlerden biri de kendini beğenmişliktir. Kendini beğenmişlik, ilim mal, makam veya salih amel gibi saygın bir özellikten, onur verici bir meziyetten dolayı kişinin nefsinin büyütmesi, büyüklük kompleksine kapılmasıdır.

Kendini beğenmişliğin kibirden farkı, kişi, sadece nefsinin büyük görür, başkalarına karşı büyüklük taslamaz. Ama kibirde bu iki özellik birden mevcuttur. Kendini beğenmek, bencilliğin, egoistliğin ve kibirliliğin başlıca sebebidir. Böyle bir özelliğe sahip olan kişi eksik yönlerini ve kötü huylarını göremez. Sözüünü ettiğimiz kendini beğenmişlik, kişinin işlediği salih amelleri çok

görmesi, onunla şımarıp nazlanmasıdır. Yoksa kişinin işlediği salih amellerden dolayı sevinmesi, kendisine kulluk sunmasına, itaat etmesine imkân tanıdığı için Allah'a şükretmesi övgüye değer bir tavidir ve hiçbir sakıncası yoktur.

Allah, (Azze ve Celle.) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى

“Kendinizi temize çıkarmayın, çünkü O, korunanı daha iyi bilir.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) buyurur ki:

“Kimin içine kendini beğenmişlik girerse, o helâk olur.”⁽²⁾

“İblis (Allah'ın laneti üzerine olsun) askerlerine der ki: Âdemoğlunun üç özelliğe sahip olmasını sağladığım zaman, artık onun yaptığı amellere aldırmam. Çünkü ne yaparsa yapsın kabul olmayacaktır. Amelini çok görmeye başlaması. Günahını unutmaması. Kendini beğenmesi.”⁽³⁾

İmam Bakır (a.s):

“Üç şey var ki, bunlar insanın belini kırarlar. Yapılan iyilikleri çok görmek, günahları unutmak, kendi görüşünü beğenmek.”⁽⁴⁾

1- Necm, 32.

2- el-Vafî, c. 3, s. 151.

3- el-Bihâr, md. 15, c. 3.

4- el-Bihâr, md. 15, c. 3.

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

Bir âlim, âbid bir insanın yanına gider ve ona şöyle der: “Namazın nasıldır?” Âbid şu cevabı verir: “Benim gibi birinin mi namazı soruluyor? Şu şu zamandan beri Allah’a ibadet ediyorum.” Âlim: “Ağlaman nasıldır?” diye sorar. Âbid: “Gözyaşlarım akıncaya kadar ağlarım.” der. Bunun üzerine âlim ona şu karşılığı verir: “Allah’tan korkan biri olarak gülmen, gafil biri olarak ağlamandan hayırlıdır. Çünkü gafil insanın hiçbir ameli yükselmez.”⁽¹⁾

İmam Bakır (a.s):

Bir mescide, biri âbid (sürekli ibadet eden), biri de fâsık olmak üzere iki adam gelir. Fâsık olan mescitten dosdoğru biri olarak çıkar. Âbid olan da fâsık biri olarak çıkar. Çünkü âbid olan mescide girerken, ibadeti ile şımarır, nazlanır. Düşüncesi bunun üzerinde yoğunlaşır. Fasığın düşüncesi ise, fâsıklığından duyduğu pişmanlıkla dolu olur. O anda aklına gelen günahlarını düşünerek Allah’tan bağışlanma diler.”⁽²⁾

Bazı salih kimselerin, zihinlerinde uyanan kendini beğenmişlik düşüncesini dağıtma amacı ile başvurduğu yöntemlerle ilgili olarak şöyle anlatılır: Bir gece salih bir zat, koyu karanlıkta, ibadet yapmak ve ziyaretlerde bulunmak amacı ile yola çıkar. Birden seher vaktine kadar yol yürümesi ile kendini beğenme, amelini önemseme duygusuna kapılır. İbadet için sıcak yatağını ve tatlı uykusunu terk etmiş olmakla övünür. O sırada bir şalgam satıcısı görünür. Ona doğru yürüyerek: “Bu va-

1- el-Vâfi, c. 3, s. 151.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 151.

kitte satıŖa çıkıp bunca yorgunluk ekmene karŖılık ne kadar kâr ettin?" diye sorar. Ŗalgam satıcısı: "İki veya üç dirhem." cevabını verir. Bunun üzerine o zat, nefsine dönerek: "Neyinle övünüyorsun? Seherlere kadar amel etmenin değeri iki veya üç dirhemi geçmiyor." der.

Bir başkası, kadir gecesini salavatlar, dualar ve virdlerle ihya ederken kendini beğenmişlik duygusuna kapılır, yaptıklarını çok görerek övünür. Bunun üzerine şöyle bir hikmetli yola başvurur: Gidip köle sahibi olan birine: "Bu gecede yapılan Ŗu Ŗu işlere karŖılık ne kadar verirsin?" diye sorar. Adam: "Yarım dinar." cevabını verir. Bunun üzerine nefsine şöyle seslenir: "Değeri yarım dinarı geçmeyen amellerinle mi övünüyorsun?"

* * *

(13) YAKÎN (FARKINDALIK)

Büyük düşünür ve arif Mehdi Sadr der ki: “Yakîn, İslamın temel prensiplerine sarsılmayan, kesin bir inanışla inanmaktır. Yakîn ruhsal faaliyetlerin şerefidir. İlahî bağışların en onur vericisidir. Bilinç ve kemalin sembolüdür. İki cihan mutluluğuna giden yoldur.”

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle), Kur’ân-ı Mecîd’de şöyle buyuruyor:

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

“Yakîn edenler için, yeryüzünde ve kendi nefislerinizde nice âyetler vardır. Görmez misiniz?”⁽¹⁾

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

“Nefse ve onu şekillendirene sonra da ona iyilik ve kötülük kabiliyeti verene andolsun ki, kendini arıtan kurtuluşa ermiştir. Kendini fenalıklara gömen kimse de ziyana uğramıştır.”⁽²⁾

Bir adam, Hz. Ali’ye (a.s) “Rabbini neyle tanıdın?” diye sordu. Ali (a.s): “Azimleri kırması ve çabaları bozması ile.”

1- Zariyat, 20-21.

2- Şems, 7-10.

diye cevap verdi ve şöyle dedi: “Bir iş yapmak istediğimde o maksadıma ulaşmama engel oldu; bir karar aldığımında takdir bunu önledi. Böylece işleri yönetenin başkası olduğunu anladım.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a) şöyle der:

“Hiç şüphesiz îman İslâm’dan daha üstündür. Yakîn de îmandan üstündür ve yakînden daha üstün bir şey yoktur.”⁽²⁾

“Yakîn bir inanca dayalı, az ama devamlı yerine getirilen bir amel, Allah katında çok ama, yakîn bir inanca dayanmayan bir amelden daha üstündür.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) bir keresinde şöyle buyurmuştur:

“Müslüman kişinin yakîn bir inanca sahip olduğunun göstergesi, Allah’ın öfkesine karşılık insanları razı etmeye kalkışmaması ve Allah’ın kendisine vermediği bir şeyden dolayı insanları kınamamasıdır. Çünkü, ihtiras sahibinin hırsı, rızık harekete geçirmez, istemeyen de rızkın önüne geçemez. Biriniz ölümden kaçtığı gibi rızkından da kaçsa, tıpkı ölümün gelip kendisini yakalaması gibi, rızkı da gelip kendisini bulur.”

Sonra şöyle buyurur:

“Yüce Allah, adaleti gereği ruhu ve rahatı yakîne ve rızaya, keder ve üzüntüyü de şüphe ve öfkeye yerleştirmiştir.”⁽⁴⁾

1- es-Safî Tefsiri.

2- el-Bihar, md. 15, c. 2, s. 57.

3- el-Bihar, md. 15, c. 2, s. 57.

4- el-Vâfî, c. 3, s. 54.

Yine şöyle buyurmuştur:

Emîrül-Mü'minin (a.s) şöyle buyururdu: "Kul, kendisine isabet edecek olanın kendisinden şaşmayacağı- nı ve kendisinden şaşacak olanın da kendisine isabet etmeyeceğini, zarar ve yarar dokundurma yetkisine ve gücüne sadece Yüce Allah'ın sahip olduğunu bil- medikçe îmanın tadına varamaz."⁽¹⁾

Bir gün İmam Rıza'ya (a.s) şöyle bir soru yöneltilir: "Bir adam var, hakkı söyler ama, nefsine karşı israfa sapar; içki içer, büyük günah işler. Bir diğer adam da yakîn olarak ondan daha geridedir. Ama önceki adamın yaptıklarını yapmıyor." İmam der ki:

"İkisinden yakîni güçlü olanı tıpkı doğru yol üzerin- de uyuyan biri gibidir. Uyandığında yoluna devam eder. Ama yakîn olarak daha geri olan ve içine şüp- heler düşen kimse ise, tıpkı yol olmayan bir yerde uyuyan biri gibidir. Uyandığı zaman hangi yolu izle- yeceğini bilmez."⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

"Resulullah Efendimiz (s.a.a) bir sabah vakti, mes- cide, halkın yanına gelir. Orada bir genç görür ki, titremekte, başını korku içinde sallayıp durmakta- dır. Gencin yüzü sapsarı kesilmiştir, bedeni bitkin düşmüş, gözleri çukurlaşmıştır. Resulullah (s.a.a) ona sorar: "*Nasıl sabahladın ey falan?*" Şu cevabı ve- rir: "Yakînî inanca sahip biri olarak sabahladım ya Resulallah." Resulullah Efendimiz (s.a.a) bu cevabı şaşırtıcı bulur ve ona şöyle der: "*Şüphesiz her yakinin*

1- el-Vâfi, c. 3, s. 54.

2- Sefinetuî-Bihâr, c. 2, s. 734.

bir hakikati var. Senin yakininin hakikati nedir?" Genç adam şu cevabı verir: "Benim yakînîm, ya Resulullah, beni hüznülendiren, geceler boyu uyanık tutan ve gündüzleri susuz bırakan şeydir. Nefsimi dünya ve içindekilerden çekip kopardım. Öyle ki, Rabbimin arşını seyrediyor gibiyim. Önümde hesap için mizan kurulmuş ve tüm mahlukat hesap için toplanmış ve ben de bunların içinde bulunuyorum sanki. Cennet ehlinin nimetler içinde tanışmalarını seyrediyor gibiyim. Sedirler üzerinde koltuklara yaslanmış gibidirler ve ben azap içindeki cehennemlikleri de görüyor gibi hissediyorum kendimi, şu anda ateşin uğultusunu kulaklarımda duyuyor gibiyim."

Bunun üzerine Resulullah Efendimiz (s.a.a) ashabına dönerek şöyle buyurur: *"Bu genç, Yüce Allah'ın kalbini îman ile aydınlattığı bir kuldur."* Sonra gence dönerek: *"Bu durumunu sürdür."* der. Genç ona: *"Ya Resulallah benim için Allah'a dua et, seninle birlikte katılacağım bir savaşta, bana şehitlik nasip etsin der. Bunun üzerine Resulullah onun için dua eder. Çok geçmeden seferlerden birine katılır. Şehit düşen dokuz neferin ardından, onuncu şehit bu genç adam olur."*⁽¹⁾

Yakîn içinde olan mü'minlerin tek arzusu, Allah'ın hoşnutluğudur. Hayatın her anında; zorlukta ve bollukta sırf Allah'a güvenip dayanırlar. O'ndan başka hiç kimseden bir şey ummazlar, hiç kimseden korkmazlar. Çünkü Allah'ın evrensel takdir ve planının güzelliğine, her yaptığıının bir hikmete dayandığına kesin olarak inanırlar. İman dereceleri ve türleri bakımından, insanlar arasında büyük üstünlük farklılıkları vardır. Bazı

1- el-Vâfî, c. 3, s. 33.

insanlar, îman derecesi bakımından öne geçmişlerdir. Parlak bir korunma sahip olmuşlardır. Bazısı ise, daha alt düzeydedir ve geri kalmıştır. Aşağıdaki hadislerde işaret edildiği gibi bazı insanlar da bu iki uç nokta arasında farklı derecelere sahiptir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

“Hiç şüphesiz îman, tıpkı merdiven gibi, on dereceden oluşur. İnsan, basamak basamak îman merdiveninde yukarı tırmanır. İkinci basamakta olan kimse birinci basamakta olan kimseye, sen hiçbir şeye sahip değilsin dememelidir. Nihayet onuncu basamağa gelinir. Sakın senden aşağı olanı düşürmesin. Yoksa senden yukarı olan da seni düşürür. Derece olarak senden aşağı olan birini gördüğün zaman, onu şefkatle kendi yanına yükselt. Sakın kaldıramayacağını yüklemeye kalkışma. Sonra kırılmasına neden olursun. Çünkü bir mü’mini kıran bir kimsenin kırığı onarması gerekir.”⁽¹⁾

İman türlerinin en üstünü fitrî îmandır. Bu fitrî îman, İlahî bir bağıştır. İnsan bu esasa dayalı olarak yaratılmıştır. Peygamberlerin ve vasilerin îmanı bu kapsama girer. Onlar güçlü îmanın ve yüksek düzeyli yakînin ideal örnekleridir. Sadece dilde olan îman ise şüphelerle vesveselerle sarsılan îmandır.

İmam Sadık’ın (a.s) şu sözünde tasvir ettiği gibi:

“Bazen kul, mü’min olarak sabahlar, kâfir olarak akşamlar. Kâfir olarak sabahlar, mü’min olarak akşam-

lar. Bir kavim îman elbisesini bir giyinir, bir soyunur. Bu yüzden onlara soyunanlar denir.”⁽¹⁾

Bir keresinde de şöyle buyurmuştur:

“Hiç kuşkusuz Yüce Allah, peygamberleri kendi karakterleri üzerinde yaratmıştır. Hiçbir zaman irtidat etmezler. Vasileri de kendi karakterleri üzerinde yaratmıştır. Bunlar da kesinlikle irtidat etmezler. Bazı mü'minleri de kendi karakterleri üzerinde yaratmıştır, onlar da asla irtidat etmezler. Bir kısmı da îman açısından çıplaktırlar. Eğer bunlardan biri dua etse ve duasında içten yakararak ölürse, o, îman üzeredir.”⁽²⁾

Devamla şöyle buyurmuştur:

“Hasret, pişmanlık ve ahlânıp vahlanmalar, sızlanmalar gördüklerinden yararlanamayan, üzerinde bulunduğu durumun kendisi için yararlı mı, zararlı mı olduğunu kestiremeyenler içindir.”

(Ravi diyor ki) Dedim ki: “Sana feda olayım, ya kurtulmuş insan bunlardan nasıl ayırt edilecek?” Bana şu cevabı verdi:

“Kimin fiilleri sözleri ile uyuyorsa, onun kurtulmuşluğuna ilişkin tanıklık kesinleşir. Fiilleri sözlerine uymayan kimsenin îmanı ise, iğretidir. Bir de kesbî îman vardır ki, bunun aslı sönük fitrî îmandır. Kişi bunu geliştirir. Arayışlarını arttırarak îmanı kemale erdirerek yüksek bir düzeye çıkarır.”⁽³⁾

1- el-Vâfî, c. 3, s. 50.

2- el-Vâfî, c. 3, s. 30.

3- el-Vâfî, c. 3, s. 50.

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kişi arkadaşının dini üzerindedir. Şu halde herkes kiminle arkadaşlık ettiğine baksın.”

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

“Kişi günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta belirir. Tevbe ederse, bu nokta silinir. Ama günah işlemeye devam ederse, bu siyah nokta da gittikçe yayılır, nihayet bütün kalbi kaplar. Artık bundan sonra kişi iflah olmaz.”⁽¹⁾

* * *

1- el-Vâfi, c. 3, s. 167.

(14) SABIR

Ah Sabır! Ah; Neredesin!

Ebu Yahya

Sabır, nefsi emir ve yasaklar açısından İslâm'ın ve aklın sınırları içinde tutmak, zorluklar karşısında sızlanmadan, paniğe kapılmadan direnebilmek, acılara katlanabilmektir. Sabır Yüce Allah'a itaatin ve O'nun hoşnutluğuna erişmenin miracıdır. Ve sabır mü'minin koruyucu zırhlarından biridir.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle), Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

“Allah sabredenleri sever.”⁽¹⁾

وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

“Sabredin, şüphesiz Allah, sabredenlerle beraberdir.”⁽²⁾

إِنَّمَا يُوفِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

1- Âl-i İmran, 146.

2- Enfal, 46.

“Yalnız sabredenlere, ecirleri sonsuz olarak ödenecektir.”⁽¹⁾

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ
وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ أُولَئِكَ
عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

“Muhakkak sizi biraz korku, biraz açlık ve mallardan, canlardan, ürünlerden biraz eksiltmekle deneyiz. Sabredenleri müjdele. Onlara bir musibet geldiğinde; “Biz Allah’ınız ve elbette O’na döneceğiz” derler. Rablerinin mağfiret ve rahmeti onlaradır. Hidayet üzere olanlar da onlardır.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Beden için baş ne ise, îman için de sabır odur. Baş gidinece bedende gider. Aynı şekilde sabır gidince îman da gider.”⁽³⁾

İmam Bakır (a.s) şöyle buyurur:

“Cennet zorluklar ve sabırla kuşatılmıştır. Kim dünyada zorluklar karşısında sabrederse cennete girer. Cehennem ise, lezzetler ve şehvetlerle kuşatılmıştır. Kim nefsinin lezzetlerini ve şehvetlerini tatmin etmenin peşinde koşarsa, ateşe girer”⁽⁴⁾

Bir keresinde de şöyle buyurmuştur:

“Babam ölüm döşeğinde olduğu sırada, beni bağrına bastı ve şöyle dedi: Yavrucuğum, acı da olsa hakka

1- Zümer, 10.

2- Bakara, 155-157.

3- el-Vâfî, c. 3, s. 65.

4- el-Vâfî, c. 3, s. 65.

bağlılıkta sabırlı ol. O zaman senin ecrin hesapsızca verilir.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a) şöyle buyurur:

“Bir mü’min, herhangi bir musibetle sınanır da, buna karşı sabrederse, ona bin şehidin sevabı kadar ödül bahşedilir.”⁽²⁾

Bu sözden maksat şudur: Sabreden insan o kadar şehidin ecrini hak eder. Bununla beraber, şehitler Allah katında bunun kat kat fazlası sevapla ödüllendirilirler.

Emîrü'l-Mü'minin (a.s) şöyle der:

“Birini sabır kurtarmıyorsa, telaş ve ümitsizlik helak eder.”⁽³⁾

Emîrü'l-Mü'minin (a.s) şöyle der:

“Eğer sabredersen, kaderin sana ilişkin hükmü neyse o geçerli olur, buna karşın sen ödüllendirilirsin. Eğer paniğe kapılıp ümitsizliğe düşersen, yine de kaderin sana ilişkin hükmü geçerli olur. Üstelik sen de günah kazanmış olursun.”⁽⁴⁾

Tabii güzel ve övgüye değer sabır; insanın karşı koyamadığı, kurtulma imkânı bulamadığı musibetler karşısında sabretmesidir. Ancak, insanın korunabileceği, başından savabileceği musibetler karşısında hiçbir şey yapmadan; tedavi edebileceği bir hastalığı tedavi etme yönüne gitmeden sabretmesi, rızkını temin edebileceği halde yoksulluğa karşı sabretmesi, haklarını koruyabi-

1- el-Vâfî, c. 3, s. 65.

2- el-Vâfî, c. 3, s. 65.

3- Nehcu'l-Belâga.

4- Nehcu'l-Belâga.

leceği halde, onların çiğnenmesine göz yumması değildir. Ancak, insanın karşı koyamadığı, kurtulma imkânı bulamadığı musibetler karşısında içten içe acı duyması, ağlaması fitridir, sakıncasızdır.

Hz. Resulullah (s.a.a), oğlu İbrahim vefat ettiği zaman şöyle buyurmuştur:

“Göz yaş döker. Kalb hüznülenir ama biz, Rabb’i gazaplandıracak bir söz söylemeyiz.”

Sabreden Örnekler

Rivayete göre, Kisra, Buzurgmihr’e öfkelenir. Onun karanlık bir yere hapsedilmesini ve demire vurulmasını emreder. Adam günlerce bu durumda kalır. Sonra birilerini göndererek durumunu araştırır. Gelenler onu son derece rahat ve huzurlu bulurlar. Bunun üzerine ona: “Bu sıkıntılı halde olmana rağmen, nasıl bu kadar huzurlu ve rahat olabiliyorsun?” derler. Onlara şu cevabı verir: “Altı karışım yaptım ve onları yoğurmaya başladım. İşte gördüğünüz bu durumumu bu yaptıklarım borçluyum.” Derler ki: “Bunu bize de tarif et ki, musibetler anında bundan yararlanalım.” “Tamam” cevabını verir ve şöyle der. “Birinci karışım: Yüce Allah’a güvenmektir. İkinci karışım: Takdir edilen her şey kesinlikle olacaktır. Üçüncü karışım: Sınanan kişinin yapacağı en hayırlı şey sabretmesidir. Dördüncü karışım: Sabretmeyip de ne yapacağım? Telaş ve ümitsizlikle nefsim bir yardımım dokunmaz. Beşinci karışım: İçinde bulunduğum durumdan daha beteri de olabilir. Altıncı karışım: Saatten saate bir çıkış yolu belirme ihtimali her zaman vardır.”

Adamın bu sözleri Kısra'ya ulaştırıldığında onu serbest bırakır ve onurlu bir şekilde ağırlar.”⁽¹⁾

İmam Rıza (a.s) babasından, o da babasından şöyle rivayet eder:

Davud Peygamber'in oğlu Hz. Süleyman (a.s), bir gün arkadaşlarına şöyle der: “Hiç kuşkusuz, Yüce Allah, benden sonra kimsenin erişemeyeceği bir egemenlik bahsetmiştir bana. Rüzgârı, insanları, cinleri, kuşları ve yırtıcı hayvanları benim emrime verdi. Bana kuş-dilini öğretti ve bana her şeyden verdi. Bana verilen bu görkemli saltanata rağmen, bir günümü akşama kadar sevinç içinde geçiremedim. Yarın saraya çekilmeyi, en yüksek yerine çıkıp mülkümü seyretmeyi istiyorum. Yarın hiç kimsenin yanıma girmesine izin vermeyin. Gelip de günümü berbat etmesinler.”

Sabah olunca asasını eline alıp sarayının yüksekçe bir yerine çıktı ve asasına yaslanarak, kendisine bahşedilen nimetlere sevinir bir halde mülkünü seyre daldı. Egemenliğinin görkeminden son derece memnundu. Birden, sarayın bir köşesinden güzel yüzlü, şık giyimli bir genç çıkar karşısına.

Süleyman (a.s) onu görünce: “Kim soktu seni bu saraya? Bugün kimseyi içeri almamalarını istemiştin? Sana kim izin verdi?” diye çıkıştı.

Genç: “Beni bu saraya sahibi soktu. Onun izniyle buraya girdim.” dedi.

Hz. Süleyman: “Bu evin sahibi benim. Kimsin sen?” dedi.

1- Sefinetu'l-Bihâr, c. 2, s. 7.

Genç: “Ben, ölüm meleğiyim” dedi. Hz. Süleyman: “Neden geldin?” dedi.

Genç: “Senin canını almak için geldim.” dedi. Bunun üzerine Hz. Süleyman: “Sana emredileni yap. Bugün benim, sevinç günüdür. Yüce Allah kendisiyle buluştuktan başka bir şeyden dolayı sevinmemi istemedi.” dedi. Böylece melek, o, esasına dayanmış etrafını seyre dalmışken canını aldı.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Allah’a itaatte sabır gösterin. O’na isyan etmekten kaçınun ve bunda kararlı olun. Biliniz ki, dünya bir saattir. Geçenden dolayı sevinemez ya da üzülemezsiniz. Henüz gelmeyi de bilmiyoruz. Şu halde, içinde bulunduğunuz anda sabret. O zaman sanki, sen en güzel hal üzere olursun.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

Kıyamet günü, bir grup insan gelip cennetin kapısına dayanarak, kapıyı çalarlar. Onlara: “Kimsiniz?” denir. Derler ki: “Biz sabır ehliyiz.” Onlara denir ki: “Neye karşı sabrettiniz?” Derler ki: “Biz Allah’a itaatte sabır gösterir, O’na isyan etmekten kaçınırdık ve bundan asla taviz vermezdik.” Bunun üzerine Yüce Allah şöyle buyurur: “Doğru söylediler. Onları cennete alın.” İşte şu âyette buna işaret edilmiştir.”⁽³⁾

إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

1- Sefînetü'l-Bihâr, c. 1, s. 614.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 63.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 65.

“Ancak sabredenlere ecirleri hesapsızca ödenir.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) bir keresinde de şöyle buyurmuştur:

“Sabır iki türlüdür: Musibetler karşısında sabretmek güzeldir, iyidir. Bundan daha faziletlisi, Allah’ın haram kıldığı şeyleri işleme hususunda sabretmedir ve bunun günaha girmene engel olmasıdır.”⁽²⁾

Güzel sabır nimetler karşısında, bolluk ve rahatlıkta, yüksek mevkilere, büyük servete, geniş bir otoriteye sahip olmak durumlarında sabretmektir, azgınlık etmemektir.

Allah (Azze ve Celle), Kur’ân-ı Mecîd’de şöyle buyuruyor:

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ
كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ
كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ

“Gerçekten insan, azar. Kendini müstağni gördüğünde.”⁽³⁾

Nimete karşı sabırdan maksat, nimetin hakkını gözetmek, maddî veya manevî alanlarda bağış yapmak suretiyle iyilikte bulunmaktır. Zor durumda olanları gözetmek, baskı altında olanların yardımına koşmak, mü’minlerin ihtiyaçları ile ilgilenmektir.

Gösterilmesi gerekli, diğer bazı sabır türleri ise; hayatın çekici süsleri karşısında durmak, sır saklamak, mideyi ve cinselliği ilgilendiren şehvetlere karşı durmak, iffeti korumaktır.

1- Zümer, 10.

2- el-Vafi, c. 3, s. 65 .

3- Alak, 6-7.

Biliyoruz ki, bu dünya huzur ve rahat diyarı değildir! Deneme ve imtihan yurdudur! Amel yurdudur! Âhiret ise hesap yurdudur. Dünyada ekilenler ahirette biçilecektir!

Yine Allah (Azze ve Celle), Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ

“İnsanlar, “İman ettik” diyerek, sınanmadan bırakılacaklarını mı sandılar? Andolsun, onlardan öncekileri sınadık; Allah gerçekten doğruları da bilmekte ve gerçekten yalancıları da bilmektedir.”⁽¹⁾

* * *

1- Ankebut, 2-3.

(15) ŞÜKÜR

Tek İlâh, tek Rab olan Allah’a teşekkürdür şükür. Tüm nimetlerin gerçek sahibini bilmek, tanımaktır şükür. Her şey için O’na hamdetmektir şükür.

Şükür üç kısma ayrılır; kalbin şükrü, dilin şükrü, organların şükrü. Kalbin şükrü; nimeti düşünmek ve onun Allah katından geldiğini tasavvur etmek. Dilin şükrü; nimeti verene hamdetmek, O’nu övmektir. Organların şükrü; onları Allah’a itaat yolunda kullanmak, O’na isyan sayılabilecek hareketlerden uzak durmaktır.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle), Kur’ân-ı Mecîd’de şöyle buyuruyor.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ

“Artık beni anın ki, (ben de) sizi anayım. Bana şükredin ve nankörlük etmeyin.”⁽¹⁾⁻⁽²⁾

1- Bakara, 152.

2- İmam Cafer Sadık’tan (a.s) rivayet edildiğine göre, Allah Teala, bir hadis-i kutsîde Hz. İsa’ya (a.s) şöyle buyurdu: “Ey İsa! Beni kendi nefsinde an ki, ben de seni kendi nefsimde anayım. Beni toplantılarda an ki, ben de seni insanların toplantılarından daha hayırlı olan toplantılarda (meleklerin içinde) anayım. “Şükürün nasıl gerçekleşeceği hakkında ise Hz. Ali’den

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Allah (Azze ve Celle), Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor.

كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ

“Rabbinizin rızkından yiye ve O’na şükredin.”⁽¹⁾

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

“Hani Rabbiniz şöyle ilan etmişti: Andolsun, eğer şükrederseniz gerçekten nimetinizi artırırım ve andolsun, eğer nankörlük ederseniz, şüphesiz benim azabım pek şiddetlidir.”⁽²⁾

وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ

“Kullarımdan şükredenler azdır.”⁽³⁾

İmam Ebu Abdullah (es-Sadık) şöyle dediği rivayet edilir: Resulullah (a.s) buyurdu ki:

“Bir şey yiyip de şükreden kimse için, Allah’ın rızasını gözeterek ve sevabını O’ndan umarak oruç tutan kimsenin alacağı sevap kadar sevap vardır. Hastalıklardan kurtulduğu için şükreden kimseye, musibetler karşısında sabreden kimsenin alacağı sevap kadar sevap verilecektir. Bağışta bulunup da şükreden kimse için, yoksun olacağı halde kanaat getiren kimsenin alacağı sevap kadar sevap vardır.”⁽⁴⁾

(a.s) şöyle nakledilmiştir: “Her nimetin şükürü, Allah’ın haramlarından çekinmektir.” es-Safî Tefsiri

1- Sebe’, 15.

2- İbrahim, 7.

3- Sebe’, 13.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 67,

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Kime şükretme duygusu verilmişse, ona nimetin artışı da bahşedilecektir. Yüce Allah, Kur’ân-ı Mecîd’de şöyle buyuruyor:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ

“Eğer şükrederseniz nimetimi size artırırım.”⁽¹⁾⁻⁽²⁾

Bir keresinde de şöyle buyurmuştur:

“Her nimetin şükürü, (karşılığında) Allah’a hamdettendir.”⁽³⁾

Bir diğer rivayette ise, şöyle buyurmuştur:

“Allah bir kula, ne kadar çok nimet bahşederse ve bu nimetin miktarı ne kadar çok olursa olsun, buna karşılık hamdettiği zaman, bu hamd mutlaka o nimetten daha çok, daha üstün olur.”⁽⁴⁾

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

Musibete uğramış birine rastladığın zaman, onun duymayacağı şekilde üç kere: “Sana verdiği musibetten beni muaf tutan Allah’a hamd olsun. Eğer dileyseydi, beni de bu musibete duçar edebilirdi.” demen gerekir. Bunu söyleyen kimseye ebediyen o musibet isabet etmez.”⁽⁵⁾

1- İbrahim, 7.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 67.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 67.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 67.

5- el-Bihâr, md. 15, c. 2., s. 135.

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Birimiz su içerken Yüce Allah ona cenneti vacip kılar. Kişi bir kap alır sonra içine su doldurur, sonra Allah’ın adını anarak içer. Yarısına gelince ve henüz canı çekerken Allah’a hamdeder. Sonra yeniden içer. Sonra tekrar Allah’a hamdeder. Sonra yeniden içer, bir kez daha Allah’a hamdeder. İşte bu davranışı yüzünden Yüce Allah ona cenneti vacip kılar.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle demiştir:

Yüce Allah, Musa’ya (a.s) vahyetti ki: “Ey Musa, Bana gereği gibi şükret.” Musa dedi ki: “Ya Rabbi, Sana nasıl gereği gibi şükredeyim ki? Sana karşı yerine getirdiğim her şükürü bana bahşeden de Sen’sin.” Bunun üzerine Yüce Allah şöyle dedi: “Ey Musa, bunun benden olduğunu bildiğin için, asıl şimdi bana şükrettin.”⁽²⁾

Nimete şükretmemek nankörlüktür. Kur’ân-ı Mecîd nankörlüğün, birçok milletin yıkımına nasıl sebep olduğunu şöyle dile getiriyor:

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

“Allah bir şehri örnek verdi: Güvenlik ve huzur içindeydi, rızkı da her yerden bol bol gelmekteydi; fakat Allah’ın nimetlerine nankörlük etti, böylece Allah, yaptıklarına karşılık olarak, ona açlık ve korku elbisesini tattırdı.”⁽³⁾

1- el-Bihâr, md. 15, c. 2., s. 131.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 68.

3- Nahl, 112.

İmam Sadık'a, (a.s) **"Onlar ise, 'Rabbimiz, seferlerimizin arasını aç.' dediler ve kendi nefislerine zulmetmiş oldular."**⁽¹⁾ ayetinin ne anlam ifade ettiği soruldu. İmam dedi ki:

"Bunlar kentleri bitişik, birbirine bakan bir kavimdi. Ülkelerinden nehirler akıyor, göz alıcı mallar, ürünler yetişiyordu. Ama onlar, Allah'ın nimetlerini inkâr ettiler. Allah'ın kendilerine bahşettiği nefislerindeki esenliği, afiyeti değiştirdiler. Bunun üzerine Yüce Allah, içinde bulundukları nimeti değiştirdi. Bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe, Allah onların durumunu değiştirmmez. Bu olumsuz tavırları karşısında Yüce Allah, Arim bendinde biriken suları üzerlerine saldı. Şehirleri birbirinden ayrıldı, yurtları harap oldu. Malları, göz alıcı ürünleri yok oldu. O güzelim bahçeleri yerine iki bahçeye sahip oldular ki, meyveleri acı birkaç sedir ağacından oluşuyordu. İnkâr ettikleri için Ulu Allah onları cezalandırmıştı. Allah inkarcı nankörlerden başkasını cezalandırır mı?"⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) bir konuşmasında şöyle der:

Bir zamanlar bir kavim vardı. Kendilerine bol nimetler bahşedilmişti, zenginlik içinde yüzüyorlardı. Bunlara Sersar nehrinin halkı diyorlardı. Buğday unundan ekmek yapıp bununla çocuklarının pisliğini temizlemeye başladılar. Öyle ki, bu tür ekmeklerden bir dağ oluşmuştu. Bir gün adamın biri, çocuğunu bu şekilde temizleyen bir kadına rastladı ve şöyle dedi: "Yazıklar olsun size! Allah'tan korkun, size bahşedilen nimetleri kötü yolda kullanmak suretiyle değiştir-

1- Sebe', 19.

2- el-Vâfî, c. 3, s. 167.

meyin.’ Kadın ona dedi ki: “Sen bizi açlıkla mı korkutuyorsun? Şu bizim Sersar’ımız aktıkça biz açlıktan korkmayız.”

“Bunun üzerine Yüce Allah gazaplandı ve Sersar suyunu azalttı. Gökyüzü yağmur yağdırmamaya ve yeryüzü ürün vermemeye başladı. Sonunda ellerinde bulunanlara muhtaç oldular ve onları yediler. Daha sonra adı geçen ekmek dağını teraziyle tartıp bölüştürerek tümünü yemek zorunda kaldılar.”⁽¹⁾

İmam Rıza (a.s), atalarından Resulullah’ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu aktarır:

“Yüce Allah’ın en çabuk cezalandırdığı günah nankörlüktür.”⁽²⁾

Emîrül-Mü’minin şöyle buyurur:

“Rızık bakımından kendisinden üstün durumda olduğun kimselere çokça bak. Çünkü bu da bir şükür kapısıdır.”⁽³⁾

* * *

1- Sefinetu’l-Bihâr.

2- Sefinetu’l-Bihâr.

3- Nehcu’l-Belâğa.

(16) TEVEKKÜL

Tevekkül, her konuda ve her durumda Allah'a (c.c) güvenip dayanmak, işleri O'na havale etmek, O'ndan başkasından yüz çevirmektir. Sırf Allah'a (c.c) güvenip dayanma anlamında tevekkül, îmanın tezahür ve kanıtlarından biridir.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyuruyor:

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

“Kim Allah’a güvenip dayanırsa, O, ona yeter.”⁽¹⁾

فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

“Şüphesiz Allah, kendisine güvenip dayananları sever.”⁽²⁾

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

“De ki: Allah, bizim için ne yazmış ise ancak bize o ulaşır, bizim sahibimiz O’dur, Müminler Allah’a güvenip dayansınlar.”⁽³⁾

1- Talak, 3.

2- Âl-i İmran, 159.

3- Tevbe, 51.

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ
وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

“Eğer Allah size yardım ederse, artık sizi yenecek yoktur. Ve eğer sizi yüzüstü bırakırsa, O’ndan sonra artık size yardım edecek kim var? Mü’minler, Allah’a güvenip dayansınlar.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

Yüce Allah Hz. Davud’a (a.s) şöyle vahyetti: “Yarattığım kimseleri bir yana bırakarak sırf bana sarılan bir kulumun niyetinden bunu anladığımda, gökler, yer ve ikisinin içinde bulunanlar ona hile yapmaya kalkışsalar dahi ben ona bir çıkış yolu gösteririm. Herhangi bir kulum da, yarattığım bir kimseye güvenip dayanırsa, bunu onun niyetinden bilirim. O zaman göklerdeki tüm sebeplerle ilgisini keserim. Ayaklarının altından geri çekerim. Hangi vadide helak olduğuna bakmam artık.”⁽²⁾

Bir yerde de şöyle buyurmuştur:

“Üç şeyi veren, üç şeyden yoksun bırakılmaz. Dua veren icabet alır. Şükür veren arttırma alır. Tevekkül veren yeterlik alır.”⁽³⁾

Allah (Azze ve Celle), Kur’ân-ı Mecîd’de şöyle buyuruyor:

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

1- Âl-i İmran, 160.

2- el-Vâfî, c. 3, s. 56.

3- el-Vâfî, c. 3, s. 56.

**“Andolsun şükrederseniz elbette size nimetimi arttı-
rırım.”⁽¹⁾**

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

“Bana dua edin, duanızı kabul edeyim.”⁽²⁾

Emîrü'l-Mü'minin Hz. Ali (a.s), oğlu Hasan'a (a.s) vasiyet ederken şöyle buyurur:

“Her işte nefsini İlahına sığındır. Böyle yapmakla koruyucu bir mağaraya, güçlü bir engelin arkasına sığınmış olursun.”⁽³⁾

İmam Ebu Abdullah (a.s) şöyle der:

Emîrü'l-Mü'minin buyurdu ki: “Lokmanın oğluna vasiyeti içinde şu sözler de vardı: Yavrucuğum, rızık isteme noktasında yakîni yetersiz ve niyeti zayıf olan kimse şundan ibret almalıdır ki, Yüce Allah, onu üç halde yaratmış, bu üç aşamada da onun güvenliğini garantilemiş, rızkını vermiştir. Bu aşamaların hiç birinde de rızkını kazanmaya yönelik bir tedbir düşünecek durumda değildi. Böyleyken Ulu Allah dördüncü aşamada da onun rızkını verecektir.”

“Birinci aşama, onun ana rahminde olduğu dönemdir. Yüce Allah bu sağlam karargâhta onun rızkını vermiştir. Orada ne soğuktan, ne de sıcaktan etkilenirdi.”

“Sonra onu oradan çıkardı ve anasının sütünden bir rızık akıttı ki, bu rızık ona yeterliydi, onu yetiştiriyor, besliyordu. Kaldı ki bunu gerçekleştirecek bir gücü de yoktu.”

1- İbrahim, 7.

2- Mü'min, 60.

3- Nehcu'l-Belağ.

“Sonra sütten kesildi. Bunun ardından ana-babasının kazancından bir rızık üzerine akıtıldı. Ana-babası şefkatle ve merhametle onu beslediler. Bunun dışında da ellerinden bir şey gelmezdi. Birçok durumda onu kendilerine tercih ederlerdi.”

“Nihayet büyüdü, akıllandı. Kendi rızkını kendisi kazanmaya başladı. O zaman sıkışmaya ve buna bağlı olarak da Rabbi hakkında yersiz zanlar beslemeye başladı. Malındaki hakları inkâr etti, kendine ve ailesine karşı cimrilik etmeye başladı. Bunun nedeni rızık korkusu, Yüce Allah hakkında kötü zan beslemesi, dünya ve ahiret konusunda O’na tam güvenmemesi idi. İşte bunlar adamı mahveder yavrucuğum.”⁽¹⁾

Dikkat edilmesi gerekir ki, tevekkül etmek, kişinin sebepleri ve yararları celp, zararları def edecek araçları bir kenara bırakması, olaylar karşısında eli kolu bağlı durması demek değildir. Tabiidir ki, Allah’a güvenip dayanma, O’na tevekkül etme gaye ve ihtiyaçların gerçekleşmesine dönük olmalıdır. Sebeplerle ilgili olmamalıdır.

Meşhur hadistir: Bir bedevi devesini bağlamadan Allah’a tevekkül ederek korunacağını düşünür. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) ona şöyle der:

“Deveni bir yere bağla, sonra Allah’a tevekkül et.”

Muhteşem Tevekkül

Değerli okuyucu tevekkül etmenin en göz alıcı ve en görkemli manzarası, hiç kuşkusuz, Hz. İbrahim (a.s)

ile ilgili olarak rivayet edilen şu olaydır: Hz. İbrahim, ateşe atıldığı zaman, Cebrail (a.s) havada onu karşılar ve: “Bir ihtiyacın var mı?” diye sorar. O da şu cevabı verir: “Sana bir ihtiyacım yok. Bana Allah yeter. O, ne güzel vekildir.” Sonra Mikail (a.s) onu karşılar ve: “Eğer istersen, ateşi söndürürüm. Çünkü yağmur ve su hazineleri benim elimdedir.” der. Hz. İbrahim (a.s) şu cevabı verir: “İstemem.” Sonra rüzgârları idare eden Melek yanına gelir ve sorar: “Eğer istersen, ateşi önüme katar, uçururum.” İbrahim: “İstemem.” der. Bunun üzerine Cebrail: “Allah’tan (c.c) yardım iste.” der. O ise: “O’ndan yardım istemeye gerek yok; çünkü O benim durumumu biliyor.” der.⁽¹⁾

Hz. Hüseyin (a.s) tevekkülle ilgili olarak, bir şiirinde şöyle der:

Zaman seni ısırdığında, halka yönelme, / Rızkı, taksim eden Yüce Allah’tan başka kimseden isteme./ Yaşasan ve garptan şarka dolaşsan,/ Mutlu olmaya ya da mutsuz olmaya güç yetiren birine rastlayamazsın!”

Emîrû'l-Mü'minin'e nispet edilen bir şiirde ise şöyle deniyor:

“Allah’ın benim için taksim ettiğine razı oldum. / İşimi yaratıcıma havale ettim./ Geleceğimi de güzel kılacaktır!”

Bir şiirde ise şöyle deniyor:

Sıkıntılarından yüz çevir,/ Her işin sonu kadere varır. / Çünkü öfke uyandırıcı nice iş, / Sonuçta senin

1- Sefinetu'l-Bihar, c. 2, s. 683.

için rızaya dönüşür./ Zaman olur uçsuz bucaksız feza
daralır./ Allah sana tekrar tekrar güzellikler verse, /
Bunu geçenler için bir ölçü gibi kabul et.”

* * *

(17) HAVF VE RECA (KORKU VE UMUT)

Havf ve reca (korku ve umut), mü'minin gönlünde uçan bir kuşun iki kanadı gibidir ve mü'minlere hayat bahşeder.

İslam kültüründe havf, (korku) nefsin işlediği günahlar karşısında Allah'ın azabından korkmasından dolayı acı duymasıdır. Yakîn ehli mü'minlerin, evliyanın, Allah dostlarının ve muttakîlerin ayırıcı karakteridir. Kötülüklerle ve günahlara karşı güçlü ve koruyucu bir kalkanıdır havf.

Reca (umut) ise, Allah'ın avf ve mağfiretine bağlanmaktır. Gerekli ön hazırlıklar yapılmazsa bunun adı umut değil, ahmaklık, akılsızlık olur. Elverişsiz bir toprağa tohum eken, gerekli bakımı yapmayan, buna karşın tarlasından ürün bekleyen akılsız çiftçinin umudu gibi boşa çıkmaya mahkumdur.

Mü'min, gönül kuşunun umut ve korku kanatlarıyla Allah'a itaatin engin ufuklarında uçar. Umut ve Korku insanı arzulayarak ve ürperterek Allah'a itaat etmeye yöneltir. Mü'mini arındırma hususunda korku ve umut birlikteliği ve dayanışması gerekli olmakla beraber umut, korkuya göre daha haz vericidir. Çünkü umudun kaynağı Allah'a duyulan güvendir. O'nun

rahmetinin genişliğine, affının yüceliğine ve lütuflarına kesin bağlılıktır.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyuyor:

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

“Kulları içinde ancak bilginler, Allah’tan korkar.”⁽¹⁾

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

“Görmeden Rablerinden korkanlar var ya, işte onlar için bağışlama ve büyük bir ödül vardır.”⁽²⁾

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَيِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

“Ama kim Rabbinin makamından korkar ve nefsi kötü heveslerden menederse, onun için gidilecek yer cennettir.”⁽³⁾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

“Mü'minler o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğu zaman, onların imanlarını arttırır ve Rablerine tevekkül ederler.”⁽⁴⁾

1- Fâtır, 28.

2- Mülk, 12.

3- Naziat, 40-41.

4- Enfal, 2.

Allah'tan korkmak, mü'minin, işlediği günah sebebiyle Allah'ın azameti dışında hiçbir şeyden korkmamaktır.

Bir hadiste şöyle nakledilir:

“Yakinin haddi ve sınırı şudur ki, Allah ileyken kimseden korkmaman gerekir.”⁽¹⁾

Hz. Peygamber'in (s.a.a) secde duası:

“İlahi! Bana hışmın olmazsa ben artık hiç bir şeyden korkmam.”⁽²⁾

İmam Sadık'tan (a.s) gelen bir hadiste şöyle buyruluyor:

“Allah'tan, O'nu görür gibi kork. Her ne kadar sen O'nu görmesen de şüphesiz O, seni görür. Eğer O'nun seni görmediğini düşünürsen kâfir olursun. Şayet O'nun seni gördüğünü bilmene rağmen, günah işlemek suretiyle O'na karşı çıkarsan, hiç kuşkusuz, O'nu seni görenlerin en önemsizi konumuna indirgemiş olursun”⁽³⁾

Bir keresinde de şöyle buyurmuştur:

“Mü'min iki korku arasında yaşar: Geçmişte işlediği günahlar vardır ve Yüce Allah'ın bu günahlardan dolayı kendisine ne yapacağını bilmemektedir. Geride yaşayacağı bir ömür vardır ve bu ömür boyunca hangi helak edici davranışları sergileyeceğini kestirememektedir. Bu yüzden o hep korku ve endişe içindedir. Zaten korkudan başkası da ona yaraşmaz.”⁽⁴⁾

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 47.

2- Biharu'l-Envar, c. 15.

3- el-Kâfl, c. 3, sn. 57.

4- el-Kâfl, c. 3, s. 57.

Başka bir yerde de şöyle buyurmuştur:

“Bir mü’min, korkan ve uman olmadıkça mü’min olmaz; korktuğu ve umduğu şeyleri göz önünde bulundurarak amel eden biri olmadıkça da, azaptan korkan ve cenneti uman biri olmaz.”⁽¹⁾

Devamla:

“Bir kimseye bir hayasızlık ya da şehvete dönük bir öneride bulunulsa ve o da bunu Allah’tan korktuğu için reddetse, Allah ateşi ona haram kılar, onu büyük korkudan korur ve kitabında vadettiği ödülü ona bahşeder.”⁽²⁾

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٌ

“Rabbinin makamından korkan kimseye iki cennet vardır.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

Allah’a seni günaha karşı cüretkâr kılmayacak şekilde bağışlanma umuduyla yönel. Ve seni rahmete karşı umutsuzluğa düşürmeyecek şekilde O’ndan kork.”⁽⁴⁾

Hikmet ehlinde biri şöyle demiştir: “Âdemoğlunun miskini, eğer yoksulluktan korktuğu kadar ateşten korksaydı ikisinden de kurtulurdu. Eğer açıktan kullardan korktuğu gibi, batında Allah’tan korksaydı dünyada ve ahirette mutluluğa kavuşurdu. Dünyayı istediği gibi cenneti de isteseydi, ikisini de elde ederdi.”

1- el-Kâfl, c. 3, s. 57.

2- el-Bihâr, md. 15, c. 2, s. 113

3- Rahman, 46.

4- el-Bihâr, md. 15, c. 2, s. 118.

Yine bir hikmet ehli Abbasî halifelerinden el-Mehdi' nin yanına gider. el-Mehdi ona: "Bana öğüt ver" der. O: "Bu mecliste daha önce baban ve amcan oturmadı mı?" diye sorar. el-Mehdi: "Evet," cevabını verir. O: "Peki, kurtuluşlarına vesile olacağını umduğun amelleri yok muydu?" der. el-Mehdi: "Evet," der. O: Helaklarına vesile olacağından korktuğun amelleri de yok muydu? der. el-Mehdi: "Evet." der. O: "Şu halde, onların kurtuluşlarına vesile olacağını umduğun amelleri işle, helak olmalarına neden olacağından endişelendiğin amellerden de uzak dur." der.

Büyük ârif Mehdi Sadr der ki: "Âyet-i kerimeler ve rivayetler Allah korkusunun önemini, insanın kişiliğini biçimlendirme, onu iyiliğe ve yapıcılığa yöneltme ve onu Allah'ın hoşnutluğuna ve nimetlerine erişme onuruna iletmesi hususundaki rolünü önemle vurgulamışlardır. Ne var ki, her saygın karakter gibi korku da ancak orta yol ve ılımlılık niteliğine sahip olduğu zaman övgüyü ve saygıyı hak eder, İfrat ve tefrit aşırılıklarından uzak olması gerekir."

"Korku da ifrat nefsi çoraklaştırır, umut kırıntılarından, aydınlık bahşedici nurdan yoksun bırakır. Kişiyi karamsar, ümitsiz ve huzursuz kılar. Sapıklık ve azgınlık çöllerinde yitip gitmesine neden olur. Kendini ibadete zorlar. Bir süre sonra bu ağır ibadet tarzı kendine ağır gelir ve usanmaya başlar."

"Tefrit ise, ibadette ihmale ve kusura neden olur. İnsanın Allah'a itaat etmeye ve O'nun şeriatına tabi olmaya karşı çıkmasına yol açar."

“Korku ve ümidin dengelenmesi ile nefis canlanır. Vicdan arınır. Ruhsal enerjiler dinamizm kazanır. Yapıcı hareketler şeklinde hayata yansır.”

Nefiste korku ve ürperme duyguları yankı buldukça, onu parlatır. Yüksek melekutî zirveye yükseltir. İnsan o ideal güzelliği ile bir melek halini alır. Melek, insan ve hayvanı karşılaştırırken Emîrü'l-Mü'minin Hz. Ali (a.s) şöyle der:

“Yüce Allah, meleklere şehvetsiz akıl yüklemiştir. Hayvanlara da akılsız şehvet yüklemiştir. Âdemoğluna ise, her ikisini de yüklemiştir. Kimin akıllı şehvetine üstünlük sağlarsa, o, meleklerden daha hayırlıdır. Kimin de şehveti aklına galip gelirse, o hayvanlardan daha kötüdür.”⁽¹⁾

Bu yüzden, Allah'tan korkan kimsenin, Allah için yaptığı ibadetlerin zorluklarını küçümsemediğini, bu uğurda çektiği acıları tatlı gördüğünü, günahların verdiği hazı acı olarak algıladığını görürsün. Kuşkusuz, bunun nedeni, onun Allah'ın öfkesinden ürkmesi ve azabından korkmasıdır.

Bu sayede insan mutlu olur, maddî ve manevî hayatı güzelleşir. Tıpkı evrendeki düzen gibi. Gök ve yer unsurlarının ahenk içinde hareket etmesi gibi. Yüce Allah'a boyun eğerek, O'nun düzeni ve yasaları uyarınca seyrine devam etmesi gibi.

“Erkek ve kadından her kim inanmış olarak iyi bir iş yaparsa, onu hoş bir hayatla yaşatırız. Onların ücretini yaptıklarının en güzeliyle veririz”⁽²⁾

1- İlelu'ş-Şerâyi.

2- Nahl, 97.

Bugün insanlığın içinde yaşadığı kaos hali, stres, bunalım, anarşik ortam ve yüksek suç oranının tek nedeni Yüce Allah'tan yüz çevirmeleri, O'nun ilkelerine ve şeriatına tabi olmamalarıdır.

“Ülkelerin halkı inanıp şakınsalardı, elbette üzerlerine gökten ve yerden bolluklar açardık; fakat yalanladılar, biz de onları kazandıklarıyla yakaladık.”⁽¹⁾

İmam Zeynelâbidin'in (a.s) korku ve yakarışı:

“Ne oluyor bana, neden ağlamıyorum? Sonum nereye varacak bilmiyorum? Nefsimin beni aldattığını, günlerimin beni kandırdığını görüyorum. Başımın üstünde ölümün kanat sesleri geliyor. Neden hâlâ ağlamıyorum? Nefsimin isyanından, kabrimin karanlığından ve sınırlarımın darlığından dolayı ağlamalıyım. Münker-Nekir'in sualinden dolayı, kabrimden çıplak ve zelil olarak çıkacağımdan dolayı ağlamalıyım. Günahlarımı, amellerimi sırtımda taşıyacağım. Bir sağıma, bir de soluma bakacağım. Çünkü insanların durumu o gün bambaşka olacaktır:

لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ وَوُجُوهُ يَوْمَئِذٍ مُسْفِرَةٌ ضَاحِكَةٌ
مُسْتَبْشِرَةٌ وَوُجُوهُ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ

“O gün, onlardan her kişinin, kendisine yeter derecede işi vardır. Yüzler var ki o gün parıl parıl. Güleç, sevinçli. Yüzler de var ki o gün tozlanmış, onları karanlıklar bürümüş.”⁽²⁾

1- A'raf, 96.

2- Abese, 37-41.

İmam Bâkır (a.s) anlatıyor:

İsrail oğullarından bir fahişe, gençleri baştan çıkarmak için bir gün sokağa çıktığında, gençlerden biri şöyle der: “Eğer falan âbid bu kadını görseydi, mutlaka cazibesine kapılır baştan çıkardı.” Kadın bunu duyar ve: “Vallahi, onu baştan çıkaracağım.” der. Gece nin karanlığında, adı geçen âbidin evine doğru gider ve kapısını çalar: “Yanında kalabilir miyim der? Âbid bunu reddeder. Bunun üzerine kadın şöyle der: “Bazı gençler benden yararlanmak istediler. Eğer beni içeri almasan korkarım ki, beni yakalayıp lekeleyecekler.” Adam bunları duyunca kapıyı açar. Kadın içeri girdiğinde giysisini açar. Adam kadının güzelliğini ve çekiciliğini görünce etkilenir ve ona dokunur. Sonra kendini tutar ve vazgeçer. O sırada bir kazanın dibinde ateş yanmaktadır. Adam geri döner ve elini ateşin üstüne koyar. Kadın: “Ne yapıyorsun?” der. Adam: “Onu yakıyorum; çünkü o, bir amel işledi.” der. Bunun üzerine kadın oradan çıkar ve İsrailoğulları’ndan bir grubun yanına varıp şöyle der: “Falan adama gidiniz. O, elini ateşin üzerine koymuş, onu yakıyor.” Gruptakiler gittiklerinde adamın elini yakmış olduğunu görürler.”⁽¹⁾

Yine İmam Sadık (a.s)şöyle buyurmuştur:

İsrailoğulları’ndan bir abide bir kadın misafir olur. Adam kadına ilgi duyar. Kadına her yaklaştığında parmaklarından birini ateşe koyar. Bunu sabaha kadar sürdürür. Sabah olunca da kadına, “Çık evimden, ne kötü misafir oldun benim için.” der.⁽²⁾

1- el-Bihar md. 5.

2- el-Bihar, md. 5.

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyruyor:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“De ki: Ey nefislerine karşı aşırı giden kullarım, Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah bütün günahları bağışlar. Çünkü O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir.”⁽¹⁾

وَلَا تَيْئَسُوا مِن رُّوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيْئَسُ مِن رُّوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ

“Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin; zira kâfir kavimden başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez.”⁽²⁾

فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ

“De ki: Rabbiniz geniş rahmet sahibidir.”⁽³⁾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَىٰ ظُلْمِهِمْ

“Şüphesiz Rabbin, insanların zulümlerine karşı mağfiret sahibidir.”⁽⁴⁾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

“Allah, kendisine ortak koşulmasını (şirk) bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar.”⁽⁵⁾

1- Zümer, 53.

2- Yusuf, 87.

3- En'am, 147.

4- Ra'd, 6.

5- Nisa, 48.

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Ayetlerimize iman edenler sana geldikleri zaman onlara de ki: Selam size olsun. Rabbiniz kendi üzerine rahmeti yazmıştır. Sizden kim bilmeden bir kötülük işlese, sonra, bunun ardından tevbe edip durumunu düzeltse, hiç şüphesiz Allah bağışlayandır, esirgeyendir.”⁽¹⁾

Hız. Ali (a.s) işlediği birçok günahıtan duyduğu korku ile ümitsizliğe kapılan bir adama şöyle der:

“Ey adam, senin Allah’ın rahmetinden ümit kesmen, işlediğin günahlardan daha ağır bir suçtur.”⁽²⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Yüce Allah kıyamet günü, Allah’ın rahmetinden ümit kesenleri yüzleri karanlık olarak diriltir. Yani yüzlerindeki siyahlık beyazlığa üstünlük sağlamıştır. Denilir ki: İşte bunlar Allah’ın rahmetinden ümit kesenlerdir.”⁽³⁾

Resulullah (s.a.a) bir hadis-i şerifinde şöyle buyurur:

“Eğer siz günah işleyip sonra Allah’tan bağışlanma dileyen kimseler olmasaydınız, hiç kuşkusuz, Yüce Allah günah işleyen, sonra da bağışlanma dileyen kimseler yarattırdı, ardından onları bağışlardı. Hiç şüphesiz mü’minler günah işleyen ve tevbe eden insanlardır. Allah’ın şu sözünü duymadın mı?⁽⁴⁾

1- En’âm, 54.

2- Camiu’s-Saade, c. 1 s.246

3- Sefinetu’l-Bihâr, c. 2, sh, 451.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 51.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ

“Allah tevbe edenleri sever.”⁽¹⁾

Tabii bunun açıklaması şudur: Mü’min günah işler, ama çabucak tevbe ederek Allah’tan bağışlanma diler.

İmam Sadık şöyle der:

“Kıyamet günü Yüce Allah, rahmetini yayar. Öyle ki, şeytan bile O’nun rahmetine kavuşmayı umar.”⁽²⁾

Süleyman b. Halid’in şöyle dediği rivayet edilir: İmam Ebu Abdullah’a (a.s):

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ

“Ancak tevbe edip inanan ve salih ameller işleyenler, işte Allah onların kötülüklerini iyiliklerle değiştirecektir.”⁽³⁾ ayetini okudum, bana dedi ki:

“Bu âyet sizinle ilgilidir. Şöyle ki kıyamet günü, günahkâr mü’min getirtilir, Yüce Allah’ın huzurunda durdurulur. Yüce Allah onun hesabını görür, sorguya çeker. Teker teker kötülüklerini ortaya dökerek şöyle der: “Şu kötülüğü falan gün, falan saatte işledin.” Mü’min: “Bildim ya Rabbî cevabını verir. Böylece ona tüm kötülüklerini gösterir, o da tümü için ‘bildim’ karşılığını verir. Bunun üzerine Yüce Allah: “Dünyada bu günahlarını gizledim, bugün de onları senin için bağışlıyorum. Onların yerine, kuluma iyilikler bahsediyorum.” der. Sonra o mü’minin amellerini

1- Bakara, 222.

2- el-Bihâr, c. 3, s. 274.

3- Furkan, 70.

içeren sayfa kaldırılarak insanlara gösterilir. İnsanlar hayretler içinde: Subhanallah! Bu adamın hiç mi kötülüğü yoktur? derler. İşte فَأُولَٰئِكَ يَبْذُلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ **“Allah onların kötülüklerini iyiliklerle değiştirecektir.”**⁽¹⁾ âyeti ile, bunlar kastedilmiştir.⁽²⁾

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur:

“Allah hakkında hüsn-ü zan besle. Çünkü Allah şöyle buyurmuştur: **Ben kulumun zannı üzereyim. Eğer zannı hayırsa, ona hayır veririm. Şayet serse, ona şer veririm.**”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) buyurur ki:

Ateşe atılması emredilen son kul, cehenneme doğru götürülürken, arkasına bakar. Bunun üzerine Yüce Allah: **“Onu çabuk geri getirin.”** der. Geri getirilirken ona şöyle der: **“Ey kulum, niçin dönüp arkana baktın?”** Adam şu cevabı verir: *“Ya Rabbi, senin hakkında beslediğim zan böyle değildi.”* Yüce Allah: **“Ey kulum, benim hakkımda nasıl bir zan besliyordun?”** der. Adam der ki: *“Ya Rabbi, senin hakkında, benim hatamı bağışlayıp, beni cennetine yerleştireceğin zannını besliyordum.”* Bunun üzerine Yüce Allah: **“Meleklerim, izzetim, celalim, nimetlerim, belalarım ve makamımın yüceliği hakkı için, bu kulum hayatının tek bir anında benim hakkımda hayırlı bir zan beslemiş değildir. Eğer hayatında benim hakkımda tek bir an böyle bir zan beslemiş olsaydı, onu ateşle bu şe-**

1- Furkan, 70.

2- el-Bihâr, c. 3, s. 274.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 59.

kilde korkutmazdım. Söylediği bu yalandan geçin, onu cennete koyun.” der.

Ardından Ebu Abdullah şöyle dedi:

“Kul Allah hakkında bir hayır zan beslerse, mutlaka Allah onun zannının yanındadır. Yine kötü bir zan beslerse mutlaka Allah onun zannının yanındadır. Yüce Allah şu ayet-i kerimede bu anlama işaret ediyor:⁽¹⁾

وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“İşte Rabbinize karşı beslediğiniz bu zannınız sizi helak etti, ziyana uğrayanlar olup çıktınız.”⁽²⁾

İmam Rıza, ataları kanalıyla Emîrü'l-Mü'minin'in şöyle dediğini rivayet eder:

Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: “Kıyamet koptuğu zaman, taraftarlarımızın hesabını görmekle görevlendiriliriz. Kimin işlediği günahlar kendisi ile Allah arasındaki münasebetlerle ilgili ise, Allah'tan af dileriz, O da bize icabet eder. Kimin işlediği günahlar, onunla insanlar arasındaki münasebetlerle ilgili ise, bağışlanmasını dileriz, onlar da bizim hatırıma bağışlarlar.” “Kimin işlediği günahlar, onunla bizim aramızdaki münasebetlerle ilgili olursa, affetmeye ve hoş görmeye herkesten daha çok layıkız.”⁽³⁾

es-Sa'lebî, *Tefsirü'l-Kebîr* adlı eserinde, Cerîr b. Abdullah el-Becelî'ye dayandırarak der ki: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

1- el-Bihâr, md. 3, s. 274.

2- Fussilet, 23.

3- el-Bihâr, md. 3, s. 301.

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimse şehittir.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimse bağışlanmıştır.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimse, bütün günahlarından tevbe etmiş gibi ölmüştür.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimse, kusursuz îmana sahip biri olarak ölmüştür.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimse için, önce ölüm meleği, sonra Münker ve Nekir adlı sorgu melekleri ona cennet müjdesini verirler.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimse için cennet tıpkı, gerdeğe girecek bir gelin gibi süslenir.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimsenin kabrinden cennete iki kapı açılır.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimsenin kabri, rahmet meleklerinin ziyaretgâhı olur.”

“Haberiniz olsun, Muhammed’in Ehl-i Beyti’nin sevgisi üzere ölen kimse, sünnet ve cemaate bağlı biri olarak ölür.”

“Haberiniz olsun Muhammed’in Ehl-i Beyti’ne kin besleyerek ölen kimse, Kıyamet günü alınının üzerinde: “Allah’ın rahmetinden ümidi yoktur” ibaresi yazılı olarak getirtilir...”

Bu hadisi, Ehl-i Sünnet'in önde gelen alimlerinden Zemahşeri "*el-Keşşaf*" adlı tefsirinde, Ehl-i Beyt sevgisine ilişkin ayeti açıklarken "mürsel" olarak rivayet etmiştir. Ehl-i Sünnet'in menkıbe yazarları da, bu hadisi bazen "mürsel" bazen "müsned" olarak rivayet etmişlerdir."⁽¹⁾

Yine Ehl-i Sünnet alimlerinden İbn Hacer, *Savâik* adlı eserinin 103. sayfasında şöyle bir hadis rivayet eder: Resulullah (s.a.a) bir gün arkadaşlarının yanına gelir. Yüzü ay gibi parlamaktadır. Abdurrahman b. Avf bunun sebebini sorar. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurur:

"Rabbimden bana kardeşim, amcamın oğlu ve kızım Rıdvan'a emir verdi. O da Tuba ağacını salladı. Ehl-i Beytim'in sevenleri adedince vesika döküldü, (meyve olarak vesika) Ardından Tuba ağacının altında nurdan melekler yaratıldı. Sonra bunlardan her birine bir vesika verildi. Kıyamet koptuğu zaman, bu melekler mahlukat içinde seslenirler. Bu sırada Ehl-i Beyti sevenlerin her birine, ateşten kurtuluşunu ifade eden bir vesika verilir. Böylece kardeşim, amcamın oğlu ile kızım ümmetimden birçok kadın ve erkeğin ateşten kurtuluşlarına sebep oldular."⁽²⁾

Yine *es-Savâik* adlı eserin 96. sayfasında İbn Hacer şöyle rivayet ediyor:

Yüce Allah, "İman edip salih amellerde bulunanlar; işte onlar, yaratılmışların en hayırlılarıdır. Rableri katında onların ödülleri, içinde ebedî kalmak üzere altında ırmaklar akan Adn cennetleridir. Allah, onlardan

1- Füsûlu'l-Muhimme, Ayetullah Seyyid Abdülhüseyn Şerefuddin, s. 44.

2- el-Füsûlu'l-Mühimme, İmam Şerefuddin, s. 44.

razı olmuştur, kendileri de O'ndan razı kalmışlardır, işte bu, Rabbinden, titreyerek korku duyan kimse içindir.”⁽¹⁾ âyeti indirilince, Resulullah (s.a.a) Ali'ye şöyle dedi: Bu âyette kastedilenler sen ve senin taraftar (şia) larındır. Sen ve taraftarların kıyamet günü razı olunmuş ve razı olmuş kimseler olarak getirilirsiniz. Senin düşmanlarınsa, gazaba uğramış bir halde başları yuvarı kalkık olarak getirilirler.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Ey Mufaddal, günahlardan uzak dur. Taraftarlarımızı da bundan sakındır. Allah'a andolsun ki, günah size herkesten daha çabuk ulaşır. ...Birinize bir hastalık musallat olursa, bunun tek sebebi onun işlediği bir günahdır. Şayet birinizin rızkı daraltılırsa, mutlaka işlediği günahlardan dolayıdır. Eğer ölüm anında, zorlukla can veriyorsa, ancak günah işlediği içindir. Hatta başucunda bulunanlar, onun için şöyle de diyebilirler: Andolsun, ölümden ıstırap çekti.”

İmam, başıma gelen bir musibeti gördüğünde bana şöyle dedi: Bunun nedenini biliyor musun ey Mufaddal?” “Sana feda olayım, bilmiyorum.” dedim. Buyurdu ki:

“Andolsun, bu, ahirette sorumlu tutulmayacağınız bir günahınızdır, dünyadayken size çektirilmiştir.”⁽³⁾

İmam Ebu Abdullah der ki: Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Yüce Allah buyurdu ki: İzzetim ve celalim hakkı için dünyada bir kul yaratırım ve Ben ona merhamet

1- Beyyine, 7-8.

2- el-Füsûlu'l-Mühimme, İmam Şerefuddin, s. 39.

3- el-Bihâr, md. 3, s. 35

etmeyi dilerim. Öyle ki, işlediği tüm hataları ondan gideririm; ya bedenine musallat ettiğim bir hastalıkla, ya rızkını daraltmakla, ya dünyada korkulu günler yaşatmakla. Buna rağmen yine de hataları artarsa, ölümünü zorlaştırırım.”⁽¹⁾

İmam Ebu Cafer’in şöyle dediği rivayet edilir:

Resulullah Efendimiz (s.a.a) buyurdu: “Geride bir tek günahı kalmayınca kadar gam ve keder mü’minle beraber olur.”⁽²⁾

İmam Sadık der ki:

“Mü’min, uykusunda korksa, bundan dolayı günahları bağışlanır, bedeninde bir rahatsızlık duysa, bundan dolayı günahları bağışlanır.”⁽³⁾

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi umut, bütün tedbirler alınıp gerekli ortam sağlandıktan sonra, gerçeklik kazanır. Aksi takdirde bir aldatmaca ve bir kuruntudan öte anlam ifade etmez. Kişinin itaat yollarından yüz çevirmesi, azgınlık ve sapıklık yollarında ömür tüketmesi, buna rağmen kurtuluş umudu beslemesi ahmaklık ve asılsız bir beklenti olur. Ancak, Allah’a karşı bütün ibadetlerimizi yaptıktan, görevlerimizi yerine getirdikten sonra bir umut içinde olabiliriz.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Mü’min, mü’min olmaz korkan ve uman olmadıkça.

1- el-Vâfi, c. 3, s. 172.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 172.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 172.

Korkan ve uman olmaz, korkusu ve umudu doğrultusunda amel etmedikçe.”⁽¹⁾

İmam Sadık’a (a.s) şöyle denildi: “Sizi sevdiklerini söyleyen bir topluluk var ki, işleri, güçleri günah işlemektir. Ve diyorlar ki “Biz Allah’tan bağışlanma umuyoruz.” bunlar hakkında ne buyurursunuz? Buyurdu ki:

“Yalan söylüyorlar. Onlar, bizim sevenlerimiz değildirler. Onlar, kuruntulara yenik düşmüş bir topluluktur. Bir şeyi uman, umduğuna uygun amel eder. Bir şeyden korkan da, korktuğundan kaçır.”⁽²⁾

* * *

1- el-Vâfi, c. 3, s. 58.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 58

(18) GURUR VE İHTİRAS

Gurur, ihtiras ve mağrurlanma, şeytanın en tehlikeli ağlarından, en etkili silahlarından ve en korkunç tuzaklarından. Gafil bir insan, dünyanın çekici süsleri, baştan çıkarıcı güzellikleri karşısında, onulmaz bir ihtiras ve gurur içine girer. Bilgi, liderlik, mal ya da ibadet tutkusuyla mağrurlanır, gururlanır. Mağruriyet, gurur ve ihtiras hak ile batılın karışımından oluşan değersiz hasletlerdir. Unutulmamalıdır ki, dünya zevkleri, parıltıları yanıltıcıdır, aldatıcıdır. Ve en önemlisi kalıcı değil geçici olmasıdır.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'ân-ı Mecîd'de şöyle buyruyor:

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

“Biliniz ki, Dünya hayatı ancak bir oyun, tutkulu bir oyalama, bir süs, kendi aranızda bir övünme, mal ve çocuklarda bir çoğalma tutkusudur. Bir yağmur örneği gibi; onun bitirdiği ekin ekicilerin hoşuna gitmiştir, sonra kuruyuverir, bir de bakarsın ki sapsarı

kesilmiş, sonra o, bir çer-çöp oluvermiştir. Ahirette ise şiddetli bir azap vardır.”⁽¹⁾

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“Dünya hayatının örneği, ancak gökten indirdiğimiz, onunla insanların ve hayvanların yediği yeryüzünün bitkisi karışmış olan bir su gibidir. Öyle ki yer, güzelliğini takınıp süslendiği ve ahalisi gerçekten ona güç yetirdiklerini sanmışlarken gece veya gündüz ona emrimiz gelmiştir de, dün sanki hiç bir zenginliği yokmuş gibi, onu kökünden biçilip atılmış bir durumda kılmışız. Düşünen bir topluluk için biz ayetleri böyle birer birer açıklarız.”⁽²⁾

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى
صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى

“Ama siz dünya hayatını üstün tutuyorsunuz Oysa ahiret daha iyi ve daha süreklidir. Bu, elbette ilk sahifelerde de vardır: İbrahim’in ve Musa’nın sahifelerinde.”⁽³⁾

فَأَمَّا مَنْ طَغَى وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى

1- Hadid, 20.

2- Yunus, 24.

3- A’la, 16-19.

“Artık kim azarsa ve dünya hayatını tercih ederse, onun için gidilecek yer cehennemdir. Ama kim Rabbinin makamından korkar ve nefsi kötü heva ve hevesden men ederse, onun için gidilecek yer cennettir”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Çoban tarafından yalnız bırakılan bir sürüye, biri önden biri de arkadan dalan iki kurdun sürüye verdiği zarar, kesinlikle dünya sevgisinin Müslümanın dinine verdiği zarardan daha fazla değildir.”⁽²⁾

İmam Bakır (a.s) der ki:

“Sabah-akşam tek derdi, tek ilgisi dünya olan birinin, Yüce Allah iki gözünün arasına fakirlik yazar, işini dağınık kılar. Bununla beraber dünyadan ancak payına düşene kavuşabilir. Kimin de sabah-akşam bütün derdi, bütün ilgisi ahiret ise, Yüce Allah, onun kalbini zengin kılar ve işini derli toplu yapar.”⁽³⁾

Emîrü'l-Mü'minin şöyle buyurur:

“Dünya yok oluş, yorgunluk, değişim ve ibretlerden ibarettir.”

“Dünyanın yokoluculuğu şöyledir: Görürsün ki, zaman yayını germiş, okunu hedefine doğrultmuştur. O asla hedefinden şaşmaz. Zamanın oku ile açılan yara şifa bulmaz. Sağlamı sakatlar, diriye öldürür.”

“Dünyanın yoruculuğu da şöyledir: “Kişi yemeyeceği şeyleri toplar, içinde oturmayacağı evleri yapar. Sonra yanında taşıdığı bir mal ve naklettiği bir ev olmaksızın Allahın yanına döner.”

1- Naziat, 37-41.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 152.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 153.

“Değişkenliği de şöyledir: Sen görürsün ki, gıpta edilen merhamet edilendir. Merhamet edilen de gıpta edilendir. Bu ikisinin arasında da geçici bir nimetten ve başa gelen musibetlerden başka bir şey yoktur.”

“İbretleri de şöyledir: Kişi tam arzusuna kavuşmuşken, eceli onu kapıp götürür; kavuşulan bir emel ya da terkedilmiş bir arzu yoktur.”⁽¹⁾

İmam Musa b. Cafer şöyle der:

“Ey Hişam, akıllı olanlar dünyada zühdü şiar edenlerdir. Ahireti arzulayanlardır. Çünkü biliyorlar ki, dünya hem isteyen, hem de istenendir. Ahiret de hem isteyen hem de istenendir. Kim ahireti isterse, dünya onu ister. Böylece dünyadan payına düşen rızkını alır. Kim de dünyayı isterse, ahiret de onu ister. Böylece ölüm gelip çatar, hem dünyası, hem de ahireti harap olur.”⁽²⁾

Dünya hayatı her zaman sıkıntılıdır. Sağladığı sevinç keder ve hüznle karışıktır. Dünya, rahat ve yorgunlukla iç-içedir. Hiç kimse dünyada dertsiz, kedersiz bir hayat sürdüremez. Bunu herkesin bilmesine rağmen, hayata karşı takındıkları tavırları ve hareket tarzları birbirinden oldukça farklıdır.

Bazı insanlar dünyaya âşıktır, onun sevgisiyle yanıp tutuşur, dünya nimetleri üzerine üşüşürler. Bu uğurda çabalar, birbirleriyle boğuşur ve hırlaşırlar. Sözün burasında Hz. Ali'nin (a.s) meşhur vecizesini bir kere da hatırlamalıyız; *“Dünya bir leştir; taliplisi köpeklerdir.”*

1- Sefinetü'l-Bihâr, c. 1, s. 467.

2- Tuhafü'l-Ukûl fi Vasiyyetihi li-Hişam b. Hakem.

Bazı insanlar da, dünyadan el etek çekme eğilimindedir. Dünyanın göz alıcı güzelliklerinden kaçıp inzivaya çekilirler. Hayatın zorunlu faaliyetlerinden bile kaçınırlar. Burada önemli olan ifrat ve tefritten kaçınmak, dünya ve ahiret dengesini kurabilmektir. Doğru olan hayatın lezzet verici helal nimetlerinden, güzelliklerinden aşırıya kaçmamak koşuluyla yararlanmaktır.

İmam Sadık der ki:

“Dünyası için ahiretini ve ahireti için dünyasını terk eden bizden değildir.”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ
آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

“De ki: Allah'ın kulları için çıkardığı ziyneti ve temiz rızıkları kim haram kılmıştır? De ki: Bunlar, dünya hayatında iman edenler içindir, kıyamet günü ise yalnızca onlarındır.” Bilen bir topluluk için ayetleri böyle birer birer açıklarız.”⁽²⁾

Emîrü'l-Mü'minin buyuruyor ki:

“Ey Allah'ın kulları, şunu biliniz ki muttakîler dünyanın yakın nimetlerini de, ahiretin (vadedilen) uzak nimetlerini de kapıp götürdüler. Onlar hedefe ulaştırıcı bir azık ile ve yüksek oranda kârlı bir ticaret metayı ile dünyadan taşındılar. Ehl-i dünyanın

1- el-Vâfî, c. 10, s. 9.

2- A'raf, 32.

dünyasına ortak oldular. Ama ehl-i dünya onların ahiretlerine ortak olamadı.”⁽¹⁾

İmam Sadık der ki:

“Yüzsüzlük etmemek, borcunu ödemek ve akrabalık ilişkilerini sürdürmek için helal mal toplamayan bir insanda hayır yoktur.”⁽²⁾

Bir adam İmam Ebu Abdullah’a şöyle der:

“Allah’a andolsun ki, biz dünyayı istiyoruz ve onu elde etmeyi arzuluyoruz.” İmam der ki: “Bununla ne yapmayı istiyorsun?” Adam: “Onunla kendime ve aileme bakarım, akrabalarım ile ilişkilerimi sürdürürüm. Yoksullara yardım ederim, hacca gider, umre ziyaretinde bulunurum.” der. İmam Ebu Abdullah şu cevabı verir: “Bu, dünyayı istemek değildir. Bilakis ahire ti istemektir.”⁽³⁾

Hayatta kalmayı istemek, sevmek her zaman kötü bir duygu değildir. Nitekim İmam Zeynelâbidîn (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Ey Rabbim Ömrüm, sana itaatle geçtiği sürece beni yaşat. Ömrüm şeytanın at koşturduğu bir alan olacaksa, canımı al.”

Arif der ki: “Gururun en belirgin kötülüğü, akıl ile insanın pratiği ve yaşamı arasına bir perde germesidir. Bu durumda insan ihtiras, hayata düşkünlük ve açgözlülük gibi kusurlarının ve kötülüklerinin farkına varamaz. Gurur insana meşakkat verir, hayatta amansız

1- Nehcü'l-Belâga

2- el-Vâfi, c. 1 0, s. 9.

3- el-Vâfi, c. 10, s. 9.

bir didişmenin içine atar. Gururuna kapılan insan hiçbir şeyle yetinmez, aza kanaat getirmez. Sahip olduğu şeylerin bir gün mutlaka uçup gideceğini düşünmez. Bu didişme, hayata karşı duyulan bu doyumsuz hırs bir gün, insanı tüketir. Dünyaya düşkün insan, ipek böceği gibi Etrafına ağlar ördükçe, oradan kurtulması güçleşir. Sonunda büyük bir üzüntü içinde dünyayı terk eder. Bütün bunlardan öte gurur, oyalayıcıdır. İnsanı âhirete hazırlanmaktan alıkoyar. Ahiret mutluluğuna ve ahiretin kalıcı nimetlerine kavuşmayı sağlayan salih amel­lerin işlenmesine fırsat vermez.”

En etkileyici ve nefis üzerinde en güçlü tesir bırakan öğütlerden biri, hiç kuşkusuz, Emîrü'l-Mü'minin Hz. Ali'nin (a.s), oğlu Hasan'a söylediği şu sözlerdir:

“Kalbini öğüt­le dirilt, zühtle öldür. Yakînî inançla güçlendir, hikmetle aydınlat; ölümü anmak suretiyle aşağıla, yokluğu vurgulayarak ihtirasını dindir. Dünyanın bin bir türlü musibetlerini gözlerine sok, zamanın silip süpürücü etkisine karşı uyar. Gece ve gündüzün ard arda akıp gitmesinin kötü etkisini, yıkıcılığını anlat. Ona geçmiş milletlerin başından geçen olayları haber ver. Senden öncekilerin başına gelen musibetleri hatırlat geride bıraktıkları yurtlar ve artık silinmek üzere olan izleri arasında gezdir. Neler yaptıklarına, nereden taşındıklarına, nereye varıp konakladıklarına bak. O zaman göreceksin ki, senden önce yaşayanlar sevdiklerinin yanından taşınmış, gurbet diyarına yerleşmişlerdir. Sen ki, az sonra onlardan biri gibi olacaksın. Şu halde varacağın konağı onarmaya bak. Sakın âhiretini dünyaya tabi kılma.”⁽¹⁾

Bir mesel: “Hekimler, insanın, dünyaya dalışını, çekici nimetlerinin peşine takılışını, dünyanın ötesinden gafil oluşunu, kuyuya düşmüş bir adamın haline benzetmişlerdir. Bu adam belinden bir ipe bağlanmıştır. Kuyunun dibinde büyük bir yılan, kendisine bakıyor, düşmesini bekliyor. Onu yutmak için ağzı açık duruyor. Bu kuyunun ağzında biri siyah, diğeri beyaz iki fare durmadan adamın belinden bağlandığı ipi kemiriyorlar. Yavaş yavaş kopuşa doğru gidecek bu faaliyetlerine bir saniye dahi ara vermiyorlar. Bu adam aşağıda kendisini bekleyen yılanı gördüğü, yavaş yavaş ipini kemiren iki fareyi seyrettiği halde, kuyunun duvarına bulaşmış, toprağına karışmış ve üzerine arıların üşüştüğü bir parça bala yöneliyor ve yalamak için didiniyor, ne kaptıysa onu kâr sayarak zevk almaya çalışıyor. Balın üzerine üşüşmüş arılarla boğuşuyor. Bütün ilgisini bu noktaya yöneltmiş, üstünde ve altında neler olup bittiğine dönüp baktığı yoktur bu adamın.”

“Meselde işaret edilen kuyu dünyadır. İp ise, ömürdür. Ağzını açmış bekleyen yılan ölümdür. İki fare ise, ömürleri kemiren gece ve gündüzdür. Toprağına bulaşmış bal ise, keder ve günahlarla karışık dünya lezzetleridir. Bal arıları ise, dünyanın başına üşüşen insanlardır.”

Rivayete edilir ki: Hz. Nuh (a.s) iki bin beş yüz yıl yaşamıştır. Bir gün güneşte dururken yanına ölüm meleği gelir: “Selam üzerine olsun.” der.

Hz. Nuh ölüm meleğinin selamını alır ve: “Niçin geldin ey ölüm meleği?” der.

Melek: “Canını almak için geldim.” der.

Hız. Nuh: “Güneşten gölgeye geçmeme mücade ediyor musun?” diye sorar.

Melek: “Evet.” der.

Bunun üzerine Hız. Nuh güneş karşısından gölgeye geçer ve şöyle der:

“Ey ölüm meleği, sanki şu dünyada güneşten gölgeye geçmek kadar bir ömür sürdürdüm. Var emrolunduğun şeyi yerine getir.”

Bunun üzerine melek, Hız. Nuh’un ruhunu kabzeder.”

Zorba tağutların ibret verici akıbetlerini, ölüm döşegindeki Halife Mansur şu sözleriyle açıklamaktadır: *“Ahireti bir uykuya sattık.”*

Son nefesini vermek üzereyken Harun Reşid şu ayetleri tekrar etmiştir:

“Malım bana hiçbir yarar sağlamadı. Saltanatım yok olup gitti.”⁽¹⁾

Hasta yatağındaki Abdülmelik b. Mervan’a “Kendini nasıl buldun, ey Ebu Mervan?” diye sorulur. O da şu cevabı verir: Kendimi Yüce Allah’ın şu âyetinde buyurduğu gibi buldum:

“Andolsun, sizi ilk defa yarattığımız gibi, bize “teker teker yapayalnız geldiniz, size lutfettiklerimizi arkamızda bıraktınız.”⁽²⁾

Hekim Zeytun, bir gün deniz kenarında dünya için ha-

1- Hakka, 28-29.

2- En’am, 94.

yıflanan mahzun, kederli bir adam görür. Der ki: “Deli-kanlı, ne diye dünya için yanıyorsun ki? Sen çok büyük bir zenginliğe sahip olsan, bir gün bir denizin ortasında, bindiğin gemi su almaya başlasa ve sen boğulmak üzere olsan, senin en büyük arzun bundan kurtulmak olmaz mı? Kurtuluşu elde etmek için sahip olduğun tüm zenginliği vermez misin?” Adam: “Evet.” der.

“Peki, sen dünyaya hükmeden bir kral olsan, senin canına kastedenler, bir gün seni sarıverseler, elindeki tüm saltanat pahasına, onlardan kurtulmayı istemez misin? der. Adam: “Evet.” der. Bunun üzerine şöyle söyler: “İşte sen şu anda bu zenginliğe sahipsindir ve o kral gibisin.” Bu sözleri duyan adam yatıştır, dünya için hayıflanmaktan vazgeçer.

Ariflerden biri bir zengine şöyle der: “Dünyaya karşı eğilimin nasıl?” Zengin adam: “Çok şiddetlidir.” der. Bunun üzerine: “Peki istediğini elde edebildin mi?” der. Adam: “Hayır.” cevabını verir. Bunun üzerine Arif adam şöyle der: “İşte istediğin halde elde edemediğin şeylerin durumu. Ya istemediğin şeyleri nasıl elde edeceksin?”

Gururun bir diğer türü de sahip olunan bilgi ve geniş malumatın esiri olmaktır. Bu nedenle bazıları kendini beğenmişlik, gurur ve büyüklük kompleksine kaptıracak, İnsanlara tepeden bakmaya başlar. Halbuki, İlim kendisi amaç değildir. Aksine, ilim insanî tekâmülün ve arınmanın, dünya ve ahiret mutluluğunun aracıdır. İlim, bu yüksek hedefler uğrunda kullanılmadığı zaman, boşa gitmiş bir çaba, sonuçsuz bir yorgunluk ve yanıltıcı bir gurur olur.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de öyle buyurmaktadır:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْجِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا

“Kendilerine Tevrat yükletilip de sonra onu taşımayanların (amel etmeyenlerin) durumu, kitap yüklü eşeğin durumu gibidir.”⁽¹⁾

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

“İşte ahiret yurdu; biz onu, yeryüzünde büyüklenmeyenlere ve bozgunculuk yapmak istemeyenlere veriyoruz. Sonuç takva sahiplerininindir.”⁽²⁾

Cafer b. Muhammed babasından şöyle rivayet eder: Resulullah (s.a.a) buyurdu ki:

“Ümmetimden iki sınıf sağlam olduğu zaman, ümmetim de sağlam olur, bunlar bozulduğu zaman ümmetim de bozulur.”

Denildi ki: “Ya Resulallah, bu iki sınıf kimlerdir?” Buyurdu ki: “Fıkıh bilginleri ve yöneticiler.”⁽³⁾

İmam Sadık der ki:

“Alimin bir tek günahı bağışlanıncaya kadar, cahilin yetmiş günahı bağışlanır.”⁽⁴⁾

1- Cuma, 5.

2- Kasas, 83.

3- el-Bihâr, md. 1, s. 83.

4-el-Vâfi, (akıl-ilim) md., s. 52

Resulullah Efendimiz (s.a.a) buyuruyor ki:

Cennet ehlinde bir grup, cehennem ehlinde bir grubu görür. Derler ki: “Sizin bizi eğitmeniz ve bize yol göstermeniz sayesinde cennete girdik, peki siz niçin cehenneme girdiniz?” Derler ki: “Biz iyiliği emreder, ama kendimiz yapmazdık.”⁽¹⁾

Kufeli Abdullah b. Abdurrahman anlatıyor: “Bir gün kurban bayramında annemin yanına gittim. Yanında tel tel dökülen çürümüş giysiler içinde yaşlı bir kadın bulunuyordu. Tarih hicri 190 yılını gösteriyordu. Kadının konuştuğunu, bir şeyler anlattığını fark ettim.

Anneme: “Bu kadın kimdir?” dedim. “Cafer b. Yahya el- Bermeki’nin annesi, senin de teyzen olan Aba-ye’dir.” dedi.

Bunun üzerine yaşlı kadına selam verdim, hal hatır ettikten sonra “zaman mı seni bu hale soktu?” diye sordum: “Evet, yavrum” dedi. “Biz bir zamanlar görkemli bir zenginlik içinde yüzüyorduk. Zaman tümünü bizden geri aldı.”

“Durumunu biraz anlatır mısın?” dedim. Dedi ki: “Sana kısaca şunu anlatayım; bir kurban bayramında, dört yüz hizmetçinin evimde, benim emrimde çalıştığını hatırlıyorum. Buna rağmen oğlumu ana-baba kadrini bilmez bir hayırsız olarak düşünüyordum. İşte şimdi gelmiş senden iki koyun postu istiyorum. Birini gömlek birini örtü yapacağım. Bunun üzerine, yaşlı kadına acıdım, bir kaç dirhem verdim. Neredeyse sevinçten ölecekti.”⁽²⁾

1-el-Vâfi (Ebu Zer’e vasiyet kısmı).

2- Sefinetü’l-Bihâr, md. 2, s. 609.

Vaizlerden biri Halife er-Reşid'in yanına gider. el-Reşid: "Bana öğüt ver" der. Vaiz: "Susadığın zaman, bir yudum su içmene engel olunursa, bu bir yudum suyu ne ile satın alırsın?" diye sorar. Halife: "Bir yudum su karşılığı mülkümün yarısını veririm" der. Vaiz: "Peki, içtiğin bu suyu dışarı atamazsan, sidiğin bağlansa, bundan kurtulmak için ne verirsin? diye sorar. Halife: "Mülkümün diğer yarısını veririm" der. Bunun üzerine vaiz; "Değeri bir içim sudan fazla olmayan bir mülk ile gururlanma" der."⁽¹⁾

Evet akıllı bir insan, baş döndüren gururlanmalara sebep olan mal, ilim, makam, soy-sop ve nüfuz gibi şeylerin ilâhî nimetler ve lütuflar olduğunu, bunları yüce Allah'ın kendisine bahsettiğini düşünmeli, Allah'a hamdetmeli, şükrünü sunmalı, gurur ve kibire kapılmamalıdır.

İmam Ebu Cafer (a.s) şöyle rivayet ediyor:

"Bir gün Resulullah, Safa tepesinin üzerine çıktı ve akrabalarına, Allah'a itaat, takva, soy-sopla gururlanmama hususunda şöyle dedi: "Ey Haşim oğulları, ey Abdulmuttalib oğulları, ben, Allah tarafından size gönderilen bir elçiyim. Size karşı da son derece şefkatliyim. Bununla beraber, ancak, benim amelimin bana yararı vardır. Sizden her birinizin de amelisi ona yarar sağlar. "Muhammed bizdendir, onun gittiği yere biz de gideriz," demeyin. Allah'a andolsun ki, sizin aranızda ve başkalarının arasında bana dost olanlar, ancak muttakîlerdir. Kıyamet günü başkaları ahireti yüklenip gelirken, sizin dünyayı yüklenmiş

olarak gelmenizi istemiyorum. Haberinizi olsun, benimle sizin ve benimle Allah arasında, sizinle ilgili olarak bir mazeret bırakmayacak şekilde açıklamada bulundum.⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“İblis şöyle der: Âdem-oğlundan şu üç kişi kadar kimse bana yardımcı olma mııştır: Helalinden mal kazanmayan, gerekli olan yerlere mal harcamayan ve amacının dışında bir alanda harcayan.”⁽²⁾

Emirü'l-müminin (a.s) şöyle der; Resulullah (s.a.a) buyurdu ki:

“Dinar ve dirhem sizden önceki toplulukları helak ettiler. Sizi de helak edeceklerdir.”⁽³⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de öyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“Ey îman edenler, ne mallarınız, ne çocuklarınız sizi Allah'ı zikretmekten 'tutkuya kaptırarak alıkoymasın' Kim böyle yaparsa, artık onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir.”⁽⁴⁾

* * *

1- el-Vâfi, c. 3, s. 60.

2- Hisâlu's Saduk.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 152.

4- Münafikun, 9.

(19) HASET

Haset, (kıskançlık-çekememezlik) Başkasının sahip olduğu nimetin yok olmasını ve bu nimetin kendisine geçmesini temenni etme duygusudur. Başkasının sahip olduğu nimetin zevalini istemeden, sadece benzerine sahip olmayı temenni etmekse gıptadır. Böyle bir duyguya sahip olmak kötü değildir.

Haset ve hasetçiliği körükleyen etkenler; kötü karakterlilik, düşmanlık, rekabet, bencillik, küçümseme gibi vasıflardır.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de, kullarına yarattığı şeylerin şerrinden kendisine sığınmalarını öğütlediği gibi, hasetçinin şerrinden de kendisine sığınmalarını öğütlemektedir.

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

“Ve haset ettiği zaman, hasetçinin şerrinden.”⁽¹⁾

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ateşin odunları yemesi gibi haset de iyilikleri yer bitirir.”⁽²⁾

1- Felak, 5.

2-el-Bihâr, md. 15, c. 13., s. 131.

Emîrül-Mü'minin şöyle buyurur:

“Hasetçi kadar mazluma benzeyen bir zalim görmedim. Çünkü, sürekli çekememezlik, gamlı bir kalp ve bitmez-tükenmez bir hüznün onun ayrılmaz parçasıdır.”⁽¹⁾

Hız. Hasan (a.s) şöyle der:

“İnsanlığın helakı, şu üç şeyden dolayıdır: Kibir, hırs ve haset.”

“Kibir, dinin helakidir ki, iblis ondan dolayı lanete uğramıştır.”

“Hırs, nefsin düşmanıdır. Âdem onun yüzünden cennetten çıkarılmıştır.”

“Haset ise, kötülüğe sürükleyicidir. Kabil’in Habil’i öldürmesinin sebebi hasettir.”⁽²⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) bir gün ashabına şöyle buyurur:

“Haberiniz olsun, sizden önceki milletlerin hastalığı sizin aranızda da yayılmaya başlamıştır Bu hastalık hasetçiliktir. Bu hastalık saçı değil, dini yolar. Kişi eline ve diline hakim olduğu zaman, mü'min kardeşini arkasından çekıştirmedığı zaman bu hastalıktan kurtulur.”⁽³⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurur:

Kişinin eline, diline hakim olması, mü'min kardeşi-

1- el-Bihâr, md. 15, c. 3., s. 131.

2- Keşfu'l-Gumme.

3- el-Bihâr, md. 15, c. 3., s. 131.

ne karşı çekememezlik duygularına sahip olmaması kurtuluştur.”⁽¹⁾

* * *

1- Muhammed b. Hanefiye'ye denildi ki: “Seni kim terbiye etti?” Dedi ki: “Nefsimle ilgili olarak beni Rabbim terbiye etti. Uzak görüşlü ve basiretli kimselerin beğendiğim taraflarını aynen uyguladım, onlar gibi davranmaya çalıştım. Cahillerin beğenmediğim yönlerinden tiksinererek uzak durmaya çalıştım. Bu tutumum beni bilgi hazinelerine ulaştırdı.” (*Sefinetu'l-Bihar*, md. 1, s. 324)

20) GIYBET

Bir mü'minin adını anarak gıyabında, onun hoşlanmayacağı şekilde sözlü, fiilî, yazılı îmalî ve benzeri her türlü davranış gıybet kapsamına girer.

Hz. Resulullah (s.a.a) gıybeti şöyle tanımlamıştır. "Gıybet nedir bilir misiniz?" orada hazır bulunanlar: "Allah ve Resulü daha iyi bilir" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Kardeşinden, onun hoşlanmayacağı şekilde söz etmendir.

Hazır bulunanlar şöyle dediler: "Söylediklerim eğer kardeşim de bulunuyorsa, yine de gıybet olur mu?" Buyurdu ki: "Eğer dediklerin onda varsa, bu gıybettir. Yok eğer olmayan şeyleri söylüyorsan, bu da, iftiradır."

Gıybete yol açan sebeplerin başında düşmanlık, kıskançlık, şaka ve övünme gibi duygular yer alır.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا

“Kiminiz kiminizin gıybetini yapmasın. Sizden biriniz, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi?”⁽¹⁾

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا

“Allah, zulme uğrayanlar dışında, kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez Allah işitendir, bilendir.”⁽²⁾

Hiz. Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

“Gıybet, Müslüman kişinin karnındaki ateşten daha hızlı, bir şekilde onun dinini yakar.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Bir kimse, bir mümini gözden düşürmek için, kişiliğini lekeleyecek, kusurlarını ortaya serecek söylentiler yayarsa, Allah onu kendi dostluğunun kapsamından çıkarıp şeytanın dostluğunun kapsamına sokar.”⁽⁴⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

“Gıybet etme, senin de gıybetin yapılır. Kardeşinin kuyusunu kazma, sonra kendi kazdığın kuyuya düşersin. Çünkü sen ne ekersen onu biçersin. Başkasına yaptığın şey karşına çıkar.”⁽⁵⁾

İmam Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet edilir:

Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: “Kim bir hayasızlığı yayarsa, o hayasızlığı ilk önce işleyen kadar ondan

1- Hucurat, 12.

2- Nisa, 148.

3- el-Bihâr, md 15, Kitabu'1-İşre, s. 177.

4- el-Bihâr, s. 187.

5- el-Bihâr, s., 185.

sorumlu olur. Bir mü'mini bir şeyden dolayı kınayan kimse, aynı şeyden dolayı kınanmadıkça ölmez"⁽¹⁾

Akıl sahibi bir kimse gıybetçilere komşuluk etmekten, onları dinlemekten kaçınmalıdır. Çünkü gıybeti kulak veren, gıybet eden kimsenin ikiz kardeşidir, işlediği günahın ortağıdır. Diliyle gıybetten hoşnut olmadığını göstermedikçe ya da araya başka bir söz katmadıkça yahut gıybet yapılan bu toplantıdan ayrılmadıkça dinleyici konumundaki kişi sorumluluktan kurtulmaz.

Gıybeti kulak vermekten sakınmak gerektiği gibi, mü'mini, gıyabında korumak, saygınlığının rencide edilmesine izin vermemek ve dil uzatılmasını önlemek de bir yükümlülüktür. Unutulmaması gerekir ki, gıybet yasağı, hak inanca bağlı kimselere özgüdür, sapıklar hakkında böyle bir yasak yoktur.

İmam Sadık'tan (a.s) rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

"Müslüman kardeşinin ırzını savunan bir mü'mine cennet vacip olur."⁽²⁾

Hz. Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

"Sizden birini, kıyamet günü, getirip Allah'ın huzurunda durdururlar. Kendisine kitabı verilir. Kitapta işlemiş olduğu hiçbir iyiliğe rastlamaz. Bunun üzerine der ki: "Allah'ım, bu benim kitabım değildir. Çünkü burada, sana yönelik itaatimi bulamıyorum." Yüce Allah ona şöyle der: "Senin Rabbin ne şaşar, ne de unuttur, insanları gıybet etmen, bütün amellerini

1- el-Bihâr, s., 188.

2- el-Bihar, md 15, s. 188.

sildi. Sonra bir başkası getirilir ve kitabı verilir. Orada birçok iyilik görür. Bunun üzerine: “Allah’ım bu benim kitabım değildir. Çünkü ben bu güzel amelleri işlemedim” der. Allah ona şu karşılığı verir: “Falan adam senin gıybetini yaptı. Böylece onun bütün iyilikleri sana intikal etti.”⁽¹⁾

İslâm âlimlerince, gıybetin caiz olduğu yerler;

- 1) Zulme uğrayan bir kimsenin yargıç huzurunda şikâyetinde bulunması, suçu ve haksızlığı bir başkasına nispet etmesi.
- 2) Evlenme ve emanet verme gibi hususlar hakkında istişarede bulunan kişiye öğüt bağlamında birinin olumsuz yönlerini sayma. Böyle bir durumda, istişarede bulunulan kimsenin, hakkında soruşturma yapılan kişinin olumsuz yönlerini söylemesi.
- 3) Bir mü’mini fâsık ve sapık bir kimseyle arkadaşlık etmekten caydırmak için, adı geçen fâsık ve sapığın kötülüklerini, olumsuz yönlerini sıralamak. Tabii, burada, kişiyi onların şerrinden ve saptırıcı girişimlerinden korumak amaçlanmalıdır.
- 4) Şeriata göre fasit olan sözleri, bâtil iddiaları eleştirmek.
- 5) Suç işleyenler ve günah işleyenler aleyhine şahitlik etmek.
- 6) Birini tanıtmanın zorunlu kılması. Kişinin tanınmasına yardımcı olacak, arkadaşlarınca bilinmesini sağlayacak kötü lakaplarını söylemek. Kör, topal gibi.

1- Câmiu’s-Saadet, c. 2, sh, 301.

7) Kötülükten nehyetmek. Birini ıslah edebilecek, kötülüklerini engelleyecek bir şahsın yanında kötülüklerini anlatmak.

8) Günahları açıktan işleyen kimseyi gıybet etmek. Örneğin; şarap içeni, kumar oynayanı. Ama sadece açıktan işlediği günahları söz konusu edilebilir. Çünkü fasığın gıybeti caiz değildir.

Bu saydığımız hususların tümünde kişinin üstün bir hedefi, sağlıklı bir maksadı göz önünde bulundurması zorunludur.

Daha önce yaptığımız gıybetlerin telafisi için; hakiki bir pişmanlığın ardından, gıybetin neden olduğu tüm günahlardan tevbe etmek ve gıybeti yapılan kişiye karşı sevgi beslemek, ayrıca hoş görüp affedecekse, yükümlülükten beri olmaya çabalamaktır. Gıybetin neden olduğu kötülüğe karşı ona sevgi beslemek ve özür dilemek. Bu, gıybeti edilen kişinin sağ olma durumunda geçerlidir. Eğer uzakta ise, ya da ölmüşse, bu durumda onun için Allah'tan bağışlama dilemek keffaret yerine geçer.

İmam Cafer (a.s) şöyle demiştir:

“Resulullah’a “Gıybetin kefareti nedir?” diye soruldu. Buyurdu ki: “Gıybet ettiğin kişiyi hatırladıkça onun için bağışlanma dilemendir.”⁽¹⁾

* * *

(21) İFTİRA VE KOVCULUK

İftira, kovculuk ve alay; İftira, bir mü’mini yapmadığı bir şeyle itham etmek, suçlamak demektir. Gıybetten daha büyük bir günah, ondan daha ağır bir suçtur. Kovculuk da ahlâkî suçların en çirkinlerinden, fert ve toplum hayatı açısından en tehlikeli olanlarındandır. Kovcu gıybet, ihanet, nifak ve fesatçılık gibi niteliklere sahiptir. Alay etmek; İnsanların sözlerini, davranışlarını, onların kusurlarını sergileyecek biçimde taklit edip anlatmak, sözlü ve fiilî anlatımla gülmek, eğlenmektir.

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا

“Kim bir hata, ya da günah işler de sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, muhakkak gerçekten büyük bir iftira ve açık bir günah yüklenmiş olur.”⁽¹⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) de şöyle buyurur:

“Mü’min bir erkeğe ya da mü’min bir kadına iftira atan ya da yapmadıkları şeyi söyleyen bir kimse,

kiyamet günü Yüce Allah onu ateşten bir tepenin üstünde durdurur. Söylediği şeyden dolayı yüklendiği günah çıkana kadar öylece bekletir.⁽¹⁾

Kovculukla ilgili olarak, Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَّافٍ مِّمَّيْنِ هَمَّا زِمَّاءَ مَنَافٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٌ عُتِلُ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ

“Şunların hiçbirine itaat etme: Yemin edip duran, aşağılık, herkesi kınayan, söz götürüp getiren, hayra engel olan, saldırgan, günahkâr, kaba, sonra da kötü-lükle damgalı.”⁽²⁾

Ayetin orijinalinde geçen “zenim”, aslında annesi ile evli olmayan birinin “benim oğlumdur.” dediği kimse (veled-i zina) için kullanılan bir ifadedir. Demek ki, kovculuk, nesebi gayrı sahih kimselerin karakteridir.

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ

“Diliyle çekiştiren, kaş ve gözüyle işaret yapıp alay eden kişinin vay haline.”⁽³⁾

İmam Sadık'ın (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

“Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: “En şerlilerinizin kimler olduğunu haber vereyim mi?” Orada bulunanlar: “Evet, ya Resulullah” dediler. Buyurdu ki: “Söz götürüp getirenler. Sevenleri ayırırlar. Suçsuzlara iftira atanlar”⁽⁴⁾

1- Sefînetu'l-Bihâr, md. 1, s. 110.

2- Kalem, 10-13.

3- Hümeze, 1. “Hümeze” kovcunun, “lümeze” de gıybetçinin niteliğidir.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 164.

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

“Başkasını ayıplayanlara, söz götürüp getirenlere cennet haramdır.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) halife Mansur’a şu tavsiyede bulunur:

“Yakın akrabalarından ve cahil halkın arasında, Yüce Allah’ın kendilerine cenneti haram kıldığı ve cehennemini barınak olarak öngördüğü kimselerin sözlerine değer verme. Çünkü söz götürüp getiren ve yalancı şahit insanları saptırma hususunda şeytanın ortağıdır. Yüce Allah onlar hakkında şöyle buyuruyor:⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصِحُّوا عَلَيَّ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

“Ey iman edenler, size fâsık bir adam bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeyerek bir topluluğa karşı kötülük edersiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz.”⁽³⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

“Ey iman edenler birçok zandan sakının, çünkü zannın bir kısmı günahtır.”⁽⁴⁾

وَلَا تَجَسَّسُوا

“Birbirinizin gizli şeylerini araştırmayın.”⁽⁵⁾

1- el-Vâfi, c. 3, s. 164.

2- el-Bihâr, s. 190.

3- Hucurat, 6.

4- Hucurat, 12.

5- Hucurat, 12.

Emîrû'l-Mü'minin'den (a.s) şöyle rivayet edilir:

“Bir adam koşarak imamın yanına geldi ve biri ile ilgili bir takım sözler aktardı. Emîrû'l-Mü'minin: “Ey adam, sözlerini araştıracağız. Eğer doğru çıkarsa, öfkeleniriz. Yalan çıkarsa seni cezalandırırız. Eğer seninle konuşmamızı istiyorsan, konuşalım.” dedi. Adam: “Benimle konuş, ey Emîrû'l-mü'minin” diye karşılık verdi.”⁽¹⁾

Muhammed b. Fudayl, Ebu'l-Hasan Musa'dan (a.s) şöyle rivayet eder: *“İmama dedim ki: Sana feda olayım. Kardeşlerimden biri ile ilgili olarak hoşlanmadığım bir şeyler duyuyorum. Bunu ona sorduğumda inkâr ediyor. Oysa haberi getirenler güvenilir kimselerdi.” Bana şu karşılığı verdi:*

“Ey Muhammed, kardeşinden dolayı duyduğunu ve gördüğünü yalanla. Eğer elli güvenilir kimse senin yanında şahitlik etse, o da bir söz söylese onu doğrula, ötekilerini yalanla. Hakkında kişiliğini rencide edecek bir şey yapıp onurunu zedeleme. Yoksa Yüce Allah'ın şu ayette işaret buyurduğu kimselerden olursun.”⁽²⁾

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“İnananlar içinde hayasızlığın yayılmasını isteyenler için dünyada da, ahirette de acı bir azap vardır.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) ataları kanalıyla Resulullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“İnsanların en kötüsü, üçleyenlerdir. Orada hazır bulunanlar: “Ya Resulallah, üçlemek ne demektir?” diye

1- Sefinetu'l-Bihâr, md. 2, s. 613.

2- el-Bihar, md. 15, s. 188.

3- Nur, 19.

sorarlar. Buyurdular ki: “Kardeşini iktidar sahipleri-ne gammazlayan. Böylece hem kendisini, hem karde-şini, hem de iktidar sahibini helak eder.”⁽¹⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

Allah cenneti tüm kaba, ağzı bozuk, hayâsız, ne dediğini ve ne dendiğini bilmeyen laubali tiplere haram kılmıştır Böyle birini biraz kurcalarsan boş ve anlamsız şeylerden ya da şeytanın ortaklığından başka bir şey bulamazsın.” Denildi ki: “Ya Resulullah, insanların içinde şeytanların ortaklığı var mıdır?” Buyurdu ki: “Yüce Allah’ın şu sözünü okumadınız mı:⁽²⁾

وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ

“Mallarda ve evlatlarda onlara ortak ol.”⁽³⁾

Şeytanın mal hususunda insanlara ortak olmasından maksat, onları haram yollardan mal kazanmaya ve kazandıkları malları azgınlık ve günah uğrunda harcamaya yöneltmesidir. Şeytanın insanların evlatlarına ortak olması ise: “Babalar cinsel birleşme sırasında besmele getirmezlerse şeytan onlara ortak olur. Zina çocuğuna da ortak olur.”

İmam Ebu Abdullah’ın (.s.) şöyle dediği rivayet edilir:

“Resulullah buyurdu ki: “Allah’ın kullarının en kötüsü, ağzı bozuk, kaba ve hayâsız olmasından dolayı yanında oturmaktan hoşlanılmayan kimsedir.”⁽⁴⁾

1- el-Bihâr, md. 15, s. 191.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 160.

3- İsra, 64.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 160.

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

İnsanlar kimin dilinden çekinirlerse, o insan ateştedir.”⁽¹⁾

İmam Ebu Cafer’in (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

“Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: “Mü’mine küfretmek fâsiklıktır. Onunla savaşmak küfürdür. Etini yemek günahtır. Malının dokunulmazlığı kanının dokunulmazlığı gibidir.”⁽²⁾

İmam Ebu’l-Hasan’ın (a.s) birbirlerine küfreden iki adam hakkında şöyle dediği rivayet edilir:

“İlk önce küfreden daha zalimdir. Hem kendi günahı, hem arkadaşının günahı onun boynunadır. Mazlum konumunda olmadığı sürece bu böyledir.”⁽³⁾

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

“Bir mü’mini dili ile inciten hiç kimse yoktur ki, kötü bir halde ölmesin. Hayra dönmemesi ihtimali çok güçlüdür.”⁽⁴⁾

İmam Sadık’ın (a.s) bir arkadaşı vardı. Gittiği her yerde onu da beraberinde götürürdü. Bir ara yolda yürüyorlardı. Arkalarında yürüyen bir Sindli köle de vardı. Adam üç kere dönüp baktığı halde köleyi göremedi. Dördüncüsünde yine göremeyince: “Ey zina eden kadının oğlu, neredesin?” diye seslendi. Bunun üzerine ; İmam Sadık elini kaldırdı ve hararetle şöyle dedi:

1- el-Vâfi, c. 3, s. 160.

2- el-Kâfi, Kuleynî.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 160.

4- el-Vâfi, c. 3, s. 160.

“Subhanallah, anasını mı zina ile suçluyorsun?! Seni vera’ sahibi bir kimse olarak görüyordum. Görüyorum vera’ namına bir şey yokmuş sende.” Adam: “Sana feda olayım. Onun anası Sindli bir müşriktir.” dedi. İmam buyurdu ki: “Her insan topluluğunda nikâh olduğunu bilmez misin? Benden uzak dur.” Râvi der ki: “Ölüm aralarını ayırana kadar bir daha onun İmamla beraber yürüdüğünü görmedim.”⁽¹⁾

Emîrü'l-Mü'minin (a.s) şöyle der:

“Dilin bağı çözülünce yırtıcı bir hayvana dönüşür.”⁽²⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَرُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“Ey iman edenler, bir topluluk, diğer bir toplulukla alay etmesin. Belki kendilerinden iyidirler. Kadınlar da diğer kadınlarla alay etmesinler. Belki onlar, kendilerinden iyidirler. Birbirinizde kusur aramayın; birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın, inandıktan sonra kötü adla çağırılmak ne kötü bir şeydir! Kim tevbe etmezse işte onlar zalimlerdir.”⁽³⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

1-el-Vâfi, c. 3, s. 161.

2- Nehc'ul-Beleğ.

3- Hucurat, 11.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ
وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ (وَمَا
أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ عَلَىٰ الْأَرَائِكِ
يَنْظُرُونَ هَلْ تُؤْتَىٰ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

“Suçlular, (dünyada) iman edenlere gülerlerdi. Onların yanlarından geçtiklerinde bir birlerine kaş göz işareti yaparak onlarla alay ederlerdi. Ailelerine döndüklerinde (alaylarından dolayı) keyifli ve neşeli dönerlerdi. Onları (iman edenleri) gördüklerinde, “Bunlar, sapık kimselerdir.” Derler. Halbuki, onlar, müminlere bekçi ve gözetleyici olarak gönderilmemişlerdi (müminleri denetlemekle görevli değillerdi). Bugün (kıyamet günü) ise, iman edenler, kâfirlere gülerler. Koltuklar üzerinde (kâfirleri) seyrederek. Kâfirler yaptıklarının karşılığını aldılar mı?”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Bir mü’mini ayıplamak, kişiliğini rencide etmek ve onu insanların gözünden düşürmek maksadıyla, onun hakkında bir söz aktaran kimseyi, Yüce Allah, velayetinden çıkarıp şeytanın velayetine sokar. Şeytan da onu kabul etmez.”⁽²⁾

İmam Sadık’ın (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

Resulullah (a.s) buyurdu ki: “Mü’minin sürçmelerini araştırmayın. Çünkü mü’minin sürçmelerini araştıranın, Allah, kusurlarını ortaya çıkarır. Allah kimin

1- Mutaaffifîn, 29-36.

2-el-Kâfi, Kuleynî.

sürçmelerini ortaya çıkarırsa, evinin içinde bile olsa, onu rezil eder.”⁽¹⁾

Bir rivayette şöyle deniyor:

“Yüce Allah, velilerini kullarının içinde gizlemiştir. Allah’ın kullarından bir kulu küçümsemeyin. Nereden bilirsin; belki de o Allah’ın velîsidir.”

* * *

1- el-Kâfî, Kuleynî.

(22) GÜNAHLAR

Bütün günahlar, Yüce Allah'ın insanlığın mutluluğu ve ıslahı için koyduğu ilâhî yasalara ve semavî düzene muhalefet etmekten kaynaklanır. Günahlar zehir gibidirler. Öldürücü mikroplara benzerler. İnsanın ruhsal yapısında onulmaz yaralar açar ve ölümcül tehlikelerin eşiğine getirirler. Büyük günahların bir kısmı güzel ve salih amelleri batıl eder. Bu yüzden günden kaçınmak salih amel yapmaktan daha önemlidir. Denilebilir ki, gerçek ibadet günahları terk etmektir.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاَهَا تَدْمِيرًا

“Biz bir ülkeyi helak etmek istediğimiz zaman onun varlıklarına emrederiz. Orada fısk yaparlar. Böylece o ülkeye sözümüz hak olur. Bizde orayı darmadağın ederiz.”⁽¹⁾

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمْكِنْ لَكُمْ
وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِذْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ

“Görmediler mi, onlardan önce nice nesiller yok ettik; hem onlara, yeryüzünde size vermediğimiz şeyleri vermiştik ve göğü de üzerlerine bol hol boşaltmıştık ve ırmakları ayaklarının altından akar kılmıştık. Fakat günahlarından ötürü onları helak ettik ve onların peşinden başka bir nesil yarattık.”⁽¹⁾

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

“O ülkelerin halkı inanıp korunsalardı, elbette üzerlerine gökten ve yerden bolluk açardık; fakat yalanladılar, biz de onları kazandıklarıyla yakaladık.”⁽²⁾

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَي قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Bu böyledir, çünkü bir millet kendilerinde bulunan güzel meziyeti değiştirmedikçe Allah onlara verdiği nimeti değiştirmez. Allah işitendir, bilendir.”⁽³⁾

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ

“Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizin yaptığı yüzündendir. Allah birçoğunu da affeder.”⁽⁴⁾

1- En'am, 6.

2- A'raf, 96.

3- Enfal, 53.

4- Şura, 30.

ظَهَرَ الْفُسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

“İnsanların elleriyle kazandıkları yüzünde, karada ve denizde fesat çıktı. Belki dönerler diye, Allah, böylece onlara, yaptıklarının bir kısmını tattırıyor.”⁽¹⁾

Evet, günahlardan kaçınmak salih amel yapmaktan daha önemlidir. İmam Sadık (a.s) atalarından şöyle rivayet eder:

Resulullah Efendimiz buyurdu ki: “Hastalığa yakalanırım endişesiyle bazı yemekleri yemekten kaçınan insanın, neden ateşe girerim endişesiyle günah işlemekten kaçınmadığına şaşarım!?”⁽²⁾

İmam Rıza (a.s) atalarından şöyle rivayet eder:

“Resulullah buyurmuştur ki: Allahu Teâla şöyle buyurdu: “Ey âdemoğlu bana karşı âdil değilsin. Ben sana nimetlerle sevgimi gösteririm. Sen bana günahlarla kızgınlığını gösterirsin. Benden sana hayır iner, sendense bana şer yükselir. Kerem sahibi bir melek gece ve gündüz senin işlediğin çirkin amelleri bana taşır. Ey âdemoğlu, eğer sen vasıflarını bir başkasından dinleseydin ve sen kimin vafedildiğini bilmeseydin, derhal ona karşı nefret duygularıyla dolardın.”⁽³⁾

İmam Sadıkla (a.s) şöyle der:

“Bir adam günah işlediği zaman, kalbinde siyah bir nokta belirir. Şayet tevbe ederse, o nokta silinip gi-

1- Rum, 41.

2- el-Bihar, md.15, c. 3Sh. 155.

3- el-Bihâr, md. 15, c. 3, s. 156.

der. Günah işlemeye devam ederse, o nokta da büyür. Sonra bir gün gelir bu siyah leke tüm kalbi bürür. O zaman ebediyen iflah olmaz”(1)

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

“Kul, Yüce Allah’tan bir ihtiyacını gidermesini ister. Bu ihtiyaç, nitelik olarak yakın bir zamanda ya da uzak bir zamanda karşılanacak türden olabilir. Sonra kul gider bir günah işler. Yüce Allah bir meleğe şöyle der: “Onun ihtiyacını görme. Onu yoksun bırak. Çünkü o, benim öfkeme maruz kaldı. Kendisini mahrum bırakmamızı gerektirdi.”(2)

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Babam şöyle derdi: “Yüce Allah, bir kul için öngördüğü bir nimeti, geri çevirmemeyi kesin olarak karara bağlamıştır. Ama bir günah işlediği zaman, öngörülen nimeti gazaba dönüştürür.”(3)

İmam Rıza (a.s) der ki:

“Kullar bilmedikleri (yeni) günahlar işledikçe, Allah onlara tanımadıkları belalar verir.”(4)

Resulullah Efendimiz (a.s) buyuruyor ki:

“Yüce Allah bir ümmete öfkelenildiği zaman, ona azap indirmezse, onlara hayat pahalılığı verir, ömürlerini kısaltır. Ticaretlerinden kâr edemez olurlar. Ürünleri

1- el-Vafi, c. 3, s. 167.

2- el-Vafi, c. 3, s. 167.

3- el-Vafi, c. 3, s. 167.

4- el-Vafi, c. 3, s. 168.

artmaz, nehirleri çağlamaz olur. Yağmurlar kesilir. Ve üzerlerine kötü insanlar egemen olur.”⁽¹⁾

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

Resulullah’ın (s.a.a) kitabında şunu gördük: “Benden sonra zina arttığı zaman, ani ölümler artar. Tartı ve ölçüde eksiltmeye gidildiğinde, Allah onları kıtlığa ve noksanlığa mahkûm eder. Zekâtı vermedikleri zaman yeryüzü de ziraat ve ürün bereketini ve tüm madenlerini vermez olur. Hükümlerde zorbalığa başvurdukları, zulüm ve haksızlıkta yardımlaştıkları, sözlerine bağlı kalmadıkları zaman, Allah onların başına düşmanlarını musallat kılar. Akrabalık bağlarını kopardıkları zaman, Yüce Allah malları en şerlilerin eline verir, iyiliği emretmedikleri, kötülüğü nehyetmedikleri ve Ehl-i Bey tim’in hayırlı önderlerine tabi olmadıkları zaman Yüce Allah başlarına kötülerini musallat eder. Bu sırada içlerindeki hayırlı kimseler dua eder de dualar kabul olmaz.”⁽²⁾

Hiz. İmam Sadık’a (a.s) şöyle arz ettim: Sizin şöyle buyurduğunuzu işittim: “Bizim bütün Şialarımız ne kadar günahları olursa olsun cennetliktir.” İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Doğru duymuşsun. Şöyle arz ettim: Sana feda olayım. Günahlar çok fazla ve büyüktür. İmam şöyle buyurdu: Kıyamet günü hepiniz ya peygamber ya da onun vasisinin şefaatiyle cennettesiniz. Ama Allah’a yemin olsun ki ben sizin için berzahtan korkuyorum.

1- el-Vâfi, c. 3, s. 173.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 173.

Şöyle arz ettim: Berzah nedir? İmam şöyle buyurdu: Berzah Ölüm anından kıyamete kadar kabirdir.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) İbn Mesud’a yaptığı vasiyetlerden birinde şöyle buyurdu:

“Günahı küçük sayıp basite alma. Büyük günahlardan sakın. Çünkü kıyamet günü kul günahlarına baktığında gözlerinden yaş yerine irin ve kan akacaktır. Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır:”

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا

“Herkesin, iyilik olarak yaptıklarını da kötülük olarak yaptıklarını da karşısında hazır bulduğu günde (insan) isteyecek ki kötülükleri ile kendisi arasında uzun bir mesafe bulunsun.”⁽²⁾

Daha önce geçen bir hadiste el-Mufaddal’dan şöyle rivayet edilmişti: İmam Sadık (a.s) buyurdu ki:

“Ey Mufaddal, günahlardan sakın ve halkı da bu konuda uyar. Allah’a andolsun ki, günahlar, başkalarına göre, size daha çabuk ulaşır. İçinizden biri sultanın işkencesine uğrarsa, bunun tek sebebi işlediği günahlardır. Biriniz hastalanırsa, bu, onun işlediği günahlardan ileri gelir. Birinizin rızkı kısılırsa, bunun nedeni, onun işlediği günahlardır. Ölüm anında, zorlukla can veriyorsa, bunun nedeni, işlediği günahlardır. Öyle ki, biri onu bu halde görececek olursa: 'Ölüm tarafından bürünmüştür.' der.

1- el-Kâfi, c. 3, s. 242.

2- Âl-i İmran, 30.

İmam başıma geleni görünce, dedi ki: "Bunun neden böyle olduğunu biliyor musun ey Mufaddal?" "Sana feda olayım, bilmiyorum", dedim. Bunun üzerine dedi ki:

"Allah'a andolsun ki, siz ahirette bundan sorumlu tutulacaksınız, sizin lehinize olmak üzere dünyada acele ile günahınızın ceremesini çekiyorsunuz."⁽¹⁾

Emîrül-Mü'minin (a.s) şöyle der:

Günah işlemekten sakının. Çünkü hiçbir musibet, rızık noksanlığı yoktur ki, işlenen günahlardan dolayı olmasın. Yırtık, tökezleme ve musibetler bile, bundan kaynaklanır. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur: "Size isabet eden bir musibet, kendi ellerinizin kazandıkları günahlar yüzündendir. Allah bir çoğunu da affeder."⁽²⁾

Akla, şöyle yanıltıcı bir soru gelebilir. Günah işleyen topluluklar, günümüzde müreffeh ve mutlu bir hayat sürdürmektedirler, neden?

Sebebi şudur; Allah o günahkârlara sadece mühlet vermektedir. Ya cezayı bir süre için ertelemektedir. Belki pişman olurlar, doğru yola dönerler diye, onların çıkarına bir erteleme söz konusudur. Ya da aleyhlerine bir ertelemedir bu. Daha çok günah işlesinler, dolayısıyla, daha ağır bir azaba çarptırılsınlar diye. Bir de, günahkârlara inebilecek bir azap suçsuz zayıflara zarar vermesin diye, belli bir süre tehir edilir.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

1- el-Bihâr, md. 3, s. 35.

2-el- Bihâr.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ نُفْلِيَ لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُنْفِلِي لَهُم لِيُزَادُوا
إِيمَانًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

“O küfre sapanlar kendilerine tanıdığımız süreyi sakın kendileri için hayırlı sanmasınlar, biz onlara, ancak günahları daha artsın, diye süre vermekteyiz onlar için aşağılatıcı bir azap vardır.”⁽¹⁾

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ
إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى

“Eğer Allah, kazandıkları dolayısıyla insanları yakalayabilecek olsaydı, yerin sırtı üzerinde hiçbir canlı bırakmazdı, ancak onları, adı konulmuş bir süreye kadar ertelemektedir.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s)şöyle der:

“Yüce Allah bir kuluna hayır dilediği zaman ona bir günah işletir, ardından bir musibetle cezalandırır, böylece ona bağışlanma dilemeyi hatırlatır. Bir kulu- na da kötülük dilediği zaman, ona bir günah işletir, ardından, ona bir nimet bahşeder. Böylece o kul, Allah’tan bağışlanma dilemeyi unutur, günah işlemeye devam eder. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur:

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكْذِبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ

“Biz onları, bilmeyecekleri bir yönden derece derece azaba yaklaştıracamız.”⁽³⁾

1- Âl-i İmran, 178.

2- Fâtır, 45.

3- Kalem, 44.

Günah işleye işleye cehenneme girmelerini sağlayacağız. İşledikleri günahların ardından nimetler vererek pekiştireceğiz.”⁽¹⁾

İmam Musa b. Cafer (a.s) şöyle buyurur:

“Yüce Allah’ın gece ve gündüz boyunca şöyle seslenen bir münadisi vardır: “Yavaş olun, yavaş olun. Ey Allah’a isyan eden kullar! Eğer meralarda otlayan hayvanlar, süt emen yavrular, iki büklüm yaşlılar olmasaydı, kuşkusuz üzerinize gökten boşanırcasına azap dökülecekti ve siz bu azabın dehşet verici şiddetinde un-ufak olacaktınız.”⁽²⁾

Başka bir nokta; Eziyet çekmek, her ne kadar işlenen günahların neticesi olarak beliriyorsa da, bu her zaman böyle değildir. Çünkü eziyetler ve musibetler, denenen kişinin sabrını ölçmeye, onu Allah’a itaate teşvik etmeye yönelik olabilir. Belaya uğratılan kişinin ecrinin ikiye katlanması, daha büyük bir ödül alması için bir vesile olabilir. Kişi belalar karşısında gösterdiği sabırdan ve Allah’ın emirlerine uymasından dolayı ödüllendirilir.

Daha önce ifade ettiğimiz gibi, bazı büyük günahlar güzel ve salih amelleri batıl eder. Bu yüzden gınahtan kaçınmak salih amel yapmaktan daha önemlidir.

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Allah katında haram lokma yememek iki bin rekât nafilé namaz kılmaktan daha üstündür.”⁽³⁾

1- el-Vâfi, c. 3, s. 173.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 168.

3- Uddetu’d-Dai, s. 128.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

“Bir dirhemi sahibine iade etmek Allah katında yetmiş kabul olmuş haccın sevabına eşittir.”

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

“Salih amel işlemek için mümkün merteye çaba sarf edin. Eğer salih amel işleyemiyorsanız en azından günah işlemeyin...”⁽¹⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur

“Kim bir defa suphanallah derse Allah onun için cennette bir ağaç diker. Kureys’ten bir adam ayağa kalkarak şöyle dedi: Buna göre bizim cennette oldukça fazla ağacımız var! Hız. Peygamber şöyle buyurdu: “Evet haklısın. Sakın kendinizden önce bir parça ateş gönderip (günah işleyip) onları yakmayın!”⁽²⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurur:

“Ateşin odunu yakıp yok ettiği gibi kıskançlık ve haset de imanı yok eder.”⁽³⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurur:

“Kıyamet günü öyle kavimler vardır ki, sevapları Mekke dağları büyüklüğündedir. Ancak yine de onların cehenneme gönderilmesi emredilir. Ashap şöyle arz etti: “Ey Allah Resülü! namaz kırarlar mıydı?” Resulullah şöyle buyurdu: “Evet hem namaz kırarlar hem de oruç tutarlar. Gecenin bir kısmını ibadetle geçirirlerdi. Ancak ne zaman dünya malıyla ilgili bir

1- Uddetu’d-Dai, s. 294.

2- Uddetu’d-Dai, s. 248.

3- Usul-u Kâfi, s. 231.

şeyle karşılaşmalar helal ve harama dikkat etmeden hemen atılırlardı.”⁽¹⁾

Bu kimseler için Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Me-cîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَقَدْ مَنَّا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا

“Onların yaptıkları her bir (iyi) işi ele alırsınız, onu saçılmış zerreler haline getiririz (değersiz kılarız).”⁽²⁾

Hiz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Allah kendi kavmimi uyararak şöyle söylememi istedi: “Benim evlerimden bir eve (cami-mescit) kendisine zulmettiğiniz bir kul hakkı varken girmeyin. O kul hakkını iade edinceye kadar benim huzurumda durup namaz kıldığı sürece ona lanet okurum.”

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Namazı hafife alana bizim şefaatiniz ulaşmayacaktır.”⁽³⁾

Hiz. Peygamber (s.a.a) “şöyle buyurmuştur:

Namazı hafife alan benden değildir ve kıyamet günü Kevser havuzunda bana gelemeyecektir. Hayır! Allah'a yemin olsun ki bana ulaşamayacaktır.”⁽⁴⁾

Hiz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Her gece Beytu'l-Mukaddes'te nida eden bir melek

1- Uddetu'd-Dai, s. 295.

2- Furkan, 23.

3- Biharu'l-Envar, c. 82, s. 227.

4- Biharu'l-Envar, c. 82, s. 227.

vardır. Şöyle seslenir: Kim haram bir mal yerse Allah onun hiçbir farz ve nafilâ amelinî kabul etmez.”⁽¹⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Yere çakılı çivilere benzeyecek şekilde çok namaz kılmış olsanız ya da kurumuş ağaçlara benzeyecek şekilde çok oruç tutsanız yahut Allah’ın emirlerini yerine getirmekten beliniz bükülse bile sizi günahlardan sakındıracak bir takva sahibi olmadığınız sürece Allah (c.c) hiçbir amelinizi kabul etmeyecektir.”⁽²⁾

Allah (Azze ve Celle) Nisa Suresi’nde şöyle buyurmaktadır:

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا

“Eğer yasaklandığınız büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı örterim ve sizi şerefli bir yere sokarız.”⁽³⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Canımın elinde olduğu Allah’a yemin olsun ki bir kul beş vakit namazını yerine getirir, Ramazan ayı orucunu tutar ve büyük günahlardan sakınırsa cennet kapıları onun yüzüne açılır.”⁽⁴⁾

Ubeydullah b. Zurare, İmam Sadık’tan (a.s) şöyle naklediyor:

“Sana söylediğim ilk büyük günah hangisiydi? Zura-

1- Uddetu’d-Dai, s. 140.

2-Uddetu’d-Dai, s. 140.

3- Nisa, 31.

4- Tefsir-i Menhec’us Salihin.

re şirk diye cevap verince İmam şöyle buyurdu: Namazı terk eden kâfirdir..⁽¹⁾

Fakihlere göre büyük günah işleyen biri tövbe etmezse fasıktır ve ona namazda iktida edilmez, şahitliği de kabul edilmez.

* * *

1- Kâfi, c. 2, s. 278; Vesailu's-Şia, Kitab-i Cihad, c. 11, s. 254, hadis: 4.

1) Allah’a Şirk (Ortak) Koşmak

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

“Kim Allah’a şirk koşarsa Allah ona cenneti muhakkak haram kılmıştır. Onun barınağı da ateştir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur.”⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

“Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar.”⁽²⁾

لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

“Allah’a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür.”⁽³⁾

1- Mâide, 72.

2- Nisa, 48.

3- Lokman, 13.

وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا

“Allah’a şirk koşan kimse, şüphesiz büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur.”⁽¹⁾

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

“Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın.”⁽²⁾

Şirk Çeşitleri

a) *Zatta Tevhid ve Şirk*: Allah’ın zatını bir, kadim ve ezeli bilmek tevhid, bilmemek ise şirktir. Hıristiyanlar, Brahmanistler ve Budistler teslis inancına sahip oldukları için müşrik ve kâfirdir. Putperestler de müşrik ve kâfirdir.”⁽³⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ

“Allah, üçün (üç ilahın) üçüncüsüdür.” diyenler, kuşkusuz kâfir oldular. Hâlbuki tek ilahtan başka hiçbir ilah yoktur.”⁽⁴⁾

b) *Sıfatta Tevhid ve Şirk*: Hayat, ilim, kudret ve irade gibi Allah’ın diğer sıfatlarını da Allah’ın zatıyla bir bilmek Allah’tan gayrisi için sonradan kazanılan (Allah tarafından verilen) sıfatlar olarak kabul etmek tevhid, kabul etmemek şirktir.

1- Nisa, 48.

2- Nisa, 36.

3- Enisu’l-A’lam.

4- Maide, 73.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا

“Şüphesiz biz insanı, karışım hâlindeki az bir sudan (meniden) yarattık ve onu imtihan edeceğiz. Bu sebeple onu işitir ve görür kıldık.”⁽¹⁾

Tüm kemal sıfatlar Allah'ın zatına münhasırdır. İnsan bazen kendisini tanıtmak adına, benim ilmim, benim gücüm, benim iradem, benim zenginliğim, benim anlayışım gibi cümleler kurar. Bunun yerine Allah'ın bana verdiği ilim, güç ve b.g. cümleler kullanmak daha doğru olur.

Rivayet edilir ki, bir adam Hz. Peygamber'in (s.a.a) kapısını çaldı. Hz. Peygamber (s.a.a) kimsin diye sordu. Adam kapının ardından: Benim, diye cevap verdi. Hz. Peygamber (s.a.a) bu sözden rahatsız olarak evinden çıkıp şöyle buyurdu:

Ben diyen kimdi? Allah'tan başka hiç kimseye ben demek yakışık almaz. Benim kahhar, benim cebbar diyen Allah'a yakışır.”

Bu nedenle Karun aşağıdaki cümleleri söyleyince kâfir ve müşrik oldu.

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ

“Karun, “Bu servet, bende bulunan bir bilgidен ötürü bana verilmiştir.” dedi. Allah’ın kendisinden önce yaşamış kuşaklardan, ondan daha güçlü ve (mal) toplaması daha çok olan kimseleri yok ettiğini bilmiyor muydu? Suçlulardan günahları sorulmaz.”⁽¹⁾

c) *Fiilde Tevhid ve Şirk*: Bütün âlem Allah tarafından yaratılmış olup, Allah’ın tasarrufu altındadır.

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا

“Allah, yedi kat göğü ve yeryüzünden de onların mislini yaratandır. Allah’ın her şeye gücü yettiğini ve Allah’ın ilmi ile her şeyi kuşattığını bilmeniz için emir bunların arasında iner.”⁽²⁾

“Şüphesiz, Allah taneyi ve çekirdeği yarandır; ölüden diriye çıkaran ve diriden ölüyü çıkarandır. İşte budur Allah. Öyleyse nasıl (haktan) yüz çeviriyorsunuz?!”⁽³⁾

“Sizi annelerinizin kamında üç karanlık içinde yaratılıştan yaratılışa geçirerek yaratır. İşte o Allah, sizin Rabbinizdir.”⁽⁴⁾

“Sizler için hayvanlarda bir ibret vardır. Onların karınlarındaki pislik ve kan arasında oluşan, içenlerin kolayca yudumladığı halis süttен size içiriyoruz.”⁽⁵⁾

1- Kasas, 78.

2- Talak, 12.

3- Enam, 95.

4- Zümer, 6.

5- Nahl, 66.

Yukarıdaki ayet-i kerimeler bütün güç ve kuvvetin Allah'a (c.c) ait olduğunu göstermektedir. Bunun için mü'min, işlediği günah sebebiyle Allah'ın azameti dışında hiçbir şeyden korkmamalıdır.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur.

“Yakinin haddi ve sınırı şudur ki, Allah ileyken kimseden korkmaman gerekir.”⁽¹⁾

Hiz. Peygamber'in (s.a.a) secde duası:

“İlahi! Bana hışmın olmazsa ben artık hiç bir şeyden korkmam.

İmam Sadık (a.s) وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ **“Onların çoğu Allah’a ancak ortak koşarak inanırlar.”**⁽²⁾ ayetinin tefsirinde şöyle buyurmaktadır.

“Allah’a îman eden kimselerin içine düştüğü şirkin kısımlarından biri de ‘Eğer filan şahıs olmasaydı mahvolurdum.’ ‘Eğer filan şahıs olmasaydı şu şey bana ulaşacaktı.’ ‘Eğer filan şahıs olmasaydı ailem yok olurdu.’ diye söylemde bulunan kimsedir. Tabii gerçekten inanarak söylerse.⁽³⁾

Allah sevgisiyle ilgili olarak, İmam Sadık’a (a.s) sorulduğunda, **“O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar! Allah’a kalb-i selim ile gelen başka.”**⁽⁴⁾ ayetinin tefsirinde şöyle buyurdu:

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 47.

2- Yusuf, 106.

3- Tefsir-i Burhan, c. 2, s. 274; Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 585.

4- Şuara, 88-89.

“Kalb-i selim, Allah’ın huzuruna çıktığında orada Allah’ tan başkasının sevgisinin olmadığı kalptir. İçinde şirk ya da şüphe olan kalp helak olur...”(1) Devamla Kişinin îmanı, Allah’ı kendisi, ana-babası, evladı, eşi, malı ve diğer tüm insanlardan daha çok sevmediği sürece halis olmaz.”(2)

Rivayet edilir ki: Hz. Süleyman’ın (a.s) zamanında bir erkek serçe dişi serçeye şöyle dedi: Neden sana eş olmama izin vermiyorsun? Eğer istersem gagamla Süleyman’ın sarayının kubbesini alır okyanusa fırlatırım. Rüzgâr serçenin bu sözünü Hz. Süleyman’a ulaştırdı. Hz. Süleyman tebessüm ederek ikisini de huzuruna çağırdı. Erkek serçeye dönerek: İddia ettiğin şeyi yapabilir misin? diye sordu. Serçe: “Ey Allah’ın Resulü! Hayır, dediğim şeyi yapamam. Ama erkek bazen eşinin yanında büyüklenir. Aşığı dediğinden dolayı azarlamamak gerek, dedi.” Hz. Süleyman dişi serçeye dönerek: Neden ona yüz vermiyorsun? Neden onu önemsemiyorsun? Halbuki o sana âşık. Diye sordu. Dişi serçe şöyle cevap verdi: Ey Allah’ın Resulü! O yalan konuşuyor. O beni sevmiyor ve yalan iddialarda bulunuyor. Çünkü benden başka birini daha seviyor. Dişi serçenin bu sözü Hz. Süleyman’ı etkiledi ve ağlamaya başladı. Dört gün boyunca ibadethanesinden dışarı çıkmadı. Dışarı çıktığında ise dilinde şu dua vardı: İlâhi! Kalbimde senin sevgin dışındaki sevgileri temizle. Kalbimi kendi muhabbetine mahsus kıl.”(3)

1- Usul-u Kâfi, Bab: İhlâs, hadis: 5, s. 14.

2- Sefinetu’l-Bihar, c. 1, s. 201.

3- Sefinetu’l-Bihar, c. 2, s. 200.

d) *İtaatte Tevhid ve Şirk*: Önemle ifade etmeliyiz ki, mü'min bir şahıs kendisi ve diğer mahlûkatın, yaratıcı, rızık veren, eğiten ve öğretenin Allah olduğuna yakîn olarak inandıktan sonra akıl ve îmanın hükümüyle sadece Allah'a ve Resulüne, buna bağlı olarak, Ulu'l Emre (On İki İmam'a), onların yolunda olan Müçtehitlere, Fakihlere, itaat eder. İslam şeraitine göre, Ana-Babaya itaat ile kadının kocasına itaati de Allah ve Resulüne itaat kapsamındadır. Ulu'l Emr konusunda kitabımızın başında önemle ve detaylı olarak bilgi ve izahatta bulunmuştuk.

Ana-Babaya İtaatle İlgili Olarak;

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecid'de şöyle buyurmaktadır:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا وَخَفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

“Rabbin, kendisi den başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara “öf!” bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: “Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı.”⁽¹⁾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Biz, insana, Ana-Babasına iyilik etmesini emrettik. Şayet onlar seni, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi bana ortak koşman için zorlarlarsa, bu takdirde onlara itaat etme.”⁽¹⁾

(Tabii eziyet etmeden itaat etmemek gerekir.) Bu konu ilerde geniş bir şekilde ele alınacaktır.

Kadının kocasına itaati ile ilgili olarak ta, Alla (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ

“Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması sebebiyle ve mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur. Onun için salih kadınlar itaatkârdır. Allah'ın kendilerini korumasına karşılık gizliyi (kimse görmese de namuslarını) koruyucudurlar.”⁽²⁾

Hız. Peygamber'den (s.a.a) şöyle nakledilmektedir:

“Bir insanın diğer insana secde etmesi caiz olsaydı kadının kocasına secde etmesini emrederdim.”⁽³⁾

e)İbadette Tevhid ve Şirk: Allah (c.c) ibadet için ihlâsı ibadetin olmazsa olmaz şartı karar kılmıştır. İhlâssız amel

1- Ankebut, 8.

2- Nisa, 34.

3- Vesailu's-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 81, s. 115.

insanı Allah'ın dergâhına yaklaştırmadığı gibi bilakis onu daha da uzaklaştırır.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ

“Halbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O'na kulluk etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti.”⁽¹⁾

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

“De ki: Bana, dini Allah'a halis kılarak O'na kulluk etmem emredildi.”⁽²⁾

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

“Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa yararlı bir iş yapsın ve Rabbine ibadette kimseyi ortak koşmasın.”⁽³⁾

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالِي يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا مُدْبِذِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ

“Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Allah da onların bu çabalarını başlarına geçirir. Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı pek az anarlar. Onlar küfür ile iman arasında bocalayıp dururlar.

1- Beyine, 5.

2- Zümer, 11.

3- Kehf, 110.

Ne bunlara (mü'minlere) ne de şunlara (kâfirlere) bağlanırlar.”⁽¹⁾

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ

“Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki Onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar.”⁽²⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Sizin için en çok küçük şirkten (riyadan) korkuyorum. Çünkü, Riya küçük şirktir. Kıyamet günü Allah kullarına amellerinin karşılığı olarak mükâfat verince riyakâr kullarına şöyle buyuracaktır: Kendisi için amel ettiğiniz kimseyi bulun ve mükâfatınızı ondan isteyin.”⁽³⁾

Hız. Resulullah şöyle buyurmuştur:

“...Kıyamet günü riyakâr kimse dört isimle çağrılır: Ey kâfir! Ey günahkâr! Ey hilebaz! Ey hüsrân ehli! Senin amelin batıl ve mükâfatın yok olmuştur. Mükâfatını kendisi için amel ettiğin kimseden iste.”⁽⁴⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Cehennem ve cehennem ehli, riyakârdan dolayı feryat ederler. Ey Allah'ın Resulü! Cehennem de mi feryat eder? diye sorulunca Hız. Peygamber şöyle buyurdu: Evet! Riyakârların azap edildikleri ateşin hararetinden dolayı feryat eder.”⁽⁵⁾

1- Nisa, 142-143.

2- Maûn, 4, 5, 6.

3- el-Beyza, c. 6, s. 140 bab: er-Riya.

4- el-Beyza, c. 6, s. 141.

5- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 500 .

Hız. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Allah, insanları mahlûklara tapmaktan alı koymak ve sadece Allah’a ibadet etmelerini sağlamak için Muhammed’i seçti”.⁽¹⁾

Sahibini Cehennem Ateşine Sürükleyen İbadet, Ebu Basir Hız. İmam Sadık’tan (a.s) şöyle nakletmiştir:

“Kıyamet günü bir kulu getirirler ki namaz ehlidir. Ona: Sen dünyada ancak niyetin seni övmeleri, ne kadar iyi namaz kılıyor desinler diye namaz kıldın. Diye söyler ve onu cehenneme doğru götürürler. Bir başka kulu getirirler. O da Kur’an ehlidir. Ona da: Sen dünyada ancak bak ne güzel kuran okuyor desinler diye Kur’an okurdun, derler. Onu da cehenneme götürürler. Daha sonra bir başka şâhısı getirirler ki cihat ederken ölmüştür. Ona da: Sen dünyada cihat ederdin, ancak nasıl da cesur bir adam desinler diye cihat ediyordun, der ve onu da cehenneme götürürler. Sonra bir başka adamı getirirler. Ona da: Sen dünyada infakta bulunurdun ancak niyetin nasıl da eli açık ve cömert biri desinler diye infakta bulunuyordun, derler ve onu da cehenneme götürürler.”

1- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 500.

2) Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

“Allah'ın rahmetinden ümit kes meyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez.”⁽¹⁾

وَلَا تَيْتَسُّوْا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِنَّهٗ لَا يَنْتَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُوْنَ

Rivayet edilir ki, Hz. Zekeriya'nın yaşı meşhur kavle göre doksandokuz idi. Karısı ise doksanseviz yaşındaydı. O zamana kadar çocukları olmamıştı. Ama Allah'tan ümitlerini kesmemişlerdi. O, Rabbine karşı şöyle yalvardı:

قَالَ رَبِّ اِنِّیْ وَهْنَ الْعَظْمِ مَنِّیْ وَاشْتَغَلَ الرَّأْسُ شَیْبًا وَلَمْ اَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِیًّا

(۴) وَإِنِّیْ خِفْتُ الْمَوَالِیَ مِنْ وَرَآئِیْ وَكَانَتْ امْرَأَتِیْ عَاقِرًا فَهَبْ لِیْ مِنْ لَّدُنْكَ وَلِیًّا

(۵) یٰرَبِّیْ اِنِّیْ وَیَرِثُ مِنْ اٰلِ یَعْقُوْبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِیًّا

“Rabbim! Şüphesiz kemiklerim gevşedi. Saçım sakalım ağardı. Sana yaptığım dualarda (cevapsız bırakılarak) hiç mahrum olmadım. “Gerçek şu ki ben, ben-

den sonra gelecek akrabalarımın isyankâr olmalarından korkuyorum. Karım ise kısırdır. Bana kendi tarafından; bana ve Yakup hanedanına varis olacak bir çocuk bağışla ve onu hoşnutluğuna ulaştırmış bir kimse kıl!”⁽¹⁾

Allah (c.c), onun duasını kabul etti ve Yahya’yı (a.s) verdi.

Hız. İbrahim (a.s) ise yüz on iki ya da yüz yirmi yaşına ulaşmıştı. Eşi Sara ise doksan ya da doksan dokuz yaşındaydı. Bu yaşa kadar evlatları olmamıştı. Bir evlat istiyordu. Allah (c.c) melekleri yolladı ve Hız. İbrahim’e Allah sana Sara’dan erkek bir evlat nasip edecektir diye müjdeledi. Sara bunu duyduğu zaman şaşkınlık içinde şöyle dedi:

قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَاْ عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلَى شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ قَالُوا أُنَعِّبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ

“Eyvah! Ben yaşlı bir kadın, kocam da ihtiyar bir erkek olduğu hâlde çocuk mu doğuracağım?! Gerçekten bu şaşılacak bir şeydir!” dedi. Dediler ki: “Allah’ın işine mi şaşıyorsun?! Allah’ın rahmet ve bereketleri siz ev halkının üzerine olsun. Kuşkusuz O, övgüye layık ve yücedir.”⁽²⁾

* Ayetullah Destgayb, *Ferecun Ba’de’ş-Şiddet* adlı kitapta Abid Lebîb’in şöyle anlattığını nakleder: Gençlik yıllarımda bir gün evimde bir yılan gördüm. Bir deliğe giriyordu. Kuyruğundan tutup kuvvetlice çektim, dışarı çıkardım. Yılan ansızın başını çevirdi ve beni ısırdı.

1- Meryem, 4-5-6.

2- Hud, 72-73.

Sonunda bir elim felç oldu ve çalışmaz duruma geldi. Bir süre geçtikten sonra diğer kolum da felç oldu. Bir müddet sonra ayaklarım da felç oldu. Artık iş göremez hale geldim. Uzunca bir süre geçmeden iki gözüm ve dilim de tutuldu. Bir süre bu halde kaldım. Beni bir divanın üzerine bırakmışlardı. Organlarımdaki tüm hislerimi kaybetmiştim. Sadece işitme yetim çalışıyordu. Bu da benim için bir bela idi. Her türlü kötü sözü duyuyordum ama cevap vermekten acizdim. Çok zamanlar oldu ki susuzdum ama kimse bana su vermezdi. Kimi zamanlar susuz olmadığım halde zorla su içirirlerdi. Ölümün bile daha iyi olduğu bu yaşantının üzerinden bir yıl geçince bir kadın eşimin yanına gelerek şöyle dedi: Lebib nasıl? Eşim şöyle cevapladı: Ne iyileşip kurtuluyor ne de ölüyor, biz kurtulalım. Daha birçok şey söyledi. Artık bıktığını anlamıştım. Oldukça keşerlenmişim. Çaresizliğin de etkisiyle tam bir ihlâs ile içimden Allah'a yakardım. Ondan ölümden kurtuluşu ve hayatı istedim. O anda tüm organlarımda titremeler başladı. Ansızın büyük bir acı hissetmeye başladım. Bu halde iken gece oldu. Ağrılarım hafifledi. Uykuya dalmıştım. Uyandığımda elimi sinemin üzerinde gördüm. Hâlbuki bir yıldır birisi hareket ettirmediği sürece hiç hareket etmiyordu. Bu duruma şaşırmıştım. Diğer kolumu da hareket ettirdim. Ayaklarımı da yokladım. Sonunda uzandığım yerden kalktım. Evin bahçesine çıktım. Gökyüzüne baktım. Tam bir yıl sonra yıldızları görüyordum. Heyecan ve sevinçten çıldırmak üzereydim. Ansızın dilim çözüldü ve ağzımdan çıkan ilk cümle "Ey ihsanı kadim olan! Sana hamdolsun cümlesi oldu. ⁽¹⁾

1- Ferec'un Be'de's-Şiddet.

Yine Hz. Eyyub (a.s) Yedi yahut on sekiz yıl fakirlik ve hastalıkla mücadele ettikten sonra Allah’a şöyle arzeder:

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسْنَى الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

“Şüphesiz ki ben derde uğradım. sen ise merhametlilerin en merhametlisisin”⁽¹⁾

Allah da (c.c) duasına icabet ederek bedenine şifa verdi ve malını artırdı.

“Nakledilir ki, adamın biri Şah Süleyman Safevi’nin hazinesine beş bin tümen borçlandı. Borcu karşılığında kararlaştırılan vakitte ödemesi için senet imzaladı. Vakiti gelince ödemesi gereken meblağı her şeye rağmen denkleştirdi ve ödediğine dair makbuz aldı. Ancak imzaladığı senet ortada yoktu. Bir müddet sonra hazinedeki sorumlu şahıs öldü. Onun yerine başkası atanmıştı. Yeni atanan memur senedi ve ödemesi gereken tarihi bulup sultanın huzuruna götürdü. Adamı çağırırlar. Adam, der ki, şöyle dedim: Ben borcumu ödedim ve karşılığında da makbuz aldım. Şöyle dediler: Ya makbuzu getireceksin ya da bu meblağın tamamını mutlaka ödeyeceksin. Eve döndüm. Ne kadar aradıysam makbuzu bulamadım. Aradan bir hafta geçti. Ama bir türlü makbuzu bulamadım. Bir hafta daha müsaade istedim. İhtimal verdiğim her yeri aradım ama makbuzu bir türlü bulamadım. Üçüncü hafta çok sert tahsil-darlar görevlendirdiler. Ya meblağı alacaklardı ya da beni öldüreceklerdi. Bir daha o meblağı ödeyecek hiçbir maddi gücüm yoktu. Sonunda memurlar beni ev-

den çıkardılar. Dört yolda bana işkence yapacaklardı. Böylece ya meblağı ödeyecek ya da ölecektim. Yol esnasında Ehl-i Bey'te tevessül ettim. Hiç bir şey yememiş-tim. Bu nedenle dükkânın birinden bir şeyler aldım. Bir kâğıda sardı verdi. Kâğıdın içindekileri yedikten sonra kâğıdı buruşturup attım. Kâğıt elbisemin eteğine yapış-tı. Elbisemi birkaç defa silkeledim ama kâğıt düşmedi. Sonunda elimle alıp atmak istedim. Son anda mühür-lü bir kâğıt olduğunu fark ettim. Dikkatlice inceledim. Benden istedikleri makbuzdu. Oracıkta şükür secdesi-ne kapandım. Makbuzu vererek kurtuldum.”⁽¹⁾

Hız, Peygamber (s.a.a) buyurmuşlardır ki,

“Her türlü dert, gam ve sıkıntı için şu ayeti okuyun:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

“Senden başka ilah yoktur, Sen münezzehsin, doğru-su ben haksızlık edenlerdenim.”⁽²⁾

Allame Meclisi, *Hayatu'l-Kulub* adlı eserinde Hz. İmam Bakır'dan (a.s) şöyle nakleder:

Hız. İbrahim (a.s) ibret almak için çöl ve şehirlerde dola-şıyordu. Bir gün çölde namaz kılan bir adamla karşılaş-tı. Sesi gök semaya ulaşıyordu. Elbisesi kaba kıldandı. Hız. İbrahim kıldığı namaza şaşırmıştı. Namazı bitin-ceye kadar yanında oturdu. Namaz bitince Hız. İbra-him (a.s) şöyle buyurdu: Tarzın hoşuma gitti. Seninle arkadaşlık yapmak istiyorum. Evin nerede? İsteddiğim

1- Neraki'nin Hazain'inden alınmıştır.

2- Enbiya, 87.

zaman gelebileyim. Adam şöyle dedi: Sen benim evime gelemezsin. Çünkü benim evim denizin ortasında ve sen oradan geçemezsin. Hz. İbrahim: Peki sen nasıl geçiyorsun? Diye sordu. Adam şöyle cevap verdi: Ben suyun üzerinde yürüyorum. Hz. İbrahim şöyle buyurdu: Seni suyun üzerinde yürüten Allah beni de suyun üzerinde yürütmeye kadir. Kalk gidelim. Bu gece senin yanında kalmak istiyorum. Denize yaklaştıklarında adam besmele okuyarak suyun üzerinden geçti. Hz. İbrahim de besmele okuyarak suyun üzerinde yürüdü. Adam oldukça şaşırmişti. Her ikisi de eve girdiler.

Hz. İbrahim şöyle sordu: Hangi gün bütün günlerden daha zordur. Adam şöyle cevap verdi: Allah'ın, yaptıklarından dolayı kullarını hesaba çektiği gün en zordur. Hz. İbrahim şöyle buyurdu: Gel birlikte dua edelim. Allah bizi böyle bir günün şerrinden kurtarsın. Bir başka rivayete göre de şöyle buyurdu: Gel de günahkâr müminler için dua edelim. Adam şöyle cevap verdi: Hayır! Ben dua etmem. Çünkü üç yıldır Allah'tan bir hacetim var ve onu yerine getirmedi. O hacetim kabul oluncaya kadar Ondan bir şey istemem. Hz. İbrahim şöyle buyurdu: Ey âbid! Allah bir kulunu sevdiği zaman onun duasının icabetini geciktirir. Böylece daha çok dua etmesini ister. Bir kulu sevmediği zaman da duasına hemen icabet eder ve dua etmemesi için kalbine ümitsizlik sokar.

Hz. İbrahim (a.s) adama şöyle sordu: Senin hacetin neydi? Adam şöyle dedi: Bir gün beni gördüğün o yerde namaz kılıyordum. Oldukça güzel ve alnı nur gibi parlayan bir çocuk önünde birkaç inek ve koyunu otlatıyordu. Çocuğa koyunlar kimin diye sorunca be-

nim dedi. Sen kimsin? Dedim. Ben İbrahim oğlu İsmail diye cevap verdi. Allah'tan, Halil İbrahim'i görmeyi diledim.

Hiz. İbrahim (a.s) şöyle dedi: "Şimdi Allah senin duana icabet etti. Halil İbrahim benim."

Adam oldukça sevinmişti. Elini Hiz. İbrahim'in boyuna doladı ve öpmeye başladı. Allah'a şükürler ediyordu. Daha sonra birlikte mümin erkek ve kadınlar hakkında dua etmeye başladılar." ⁽¹⁾

Değerli kardeşlerim, bütün günahlar bağışlanabilir Allah (c.c) Kur'an'da kendini Tevvab, yani tövbeleri kabul eden olarak nitelemiştir. Allah'ın rahmetinden ümit kesmek haramdır. Duanın kabulünden ümit kesmek ve yeis Allah'a su-i zanda bulunmaktır. Allah'a su-i zan (kötü zan) da bulunmak ise büyük günahlardan olup müşrik ve münafıkların sıfatlarındandır. Mü'minler ise hüsn-ü zan ederler.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

"Allah hakkında kötü zanda bulunan münafık erkeklere ve münafık kadınlara, Allah'a ortak koşan erkeklere ve ortak koşan kadınlara azap etmesi içindir. Müslümanlar için bekledikleri kötülük çemberi başlarına gelsin! Allah onlara gazap etmiş, lanetle-

miş ve cehennemi kendilerine hazırlamıştır. Orası ne kötü bir yerdir!”⁽¹⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ

“Ey iman edenler! Kendilerine Allah’ın gazap ettiği, kabirlerdeki kâfirlerin ümit kestikleri gibi tamamen âhiretten ümitlerini kesmiş bir toplumu dost edinmeyin.”⁽²⁾

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا

Allah (Azze ve Celle) Nisa Suresi’nde şöyle buyurmaktadır:

“Eğer yasaklandığınız büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı örter ve sizi şerefli bir yere sokarız.”⁽³⁾

Tabii küçük Günahlarda Israrcı Olmamak gerekir. Allah’ın haram kıldığı küçük günahlara karşı korkusuzca muhalefet eden bir kimse yavaş yavaş büyük günahlara karşı da korkusuzca muhalefet etmeye başlar. Küçük günahlara müptela olmak ise büyük günahlar hükmüne girer

Bu nedenle Bazı hadislerde, işleyenin bağışlanmadığı günahın, işlenen günahın küçük sayıldığı günahlar olduğu beyan edilmiştir.

1- Fetih, 6.

2- Mümtetine, 13.

3- Nisa, 31.

Mesela şöyle söylenir: “İşlediğim günah sadece bu olsa ne mutlu bana.” Bazen de şöyle denir: “Benim de yaptığım bir şey mi ki, hele diğerlerine bir bakın.”

Hız. Resulullah şöyle buyurmaktadır:

“Eşi ve ortağı olmayan Allah’a yemin olsun ki insan dünya ve ahiret hayırlarından neye sahipse tümü Allah’a olan hüsn-ü zan, Allah’a olan ümidi, iyi ahlakı ve bir müminin gıybetini etmemesinden dolayıdır. Şeriki olmayan Allah’a yemin olsun ki, Allah mü’min bir kula tövbesinden sonra Allah’a su-i zanda bulunmadığı, hataları hususunda Allah’ tan ümidini kesmediği, kötü ahlak ve bir müminin gıybetini etmediği sürece Allah ona azap etmez. Ortağı olmayan Allah’a yemin olsun ki bir kul Allah’a hüsn-ü zanda bulunursa Allah onun bu düşünce ve ümidinin hilafına muamele etmez. Öyleyse Allah’a karşı hüsn-ü zanda bulunun ve ona karşı iştiyaklı olun.”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

“O, kullarının tevbesini kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir.”⁽²⁾

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 58

2- Şura, 25.

“De ki: “Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”⁽¹⁾

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

“Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakıным. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O hâlde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler.”⁽²⁾

1- Zümer, 54.

2- Bakara, 186.

3) Allah'ın Azabından Güvende Olmak

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ

“Memleketlerin halkları geceleyin uyurken kendilerine azabımızın gelmesinden emin mi oldular?”⁽¹⁾

أَوْ أَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ

“Ya da o memleketlerin halkları kuşluk vakti gülüp oynarken kendilerine azabımızın gelmesinden emin mi oldular?”⁽²⁾

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ

“Yoksa onlar Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Fakat ziyana uğrayan topluluktan başkası, Allah'ın tuzağından (azabından) emin olamaz”⁽³⁾

Küfür ve tuğyan sahibi olan kimselere verilen fırsatlarla ilgi olarak ta, Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:

1- A'râf, 97.

2- A'râf, 98.

3- A'raf, 99.

وَأْمَلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ

“Ben onlara mühlet veririm. Şüphesiz benim tuzağım çetindir.”⁽¹⁾

Allah’ın, tuğyan etmiş ve isyankâr olmuş kullarına karşı azap indirmemesi ve zaman vermesi ilahi bir sünnettir. Çünkü azap etmede aceleci davranıyorsa herkes helak olurdu.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ

“Eğer Allah, insanları zulümleri yüzünden cezalandıracak olsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı.”⁽²⁾

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُفْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُوَفِّي لَهُمْ لِيُذَادُوا
إِنَّمَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

“İnkâr edenler, kendilerine vermiş olduğumuz mühletin, sakın kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Biz, onlara ancak günahları artsın diye mühlet veriyoruz. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır.”⁽³⁾

İmam Rıza’dan (a.s) şöyle nakledilir:

“Allah’a yemin olsun ki Allah onlara zaman tanımaktan daha şiddetli bir azapla cezalandırmadı.”⁽⁴⁾

İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Ömrüm senin kulluğunda ve itaatinde olduğu sürece bana ömür ver. Ömrüm şeytanın oyuncağı haline

1- A’râf, 183.

2- Nahl, 61.

3- Âl-i İmran, 178.

4- Sefinetu’l-Bihar, c. 2, s. 551

dönüşünce senin azabına maruz kalmadan önce beni bu dünyadan al.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Allah bir kuluna bir hayır ulaştırmak istediğinde kulun günah işlemesinden sonra onu bela ve musibetlere maruz bırakır ki kul işlediği günahıtan dolayı bu belalara maruz kaldığını anlasın ve istiğfar etsin. Allah, işlediği kötü bir amelden dolayı bir kuluna bir kötülük olmasını isterse işlediği her günaha karşılık ona yeni bir nimet verir ki, bu istidracıdır. Kul o nimetle meşgul olur ve istiğfarı unutur. İşte Allah’ın şu buyruğunun anlamı budur.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ

“Ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, biz onları bilemeyecekleri bir yerden yavaş yavaş felakete götüreceğiz”⁽²⁾

Yani onları yavaş yavaş yakalarız. İşledikleri her yeni günahın karşılığında onlara yeni bir nimet verilir. Onlar zannederler ki bu nimet kendileri için bir lütuftur. Ve isyanlarını artırırlar.”⁽³⁾

İmam Sadık’tan (a.s) istidracın manası sorulunca şöyle buyurdu:

“Kul bir günah işlediğinde kendisine zaman ve yeni bir nimet verilir. Bu nimet onu istiğfardan alıkoyar. İşte istidracın manası budur.”⁽⁴⁾

1- Mekarimu’l-Ahlak Duası.

2- Araf, 182.

3- Usul-u Kâfi; Sefinetu’l-Bihar, c. 1, s. 442.

4- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Cihad, bab: 88.

Hız. İmam Ali'den (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Eğer bir kula rızkında genişlik verilir ve bu genişliğin istidrac olduğuna ihtimal vermezse korkulu bir duruma, gaflete düşmüş demektir.”⁽¹⁾

Allah'ın (Azze ve Celle) buyurduğu, Kur'an-ı Mecîd'deki şu ayet-i kerimeler çok manidardır.

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ

“Kullarıma, benim elbette çok bağışlayıcı, çok merhametli olduğumu, azabımın da elem dolu azap olduğunu haber ver.”⁽²⁾

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ

“O, günahı bağışlayan, tevbe kabul eden, cezası şiddetli, lütfü bol olandır.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kim bir günah işlemeye niyetlenirse onu kesinlikle yapmamalıdır. Şüphesiz kul bazen bir günah işler ve Allah (c.c) şöyle buyurur:

“İzzet ve celalime yemin olsun ki, bundan sonra seni asla bağışlamayacağım.”

Ve herkes imtihan edilecektir. “İnsanlar, İmandık demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler?”⁽⁴⁾

1- Biharu'l-Envar, c. 15, s. 162; 364 Kuleyni, Usul-u Kâfi.

2- Hicr, 49-50.

3- Mümin, 3.

4- Ankebut, 2.

Ümmü Seleme şöyle anlatıyor: Bir gece yarısı Hz. Peygamber'in evin bir köşesine çekilerek ağlar bir halde şöyle dua ettiğini gördüm:

“Allah'ım! Bana verdiğin nimeti geri alma. Allah'ım! Beni düşmanın kıskançlık ve alay konusu yapma. Allah'ım! Beni, benden uzaklaştırdığın kötülöklere geri çevirme. Allah'ım! Beni bir an bile kendi nefsimle baş başa bırakma.” Ümmü Seleme şöyle söylüyor: Ben peygamberin bu halini görüp ve bu cümleleri duyunca ağlamaya başladım. Hz. Peygamber (s.a.a) neden ağladığını sordu. Şöyle arz ettim: Nasıl ağlamayım? Siz bu makamların ahibi olarak böyle dua ederseniz ben nasıl ağlamayım? Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: Nasıl korkmayım! Allah Hz. Yunus'u bir an kendi nefsiyle baş başa bıraktı o kadar şey başına geldi.”⁽¹⁾

Mümin korku ve ümit Arasında olmalıdır. Allah (c.c) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

“Onlar gerçekten hayır işlerinde yarışırılar, (rahmetimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi.”⁽²⁾

فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

“Eğer mümin iseniz, onlardan korkmayın, benden korkun.”⁽³⁾

1- Biharu'l-Envar, c. 6 Bab: Mekarimu'l-Ahlak.

2- Enbiya, 90.

3- Âl-i İmran, 175.

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

“De ki: “Ben Rabbime isyan edersem gerçekten, büyük bir günün (kıyamet gününün) azabından korkarım.”⁽¹⁾

فَلَا تَغُرُّكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرُّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

“Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın. Allah’ın affına güvendirerek aldatıcı (şeytan) sizi aldatmasın”⁽²⁾

İmam Bakır’dan (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Her müminin kalbinde korku ve ümit nuru olmak üzere iki nur vardır. O nurların hiç biri diğerinden farklı değildir. İkisi de bir biriyle eşittir.

İmam Sadık’tan (a.s) nakledilen bir hadiste ise şöyle nakledilir:

“Kul korku ve ümit duygularına sahip olmadığı sürece îman sahibi bir mümin olamaz. Ümit ettiğine ve korktuğuna amel etmediği sürece korku ve ümit bir kalbe yerleşmez.”⁽³⁾

İmam Sadık’tan (a.s): Lokman hekim oğluna vasiyet ederken şöyle buyurdu:

“Cinlerin ve insanların ibadetine de sahip olsan seni azap edecekmişçesine Allah’tan kork. Cinlerin ve insanların günahına sahip olsan da Allah’ın huzuruna çıktığında seni bağışlayıp merhamet edeceğine ümitli ol.”⁽⁴⁾

1- Enam, 15.

2- Lokman, 33.

3- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 57.

4- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 55.

Aynı şekilde şöyle buyurmuştur:

“Mümin daima iki korku arasındadır. Birisi işlediği günah hakkında Allah’ın kendisine nasıl muamele edeceğini bilmemesinden dolayı diğeri ise ömrünün sonlarına doğru yapacağı amellerin kendisini felaketlere sürükleyip sürüklemeyeceğini bilmemesinden dolayı duyduğu korkudur. Mümin korku içinde sabahlar. İşte bu korku onu kurtuluşa götürecektir.”⁽¹⁾

Hiz. Ali (a.s) şöyle arzeder:

“Azabına sabrettim diyelim, peki senden ayrılığa nasıl sabredeyim!”⁽²⁾

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Hikmetin başı Allah’tan korkmaktır.”

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 57.

2- Kumeyl Duası.

4) Ana ve Babanın Ahını Almak

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِنَّمَا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٌ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

“Rabbin, kendisi den başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara ‘öf!’ bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: “Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı.”⁽¹⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Bütün büyük günahlardan daha büyük olan Allah’a şirk koşturmak ve ana-babaya itaatsizliktir.

Kur'an-ı Mecîd'de Hz. İsa'nın (a.s) kavliyle şöyle buyruluyor:

1- İsra, 23-24.

وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا

“Beni anneme saygılı kıldı; beni bedbaht bir zorba yapmadı.”⁽¹⁾

(Babasının zikredilmeme nedeni, babasının olmayışıdır.)

(Hz. Yahya’dan bahsederken anne ve babanın ikisi de zikredilmiştir.)

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا

Ana-babasına çok iyi davranırdı; o, isyankâr bir zorba değildi.”⁽²⁾

Hz. Resulullah (s.a.a):

“Ana-babaya eziyet etmekten sakının. Cennetin koku bin yıllık yoldan hissedilir. Ancak, ana-babaya itaatsizlik, akraba ile ilişkiyi kesen kimse bu kokuya hasret kalır.”⁽³⁾

Hz. Resulullah (s.a.a):

“Kim ana-babasını öfkelerendirirse Allah’ı öfkelerendirmiştir.”⁽⁴⁾

Hz. Resulullah (s.a.a):

“Kim ana-babasına eziyet ederse bana eziyet etmiştir. Kim bana eziyet ederse Allah’a eziyet etmiştir ve kim Allah’a eziyet ederse melundur.”⁽⁵⁾

1- Meryem, 32.

2- Meryem, 14.

3- Vesailu’ş-Şia.

4- Müstedreku’l-Vesail.

5- Müstedreku’l-Vesail, Kitab-i Nikâh, bab: 75.

Hız. Resulullah (s.a.a):

“Ana-babasına itaatsizlik eden kimse hangi ameli yaparsa yapsın cennete giremez.”⁽¹⁾

Hız. Resulullah (s.a.a):

“Üç grup vardır ki, Allah kıyamet günü onlarla konuşmayacaktır. Onlara rahmet gözüyle bakmaz ve temizlemez. Onlar için acı verici bir azap vardır. Onlar içki içen, kaza-kaderi yalanlayanlar ve ana-babasına itaatsizlik eden kimsedir.”⁽²⁾

Cebrail’in Bedduası:

“Kim ana-babasını ya da onlardan birini görür de onu razı etmezse Allah onu bağışlamasın.” Hız. Peygamber de (s.a.a) Cebrail’in bed-duasına âmin emiştir.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s.) şöyle buyurmuştur:

Anne-babasına vuran kimse melundur! Melundur”⁽⁴⁾

Hız. İmam Sadık (a.s):

“Kim ana-babasına hiddetle bakarsa ana-babası ona haksızlık bile yapmış olsa Allah onun namazını kabul etmez.”⁽⁵⁾

* Rivayet edilmiştir ki: Hız. Peygamber (s.a.a) ölmek üzere olan bir gencin yanına gitti. Kelime-i şahadeti ona telkin etti. Ama genç tekrar edemedi. Hız. Peygamber bu gencin annesi var mı? Diye sordu. Gencin başu-

1- Müstedreku'l-Vesail, Kitab-i Nikâh, bab: 75.

2- Müstedreku'l-Vesail, Kitab-i Nikâh, bab: 75.

3- Biharu'l-Envar.

4- Müstedreku'l-Vesail, s. 631.

5- Kuleyni, Usul-u Kâfi.

cunda duran kadın annesi benim dedi. Hz. Peygamber (s.a.a): Ona öfkeli misin diye sordu. Kadın: Evet! Altı yıldır onunla konuşmuyorum. Hz. Peygamber kadından onu affetmesini rica etti. Kadın Hz. Peygamber'in (s.a.a) hatırı için onu bağışladı. Genç kelime-i şahadeti söyledi. Hz. Peygamber ona şöyle buyurdu: Ne görüyorsun? Genç: Çirkin siyah ve kötü kokulu bir adam görüyorum. Beni bırakmıyor, diye cevap verdi. Hz. Peygamber ona söylemesi için bir cümle öğretti. Genç bu kez: Beyaz, güzel yüzlü ve güzel kokulu bir adam bana doğru geliyor. Önceki ucube benden uzaklaşıyor, dedi. Hz. Peygamber (s.a.a) aynı cümleyi tekrarlamasını söyledi. Böylece o ucube tamamen onun gözünden kayboldu. Hz. Peygamber sevinerek şöyle buyurdu: "Allah onu bağışladıktan sonra can verdi."⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

"Ana-babaya iyilik edin."⁽²⁾

İmam Sadık'tan (a.s) şöyle nakledilir:

"Ana-babaya itaatsizliğin en azı onlara of denmesidir. Yine onları mahzun etmek de aynı hükümdedir."⁽³⁾

Hiz. İmam Ali'den (a.s) şöyle nakledilir:

"Ana-babayı mahzun etmek ana-babaya itaatsizliktir."⁽⁴⁾

1- Biharul-Envar.

2- Bakara, 83.

3- Kuleyni, Usul-u Kâfi.

4- Miratu'l-Ukul, Allame Meclisi.

Hız. İmam Ali'den (a.s.şöyle nakledilir:

“Ana-babayı mahzun etmek ana-babaya itaatsizliktir.”⁽¹⁾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا

“Biz, insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir.”⁽²⁾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ
أَشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَى الْمَصِيرِ

“Biz insana, ana babası hakkında tavsiyede bulunduk. Annesi onu, güçsüzlük üstüne güçsüzlük ile taşıdı. Onun süttten ayrılması, iki yıl içinde olur. Bana ve ana babana şükret diye (ona tavsiyede bulunduk). Dönüş, ancak banadır.”⁽³⁾

Burada Allah ana-babaya teşekkür etmeyi kendisine yapılan şükürle aynı derecede tutmuştur.

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٌّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا وَخَفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

“Rabbin, kendinden başka kimseye ibadet etmemenize, anne ve babaya iyilik etmenize hükmetti. Onlardan biri veya her ikisi senin yaranda yaşlılık dönemine ulaşırsa, onlara “Of!” bile deme; onları azarlama ve onlara güzel söz söyle. Şefkatle onlara tevazu

1- Miratu'l-Ukul, Allame Meclisi.

2- Ankebut, 8.

3- Lokman, 14.

kanadını ger ve “Rabbim! Çocukken beni yetiştirdikleri gibi sen de onlara merhamet et.”de.”⁽¹⁾

Bu ayet-i kerimede ise ana-babaya iyi davranmayı kendine ibadet ile aynı seviyede beyan etmiştir. Allah’a ibadet vaciptir.(farzdır.) Buna göre ana-babaya iyi davranmak da vaciptir.(farzdır.) Daha sonra şöyle buyuruyor: “Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine ‘of!’ bile deme.”

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

“Eğer ana-babaya söylenebilecek “of kelimesinden başka daha kısa bir kelime olsaydı Allah onu da yasaklardı.”⁽²⁾

“Onları azarlama; ikisine de güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçak gönüllülikle üzerlerine kanat ger ve: “Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!” diyerek dua et.”⁽³⁾

Ebu Vulad Hiz. İmam Sadık’tan (a.s) “**Ana-babaya iyilik edin**” ayetinin manasını sorunca İmam şöyle buyurdu:

“Onlara iyilik yapman, bir şeylere ihtiyaçları varsa senden istemeden evvel temin etmen, hatta zengin bile olsalar bir şeylere ihtiyaçları varsa dile getirmeden onlara vermendir.”

“İkisine de güzel söz söyle.” Ayeti hususunda ise eğer sana vursalar bile Allah sizi bağışlasın demek gerekir.”

1- İsra, 23-24.

2- Kuleyni, Usul-u Kâfi.

3- İsra, 23, -24.

“Onları esirgeyerek alçakgönüllülükle üzerlerine kanat ger.” Ayeti hakkında ise şöyle buyurdu: Onlara hiddetle bakma. Sesini onların üstüne yükseltme. Yolda yürürken onlardan öne geçme. Bir mecliste iken onlardan önce davranma.”⁽¹⁾

Hz. İmam Sadık’tan (a.s) şöyle nakledilir:

“Bir adam Hz. Peygamberin huzuruna gelerek şöyle arz etti: Allah yolunda cihat etmeyi çok istiyorum. Hz. Peygamber şöyle buyurdu: Öyleyse cihat et. Eğer öldürülürsen Allah katında dirisin ve rızıklandırılırsın. Eğer ölürsen senin mükâfatını ancak Allah bilir. Eğer sağ-salim geri dönersen anneden doğduğun gün gibi günahlarından arınırsın. Adam şöyle dedi: Ey Allah’ın Resulü! Yaşlı bir annem ve babam var. Bana aşırı bir düşünlükleri var. Onların yanlarından ayrılmama gönülleri razı olmuyor. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: Öyleyse onların yanında kal. Canımı elinde bulunduran Allah’a yemin olsun ki ana-babanın bir gün içinde seninle sevinç bulmaları bir yıl cihat etmenden daha üstündür.”⁽²⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

“Ana-babaya iyilik edenlerden ol. Yerin cennet olur. Eğer onların ahını alırsan yerin cehennem ateşi olacaktır.”⁽³⁾

* Adamın biri gelerek Hz. Peygamber’e şöyle arzetti: Yapmadığım hiçbir kötü amel kalmadı. Benim için bir tövbe yolu var mı?

1-Kuleyni, Usul-u Kâfi.

2- Kuleyni, Usul-u Kâfi.

3- Kuleyni, Usul-u Kâfi.

Hız. Peygamber şöyle buyurdu:

“Günahlarına keffare olması için babana iyilikte bulun. Adam gidince Hız. Peygamber şöyle buyurdu: Eğer annesi hayatta olsaydı ona iyilik etmesi daha iyi olurdu.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ana-babasına sevgi ve muhabbet ile bakan bir evlat-tan daha hayırlı bir evlat yoktur. Onun her bakışına bir hac sevabı verilir. Huzurda bulunanlar şöyle arz etti: Ey Allah’ın Resulü! Günde yüz defa baksa bile mi? Hız. Peygamber Evet günde yüz defa baksa bile her bakışına bir hac sevap verilir. Dedi.”⁽²⁾

Hız. Peygamber şöyle buyurmuştur:

“Allah’ın rızası ana-babanın rızasıyladır. Onun hışmı yine ana-babanın hışmıyladır.”⁽³⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

Ana-babasına iyilik eden kimseler cennette peygamberlerden sadece bir derece aşağı olacaklardır. Ana-babasının ahını alanlar ise cehennemde Firavun-larla aynı yerde olacaktır.”⁽⁴⁾

Hız. İmam Ali’den (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Ana-babaya iyilik Allah’ın en büyük vaciplerinden-dir.”⁽⁵⁾

1- Biharu’l-Envar.

2- Biharu’l-Envar.

3- Biharu’l-Envar, c. 16, s. 24 .

4- Müstedreku’l-Vesail.

5- Müstedreku’l-Vesail.

Hız. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Allah’ın iki meleği vardır ki onlardan biri şöyle söyler: Allah’ım! Ana-babasına iyilik edenleri her türlü bela ve afetten koru. Diğer ise şöyle söyler: Allah’ım! Ana-babasına kötü davranan kimseyi onlara gazap ettiğin için helak eyle.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Üç günah vardır ki, Allah dünyada onların azabını çabucak verir. Onlar ana-babaya itaatsizlik, zulmetmek ve iyiliğe kötülükle karşılık vermektir.”⁽²⁾

Hız. İmam Bakır (a.s):

“Gizlice infakta bulunmak ve ana-babaya iyilik etmek fakirliği giderir, ömrü uzatır. Yetmiş türlü kötü ölmü insandan uzaklaştırır.”⁽³⁾

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim akraba ziyareti ve ana-babaya iyilik yapmayı bana garanti ederse ben de ona mal ve ömrünün uzamasını garanti ederim. Halkı içerisinde sevilen biri olur.”⁽⁴⁾

İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Ana-baba ahını almanın malın azalmasına, haysiyetin eksilmesine ve ömrün kısalmasına neden olan etkileri vardır.”⁽⁵⁾

1- Müstedreku'l-Vesail, Kitab-i Nikâh, bab: 86, s. 627.

2- Biharu'l-Envar, c. 16, s. 25.

3- Biharu'l-Envar, c. 16, s. 24.

4- Müstedreku'l-Vesail.

5- Müstedreku'l-Vesail.

Rivayet edilir ki, Medine'nin zenginlerinden biri olan genç bir adamın yaşlı bir babası vardı. Ona iyilikte bulunmayı terk ederek malından mahrum etti. Allah da onun tüm malını elinden aldı. Ona fakirlik ve bedenine hastalık verdi.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Ey ana-babasına eziyet edenler! Bu gencin halinden ibret alın. Bilin ki tüm zenginliğini kaybetti, servet ve sağlığı elinden alındı. Aynı şekilde kıyamet günü sahip olduğu tüm makamları bu günah nedeniyle kaybetti. Cennet makamları yerine cehennem ateşi onun için hazırlanmıştır.”⁽¹⁾

Hz. İmam Sadık'tan (a.s) şöyle nakledilir:

“Hz. Yakup, oğlu Yusuf ile görüşmek için Mısır'a gittiği zaman Hz. Yusuf sahibi olduğu makamın şartlarına riayet ederek babasına ihtiram için bineğinden aşağı inmedi. Cebrail nazil olarak Yusuf'a ellerini açmasını söyledi. Ellerini açınca avuçlarından bir nur çıkarak gökyüzüne yükseldi. Yusuf ellerinden çıkan bu nurun ne olduğunu sordu. Cebrail şöyle buyurdu: O, babana ihtiram etmediğin için senin sulbünden çıkarılan nübüvvet nuruydu. Senin evlatlarından peygamber gelmeyecektir.”

Hz. Yusuf'un bineğinden inmemesi itinasızlık, kibir ve gururundan dolayı değildi. Peygamberler her türlü günden uzaktırlar. Bu davranışı insanları yönetmek ve dini kabul ettirmek üzere üstlendiği devlet

protokolü gereği idi. Ama babaya ihtiram daha öncelikli olduğu için olanlar oldu.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Kim Allah’ın can verme zorluklarını kendisinden uzaklaştırmasını istiyorsa akraba ile ilişkisini kesmesin ve ana-babaya iyilik etsin. Eğer böyle yaparsa Allah ölümün zorluklarını ona kolaylaştırır. Asla fakir düşmez.”⁽²⁾

Ana-babaya iyilik etmek onların evlatları hakkında dua etmesine neden olur. Onlara kötülük yapmak ise beddua etmelerine sebep olur. Dualar arasında kabul olan, hatta en çabuk kabul olan dua ana-babanın evlatlarına yaptıkları dua ve bedduasıdır. İyilik yapılırken anneye daha çok iyilik yapılması müstehaptır. Hz. Resulullah (s.a.a) üç defa anneye dördüncü defasında babaya iyilik yapılmasını emretmiştir. Ana-babanın hangisinin hakkı daha fazladır? Diye sorulunca da şöyle buyurmuştur:

“Seni dokuz ay karında taşıyıp daha sonra da zorluklarla dünyaya getiren, seni emzirenin daha çok hakkı vardır.”⁽³⁾

Hız. Peygamber’den (s.a.a) babanın hakkı nelerdir diye sorulunca şöyle buyurmuşlardır:

“Hayatta olduğu sürece ona itaat etmendir. Peki, annenin hakkı nelerdir? Diye tekrar sorulunca şöyle buyurdu: Heyhat! Heyhat! Eğer çöllerdeki kumların, yağın yağmur katrelerinin sayısınca annenin hizme-

1- Kuleyni, Usul-u Kâfi.

2- Sefinetu'l-Bihar, c. 2, s. 687.

3- Kuleyni, Usul-u Kâfi.

tinde de olsan onun seni karnında taşıdığı bir güne bile eşit olmaz.”⁽¹⁾

Rivayet edilmiştir ki: “Eğer nafile bir namaz kılıyorsan ve baban sana seslendiyse namazı bozma. Ama eğer annen seslenirse namazı boz. Çünkü, Hz. Resulullah (s.a.a) *“Cennet anaların ayakları altındadır. Buyurmuştur.”*⁽²⁾

Yine rivayet edilmiştir ki,:

“Kâfir veya Müslüman Ana-Babaya İyilik Ana-babanın ibadet ehli mümin ya da kâfir veya günahkâr olmaları onların ahını almak ya da onlara yönelik vazifeler hususunda fark etmez. Çünkü lokman suresinde şöyle buyrulmaktadır:

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy.”⁽³⁾

Muammer b. Hallad İmam Rıza’dan (a.s) şöyle sordu: Hakka tabi olmayan ana-babama dua edebilir miyim? İmam Rıza (a.s) şöyle buyurdu:

“Evet onlar hakkında dua et, onlar için sadaka ver. Eğer hayatta iseler onlara iyi davran. Şüphesiz ki Al-

1- Müstedreku’l-Vesail, Kitab-i Nikâh, bab: 70, s. 627.

2- Menhec’us Sadikin.

3- Lokman, 15.

lah Resulü şöyle buyurmuştur: “Allah beni rahmet üzere yollamıştır...”⁽¹⁾

Hız. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Üç şey vardır ki Allah onlarda istisna koymamıştır. Birincisi ister kâfir olsun ister mümin emaneti sahibine iade etmek, ikincisi yine ister kâfir olsun ister mümin ahde vefa etmek, üçüncüsü de yine ister kâfir olsun ister mümin ana-babaya iyilik etmek.”⁽²⁾

İmam Rıza (a.s) Me'mun'a İslam şeriatını beyan ettiği mektupta şöyle yazmıştır:

Müşrik bile olsalar, ana-babaya iyilik etmek vaciptir. Günaha emrettiklerinde onlara itaat edilmez.”⁽³⁾

Ana-babaya itaatsizlik etmeme ve onlara iyilikte bulunmanın vacip oluşunda hayatta olmaları ya da vefat etmiş olmaları arasında fark yoktur. Yani onların vefat etmesiyle bu haklar kalkmış olmaz. Vefatlarından sonra unutulur ve onlar hakkında iyilik yapılmazsa bu dünyada onları razı etmiş olsa bile bu durum ana-baba ahı almak gibidir.

Ana-Babanın Vefatından Sonra Evlat Üzerindeki Hakları:

1- Onlar hayatta iken yapmadıkları hac, namaz ve oruç gibi vacip amelleri ve mali borçlarını eda etmek.

2) Vasiyetlerini yerine getirmek.

1- Usul-u Kafic. 2, s. 129.

2- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 129.

3- Uyun-u Ahbari'r-Rıza.

3) Ömrünün sonuna kadar onları unutmamak. Onlar için mağfiret ve rahmet dilemeli. Onlardan taraf sadaka vermeli, nafilâ ameller yapmalıdır. Kısaca bu dünyadan onlara manevî hediyeler göndermelidir.

Ölümden sonra ana-baba ahı almak hakkında İmam Bakır'dan (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Kul ana-babası hayatta iken onlara iyilikte bulunur ancak ölümlerinden sonra onları unutursa Allah onu ana-baba ahi alanlardan hesap eder. Bir kul daha vardır ki ana-babası hayatta iken onların ahını almıştır. Ama vefatlarından sonra onların borcunu öder, onlara dua ederek rahmetle yâd eder. Onlar için istiğfarda bulunur. Allah da onu ana-babasına iyilik edenlerden hesap eder.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Ana-babanın vefatından sonra Onlardan taraf namaz kılınır (kaza namazı veya nafilâ namazlar,) onlardan taraf sadaka verilir. Hacca gidilir. Yapacağı tüm ameller ana-babasına ulaşacaktır. Onlara verilen sevap kadar kendisi için de sevap verilir. Allah (c.c) sevabını yaptığı iyilik ve merhametten dolayı iki kat artırır. Biri yaptığı amelin bizzat kendisi diğeri de onlara iyilik ettiği içindir.”⁽²⁾

Allah Resulüne (s.a.a) acaba ana-babanın vefatından sonra onların haklarından geri kalan var mı? diye soran adama cevaben şöyle buyurdu:

“Evet, namaz, istiğfar, onlar için dua ve onların arkadaşlarına ihtiram etmek onların haklarındandır.”

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 130.

2- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 127.

“Babası hayatta iken ona iyilikte bulunan kimse babasının ölümünden sonra onu unuttur, dua etmezse onun ahını almış olur.”⁽¹⁾

Ana-babanın vacip (Farz) ve haramlar konusundaki emir ve yasaklarının geçerliliği yoktur. Örneğin evladına içki içmesi için emreder ya da vacip (Farz) namazı kılmasını söyler. Bu durumda bu emir ve yasağın geçerliliği olmaz. Geçen sayfalarda bu konuyla ilgili ayeti zikretmiştik. Hadis-i şeriflerinde ise Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Yaradana karşı günah işlemek noktasında mahlûka itaat edilmez.”⁽²⁾

Bu iki durumun dışında yani müstehap, mekruh ve mubahlarda hatta farz-ı kifaye de bile ana-babanın emir ve yasaklarına itaat edilmesi gerekmektedir. Onlara muhalefet etmek eziyet olmalarına, rahatsız olmalarına ve kalplerinin kırılmasına neden olursa bu durumda haram ve büyük günahlardan olur. Örneğin evlat vacip olmayan bir yolculuğa çıkmak ister ve ana-babası ona ulaşabilecek herhangi bir zarardan dolayı onu bu yolculuktan men ederlerse bu durumda balkır; eğer yolculuğa çıkmak onlara eziyet ve rahatsızlık sayılırsa bu yolculuk haram olur. Genel olarak ana-babaya muhalefet etmek onların kalplerinin kırılmasına, eziyet ve rahatsız olmalarına sebep olursa bu haramdır.

Ama onlara itaat evlat için zorluk, eziyet, dünyevi ve dini olarak fahiş bir zararı kapsarsa bu durumda itaat etmesi gerekmez. Örneğin ihtiyacı olmasına rağmen

1- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

2- Biharu'l-Envar, c. 16, s. 25 (Nehcu'l-Belaga'darı naklen).

oğlunun ya da kızının evlenmesine müsaade etmez yahut eşini boşamasını ister vb. gibi durumlarda itaat edilmesi gerekmez. Bu yerlerin hiç birinde itaat edilmesi vacip değildir.

Ana-Babanın Emirlerinin Çelişmesi Eğer bir iş konusunda baba bir şeyi yapmasını ama anne de aynı şeyi yapmamasını emrederse mümkünse ikisinin de rızasını almalıdır. Ama eğer mümkün değilse annesinin emrini tercih etmelidir. Çünkü birinci olarak annenin daha çok hakkı vardır. Evladı için daha çok zahmet çekmiştir. Özellikle hamilelik ve doğum esnasındaki zahmeti çok fazladır. Geçmiş sayfalarda naklettiğimiz hadisler de bu yöndedir. İkinci olarak anne daha duygusal olduğu için duyguları daha çok beklentisinin olmasına neden olur. Bu beklentinin giderilmemesi kalbinin kırılmasına neden olur. Ama baba, anneye oranla daha kuvvetli bir yapıya sahiptir. Bazen hiç etkilenmemesi de mümkündür.

İslam şeriatında evlâdın ana-babadan ya da en azından birisinden, cihad gibi vacib-i kifaye ya da nafîle ameller yahut nezir, yemin, adak gibi akitler için izin almak zorundadır.

Ana-babaya iyilik ve onların haklarını eda konularından birisi de edebe riayet etmek ve ihtiram göstermektir. Ehl-i Beyt hadislerinde onlarla muâşeret noktasında bir takım noktalar vurgulanmıştır. Onlardan bazıları şöyledir:

1) Eğer ana-babasına seslenecekse onlara ismiyle hitap etmemelidir. Ya künyeleri ya da ana-baba diye seslenmelidir.

- 2) Onların önünde yürümemeli, onlardan önce oturmamalıdır.
- 3) Onlardan önce yemeğe başlamamalıdır.
- 4) Onların da olduğu bir yerde yüzünü onlardan çevirmemek.
- 5) Konuşurken sesi onların sesini bastırmamalı.
- 6) Onlardan öne geçmemelidir.
- 7) Halkın ana-babasına küfür ya da lanet etmesine neden olacak bir fiilde bulunmamalıdır. Örneğin bir başkasının babasına küfretmemeli ki, o da kendi babasına küfretmesin.

Rivayet edilir ki, Hz. İmam Seccad (a.s) annesiyle yemek yemezdi. Şöyle buyururdu:

“Annemin almaya niyetlendiği lokmayı almaktan korkuyorum. Böylece onun ihtiramını çiğnemekten çekiniyorum.”⁽¹⁾

Unutmamalıyız ki, şimdiye kadar ana-baba haklarından vacip olanlar hakkında söylenenlerin tümü ana-babanın rahatsız ve rencide olması durumundadır. Örneğin onların nafakasını vermez ama onlar talep edince verir. Bu gevşeklik onların rencide olmasına neden olduğundan onlar talep etmeden vermesi vaciptir (farz). Verdiği davete onları çağırması rencide olmalarına neden olduğu için haramdır. Hediye vermek de aynı kapsamdadır. Onlara hakaret olması amacıyla sırtını

1- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

dönmek, onların üzerine sesini yükseltmek, onların önünde yürümek. Bunların tümü haramdır.

Nasıl ki, evlat için ana-babasına ihtiram etmek, haklarına riayet edip, iyilik etmek vacipse (farz), aynı şekilde evladın da ana-baba üzerinde birtakım hakları vardır. Eğer riayet etmezlerse sıla-i rahim vazifesini yerine getirmemiş olurlar. Zira ana-babadan sonra en yakın akraba insanın kendi evladıdır. Sıla-i rahime riayet etmemek ise büyük günahlardandır.

Ana-baba, çocuklarına ana-baba ahı alacakları duruma düşürecek işleri emretmemeli, onlara sevgi ve muhabbetle yaklaşarak hatalarını görmezden gelmeli, yetersiz bile olsa iyilik ve ikramlarını kabul etmeli, teşekkür etmeli, huzurunda ve gıyabında dua etmelidir.

Evladın nafakası Ana-Babaya vaciptir. Erkek evlat doğduğu andan itibaren rüşt yaşına ulaşip mal kazanana kadar nafakası yani giysi, yemek ve konut ihtiyacı babasının üzerine vaciptir. Kız evladı da evlenip kocasının evine gidinceye kadar aynı hükümdedir.

Erkek ve kız evladın rüşt ve buluğ çağına ulaştığında evlendirilmeleri gerekir.

Evladın ana-baba üzerindeki haklarından birisi de onların eğitim ve öğretimleridir. Onlara dinin esas ve teferruatı öğretilmelidir, Kur'an-ı Kerim'i okumaları, İyiliği emredip, kötülükten sakındırma konularında bilgi ve beceri edinmeleri sağlanmalıdır.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim evladını öperse ona bir sevap yazılır. Her öpücük için cennette ona bir derece verilir. Baba evladına

sevgi ile bakar ve onu sevindirirse amel defterine bir köle azat etme sevabı yazılır.”

Adamın birisi İmam Sadık’tan (a.s) şöyle sordu: Kimlere karşı iyilikte bulunma görevim var? İmam: *“Ana baban diye cevap verdi. Her ikisinin de dünyadan gittiğini söyleyince İmam şöyle buyurdu: O zaman evlatlarına iyilikte bulun.”*

Evlatlara iyilik yapılması konusunda kız evlatlarına daha çok önem verilmesi tavsiye edildiğinden babanın eve getirdiği hediyeği erkek evladından önce kız evladına vermesi müstehaptır.

Önemli bir nokta da muhalefet etmiş ve kötü davranmış olsalar bile evlatlara lanet ve beddua okunmasının yasaklanmış olmasıdır.

Değerli okuyucu şimdiye kadar ana-babaya iyiliğin vacip ve onlara muhalefetin haram oluşu hakkında söylenenlerin tümü biyolojik ana-baba hakkındaydı. Ama bir de insanın manevi babası vardır. Yani insanın yaratılış nedeni ve gerçek saadete ulaşma, gerçek hayatın temin edicisi olan Hz. Peygamber ve Onun pak Ehl-i Bey’tidir. Kim onlara tabi olur ve onların maneviyatına bağlanırsa tüm belalardan mahfuz kalır ve tüm hayırlara ulaşır.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ben ve Ali bu ümmetin iki babasıyız.”⁽¹⁾

Manevi babanın biyolojik babaya üstünlüğü ruhun bedene, ahiretin dünyaya olan üstünlüğü gibidir. Biyo-

1-Yenâbü’l-Mevedde, s. 123.

lojik ana-babaya itaatsizliğin ve vahim akıbetler için zikredilenlerin kat kat fazlası manevi baba için de geçerlidir.

“Biz insana önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur.”⁽¹⁾ Ayetinde ana-babadan kasıt, biyolojik ana-babadan daha çok Hz. Muhammed (s.a.a) ve Hz. Ali (a.s) olduğuna dair birçok hadis nakledilmiştir.

Usul-u Kâfi’de sıla-i rahim babında İmam Sadık’tan (a.s) nakledilen iki hadis şöyledir.

Birinci hadiste Amr b. Yezid, İmam’dan (sıla-i rahim ayeti olan) **“Onlar, Allah’ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirirler.”**⁽²⁾ Ayetinin anlamını sorunca, İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Burada kastedilen yakınlar ve akrabalardır.”

Bir diğer hadiste ise sıla-i rahim ayetinin Hz. Muhammed (s.a.a) ve Ehl-i Beyt’i hakkında indiği beyan edilmiştir. Daha sonra şöyle buyurmuştur:

“Sakın ayetin manasını bir tek şey ile sınırlı bilenlerden olma. Bilakis bir kimse bir ayetin bir konuda nazil olduğunu duyunca onu kendi emsalleri arasında genelleştirmelidir.”

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ey Ali! Ben ve sen bu ümmetin iki babasıyız. Kim bizi terk edip eziyet ederse, bizim itaatimizin dışına

1- Lokman, 14.

2- Rad, 21.

çıkarsa Allah'ın laneti onun üzerine olsun. Şüphesiz sen ve ben bu ümmetin iki mevlasıyız. Kim bizden kaçarsa Allah'ın laneti onun üzerine olsun. Şüphesiz sen ve ben bu ümmetin mesulleriyiz, Kim bizim yaptıklarımızın karşılığını vermezse Allah'ın laneti onun üzerine olsun.” Daha sonra şöyle buyurdu: Allah'ım! Bu duaya icabet buyur!”⁽¹⁾

Manevi ana-babaya karşı görevimiz; esas itibariyle onların velayetine girmektir. Ayrıca hayatta olduklarında huzurlarına müşerref olmak, vefatlarından sonra mübarek kabirlerini ziyaret etmek, onlardan gafil olmaktır. Kitabımızın başında Velâyetle-Velâyet Ayeti ile ilgili olarak çok önemli, çok detaylı bilgi ve izahatta bulunduğumuzu bir kere daha hatırlamakta yarar vardır.

1- Biharul-Envar.

5) Allah'ın İzin Verdiği Yerlerin Dışında Adam Öldürmek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ
وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

“Kim bir mü'mini kasten öldürürse cezası, içinde ebediyen kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, onu lanetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”⁽¹⁾

Bu ayette adam öldürene yönelik beş tane tehdit ve onun karşılığı vardır. Cehennem, orada ebedi kalış, gazap, lanet ve büyük bir azap.

Cehennemde ebedi azap kâfirlere mahsustur. Yani kim îman üzere bu dünyadan ayrılırsa katil ya da diğer büyük günahları da işlemiş olsa azabı ebedi olmayacaktır. Zira ayette bir takım şıklar zikredilmiştir.

Onlardan birisi şudur: Bir mümini sırf îman sahibi olduğu için öldürmüş olursa. Bu durumda katil kâfir olur

1- Nisa, 93.

ve ebedi cehennemliktir. Bir başka şık ise öldürdüğü müminin kanını helal bilmesidir. Çünkü dinin bir zarureti olarak müminin kanı haramdır. Bu durumda dinin zarureti inkâr etmiş ve kâfir olmuş olur.

Hız. Peygamber (s.a.a) veda haccında şöyle buyurmuştur:

“Ey insanlar! Müslümanın kanını dökmek helal değildir. Müslümanın rızası olmadan onun malını almak caiz değildir. Öyleyse kendinize zulmetmeyin. Benden sonra kâfir olmayın.”⁽¹⁾

وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدُوًّا وَظُلْمًا
فَسَوْفَ نُضَلِّهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

İntihar da katilliktir;

“Kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz Allah, sizi esirgeyecektir. Kim haddi aşarak ve zulmederek bunu yaparsa, onu cehennem ateşine atacağız. Bu, Allah’a pek kolaydır.”⁽²⁾

مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ
أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

“Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşattırsa, sanki bütün insanları yaşattır.”⁽³⁾

1- Vesaiu’ş-Şia Kitab-i Kısas bab: 1 hadis: 3, s. 3.

2- Nisa, 29-30.

3- Maide, 32.

İmam Sadık (a.s.):

“Kim bir mümini öldürürse ölüm anında ona şöyle söylerler: Ya Yahudi ya Hristiyan ya da Mecusi olarak ölmeyi seç.”⁽¹⁾ (yani Müslüman olarak ölme hakkına sahip değildir.)

İmam Sadık (a.s.):

“Mümin, haram bir kanı dökmediği sürece dini selamettedir.”

Yine şöyle buyurmuştur:

“Taammüden bir mümini öldüren kimse tövbe etmeye muvaffak olamaz.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s.):

“Bir gün Hz. Peygamber’e bir Müslümanın öldürülerek bir mevkiye atıldığını haber verdiler. Hz. Peygamber oraya doğru hareket etti. Herkes olaydan haberdar oldu. Hz. Peygamber ile birlikte hareket ederek cesedin yanına geldiler. Hz. Peygamber katil kim? diye sordu. Bilmiyoruz diye arz ettiler. Hz. Peygamber şaşkınlık içinde şöyle buyurdu: Müslümanlar arasında bir maktul oluyor ve kimse katilini bilmiyor öyle mi? Beni peygamber olarak seçene yemin olsun ki eğer gök ve yeryüzü sakinleri bir Müslümanın kanına ortak olursa hatta kanının dökülmesine razı bile olsalar şüphesiz Allah onların tümüne azap eder. Onları cehennem ateşine sokar”⁽³⁾

1- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

2- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

3- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

Yine şöyle nakledilmiştir:

“Kim bir mü’minin zararına bir kelime ile bile olsa yardım ederse bu şahıs Allah’ın rahmetinden uzaktır.”⁽¹⁾

Hız İmam Rıza’dan (a..s.) şöyle nakledilir:

“Eğer bir adam doğuda öldürölür ve bir başkası batıda onun öldürölüğünü duyar da razı olursa Allah katında katille ortaktır.”⁽²⁾

Hicretin sekizinci yılı Hız. Peygamber (s.a.a) Ebu Kutade’yi sekiz yüz kişilik bir İslam ordusuyla sefere yolladı. Yol esnasında Amr b. Ezbet onlara ulaştı ve Müslümanların geleneğince onlara selam verdi. Yani Müslüman olduğunu ifade etmeye çalışıyordu. İslam ordusu bunu kabul etmiş kimse ona saldırmamıştı. Ama Mahlem b. Cesame’nin cahiliyet döneminden kalma düşmanlığı vardı. Amr’ın bu davranışı korkmasına yorumlayarak ona hamle edip öldürdü. Deve ve malını da ganimet diye aldı. Hız. Peygamber’in huzuruna dönünce şu ayet nazil oldu:

وَلَا تُقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

“Size selâm veren kimseye, dünya hayatının geçici menfaatine (ganimete) göz dikerek, “Sen mü’min değilsin demeyin.”⁽³⁾

Mahlem Hız. Peygamber’in karşısında oturup kendisi için bağışlanma dilemesini rica etti. Olaydan haberdar olan ve Amr’ı hiçbir günahı yokken öldürölüğünü bilen Hız. Peygamber (s.a.a) öfkeyle şöyle buyurdu: “Allah

1- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Kısas, bab: 2, s. 9.

2- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Emr-i bi’l-Maruf, bab: 5, s. 410.

3- Nisa, 94.

seni bağışlamasın!" Mahlem ağlar bir halde Hz. Peygamber' in huzurundan çıktı. Gözyaşlarını abası ile siliyordu. Yedi gün sonra vefat etti.

Onu defnettikleri zaman toprak onu kabul etmedi ve dışarı attı. Hz. Peygamber'e Mahlem'i toprağın kabul etmediğini bildirdiler. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

"Allah'a yemin olsun ki, Mahlem'den daha kötü olanları toprak kabul etti. Ama Allah ibret almanızı istiyor. Size mü'min bir kulu öldürmenin günahının büyüklüğünü göstermek istiyor."⁽¹⁾

İntihar da haramdır. Cinayet işlemek büyük günahlardan hatta en büyüklerindendir. İntihar etmekle diğer başka bir şâhısı öldürmenin arasında hiçbir fark yoktur. Buna göre intihar eden veya kendi ölümüne sebebiyet veren bir kimse, başkasını katleden kimse için belirlenen tüm cezalara çarptırılır.

Hz. İmam Ali'den (a.s) şöyle nakledilir:

"Mü'minin herhangi bir yolla ölmesi mümkündür. Ancak kesinlikle intihar etmez. Kim canını ve kanını korumaz ve kendini katilinden korumazsa kendi katili olur."⁽²⁾

İmam Sadık'tan (a.s) şöyle nakledilir:

"Kim kendini taammüden öldürürse cehennem ateşinde olacaktır."⁽³⁾

1- Biharu'l-Envar.

2- Vesailu'ş-Şia, Kitab-i Kısas, bab: 5.

3- Vesailu'ş-Şia, Kitab-i Kısas, bab: 5.

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ

“Çocuklarınızı yoksulluk yüzünden öldürmeyin; size de, onlara da biz rızık veriyoruz”⁽¹⁾

وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ

“Diri diri gömülen kız çocuğunun, hangi günahtan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman.”⁽²⁾

Fakihlere göre; çocuk düşürmek de haramdır. Hatta anne rahminde olan çocuğun öldürülmesi de diğerleriyle aynı hükümdedir. Öldürülen ceninin diyeti de büyük diyetiyle eşittir. Öldüren anne ya da baba olsun kullanılan ilaç ya da başka bir yöntem olsun hüküm aynıdır. Bu durumda şimdiye kadar söylenen cezaların tümü onlar için de geçerlidir. Bin miskal altın olarak cinayet diyeti vermek zorundadır. Elbette kendisi işlediği cinayetten dolayı bu diyetten hisse alamaz. Çocuğun diğer varislerine verilir.

Yine Fakihlere göre; İslam şeriatı meninin rahime yerleşmesinden sonra imha edilmesini de haram kılmış ve belli bir diyet öngörmüştür. Elbette kendine has merhaleleri vardır. Anne ya da baba bile olsa eğer sadece meni olursa altmış, kemikler oluşmuşsa seksen miskal altın diyet ödenir. Eğer cenin olmuşsa ruh üfürülmeden önceki haline yüz ve eğer ruh üfürülmüşse erkekse bin kız ise beş yüz miskal altın diyet ödemesi gerekir.

Diğer bir mesele, hamile bir kadın ölürse eğer karnındaki çocuk canlıysa hemen karnının açılıp çocuğun

1- En'am, 151.

2- Tekvi r, 8-9.

dışarı çıkarılması vaciptir. (farzdır.) Bu konuda yavaş davranmak haramdır. Eğer ağır davranmak nedeniyle çocuk ölürse, bu davranışın sahibi sorumludur ve diyet vermesi vaciptir.

Bir kimse taammüden cinayet işler ve birini öldürür daha sonra da tövbe etmek isterse kendini maktulün velilerine teslim etmelidir. Onların kısas etme, diyet alma ya da affetme hakları vardır. Eğer kısas etmekten yani katili öldürmekten vazgeçerlerse katile üç şey vacip olur. Bir köle azat etmeli, altmış fakiri doyurmalı ve peş peşe altmış gün oruç tutmalıdır. Eğer azat edecek köle bulunmazsa diğer ikisini yerine getirmelidir.

Bir kimse hata ile adam öldürmüştse affetmedikleri takdirde maktulün velilerine diyet ödemek zorundadır. Bunlara ilave olarak diğer üç şey de yani köle azat etmek, altmış fakiri doyurmak ve almış gün peş peşe oruç tutmak da kendi kuvvetinde bakidir. Bunların tümü fıkıh kitaplarında beyan edilmiştir.

Daha önce de söylediğimiz gibi adam öldürmek en büyük günahlardandır. Müslümanın bedenine zarar vermek hayati organlarını kesmek vb. gibi şeyler de aynı hükümdedir. Bunların tümü üç şıktan oluşur. 1- Taammüden. 2- Taammüde benzer kaza. 3- Salt hata.

Taammüden adam öldürmek bilerek ve planlayarak birinin ölmesine neden olacak bir şey yapma ve bu teşebbüs sonucunda da şahsın ölmesidir. Ama eğer amacı öldürmek değil ancak yaptığı şey genellikle ölümle sonuçlanıyorsa örneğin ölmesine neden oluncaya kadar dövmek ya da yemek vermemek vb. şeyler de taammüden adam öldürme kapsamındadır.

Taammüde benzer kaza ise öldürme kastı olmaksızın ve genellikle ölümle sonuçlanan bir fiil yapmaksızın tamamen kaza ile taammüden yaptığı bir eylemin sonucu kişinin ölmesidir. Ya da genellikle ölümle sonuçlanmayan bir eylemi taammüden sadece terbiye etmek amacıyla yaparsa ve bu eylem neticesinde ölüm gerçekleşirse bu durumda taammüde benzer kaza adını alır.

Salt hata ise ne öldürme kastı ne de her hangi bir eylem yapma amacı olmadan başka bir şey yapmak amacı ile bir fiili yapar ancak tesadüfen yaptığı fiil bir başkasının ölümüne neden olursa buna salt hata adı verilir. Örneğin kuş avlamak için kurşunu ateşler ancak kurşun bir insana isabet eder ve ölümüne sebep olursa salt hata adını alır.

Cinayetin Hükümü: İşlenen cinayet taammüden olursa, katil tövbe ettikten sonra kendisini maktulün velilerine teslim etmelidir. Onlar dilerse kısas edebilirler. Eğer kısastan diyet ödemek şartıyla vazgeçerlerse katil de kabul ederse artık diyet ödemek vacip olur. Tam diyet altı şeyden biridir. Yüz deve, iki yüz sığır, bin tane koyun, iki yüz yemen ipeğinden yapılmış elbise ya da bin miskal sikke altın. Ya da on bin gümüş dirhem sikke. Katilin bunlardan birini seçme hakkı vardır. Ama maktulün velileri zikredilen bu meblağlardan aşağısını da alabilir ya da affedebilirler. Fakat her halükarda katilin keffare ödemesi yani bir köle azat etmesi, altmış gün peş peşe oruç tutması ve altmış fakiri doyurması vaciptir.

Cinayet taammüde benzer kaza ile ölüm ise maktulün velilerinin kısas hakkı yoktur. Yegâne hakları diyet almaktır. Bunun da keffareti o üç şeyden birisidir. Yani

bir köle azat etmesi, altmış gün peş peşe oruç tutması veya altmış fakiri doyurması gerekir.

Bedene ve organlara verilen hasarlar da aynen cinayet gibi üç kısımdan oluşur. Taammüd, taammüde benzer kaza ve salt hata. Eğer taammüden olursa bedenine hasar alan kimse kısas, diyet alma veya affetme hakkına sahiptir. Eğer taammüde benzer kaza veya salt hata ise kısas hakkı yoktur. Sadece diyet alabilir. Alacağı diyetin miktarı ise fıkıh kitaplarında genişçe beyan edilmiştir.

Şunu da söylemek gerekir ki büyük günahlardan olan cinayet ve adam öldürme suçunda katilin bir kişi ya da birkaç kişinin katılımının olup olmaması fark etmez. Her birisi için adam öldürme günahı yazılır. Yine cinayete sebep olmakla onu bizzat işlemek arasında da fark yoktur. Yani bir başkasını Müslüman birisini öldürmesi için mecbur bırakırsa her ikisi de cinayetle suçlanır ve cezalandırılır. Mesela, eğer onu öldürmezsen ben seni öldüreceğim derse yine de bir başkasını öldürmek helal olmaz. Bu durumda da maktulün velisi katil için kısas ve diyet hakkına sahiptir. Ancak azmettirici müebbet hapse mahkûm edilir.

6) Namuslu Erkek ve Kadınlara Zina İsnadında Bulunmak

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“İffetli, (kötülüklerden) habersiz mümin kadınları zina ile suçlayanlar, dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir. (Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmışlardır). Onlara büyük bir azap vardır. O gün dilleri, elleri ve ayakları yaptıkları işler hakkında aleyhlerinde şahitlikte bulunacaktır.”⁽¹⁾

İmam Sadık'tan (a.s) şöyle nakledilir:

“Kıyamet günü müminin vücut azası kendisi aleyhine şahitlik etmeyecektir. Vücut organlarının sahibi aleyhine şahitlik yapması cehenneme girecek olan kimselere mahsustur. Gazf günahı işleyen kimsenin de hali böyledir.”⁽²⁾

1- Nur, 23-24.

2- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً
وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

“Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fasık kimselerdir.”⁽¹⁾

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim iffetli mümin bir kadın ya da erkeğe zina nispeti verirse Allah onun tüm iyi amellerini yok eder. Kıyamet günü yetmiş bin melek onu önünden ve arkasından kırbaçlar ve o halde cehenneme atarlar.”⁽²⁾

Bir kadın Hiz. Peygamber’in (s.a.a) huzuruna gelerek şöyle dedi: Ey Allah’ın Resulü! (s.a.a) Hizmetçime ey zina eden diye hitap ettim. Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: *“Onu zina ederken gördün mü?”* Kadın hayır diye cevap verince Hiz. Peygamber şöyle buyurdu: *“Şunu bil ki kıyamet günü hesabı senden sorulacaktır.”* Kadının hizmetçisinin yanına dönerek eline bir kırbaç verip kendisine seksen kırbaç vurarak had cezası uygulamasını istedi. Hizmetçi kabul etmeyince bu kez kadın hizmetçisini azat etti. Daha sonra Hiz. Peygamber’in (s.a.a) huzuruna gelerek yaptığı şeyi anlattı. Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: *“Yaptığınla suçunu telafi etmiş olman umulur. Yani kıyamet günü azabın olmayabilir.”⁽³⁾*

1- Nur, 4.

2- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Hudud,

3- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Hudud.

لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ
 الْكَاذِبُونَ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا
 أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالْإِسْتِخْصَارِ وَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ
 بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسِبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ
 لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا
 إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَبَيَّنَّ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ
 أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Bu iftirayı işittiğiniz zaman, iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeşleri hakkında iyi zan besleyip de, “Bu, apaçık bir iftiradır” deselerdi ya! Onlar (iftiracılar) bu iddialarına dair dört şahit getirirlerdi ya! Mademki şahit getirmedi; işte onlar Allah yanında yalancıların ta kendileridir. Eğer size dünya ve ahirette Allah’ın lütfü ve rahmeti olmasaydı, içine daldığınız bu iftiradan dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunuyordu! Hani o iftirayı dilden dile dolaştırıyor; hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyleri ağzınıza alıp söylüyor ve bunu önemsiz bir iş sanıyordunuz. Hâlbuki bu, Allah katında büyük bir günahdır.

“Bu iftirayı işittiğiniz vakit, “Böyle sözleri ağzımıza almamız bize yaraşmaz. Seni eksikliklerden uzak tutarız Allah’ım! Bu, çok büyük bir iftiradır” deseydiniz ya! Eğer inanıyorsanız, bu gibi şeylere bir daha ebediyen dönmemeniz için Allah size öğüt veriyor. Allah, size ayetleri açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. İnananlar arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu eden kimse-

ler var ya; onlar için dünya ve ahirette elem dolu bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Kim bir müminin böyle bir fiilini kendi gözüyle gördüğü ya da kulağıyla kendisinden duyduğu şeyi söyler ve başkasına da naklederse Allah’ın bu ayette kendilerine ateş vaat ettiği kimselerden olur.”⁽²⁾

Hiz. İmam Sadık’ın (a.s) bir dostu vardı. İmam Sadık nereye gitse o da İmamla birlikte gidiyordu. Gayri Müslim bir kölesi vardı. Bir gün ayakkabıcılar pazarında İmam Sadık (a.s) ile birlikteydi. Kölesi de arkadan onları takip ediyordu. Adam kölesini bir iş için bir yere gönderecekti bu nedenle üç defa geriye dönüp baktı. Ama köle ortalıkta gözükmiyordu. Dördüncü defa görünce ey zina eden kadının oğlu neredesin diye çıkıştı. Hiz. İmam Sadık (a.s) şaşkınlıkla elini alnına vurarak şöyle buyurdu: *“Suphanallah! Annesine gazf mı ediyorsun? Ben seni takva sahibi biri sanırdım. Hâlbuki hiçbir takvan yokmuş!”*

Adam şöyle arz etti: Size feda olayım! Annesi gayri Müslim ve kâfirdir. Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: *“Her kavim ve milletin kendine göre bir nikâh töreni olduğunu bilmiyor musun? Benden uzak dur.”*

Hadisi nakleden ravi söylüyor: İmam Sadık’ın hayatta olduğu sürece bir daha onunla arkadaş olduğunu görmedim.”⁽³⁾

1- Nur, 2-19.

2- Usul-u Kâfi, Bab-ı Gıybet ve Buht.

3- Usul- Kâfi, c. 2, s. 244.

Ebi'l Hasan Hiza şöyle söylüyor: İmam Sadık'ın yanındaydım. Adamın biri bana ey Ebi'l Hasan sana borcu olan şu adam ne oldu? diye sorunca ben de şöyle cevap verdim: O anası zina edeni mi soruyorsun? İmam Sadık (a.s) hiddetle bana baktı.

“Ben şöyle arz ettim: Size feda olayım! O adam Mecusi'dir. Annesi kız kardeşidir. Hz. İmam Sadık şöyle buyurdu: Onların dininde kız kardeşi nikâhlamanın bir sakıncası yok.”

Müstedreku'l-Vesail'de Hz. İmam Ali'den (a..s.) şöyle nakledilir:

“Eğer bir adam bir başkasına ey fasık, ey habis, ey kâfir, ey münafık, eşek gibi kelimeler kullanırsa ona otuz kırbaç vurmak gerekir.”

Küfürde akraba ve yabancı ayrımı yoktur. Yine hizmetçi, öğrenci veya başka kim olursa olsun hiçbir fark söz konusu değildir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Her küfürbaz cefakârdır. Her cefakâr ise ateştedir.”⁽¹⁾

Hz. Peygamber (s.a a.) şöyle buyurmuştur:

“Dört grup vardır ki cehennem ahalisi onlardan dolayı eziyet çekerler. O gruptan birisi dünyada küfürbaz olan, ağzı sürekli irinli ve kanlı olan kimselerdir.”

“Küfür etmek haram olduğu gibi edilen küfüre küfürle cevap vermek de aynı şekilde haramdır. Eğer gazf olmazsa küfrettiği şeyin aynısı ile cevap vermenin ise bir sakıncası yoktur.”⁽²⁾

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 245.

2- Müstedreku'l-Vesail, bab: 1 7, Ebvab-i Cihad-i Nefs.

Ancak susmak ve cevap vermemek daha güzeldir. Nitekim Kur'an şöyle buyurmaktadır:

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

“Bir kötülüğün karşılığı, onun gibi bir kötülüktür (ona denk bir cezadır). Ama kim affeder ve arayı düzeltirse, onun mükâfatı Allah’a aittir.”⁽¹⁾

Hz. Ali (a.s) hizmetçisi Kamber’e küfredildiğini ve Kamber’in de cevap vermek istediğini duyunca:

“Bırak küfreden kendi küfrü ile rezil olsun. Senin sessiz kalman merhamet sahibi Allah’ın hoşuna gider, şeytanı öfkelenendir ve kendi düşmanına işkence olur. Tohumu yarıp insanları yaratan Allah’a yemin olsun ki hiç bir şey müminin sabrı kadar Allah’ı razı etmez. Şeytanı ise susmaktan daha çok öfkelendirmez. Ahmak olan kimseye ise karşısında susmaktan daha çok hiç bir şey işkence vermez.”⁽²⁾

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

“İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir.”⁽³⁾

Keşfu'l-Gumme adlı eserde şöyle nakledilir: Şam ahalisinden bir adam Medine’ye geldi. Güzel bir ata binen

1- Şura, 40.

2- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 300.

3- Fussilet, 34.

bir şâhısı görünce ondan daha iyi birisini görmemiştim onunla tanışmak istedim. Kim olduğunu sordum. Hasan b. Ali olduğunu söylediler. İleri çıkarak sen Ali b. Ebutalib'in oğlu musun diye sordum. Evet, ben Ali b. Ebutalib'in oğluyum diye cevap verince sen müşrik bir adamın oğlusun... Ve bildiğim tüm hakaretleri saydım. Ama o öylece sessizce duruyordu. Ben sözlerimi bitirince tebessüm ederek şöyle buyurdu: Sanırım garipsin ve Şam ahalisindensin. Evet diye cevap verdim. O şöyle buyurdu: Eğer kalacak bir yere ihtiyacın olursa sana yer verebilirim. Eğer mala ihtiyacın varsa sana mal verelim. Eğer sıkıntın varsa yardımcı olalım. Onun bu yüce ahlakı karşısında ben neye uğradığımı şaşırmış utanç içindeydim. Geri döndüğümde yeryüzünde ondan daha çok sevdiğim bir başkası daha yoktu.

7) Haksız Yere Yetim Malı Yemek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ
سَعِيرًا

“Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıkmış olurlar; zaten onlar alevlenmiş ateşe gireceklerdir.”⁽¹⁾

Tefsir-i Kebir'de şöyle zikredilmiştir: Kıyamet günü yetim malı yiyen kimse mahşere geldiğinde karınlarından dışarı doğru çıkan bir ateş olacaktır. Bu nişane ile bütün mahşer ahalisi onu yetim malı yiyen olarak tanıyacaktı.

وَأَتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَبَدَّلُوا الْخَيْرَ بِالْطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ
أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا

“Yetimlere mallarını verin. Temizi pis olanla (helâli haramla) deışmeyin. Onların mallarını kendi mallarınıza katıp yemeyin. Çünkü bu, büyük bir günahdır.”⁽²⁾

1- Nisa, 10.

2- Nisa, 2.

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ
وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

Yine şöyle buyrulmaktadır:

“Kendileri, geriye zayıf çocuklar bıraktıkları takdirde, onlar hakkında endişeye kapılanlar, (yetimler hakkında da) ürperip korksunlar. Allah’a karşı gelmekten sakınsınlar ve doğru söz söylesinler.”⁽¹⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Allah (c.c) yetim malı yemeye dünyevi ve uhrevi olmak üzere iki azap vaat etmiştir. Uhrevi azap cehennem ateşidir. Dünyevi azap ise kim diğerlerinin yetimlerine zulmeder ve onların malını heba ederse onun da yetimlerine aynısı olacaktır. Zira bu konu Kur’an’da da geçmektedir.”⁽²⁾

“Kendileri, geriye zayıf çocuklar bıraktıkları takdirde, onlar hakkında endişeye kapılanlar, (yetimler hakkında da) ürperip korksunlar. Allah’a karşı gelmekten sakınsınlar ve doğru söz söylesinler.”⁽³⁾

Hız. İmam Ali’nin (a.s) şöyle buyurduğu nakledilir:

“Şüphesiz yetim malı yiyen kimsenin yaptıklarının karşılığın kendi evlatlarına ulaşması yakındır. Kendisi de ahirette yaptıklarının vebalini görecektir.”⁽⁴⁾

1- Nisa, 9.

2- Vesailu’ş-Şia, c. 12, s. 181.

3- Nisa, 9.

4- Biharu’l-Envar.

İmam Sadıktan (a.s) şöyle nakledilir:

“Kim zulmederse Allah (c.c) onun kendisine, evlatlarına ya da torunlarına zulmedecek birini musallat eder.”⁽¹⁾

Burada akla şöyle bir soru gelebilir. Zulmedip haksız yere yetim malı yiyen adamın çocuklarının ne suçu var? Neden zalimin zulmünün cezasını onlar çeksinler? Diye sorulacak olursa şöyle cevap verilir: Allah’ın, zalimin evlatlarına bir başka zalimi musallat etmesinin anlamı; zalimin evlatlarına zulmetmek isteyen birine Allah’ın mani ve engel olmamasıdır. Çünkü evlatlara zulmün yapılmasına mani olmak Allah’ın babaya bir lütuf ve ihsanıdır. Yetimlere karşı zalim olan bir baba bu lütuftan mahrumdur.

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

“Eğer baba salih olursa Allah onun salih olması nedeniyle evlatlarını korur. Allah (c.c) Kehf suresinde şöyle buyurmaktadır.

“Duvara gelince, şehirde iki yetim çocuğun idi; altında da onlara ait bir hazine vardı; babaları ise iyi bir kimse idi. Rabbin istedi ki, o iki çocuk güçlü çağlarına erişsinler ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarsınlar.”⁽²⁾

Buna göre babanın salih olması Allah’ın onun çocuklarına karşı lütuftâr olmasına neden olur. Aynı şekilde zalim olması da bu lütfun kesilmesine neden teşkil eder.”⁽³⁾

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 250.

2- Kehf, 82.

3- Tefsir-i Ali b. İbrahim Kummi.

Hız. İmam Rıza'dan şöyle sordular: "Yetim malından en az ne kadar yenirse cehennem ateşine girilir? Hız. İmam Rıza şöyle buyurdu:

"Niyeti geri vermemek olması durumunda bu konuda az ya da çok aynıdır."⁽¹⁾

Hız. Peygamber'den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir:

"Miraç gecesi karınları ateş ile dolu bir grup gördüm. Ateş makatlarından dışarı çıkıyordu. Cebrail'den onların kim olduğunu sorunca şöyle dedi: Onlar haksız yere yetim mali yiyenlerdir."⁽²⁾

İslam fıkhına göre bir kimsenin alacaklısı ölür de gerideki evlatları borcunu onlara iade etmezse haksız yere yetim mali yiyenlerden olurlar. Zira babanın vefatıyla mal evlatlarına intikal eder.

Hız. İmam Sadık'tan (a.s) şöyle nakledilir:

"Kim bir yetimin bakımını üstlenirse Allah ona cenneti vacip kılar. Haksız yere yetim mali yiyene ise cehennem ateşini vacip kılar."⁽³⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur

"Ben ve bir yetimin bakımını üstlenen kişi (işaret ve orta parmaklarını birleştirerek) şu iki parmağım gibi cennette birlikte olacağız. Yani ben ve onun arasında hiçbir mani olmayacaktır."⁽⁴⁾

1- Biharul-Envar.

2- Vesailu's-Sia, Kitab-i Ticaret bab: 70, s. 283.

3- Biharul-Envar, c. 16, s. 120.

4- Biharul-Envar, c. 16, s. 199.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim bir yetimin velisi olursa onun hakkında velayetini iyi kullansın. Ona ihsanda bulunsun. Elini başına koyup okşasın. Başındaki saçların sayısını ona sevap yazılır ve bir o kadar da günahı silinir. O sayı miktarınca derecesi yükselir.”

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Bir yetim ağladığında Allah'ın arşı titrer. O zaman Allah (c.c) meleklerine şöyle buyurur: Ey meleklerim! Siz şahit olun ki kim onu susturur, gönlünü alıp sevin-dirirse ben de kıyamet günü onun gönlünü alacağım.”

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَاطَبُوا عَنْهُ فَأَخَوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ

“Sana yetimleri soruyorlar. De ki: “Onların durumlarını düzeltmek hayırlıdır. Eğer onlara karışıp (birlikte yaşarsanız (sakıncası yok). (Onlar da) sizin kardeşlerinizdir. Allah, bozguncuyu yapıcı olandan ayırır.”⁽¹⁾

8) Faiz Yemek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ
مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

“Faiz yiyenler, (kabirlerden) ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, “Alış-veriş de faiz gibidir.” demelerinden dolayıdır. Oysa Allah, alışverişi helâl, faizi haram kılmıştır. Bundan böyle kime Rabbinden bir öğüt gelir de (o öğüde uyarak) faizden vazgeçerse, artık önceden aldığı onun olur. Durumu da Allah’a kalmıştır. (Allah, onu affeder.) Kim tekrar (faize) dönerse, işte onlar cehennemliklerdir. Orada ebedi kalacaklardır.”⁽¹⁾

el-Mizan tefsirinde şöyle buyruluyor: “Yüce Allah faiz yasağının üzerinde çok sıkı bir şekilde durmuştur. Öyle ki, din düşmanlarını dost edinme ve yönetime getirme

1- Bakara, 275.

meselesi hariç, dindeki ayrıntı nitelikli hiçbir mesele üzerinde bu kadar sıkı durulmamıştır. Din düşmanlarını dost edinme (ya da yönetime getirme) meselesinde takınılan tavır, faize karşı takınılan tavra benzer. Diğer büyük günahlara gelince, Kur'an-ı Kerim bunlara karşı çıkmış ve sert ifadelerle bu tür davranışlara son verilmesini istemiştir; ancak bunların haram kılınışı bağlamında kullanılan dil, bu iki olgu (faiz ve din düşmanlarını dost ve yönetici edinmenin yasaklığı) bağlamında kullanılan dilden daha yumuşaktır. Buna zina, içki, kumar, bunlardan daha ağır bir suç olan Allah'ın haram kıldığı cana kıyma ve yeryüzünde bozgunculuk yapma da dâhildir. Bu suçların tümü, faizle muamele etmek ve din düşmanlarını dost ve yönetici edinmek suçundan daha hafif kalırlar. Bunun sebebi şudur: Yukarıda işaret edilen günahların tümünün uğursuz sonuçları bir ferdin ya da birkaç ferdin ötesine geçmez. Sadece ruhların bazı yönlerini olumsuz yönden etkilerler. Yalnızca bireysel işlere ve fiillere egemen olma özellikleri vardır. Ama bu iki büyük suçun (faizle muamele etme ve din düşmanlarını dost ve yönetici edinme suçlarının) olumsuz sonuçları, dinin binasını temelinden yıkıcı, insan hayatı üzerindeki etkilerini silici niteliklere sahiptir. İnsan denen canlı türünün hayat düzenini alt üst eder, insanın fıtratı üzerine kalın bir perde çekerek, onu fonksiyonsuz hâle getirir. Fıtrat unutulmaya terk edilir. Tarihin akışı, bu iki suç üzerinde sıkı sıkıya duran Allah'ın hitabını doğrulamıştır. Çünkü din düşmanlarıyla uzlaşma, onları dost ve yönetici edinme, onlarla sevgi bağlarını kurma, onlara eğilim gösterme İslâm milletlerini helake sürüklemiştir. Yok oluş çukur-

larına yuvarlayarak onlara yem olmuşlardır. Mallarına, ırzlarına ve namuslarına sahip olamamışlardır. Bu duruma düşen İslâm milletlerinin ne ölme ne de yaşama hakları vardır. Onlara egemen olan İslâm düşmanları izin vermezler ki ölsünler, göz yummazlar ki hayatın nimetlerinden yararlansınlar. Din, bu duruma düşen İslâm milletlerini terk etmiş, bütün değerler kervanı onları geride bırakarak göçüp gitmiştir...”

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur

“İbadet yedi kısımdır. Onların en üstünü helal kazanç sağlamaktır.”⁽¹⁾

Faiz yemenin manevi birçok zararlarından birisi ticarette mevcut olan hayır ve bereketten mahrum kalmasıdır. Bir diğeri ise faiz yiyen kimse, Allah’a yalvarıp yakarma, sığınma ve onun dergâhından bereket isteme nimetlerinden mahrum kaldığı gibi, karşılıksız borç vermenin sevabından da mahrum kalmasıdır.

يَمْحَقُ اللَّهُ الرَّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ

“Allah, faiz malını mahveder, sadakaları ise artırır (bereketlendirir). Allah, hiçbir günahkâr nankörünü sevmez.”⁽²⁾

Evet, faizli mal ne kadar çok olursa olsun akıbeti az ve bedbahtlıktır. Tecrübe ile sabittir ki, Faizli malın devam ve bekası yoktur. Ya kendi kaybedecek ya da evlat ve varisleri kaybedecektir.

1- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Ticaret, bab: 4, s. 11, hadis: 6.

2- Bakara, 276.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْشِرُوا فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلُمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten iman etmiş kimselersiniz, faizden geriye kalanı bırakın. Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Resulüyle savaşa girdiğinizi bilin. Eğer tövbe edecek olursanız, anaparalarınız sizindir. Böylece siz ne başkalarına haksızlık etmiş olursunuz, ne de başkaları size haksızlık etmiş olur.”⁽¹⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

“Ey imarı edenler! Kat kat arttırılmış olarak faiz yemeyin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz. Kâfirler için hazırlanmış ateşten sakının.”⁽²⁾

Çok Önemli Not:

Tefsir-i Menhec’te şöyle denilmekte: “Allah ve Resulüyle savaşa girdiğinizi bilin.” Allah (Azze ve Celle) ile savaşmak demek; “Hz. Peygamber (s.a.a.) ile savaşmanın bizzat kendisidir. Allah ve Resulü ile düşmanlık etmektir.” Aslında bu cümle, faiz günahının büyüklüğünü vurgulamaktadır. Yahut. “Allah. ile savaşmak cehennem ateşi, Resulü ile savaşmak ise kılıçtır”. Böyle olunca faiz yiyenlerle Allah’ın hükmüne tabi oluncaya kadar savaşmak gerektiği sonucu ortaya çıkar. Şöyle

1- Bakara, 278-279.

2- Âl-i İmran, 130-131.

rivayet edilmektedir. Bu ayetler nazil olduktan sonra Hz. Peygamber (s.a.a) Mekke valisine şöyle yazdı: “Eğer Benî Muğayre faizcilikten vazgeçmezse onlarla savaş.”⁽¹⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“...Bilin ki, cahiliyet dönemindeki faiz ve ribalar kaldırılmıştır. İlk olarak amcam Abbas’ın faiz ve ribasını kaldırıyorum.”

Hz. İmam Sadık’tan (a.s) şöyle nakledilmektedir:

“Bir dirhem faiz almak Allah katında insanın kendi mahremiyle (annesi - kızı - kız kardeşi vb.) yetmiş defa zina etmesinden daha kötüdür.”⁽²⁾

Yine Hz. Peygamber (s..a.a.) lanet okuyarak şöyle buyurmuştur:

“Faiz yiyen, yediren, alan, veren, yazan ve bu muameleye şahitlik eden her kişi ateştedir.”⁽³⁾

Hz. İmam Sadık’tan (a.s) şöyle sordular: Bir adam var faiz yiyor ve şöyle diyor: “Faiz annenin ilk sütü gibidir (yani temiz ve helaldir.)”

Hz. İmam Sadık şöyle buyurdu:

“Eğer Allah bana kudret verseydi onun boynunu vurmaktan bir an bile geri kalmazdım.”⁽⁴⁾

İslam fıkına göre, faizin haram olduğunu inkâr eden kimse İslam dininin zaruretlerinden birini inkâr etmiş

1- Tefsir-i Menhec.

2- Usul-u Kâfi, el- Fakih, et-Tehzib.

3- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Ticaret, bab: 4, s. 430.

4- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

demektir. Bu durumda olan bir kimse ise mürtettir ve katli vaciptir.

Sumae, İmam Sadık'a (a.s) şöyle sordu: Allah'ın Kur'an'da faizin haram oluşunu çok fazla vurgulamasının hikmeti nedir?

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“İnsanların (sadaka ve karşılıksız borç gibi) iyi amelleri terk etmemesi için.”⁽¹⁾

Zurare şöyle söylüyor: Hz. İmam Sadık'a (a.s) şöyle arzettim: Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor:

“Allah, faiz malını mahveder, sadakaları ise artırır (bereketlendirir).”⁽²⁾

Bizler faiz yiyen kimseleri görüyoruz ki, malları artmıştır. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Hangi azalma ve bereketsizlik şundan daha kötüdür ki, bir dirhem faiz yemek onu yiyen kimsenin dinini ortadan kaldırır. Eğer işlediği günahdan dolayı tövbe etmezse malını kaybeder ve dilenci olur.”⁽³⁾

Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim faiz yerse Allah (c.c) onun karnını yediği miktarca ateşle dolduracaktır. Faiz yoluyla bir mal elde ederse amelini kabul etmez. Yanında faizden kazandığı bir kuruş bile olmuş olsa daima Allah ve meleklerin lanetine maruz kalır.”⁽⁴⁾

1- Vesailu's-Şia.

2- Bakara, 276.

3- Vesailu's-Şia, Kitab-i Ticaret, bab: 8, c. 12, s. 424.

4- Mustedreku'l-Vesail.

Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Miraca çıktığım gece karınlarının büyüklüğü nedeniyle yerden kalkamayan bir grup gördüm. Cebrael’e onların kim olduğunu sorunca şöyle cevap verdi: Onlar faiz yiyenlerdir. Kabirlerinden delirmişçesine kalkacaklardır. Ansızın onları Âl-i Firavun yolunda gördüm. Sabah ve akşam ateşe sunulmaktaydılar. Sürekli olarak İlâhi kıyamet ne zaman kopacak? diye feryat etmekteydiler.”⁽¹⁾

Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ümmetim faiz yemeye başladığı zaman deprem ve yere gömülmeye müptelâ olurlar.”⁽²⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Faizin günahı yetmiş kısımdır. Onların en düşük olanı insanın kendi annesiyle Kâbe’de zina etmiş olması gibidir.”⁽³⁾

Birkaç Mesele:

İslam fıkhrına göre faiz almak haram olduğu gibi, faiz vermekte haramdır.

Baba ve oğul arasında faiz yoktur. Her biri diğerinden fazlalık alabilir. Ama anne ve evlat arasında faiz söz konusudur.

Karı-koca arasında faiz yoktur. Her biri değerinden fazlalık alabilir.

1- Mustedreku'l-Vesail Kitab-i Ticaret, bab: 1, s. 478.

2- Mustedreku'l-Vesail.

3- Vesailu's-Şia, Kitab-i Ticaret, bab: 8, s. 426, hadis: 12.

Müslüman bir kimse harbi kâfirden ister borç ister muamele yoluyla olsun faiz alabilir. Ancak şu şartla ki, faizi alan Müslüman veren ise harbi kâfir olmalıdır. Bunun tam tersi ise haramdır.

Kâfir zimmîden yani İslam topraklarında yaşayan bir kâfirden ister almak ister vermek yoluyla olsun faiz haramdır.

9) Yalan ve Yalan Yere Yemin Etmek

Yalan bütün günahların ve kötülüklerin kaynağıdır. Bu yüzden İslâm şeriatı yalanı, yalancı şahitliği, sözünden dönmeyi haram kılmış bu niteliğe sahip olanları, Kitap ve Sünnet'te azapla tehdit etmiştir.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ

“Allah aşırır giden, yalancı olan kimseyi doğru yola iletmez.”⁽¹⁾

وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ

Her yalana, günah yüklü kimseye yazıklar olsun!”⁽²⁾

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ

“Yalanı, ancak Allah'ın ayetlerine inanmayanlar uydurur, yalancılar işte onlardır.”⁽³⁾

1- Mü'min, 28.

2- Casiye, 7.

3- Nahl, 105.

Allah Resulü (s.a.a) öyle buyurmuştur:

“Büyük günahların en büyükleri Allah’a şirk koşturmak, ana-baba ahı almak, batıl (yalan) söz söylemektir.”⁽¹⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

Yalan yere yemin etmekten sakının. Çünkü yalan yemin evleri mukimlerinden yoksun bırakır.”⁽²⁾

Allah Resulü (s.a.a) bir hadisinde şöyle buyurmuştur:

Mümin, hiçbir özrü olmadan yalan söylese yetmiş bin melek ona lanet okur. Kalbinden arşa ulaşan kötü bir koku yayılır. Allah (c.c) yalan söyleyen kimseye, en küçüğü kendi annesiyle yapılan zina olan yetmiş zina günahı yazar.”⁽³⁾

Hz. Resulullah (s.a.a):Veda haccında yaptığı konuşmasında şöyle buyurmuştur:

“Benim demediğim şeyler, birer yalan olarak çokça söylendi ve bundan sonra da bu tür yalanlar söylenecaktır. Kim bilinçli olarak benim demediğimi, ben demişim gibi söylese, ateşten oturağına şimdiden hazırlansın. Size bir hadis ulaşırsa, onu Allah’ın Kitabı’na ve sünnetime göre değerlendirin. Allah’ın Kitabına uyanı alın, Allah’ın Kitabı’na ve sünnetime uymayanı ise, terk edin.”⁽⁴⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Yalan konuşmaktan sakının. Çünkü bu, yalancının yüzünü siyahlaştırır.”⁽⁵⁾

1- Vesailu’ş-Şia.

2- Kuleynî, Usul-u Kâfi.

3- Müstedreku’l-Vesail.

4- et-Tabersî, el-İhtacac.

5- Müstedreku’l-Vesail.

Hız. İmam Ali'den (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Kul, şaka veya ciddi çeşitli yalanları terk etmediği sürece imanın tadını alamaz.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“İnsanlar arasında mürüvveti en az olan yalan konuşan kimsedir.”⁽²⁾

Yine Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Yalandan sakının. Çünkü yalan kötülük, yalancı da kötü bir şahıstır. Her ikisi de ateştedir.”⁽³⁾

İmam Muhammet Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:

Allah (c.c) şerler için kilitler karar kılmıştır. Bütün serlerin kilidi içkidir. Ancak yalan konuşmak ondan daha kötüdür.”⁽⁴⁾

Hız. Resulullah (s.a.a) Şöyle buyuruyor:

“Yalancı şahit hâkimin huzurundaki şahitliğini henüz tamamlamadan ateşten barınağı hazırlanır. Şahitliği gizleyen de öyle.”⁽⁵⁾

Allah (Azze ve Celle) Hac suresinde şöyle buyurmaktadır:

وَأَجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ

“Yalan sözden kaçının.”⁽⁶⁾

1- Uşul-u Kâfi, s. 340 (Kitab-i İman ve Küfr).

2- Müstedreku'l-Vesail.

3- Müstedreku'l-Vesail.

4- Uşul-u Kâfi, c. 2, s. 239.

5- el-Kâfi, Kuleynî.

6- Hac, 30.

İmam Bakır (a.s):

Ali b. Hüseyin çocuklarına şöyle derdi: Yalandan sakının. Küçüğünden de, büyüğünden de, şakasından da; çünkü bir insan küçük yalan söylediği zaman, büyük yalan için de cesaret bulur. Resulullah'ın şöyle buyurduğunu bilmiyor musunuz? "Kul, doğru söylemeyi sürdürürse, sonunda Allah onu siddîk (doğrucu) olarak yazar. Eğer yalan söylemeyi sürdürürse, onu yalancı olarak yazar."⁽¹⁾

Yine buyururlar ki:

Yalan, îmanın yıkımıdır.⁽²⁾

Emîrü'l-Mü'minin (a.s) buyuruyor:

Yalanı alışkanlık haline getirmek fakirliğe yol açar."⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) der ki:

"Bir mü'minin kardeşine söz vermesi, kefareti olmayan adak hükmündedir. Bir kimse sözünden dönerse, önce Allah'a verdiği sözden dönmüş olur, dolayısıyla O'nun gazabının hedefi haline gelir. Bu yüzden ulu Allah şöyle buyurmuştur:⁽⁴⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ

"Ey îman edenler, niçin yapmadıklarınızı söylüyor-

1- el-Kâfî, Kuleynî.

2- el-Kâfî, Kuleynî.

3- es-Saduk, el-Hisal.

4- el-Kâfî, Kuleynî.

sunuz? Yapmadıklarınızı söylemeniz Allah katında büyük bir gazaba neden olur.”⁽¹⁾

Yine İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Resulullah (s.a.a) bir gün bir adama bir kayanın üzerinde söz verir ve “sen gelene kadar burada seni bekleyeceğim” der. Güneşin harareti onu rahatsız etmeye başlar. Bunun üzerine arkadaşları: “Ya Resulallah gölgelik bir yerde otursanız olmaz mı?” derler. Resulullah: “Onu burada bekleyeceğime söz verdim. Şayet gelmezse bu mahşere kadar sürecektir”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s):

Bir kimse ayıplamak, kişiliğini zedelemek, dolayısıyla onu insanların gözünden düşürmek amacıyla bir mü'min hakkında gülünç söylentiler yayarsa, Yüce Allah onu kendi dostluğunun kapsamından çıkararak şeytanın dostluğunun kapsamına sokar. Ama şeytan da onu kabul etmez.”⁽³⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyuruyor:

“Münafığın üç alameti vardır. Yalan konuşmak, ihanet etmek ve sözünde durmamak.”⁽⁴⁾

Bir adam Hız. Peygamber'den (s.a.a) şöyle sordu: Ateşe girmeye sebep olan amel hangisidir? Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Yalan, çünkü yalan kötülüğe ve kötülük de küfre,

1- Saff, 2, 3.

2- İlelu'ş-Şerayi.

3- el-Kâfî, Kuleynî.

4- Müstedreku'l-Vesail.

küfür de cehennem ateşine girmeye sebep olur.”⁽¹⁾

Meryemoğlu İsa (a.s) buyurmuştur ki:

“Kimin yalanı çoksa, güzelliği, sevecenliği yok olur.”⁽²⁾

Hiz. İmam Cafer-i Sadık’tan (a.s) şöyle nakledilir:

Yalancının cezalarından birisi de şudur: Allah (c.c) ona unutkanlığı musallat eder”⁽³⁾

Allah ona unutkanlık musallat ettiğı için bir yalan söyler ve onu unuttur. Daha sonra ilk söylediğı ile çelişen bir başka söz söyler. Böylece kendisini insanlar arasında rezil eder.

Ayetullah Destgayb’ın yazdığına göre, Ravendi’nin De’avat adlı eserinde Hiz. Peygamber’den (s.a.a) nakledilen uzunca bir hadiste Hiz. Peygamber miraç gecesi gördüklerini beyan ederken şöyle buyurmaktadır:

“(Miraç gecesi) sırt üstü yere yatırılmış bir adam gördüm. Bir başkası ucu çengelli bir demir asa ile başının üzerindeydi. Bir yanına geçip elindeki asa ile yüzüne vuruyordu. Ağzından itibaren kafasına kadar paramparça oluyordu. Aynı şekilde burun ve gözüne vuruyordu. Daha sonra diğer tarafına geçiyor ve aynı şekilde vurmaya devam ediyordu. Bir tarafa vurması bitmeden diğer taraf iyileşiyor ve ilk haline dönüyordu. Vuran kimse de aynı vurma işlemini defalarca tekrar ediyordu. Bu adamın cezasının neden dolayı olduğunu sordum bana şöyle cevap verdi: Bu adam

1- Müstedreku’l-Vesail.

2- el-Kâfi, Kuleynî.

3- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Hac, s. 573, Bab: 138, Hadis: 7.

sabah evinden çıktığı andan itibaren yalan konuşmaya başlıyordu. Onun bu azabı kıyamet gününe kadar sürecek.”⁽¹⁾

Hız. İmam Cafer-i Sadık’tan (a.s) şöyle nakledilir:

“Kişi yalan konuşunca gece namazından mahrum kalır. Gece namazından mahrum kalan kimse ise rızık-tan mahrum kalır.”⁽²⁾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

Kur’an-ı Hakim’de şöyle buyrulmaktadır:

“Şüphesiz Allah, yalancı ve nankör olanları doğru yola iletmez.”⁽³⁾

Hız. İsa (a:s.) şöyle buyurmuştu:

“Kim çok yalan söylerse tüm değerlerini kaybeder.”⁽⁴⁾

Hız. Peygamber’den (s.a.a) nakledilmiştir:

“Yalan konuşan kimse en büyük günahkârdır.”⁽⁵⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) Hız. Fatıma’ya (s.a.) şöyle buyurmuşur:

“Miraç gecesi yüzü domuz bedeni eşek şeklinde olan bir kadın gördüm. Nedenini sorunca fitne çıkarmak ve yalan konuşmak olduğunu söylediler.”⁽⁶⁾

1- Ravendi’nin De’avat adlı eserinden.

2- Biharu’l-Envar.

3- Zümer, 3.

4- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 255.

5- Müstedreku’l-Vesail.

6- Uyun-u Ahbari’r-Rıza.

Yalanın en kötü mertebesi Allah'a, Peygamber'e İmam-lara yapılan yalan atıflardır.

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

“Dilinizden çıkan yalana dayanarak, Bu helaldir ve bu haramdır.”demeyin. Böylece Allah’a yalan isnat etmiş olursunuz. Kuşkusuz, Allah’a yalan isnat edenler, kurtuluşa ermezler.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Allah ve Resulüne yalan atfetmek büyük günahlardandır.”⁽²⁾

Hiz. İmam Muhammed Bakır (a.s) Ebu Numan’a şöyle buyurmuştur:

“Bizim adımıza bir tek yalan bile söyleme. Çünkü o yalan seni hanif dini İslam’dan çıkarır.”⁽³⁾

Eğer bu kısım yalan oruçlu halde taammüden söylenirse oruc ta batıl olur.

Allah’a yalan atfetmenin örneklerinden biri de şahısın yalan bir söz dedikten sonra sözünü ispat etmek için Allah şahittir ya da Allah biliyor ki doğru söylüyorum tarzında söylemlerde bulunmasıdır. Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“O halde Allah’ın yüce arşı titrer.”⁽⁴⁾

1- Nahl, 116.

2- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 254.

3- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 253.

4- Usul-u Kâfi.

Bir başka hadiste şöyle buyurmuştur:

Allah şöyle buyurur: *“Yalan atfedecek başka birini bulamadın mı?”* ⁽¹⁾

Yalanın merhale ve kısımlarından birisi de şaka yapıp gülüp eğlenmek için söylenen yalanlardır. Örneğin saf bir kimseye filan kadın seninle evlenmek istiyor ya da filan şahıs seni bu akşam yemeğe davet ediyor v.b. Bu yalanlara fakihlerden bazıları açıkça haram demişlerdir. Bazıları da, eğer şaka ve mizah olduğuna yönelik bir işaret varsa caiz aksi halde haram demişlerdir. Şaka yoluyla bile olsa yalan söylemenin haram olması hususunda söylenen şeyler bir müminin kalbinin kırılmaması, eziyet olmaması ve rezil edilmemesi durumundadır. Aksi halde o yalan büyük günahlardandır.

Hız. İmam Seccad şöyle buyurmuştur:

“Büyük ya da küçük, şaka ya da ciddi tüm yalanlardan sakının.” ⁽²⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) Ebuzer’e yaptığı nasihatlerin birinde şöyle buyurduğu nakledilmektedir:

“Kim avretini ve dilini haramdan korursa cennete girecektir.”

Ebuzer şöyle sordu: *“Dilimizle söylediğimiz şeylerden dolayı sorgulanacak mıyız? Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:*

“İnsanları dilleriyle söyledikleri şeylerin neticesi dışında başka bir şeyle mi cehenneme götürecekler? Ey

1- Vesailu’ş-Şia, c. 16, s. 124, bab: 124, hadis: 2.

2- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 253, hadis: 2.

Ebuzer! Konuşmadığın sürece kurtuluşa olacaksın. Ancak bir söz söylediğinde eğer söylediğin şey hayır olursa senin faydanadır. Aksi halde senin zararınadır.

“Ey Ebuzer! Kişi bir toplantıda söylediği bir sözle toplantıya katılanları güldürür ancak söylemiş olduğu söz nedeniyle cehennem tabakaları arasına sürüklenir. Bir grubu güldürmek için yalan söyleyenin vay haline! Vay haline! Ey Ebuzer! Kim susarsa kurtuluşa erer. Her zaman doğru sözlü ol. Asla ağzından yalan söz çıkmasın.”⁽¹⁾

Ebuzer şöyle arz etti: Ey Allah'ın elçisi! Taammüden yalan söyleyenin tövbesi nasıldır? Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

“İstiğfardır. Günlük beş vakit namaz bu günahın tüm lekelerini temizler.”

Fakihlere göre: Mübalağa ve abartma yalan değildir. Halk arasında normal karşılanan miktarda mübalağa ve abartma yapmak. Örneğin yüz defa bu sözü sana söyledim, bin defa aynı şeyi yaptın vb. gibi şeyleri söylemek o miktar kadar olmasa bile mübalağa olduğu için yalan hükmüne tabi değildir. Çünkü burada amaç sayıyı beyan etmek değil bilakis o şeyin çok fazla vuku bulunduğunu ifade etmektir. Aynı şekilde edebiyat dilinde kullanılan icaz, istiare ve kinayeler de aynı hükme tabidir ve hiçbir sakıncası yoktur.

Yalanın büyüğü küçüğü olmaz. Bazen halk arasında bir şâhısa yemek getirildiği zaman canı çekiyor olsa bile canın çekmediğini söyler bu halkın birçoğunun cahil-

1- Vesailu's-Şia, Kitab-i Hac, bab: 140, s. 577.

likle söylediği açık bir yalandır. Onun yalan oluşunda zerre kadar şüphe yoktur.”

Hız. Peygamber şöyle buyurdu:

“En büyük yalanlar üç çeşittir: “Benim söylemediğim bir şeyi bana atfederek yalan söylemek. Görmediği halde yalan yere rüya nakletmek. Bir adamı babasından başkasına nispet vermek.”⁽¹⁾

Yine, uydurma hikâyeler ve salt uydurma olan romanlar da yalanın kısımlarındandır. Hız. Peygamber’den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir:

“En kötü nakil ve rivayetler uydurma olanlardır.”⁽²⁾

Aklî bir konuyu daha iyi anlayabilmek adına söylenen misal ve örnekler ya da ilahî hikmetlerin daha iyi anlaşılabilmesi için hayvan ve bitkilerin diliyle nakledilen hikâyeler yahut da güzel ahlakı öğrenmek ve yaymak adına yapılan eğitimlerde kullanılan söylemlerin bir sakıncası yoktur. Örneğin:

Rivayet edilir ki, Muaviye’nin düzenlediği bir toplantıda orada hazır bulunanların her biri Hız. İmam Hasan-ı Mucteba (a.s) ve babası Hız. İmam Ali’ye (a.s) hakaretler edince İmam Hasan (a.s) her birine cevap verdi. Onlardan birisi de Osman’ın oğlu Amr’dı. İmam Hasan şöyle buyurdu:

“Ey Amr b. Osman! Sana gelince; sahip olduğun ahmaklık nedeniyle bu işleri anlayamazsın. Sen aynen hurma ağacına konan ve hurma ağacına sıkı dur seni kökünden sökmek istiyorum diyen, hurma ağacının

1-Biharu’l-Envar, c. 15, s. 42.

2- Biharu’l-Envar, c. 15, s. 42.

da üzgünüm ne zaman üzerime konacağını bilmiyordum. Bu konuşun bana ağır geldi dediği sinek gibisin.”⁽¹⁾

Fakihlere göre: Yalan söylemek yalan söyleyen için nasıl haramsa başkasının onu nakletmesi de haramdır. Aynı şekilde onu kaydetmek, yazmak, okumak ve dinlemek de haramdır. Kur'an, yahudi ve münafıkları zemmederken şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ

“Ey Peygamber! Kalpleri iman etmediği hâlde ağızlarıyla “İman ettik” diyenlerden ve Yahudilerden süratle küfre koşanlar, seni üzmesin. Onlar, (hahamların uydurdukları) yalana iyice kulak verirler; senin yanına gelmeyen başka bir topluluğun sözlerine kulak verirler”⁽²⁾

Şeyh Saduk Hz. İmam Cafer-i Sadık'tan (a.s) şöyle sorulduğunu nakletmektedir: “Masal anlatanları dinlemek helal midir?” Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Hayır! Kişi dinlediği adama tapıyor demektir. Eğer Allah'tan bahsediyorsa yani doğru söz söylüyorsa dinleyen kimse Allah'a tapıyordur. Ancak eğer şeytandan bahsederse yani yalan ve batıl şeylerden konuşursa iblise tapıyordur.”⁽³⁾

1- Kitab-i İtikadat.

2- Maide, 41.

3- Kitab-i İtikadat.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا

“Onlar, yalana şahitlik etmeyen, faydasız boş bir şeyle karşılaştıkları zaman, vakar ve hoşgörü ile geçip gidenlerdir.”⁽¹⁾

Fakihlere göre: Yalanın caiz olduğu yerler de vardır. Eğer can, mal ve namus tehlikesi kendisini ya da bir başka Müslümanı tehdit ediyorsa yalan söylendiği takdirde bu zarar ortadan kalkacaksa bu durumda yalan söylemek caizdir. Eğer gerekirse yemin etmek bile sakıncasızdır. Hatta bazı durumlarda can tehlikesi gibi fahiş bir zarar söz konusu ise yalan konuşmak vacip (farz) olur.

Örneğin zalim birisi bir Müslümanı yakalayıp öldürmek istiyorsa ya da döverek onurunu kırmak istiyorsa yahut da malını mülkünü alarak hapsedmek istiyorsa ve o Müslümanın yerini de sizden soruyorsa bu durumda siz o Müslümanın yerini ihbar ederseniz haram işlemiş olursunuz. İnkâr etmeniz ise vaciptir. Eğer lazımsa yerini bilmediğinize dair yemin bile etmeniz gerekir. Örneğin bir Müslümanın belli bir miktar malı sizin yanınızda emanettir. Zalim birisi ise o malı sizden istemektedir. Bu durumda inkâr etmeniz vaciptir. Hatta o zalimin şerrinden uzak kalmak için yemin etmeniz gerekiyorsa yemin etmeniz vaciptir.

Şeyh Ensari (r.a) Mekasib adlı eserinde şöyle nakletmektedir: Hz. İmam Sadık (a.s) Hz. İmam Ali'den (a.s)

o da Hz. Peygamber'den (s.a.a) şöyle nakletmektedir:

“Müslüman kardeşini ölümden kurtarmak için yalan yere Allah’a yemin et.”⁽¹⁾

İsmail b. Sad'ın naklettiği bir hadiste, Hz. İmam Rıza'dan (a.s) şöyle sorduğunu naklediyor: “Şeytanın şer-rinden kurtulmak için yalan yere yemin ederek filan malın sahibi değilim diyen bir adamın hükmü nedir?”

Hz. İmam şöyle buyurdu: *Sakıncası yoktur. İkinci defa şöyle sordum: Başka bir Müslümanın malını korumak için yalan yere yemin etmenin hükmü nedir? İmam sakıncası yoktur diye cevap verdi.*⁽²⁾

Ancak mali bir zarar söz konusu ise ve bu zarar çok fazla değilse o zararı kabul edip yalan söylenmemesi daha iyidir.

Hz. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“İmanın nişanelerinden birisi de sana zararı dokunsa bile doğru söylemen ve menfaatine bile olsa yalanı terk etmendir.”⁽³⁾

İki Müslüman arasında bir düşmanlık, tartışma ve ihtilaf varsa bu durumda onların arasını düzeltmek için yalan söylemek caizdir. Eğer yalan söylemek yoluyla iki Müslüman arasında bir düşmanlık ve husumetin önlenmesi söz konusu olacaksa bu durumda da yalan söylemek caizdir. Örneğin karı-koca arasında vuku bu-

1- Vesailu's-Şia, c. 3, s. 134, Bab: 12.

2- Vesailu's-Şia, c. 3, s. 134, Bab: 12.

3- Nehcu'l-Belağa, Hikmetli sözler: 458.

lan tartışma sonucu iş boşanmaya kadar uzanacaksa bu durumda yalan söylenebilir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Adamın birinden bir söz duyarsın ve eğer onu bir başkası için nakledersen bir birlerine karşı husumet meydana gelir. Bu durumda adama duyduğunun aksine filan şahıs senin hakkında şöyle hayırlı konuşuyordu.”⁽¹⁾

Hiz. Peygamber (s.a.a) Hiz. İmam Ali'ye (a.s) yaptığı bir vasiyetinde şöyle buyurmuştur:

“Allah salah ve arabuluculuk için söylenen yalanı sever. Fesada sebep olan doğru sözü ise sevmez.”⁽²⁾

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Allah'ın vacip kıldıklarını yerine getirdikten sonra bir kulun yerine getirebileceği en iyi ibadet halkın arasını bulmaktır. Güzel söz söyleyip güzel ameline eklemelidir.”⁽³⁾

Hiz. İmam Ali (a.s), İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin'e (a.s) yaptığı vasiyetin bir bölümünde şöyle buyurur:

“Halkın arasını bulmakta ihmalkâr davranmayın. Zira kendim dedeniz Hiz. Peygamber'den şöyle buyurduğunu duydum: Halkın salahını düşünmek, aralarını düzeltmek ve tartışmalarını bitirmek namaz ve oruçtan daha üstündür.”⁽⁴⁾

1- Vesailu's-Şia, Kitab-i Hac, c. 8, s. 579, Bab: 141.

2- Vesailu's-Şia, Kitab-i Hac, c. 8, s. 578, Bab: 141.

3- Biharu'l-Envar, c. 15.

4- Nehcü'l-Belağa, Mektup: 47.

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

“Allah-u Ekber derken bütün mahlûkatı Allah’ın karşısında küçük bilmelisin. Eğer o esnada Allah senin için böyle olmadığını bilirse şöyle buyurur: Ey yalancı! Beni mi kandırmaya çalışıyorsun? İzzet ve celalime yemin olsun ki seni beni zikretmenin verdiği zevk ve benimle münacat etmenin verdiği mutluluktan mahrum edeceğim.”⁽¹⁾

Yalan söylenen yerlerden birisi de, **“Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.”**⁽²⁾ ayetidir. Gece-gündüz para-pul, şehvet, mide ve diğer arzularının peşinde koşan, maddî sebeplerin tümünü başlı başına etkin bir faktör olarak kabul eden birisinin bu ayeti dile getirmesi, sadece O’na tapması ve sadece ondan yardım dilemesi yalancılıktan başka bir şey değildir.

Bir başka yalancılık ise dua ve münacatta yalancılıktır. Kaza ve kadere gerçekten teslim olmayan kimse kendi temayülünün aksine bir hadise ile karşılaştığı zaman kalbine her türlü vesvese gelir ve diline ne gelirse söyler. Böylece yalancılığı da ortaya çıkar.

Bütün mümin kimseler Allah’tan korkma ve Allah’a ümit bağlama makamına az çok sahiptir. Çünkü bu makam Allah’a îmanın bir gereğidir.

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

1- Misbahu’ş-Şeria, c. 92.

2- Fatiha, 5.

“O şeytan sizi ancak kendi dostlarından korkutuyor. Onlardan korkmayın, eğer mümin iseniz, benden korkun.”⁽¹⁾

Ebu Hamza Sumali duasında Hz. İmam Seccad (şöyle buyurmaktadır:

“Ey Rabbim! İşlediğim günah senin ilahlığını inkâr ettiğimden dolayı değildir. Seni küçük ve güçsüz saydığımndan ya da azabınla karşılaşmak için günah işlemedim. Azabından korkmadığım için değil. Bilakis nefsimin ve heveslerimin galip gelmesi ve buna mağrur oluşum neden oldu.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s)der ki:

“Yalan söyleyen, bir gün mutlaka yalanından dolayı sorguya çekilecektir. Üç kişi hariç: Savaşta hile yapan kişi bundan muaftır. İki kişinin arasını bulmak amacı ile birine diğerinin dediğinden farklı şeyler söyleyen kimse. Bir de ailesine bir şey vadedipte bunu onlara yapmak istemeyen kimse.”⁽³⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ
فَتُصِيبُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

“Ey iman edenler! size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın.”⁽⁴⁾

1- Âl-i İmran, 175.

2- Ebu Hamza Somali Duası.

3- el-Kâfî, Kuleynî.

4- Hucurat, 6.

Bu ayetten yalan söylemenin fısk ve yalan söyleyenin de fasık olduğu anlaşılmaktadır. Daha önce geçen bir ayet-i kerime de Allah (Azze ve Celle) şöyle buyurmaktadır:

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

“Dilinizden çıkan yalana dayanarak, Bu helaldir ve bu haramdır.” demeyin. Böylece Allah’a yalan isnat etmiş olursunuz. Kuşkusuz, Allah’a yalan isnat edenler, kurtuluşa ermezler.”⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

“Şüphesiz Allah, yalancı ve nankör olanları doğru yola iletmez.”⁽²⁾

Halika yemini: Geçmiş zaman, şimdiki zaman veya gelecek zamanla ilgili bir konuda şahıs yalan söylüyor ve söylediğini vurgulamak ya da ispat etmek adına Allah’a yemin ederek mesela; “vallahi geçen gün şöyle yaptım diyor” gerçekte ise öyle bir şey yapmamıştır. Yahut “vallahi filan mal benimdir” demektedir. Hâlbuki o malın kendisine ait olmadığını da bilmektedir. İşte bu tür yeminler hadislerde yalan yere yemin etmek, yani bu yemini eden kimseyi günah ve ateşe sürükleyen yemin olarak nitelenmiştir. Bu tür yeminlere “halika yemini” de denmiştir.

Halika yemini *Tuhefu'l-Ukul* adlı eserde, Hz. İmam Rıza’dan (a.s) nakledilen bir hadiste büyük günahlar ara-

1- Nahl, 116.

2- Zümer, 3.

sında sayılmış ve açıkça yalan yere yemin etmek îmanı bozar.” diye ifade edilmiştir.⁽¹⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) bu tür yalanların büyük günahlardan olduğuna dair Kur'an'dan Âl-i İmran suresi yetmiş yedinci ayeti delil olarak getirmiştir. Ayet şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Şüphesiz, Allah’a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir karşılığa değişenler var ya, işte onların ahirette bir payı yoktur. Allah, kıyamet günü onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temizlemeyecektir. Onlar için elem dolu bir azap vardır.”⁽²⁾

Rivayet edilmiştir ki: Amr’ul Kays ve Yemenli bir adam Hız. Peygamber’in (s.a.a) huzurunda bir arazi yüzünden tartıştılar. Hız. Peygamber (s.a.a) Amr’ul Kays’a şöyle buyurdu: *“Bir delilin (iki adil şahit) var mı?”* Hayır, yok diye arz edince Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: *“Öyleyse davalı olduğun kimsenin yemin etmesi gerekiyor.”* O benim arazimi yalan yere yemin ederek elimden alacaktır,” diye cevap verince Hız. Peygamber (şöyle buyurdu: *“Eğer yalan yere yemin ederse kıyamet günü Allah’ın kendilerine rahmet ile bakmayacağı, temizlemeyeceği ve elemli bir azap ile cezalandıracağı kimselerden olur.”* Hız. Peygamber’in bu sözlerini duyan şahıs korkuya kapılıp araziyi sahibine iade etti.”⁽³⁾

1- Biharu'l-Envar, c. 3, s. 177.

2- Âl-i İmran, 77.

3- Tefsiru'l-Mizan.

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Yalan söylediğini bildiği halde yalan yere yemin eden kimse açıkça Allah ile savaşırmış demektir.”⁽¹⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Yalan yere yemin etmek şahsı fakirleştirir. Onun kötü etkisi kırk gün boyunca ona ulaşır”⁽²⁾

Bir başka hadisinde ise şöyle buyurmuştur:

“Yalan yere yemin etmek yoluyla Müslüman birinin hakkını zayi etmek ve malından faydalanmasına mani olmak bu yemini eden kimseyi cehennem ateşine sokar.”⁽³⁾

Yine bir hadisinde şöyle buyurmuştur:

“Kim söylediği yalana Allah'ı şahit tutar ve “Allah biliyor ki doğru söylüyorum” derse Allah'ın arşı hakkın azameti için titrer.”⁽⁴⁾

Fakihlere göre: Eğer kendi ya da başka bir Müslümanın canı ya da haysiyeti yahut da korunması vacip olan bir malın korunması yemin etmesine bağlı ise bu durumda yalan yere bile olsa yemin etmek vaciptir. Elbette mümkün olursa tevriye yapması gerekir.

Korunması vacip olmayıp değeri de çok düşük olmayan kendi ya da başka bir Müslümanın malının bir zalimin şerrinden uzak kalması ve korunması yalan yere yemin

1- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 435.

2- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 436, Hadis: 7.

3- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 436.

4- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 437, Hadis: 1.

etmeye bağlıysa bu durumda yalan yere yemin etmek müstehaptır.

Eğer tehlike altındaki mal çok az ise bu durumda yemin etmemek müstehaptır.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kim Allah’ın yüce isminin ihtiram olması adına yemin etmez ve dünya malı için Allah’ın adına yemin etmemek gerektiğini düşünürse Allah (c.c) ona kaybettiginden daha iyisini verecektir.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

“Kim alacaklı olduğu kimseyi yemin etmesi için hâkimin huzuruna götürür ve yemin edeceğini bilirse sadece Allah’ın yüce ismine ihtiram olması adına onu bırakır ve yemin etmesine razı olmazsa Allah da kıyamet günü ona Hız. İbrahim’in makamı gibi bir makam vermeye razı olur.”⁽²⁾

Hız. İmam Seccad’ın (a.s) Ben-i Hanife kabilesine mensup bir eşi vardı. İmamın dostlarından birisi o kadının Hız. İmam Ali’nin düşmanlarından biri olduğu haberini ulaştıınca Hız. İmam Seccad kadını boşadı. Kadın mihriyesini almasına rağmen mihriye almadığına dair iddiada bulundu. Medine kadısına giderek dört yüz dinar mihriyesini almak için şikâyetle bulundu. Medine kadısı Hız. İmam Seccad’a ya söz konusu meblağı ödediğine dair yemin etmesini ya da meblağı ödemesini istedi. Hız. İmam Seccad (a.s) yemin etmeyerek oğlu Hız. İmam Bakır’a (a.s) dört yüz dinar ödemesi talimatını verdi.

1- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 434, Hadis: 2.

2- Vesailu’ş-Şia.

Kadı şöyle arz etti: Size feda olayım! Siz haklı değil misiniz? İmam şöyle buyurdu: *“Elbette haklı olan benim. Ancak benim nazarımda Allah’ın mübarek ismi, dünya malı için yemin edilemeyecek kadar değerlidir.”*

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Ne doğru ne de yalan bir haber için Allah’ın adına yemin etmeyin. Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır:”(1)

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ

“Yeminlerinize Allah’ı siper yapmayın.””(2)

Hiz. İmam Sadık (a.s) yine şöyle buyurmaktadır:

“Kim yalan yere yemin ederse kâfir olur. (Yani öylesine büyük bir günah işlemiştir ki, ön şartı büyük günahlardan sakınmak (olan) iman mertebesinde çıkmıştır.) Kim doğru olarak yemin ederse günah işlemiştir. (Fakihlerin meşhur görüşüne göre doğru yere yemin etmek te mekruh tur.)””(3)

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Havariler Hiz. İsa’ya şöyle arz ettiler: “Ey bizlere hayırları öğretin muallim! Bize tavsiyede bulun.” Hiz. İsa şöyle buyurdu: “Allah’ın peygamberi Hiz. Musa size yalan yere yemin etmemenizi emretti. Ben ise ister yalan ister doğru olsun asla yemin etmemenizi emrediyorum.””(4)

1-Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 434, Hadis: 1.

2- Bakara, 224.

3- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 435, Hadis: 4.

4- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 434, Hadis: 3.

Yine fakihlere göre: Allah'ın adına yemin etmenin sakıncasının olmadığı yerlerde insanın diğer dini ve mukaddes şeylere yemin etmesinin de sakıncası yoktur. Örneğin Kur'an, Hz. Peygamber Ve imamlara ya da Kabe yahut da halk arasında değerli olan bir şeye yemin etmek sakıncasızdır. Kendi canına yemin etmesi ya da anne-babasının canına yahut evladının canına yemin etmesi de aynı hükümdedir. Allah isminden başka bir şeye yemin etmeyi men eden hadisler genellikle hak bir konunun ispatı için yapılan yeminlerdir. Zira bu durumda sadece Allah'ın ismine yemin edilir. Başka bir şeye yemin etmek sahih değildir. Gelecekte yapmak istediği bir şey ya da terk etmek istediği bir şey hakkında yemin etmek istiyorsa mutlaka Allah'ın ismine yemin etmelidir. Allah isminden başka bir şeye yemin etmek geçerli değildir.

Her zaman ve her durumda haram olan yemin Allah'tan ve İslam dininden beri olduğuna dair yapılan yeminlerdir. Örneğin Allah'tan beriyim, İslam dininden uzak ve beriyim gibi yeminler haramdır. Eğer şöyle yaparsam Hz. Muhammed'in peygamberliğini inkâr etmiş olayım gibi yeminler konusunda da hüküm aynıdır. Eğer böyle yapmazsam Yahudi ya da Hristiyan olayım ya da müşrik veya kâfir olarak öleyim gibi yeminler için de aynı hüküm geçerlidir.

Bu tür yeminler ister dava ya da bir hakkın ispatı için olsun isterse bir şeyi yapacağına dair taahhüt için olsun, ister doğru bir şey için isterse de yalan bir şey için olsun mutlak surette ve kesin olarak haramdır.

Hz. Peygamber (s.a.a) adamın birinin şöyle yemin ettiğini duydu:..“*Öyle ise Muhammed'in dininden beri*

olayım.” Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: “Vay olsun sana! Eğer Muhammed’in dininden beri olacaksan peki hangi din üzere olacaksın? Hz. Peygamber bir müddet o adamla konuşmadı.”⁽¹⁾

Hz. imam Sadık (a.s) Yunus b. Zibyan’a şöyle buyurdu:

“Asla biz Ehl-i Beyt’ten beri olmaya yemin etme. Kim böyle bir yemin ederse, ister doğru olsun ister yalan bizden beri ve uzak olacaktır.”⁽²⁾

Haram yeminlerle diğer yeminlerin keffareti için fakihlere ve fıkıh kitaplarına müracaat edilmelidir.

Yalan yemin günahının tövbesi: Eğer geçmişte ya da şimdiki zamanda yalan yere yemin edilmişse tövbesi şudur: Kişi, önce söylediği şeyden şiddetle pişmanlık duymalıdır. Büyük bir günah işlediğini, Allah’ı küçük sayıp, yüce ismiyle oynadığını bilmelidir. Ne kadar pişmanlığı fazla ve günahını büyük olarak görüp çok fazla istiğfar ederse Allah’ın rahmetine ve bağışlamasına o kadar yaklaşıp. İkinci olarak ettiği yemin vesilesiyle bir Müslümanın mal ya da haysiyetinin kaybolmasına sebep olmuş ise telafi etmelidir. Yani hak sahibine hakkını iade etmelidir.

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ

1- Furu-u Kâfi, Kitab-i İmarı, c. 7, s. 438, Hadis: 1.

2- Furu-u Kâfi, Kitab-i İman, c. 7, s. 438, Hadis: 2.

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

“Allah, boş bulunarak ettiğiniz yeminlerle sizi sorumlu tutmaz. Ama bile bile yaptığınız yeminlerle sizi sorumlu tutar. Bu durumda yeminin keffareti, ailenize yedirdiğinizin orta hallisinden on yoksulu doyurmak yahut onları giydirmek ya da bir köle azat etmektir. Kim (bu imkânı) bulamazsa, onun keffareti üç gün oruç tutmaktır. İşte yemin ettiğiniz vakit yeminlerinizin keffareti budur. Yeminlerinizi tutun. Allah, size âyetlerini işte böyle açıklıyor ki şükredesiniz.”⁽¹⁾

Kâfi adlı eserde Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır: “Yemin üç kısımdır. Edildiği için ateş (cehennem) vacip olan yemin, keffare vacip olan yemin. Batıl yemin. Yani ne ateşe ne de keffareye sebep olan yeminler.

Yemin çeşitleri ve keffareleri konusunda detaylı bilgi için, fıkıh kitaplarına müracaat edilmelidir.

10) Yalancı Şahitlik Yapmak

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ

“Artık putlara tapma pisliğinden kaçının, yalan sözden kaçının.”⁽¹⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

“Yalancı şahitlik putperestlik ile eşittir.”⁽²⁾

Daha sonra minberde bu cümleyi üç kere tekrar ile Akabinde az önce naklettiğimiz ayeti tilavet etmiştir.

Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Kim bir Müslümana ait malın, elinden alınması için yalancı şahitlik yaparsa Allah, bu şahitliğin karşılığında cehennem ateşini yazar.”⁽³⁾

Hz. İmam Sadık şöyle buyurmaktadır:

“Yalancı şahitlik yapan kimse daha yerinden hareket

1- Hac, 30.

2- Tefsir-i Ebu'l-Futuh Razi.

3- Furu-u Kâfi, c. 7, s. 383, Hadis: 1.

etmeden evvel cehennem ateşi ona vacip olur.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

“Hâkimin huzurunda yalancı şahitlik yapan kimsenin sözü bitmeden önce cehennemdeki yeri hazırlanır. Kim şahitlikten kaçır ve gizlerse de hüküm aynıdır.”⁽²⁾

Yine bir hadisinde şöyle buyurmuştur:

“Kim bir kimsenin aleyhine yalancı şahitlik yaparsa cehennemın en alt tabakasında dilinden asılacak ve münafıklarla birlikte olacaktır. Kim bir Müslümanın hakkını elinden alır ve iade etmezse Allah (c.c) tövbe edinceye kadar ondan bereketini kaldırır.”⁽³⁾

Bir başka hadiste de şöyle buyurmuştur:

“Kim bir Müslümanın kanı dökülsün ya da malı elinden alınsın diye şahitliğini gizleyip şahitlik yapmazsa kıyamet günü içinde bulunduğru karanlık sonsuz olur, yüzünde bir yara izi olur ve mahşer ahalisi onu ismi ve nesebi ile tanır.”⁽⁴⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) yine şöyle buyurmuştur:

“Size en büyük günahı tanıtmamı ister misiniz? Herkes bir ağızdan evet ey Allah’ın Resulü! Diye cevap verince şöyle buyurdu: “Allah’a ortak koşmak ve ane-babaya zulmetmek. Hız. Peygamber ayakta bir şeye yaslanmıştı. Oturdu ve şöyle buyurdu: Bilin ki yalancı şahitlik en büyük günahlardandır. (Bu cümle-

1- Furu-u Kâfi, c. 7, s. 383, Hadis: 2.

2- Furu-u Kâfi, c. 7, s. 383, Hadis: 3.

3- Vesailu’ş-Şia, c. 18, s. 237, Hadis: 6.

4- Vesailu’ş-Şia, c. 18, s. 227, Bab: 2, Hadis: 2.

yi üç kez tekrar etti.) Yine Bu kelimeyi o kadar tekrar etti ki, sonunda hepimiz keşke tekrar etmeseydi diye temenni ettik.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Yakin etmediğın ve elinin içi gibi bilmediğın bir şey hakkında şahitlik etme.”⁽²⁾

Şahitliğin nasıl yapılması gerektiğini soran bir adama Hiz. Peygamber (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: “Güneşi görüyor musun?” Adam evet görüyorum diye cevap verince Hiz. Peygamber (s.a.a) ikinci defa şöyle buyurdu:

“Güneş gibi aydın gördüğün bir konu hakkında şahitlik yap. Eğer aksi olursa şahitlik yapmaktan sakın”⁽³⁾

Pişmanlık duyanlar için Allah (Azze ve Celle) şöyle buyurmuştur:

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Ancak tövbe edip bundan sonra ıslah olanlar müstesna. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”⁽⁴⁾

1- Müstedreku'l-Vesail.

2- Vesailu's-Şia, c. 18, s. 235, Hadis: 3.

3- Vesailu's-Şia, Kitab-i Şahadat, Bab: 20, s. 250, Hadis: 30.

4- Nur, 5.

11) Şahitlik Yapmamak

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثَمُ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

“Kim şahitliği gizlerse, şüphesiz onun kalbi günah-kârdır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir.”⁽¹⁾

وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا

“Tanıklar, (tanıklık için) çağrıldıklarında kaçınmasınlar.”⁽²⁾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ

“Allah tarafından kendisine ulaşan bir gerçeği gizleyen kimseden daha zalim kimdir?”⁽³⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَوْا أَوْ تُعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

1- Bakara, 283.

2- Bakara, 282.

3- Bakara, 140.

“Ey îman edenler! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınızın aleyhine de olsa, Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Şahitlik ettikleriniz) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. (Onları sizden çok kayırır.) Öyle ise adaleti yerine getirmede nefsinize uymayın. Eğer (şahitlik ederken gerçeği) çarpıtırsanız veya (şahitlikten) çekinirseniz (bilin ki) şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.”⁽¹⁾

وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ

“Şahitliği Allah için dosdoğru yapın.”⁽²⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

“Kim bir Müslümanın kanunun dökülmesi ya da malının azalması için bildiği bir konuda şahitlik etmez ya da yalancı şahitlik yaparsa kıyamet günü göz alabildiği yere kadar Allah onun yüzünü siyahlaştırır ve yüzünde, bir kesik izi olur. Mahşer ahalisi onu ismi ve nesebi ile tanır. Kim bir Müslümanın hakkını ortaya çıkarmak için şahitlik yaparsa kıyamet günü Allah (c.c) göz alabildiği yere kadar onun yüzünü nuranileştirir. Mahşer ahalisi onu ismi ve nesebi ile tanır. Daha sonra şöyle buyurdu: Görmüyor musunuz Allah (c.c) Kur’an’da şöyle buyurmaktadır.”⁽³⁾

“Şahitliği Allah için dosdoğru yapın.”⁽⁴⁾

1- Nisa, 135.

2- Talak, 2.

3- Furu’u Kâfi, c. 7, s. 380, Hadis: 1

4- Talak, 2.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim şahitliği gizler ve yapmazsa kıyamet günü Allah onun kendi etini kendine yedirecektir. Nitekim Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثَمُ قَلْبُهُ

“Kim onu gizlerse, bilsin ki onun kalbi günahkârdır.”⁽¹⁾

İmam Musa Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Eğer senden bildiğin bir konu için şahitlik etmeni isterlerse bunu kabul et. Şüphesiz Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır: **“Allah emanetleri sahiplerine iade etmenizi emretmiştir.”** Yine şöyle buyurmaktadır: **“Allah tarafından kendisine ulaşan bir gerçeği gizleyen kimseden daha zalim kimdir?”**⁽²⁾⁽³⁾

Hız. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Kimin yanında bir hadise olursa ona şahitlik etmelidir. Onu şahitlik için çağırdıklarında şahitlik etmelidir. Hiçbir kınayıcının kınamasından da çekinmemelidir. İyiliği emredip kötülükten sakındırmalıdır.”⁽⁴⁾

Eğer bir Müslüman diğer bir Müslüman kardeşinden yapacağı bir muameleye şahit olması için davette bulunursa kişinin bu davete icabet etmesi vacip midir, değil midir? Fakihlerin çoğunluğuna göre icabet vaciptir.

1- Vesailü’ş-Şia, c. 18, s. 228, Hadis: 6.

2- Bakara, 140.

3- Vesailü’ş-Şia, c. 18, s. 228, Hadis: 5.

4- Tefsir-i Ali b. İbrahim Kummi.

Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır:

“Şahitliklerine güvendiğiniz iki erkeği; eğer iki erkek olmazsa, bir erkek ve iki kadını şahit tutun. Bu, onlardan biri unutacak olursa, diğerinin ona hatırlatması içindir. Şahitler çağırıldıkları zaman (gelmekten) kaçınmasınlar.”⁽¹⁾

Fakihlere göre, bir kimseden işittiği ve gördüğü şey hakkında şahitlik etmesi istenirse şahitlik yapmaması büyük günahlardandır. Eğer şahitlik vasıtasıyla bir Müslümandan bir zarar uzaklaşacak ya da o Müslüman hakkına ulaşacaksa ve şahitlik yapmadığı durumda bir Müslümana bir zarar ulaşacak ya da hakkı olan bir şey zayi olacaksa bildiği şeye şahitlik yapması vaciptir. Hatta eğer hak sahibi bu şahısın şahit olduğundan haberi bile yoksa ya da unutmuşsa bu durumda susması o Müslümanın hakkının zayi olmasına ya da zarara uğramasına neden olursa şahitliği gizleyen ve mazluma yardım etmeyi terk eden, iyiliği emredip kötülüklerden alıkoyma vazifesine amel etmeyen kimselerden hesap edilir.

Hız. İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Eğer kendin, ana-baban veya akrabalarından birine şahitlik yapman nedeniyle bir zarar ulaşacaksa Allah rızası için şahitliği yap. Ancak eğer Müslüman kardeşine bir zarar ulaşacaksa yapma.”⁽²⁾

1- Bakara, 282.

2- Vesailu's-Şia, c. 18, s. 229, Bab: 3, Hadis: 1.

12) Ahde Vefasızlık

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

“Allah’a verdikleri sözü, bilmesinden sonra bozanlar, Allah’ın korunmasını emrettiği şeyleri (akrabalık bağlarını) koparanlar ve yeryüzünde fesat çıkaraneler var ya; işte lanet onlara, yurdun kötüsü (cehen-nem) de onlarıdır.”⁽¹⁾

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Hayır! (Gerçek, onların dediği değil.) Kim sözünü yerine getirir ve Allah’a karşı gelmekten sakınırsa, şüphesiz Allah da sakınanları sever. Şüphesiz, Allah’a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir karşılığa değişenler var ya, işte onların ahirette bir payı yoktur. Allah, kıyamet günü onlarla konuşmayacak, onlara

bakmayacak ve onları temizlemeyecektir. Onlar için elem dolu bir azap vardır.”⁽¹⁾

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ الَّذِينَ عَاهَدَتْ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ

“Şüphesiz Allah katında, yeryüzünde yürüyen canlıların en kötüsü, inkâr edenlerdir. Artık onlar iman etmezler. Onlar, kendileriyle antlaşma yaptığın, sonra da her defasında antlaşmalarını hiç çekinmeden bozan kimselerdir.”⁽²⁾

Bu ayet Benî Kurayza Yahudileri hakkında nazil olmuştur. Onlar Hz. Peygamber (s.a.a) ile İslam düşmanlarına yardım etmeyeceklerine dair anlaşma imzalamışlardı. Ama ahitlerine vefa etmediler ve Bedir savaşında müşriklere silah yardımında bulundular. Daha sonra Hz. Peygamber’e verdiğimiz sözü unuttuk dediler ve ikinci defa anlaşma yaptılar. Ama Hendek savaşında sözlerinden dönüp Ebu Süfyan’ın yanında İslam ile savaşmak için ittifak kurdular.

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de ahde vefa ile ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

“Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur.”⁽³⁾

وَالْمُؤْفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا

1- Âl-i İmran, 76-77.

2- Enfal, 55-56.

3- İsra, 34.

“Antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerdir.”⁽¹⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ

“Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük gazap gerektiren bir iştir.”⁽²⁾

Bu ayetin tefsirinde Hz. İmam Sadık’tan şöyle nakle dılmıştır:

“Müminin din kardeşine verdiği söz nezir gibidir. Yani mutlaka vefa etmelidir. Ama sözünde durmadığında keffareti yoktur. Buna göre kim bir mümine verdiği sözde durmazsa ayette de değinildiği gibi Allah ile muhalefet etmiş demektir. Kendini Allah’ın gazabına mazhar kılmıştır.”⁽³⁾

Hız. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Ahde vefa etmemek Allah ve insanların hışmına neden olur.” Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır: **“Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük gazap gerektiren bir iştir.”**⁽⁴⁾⁻⁽⁵⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

“Ahdine vefa etmeyenin dini olmaz.”⁽⁶⁾

1- Bakara, 177.

2- Saff, 2-3.

3-Vesaîlu’ş-Şia, Kitab-i Hacc, c. 8, s. 515, Bab: 109.

4- Saff, 3.

5- Nehcu’l-Belaga, (Malik-i Eşter’e yazdığı mektup.)

6- Biharu’l-Envar.

Hiz. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Dört şey vardır ki, azapları her şeyden önce ulaşır. Kendisine iyilik yaptığın halde sana kötülük yapan kimse. Kendisine haksızlık yapmadığın halde sana haksızlık yapan kimse. Herhangi bir konuda kendisine söz verip de sözünü tuttuğun halde ihanet içinde olan kimse. Kendisiyle ilişki kurulduğu halde seninle ilişkisini kesen akraba.”⁽¹⁾

Ebu Malik Hiz. İmam Seccad’a (a.s) şöyle arz eder: Bana dinin tüm edebini öğretiniz. Hiz. İmam da şöyle buyurur:

“Doğru konuşmak, adaletle hükmetmek ve sözünde durmak.”⁽²⁾

Yukarıda kaydettiğimiz gibi Allah (Azze ve Celle) Kur’-an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ

“Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki ben de size verdiğim sözü yerine getireyim.”⁽³⁾

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَن لَّا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

“Ey Âdemoğulları! Sakın Şeytana kulluk etmeyin, şüphe yok ki o, apaçık bir düşmandır diye emredip söz almadım mı sizden?”⁽⁴⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Kul ne zaman Allah’ı halis bir niyet ile anar ve dua eder, Allah’a verdiği ahitlere uyarsa duası icabet bu-

1- Hisal.

2- Hisal.

3- Bakara, 40.

4- Yasin, 60.

lur. Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır: **“Siz ahdinize vefa edin ben de ahdimde vefa edeyim.”** Buna göre kim ahidine vefa ederse Allah da ona verdiği vaatlere vefa eder.”⁽¹⁾

Nezir ya da ahit akdi şöyledir: “Allah ile ahdedirim” yahut “Allah’a ahdim olsun” veya “Allah’a ahdedirim ki” filan işi yapacağım ya da terk edeceğim gibi söylemler dile getirilmelidir. Örneğin; eğer hastam iyileşir ya da yolcum sağ-salim gelecek olursa filan meblağ parayı fakirlere vereceğim demelidir. Buna göre sadece niyet ederek nezir ve ahit gerçekleşmez ve insana bir şey de vacip olmaz.

Nezir veya ahit mekruh ve haram olan bir şeyi yerine getirmek için yapılamaz. Mesela, anne-babasının evine gitmemeyi nezir eder ya da akraba ziyareti yapmamayı ahdederse bu nezir ve ahitlerin hepsi batıldır.

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

وَمِنْهُمْ مَّنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَانَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ

İçlerinden, “Eğer Allah bize lütuf ve kereminden verirse, mutlaka bol bol sadaka veririz ve mutlaka Salihlerden oluruz” diye Allah’a söz verenler de vardır. Fakat Allah, lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve yüz çevirerek dönüp gittiler. Allah’a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söy-

1- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 499.

ledikleri için O da kalplerine, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar (sürecek) bir nifak soktu..”⁽¹⁾

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

“Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur.”⁽²⁾

لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قَبْلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوَى الْقُرْبَى
وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى
الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ
الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

“(Gerçek) iyilik Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitap ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlükleri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır..”⁽³⁾

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

“Yine onlar ki, emanetlerine ve verdikleri sözlere riayet ederler.”⁽⁴⁾

1- Tevbe, 75-76-77.

2- İsra, 34.

3- Bakara, 177.

4- Mu’minun, 8.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim Allah’a ve kıyamet gününe inanıyorsa söz verdiği zaman sözünde dursun.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber şöyle buyurmaktadır:

“Üç sıfat vardır ki kimde olursa, namaz kılıp, oruç tutup kendisini Müslüman olarak bilse bile o kimse münafıktır. Onu emin olarak bilip bir şey emanet ettiklerinde hıyanet eder. Konuştuğunda yalan konuşur ve söz verdiğinde sözünde durmaz.”⁽²⁾

Hız. İmam Sadık şöyle buyurmaktadır:

“Üç hüküm vardır ki, Allah’ın vacip kıldığı şeylerdendir. Onları terk etmek için hiç kimseye izin vermemiştir. “Birincisi ister iyi ister kötü olsunlar anne-babaya iyilik, ister iyi ister kötü olsunlar ahde vefa, ister iyi olsun ister kötü, emaneti sahibine geri vermek.”

Unutulmamalıdır ki, Allah ahit bozmayı kesinlikle yasaklamış, hatta müşrik ve kâfirlerle yapılan anlaşmaları dahi bozmaya müsaade etmemiş onlarla yapılan anlaşmalara uymayı da vacip kılmıştır.

Huzeyfe-i Yemani şöyle söylüyor: Benim Bedir savaşına katılmayışımın yegâne sebebi şuydu: Ben ve Ebu’l Huseyl şehir dışına çıktık ve Kureyşlilerle karşılaştık. Bize şöyle dediler: Siz Muhammed’i (s.a.a) istiyorsunuz! Biz de şöyle cevap verdik: Hayır biz Medine’ye gitmek istiyoruz. Bunun karşısında bizden Allah’a yemin etmemizi ve şehre girip Onunla savaş konusunda

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 270, Hadis: 2.

2- Usul-u Kâfi.

işbirliği yapmamamızı istediler. Biz Hz. Peygamber'in (s.a.a) huzuruna gelerek hadiseyi naklettik. Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

"Sizler ahdinize vefa edin. Biz Allah'tan yardım dileriz." ⁽¹⁾

Süheyl b. Amr Hudeybiye antlaşması için yapılan müzakerede Hz. Peygamber ile varılan anlaşma maddelerini yazıp imzaladıktan sonra, daha önce zincire vurulmuş oğlu Cendel'in ileri atılarak Müslüman olduğunu görünce yerinden kalkıp ona bir tokat vurdu ve Hz. Peygamber'e (s.a.a) hitaben şöyle dedi: Ey Muhammed Bu sizinle yaptığımız ilk antlaşmadır. Oğlumu bana iade etmeniz gerekiyor. Hz. Peygamber aralarında olan antlaşma gereği Cendel'i kendisini öldürmemek ve işkence yapmamak şartıyla iade etti. Cendel şöyle dedi: Ey Müslümanlar! Ben de Müslüman oldum. Beni müşriklere nasıl verirsiniz? Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: Sabırlı ol! Allah bir kurtuluş kapısı açacaktır. Biz verdiğimiz sözün hilafına hareket edemeyiz. Süheyl oğlunun elinden tutup götürdü. Ancak verdiği sözü tutmayarak Cendel'e çeşitli işkencelerde bulundu." ⁽²⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) bir adama belli bir mekânda bekleyeceğine dair söz verdi. Hz. Peygamber söz verdiği yerde beklemeye başladı. Ancak adam gelmedi. Güneş yükselmiş öğlen vaktinin yakıcı güneşi Hz. Peygamber'e vurmaktaydı. Sahabeden bazıları Hz. Peygamberi bu halde görünce başka bir yere gitmesini önerdiler. Hz. Peygamber söz verdiğini ve burada beklemesi ge-

1- İslam ve Sulh-i Cihanî, Seyyid Kutub, s. 264.

2- Menhec'us Sadikin, Fetih Suresi tefsiri.

rektiğini söyledi. Nihayet adam gelince Hz. Peygamber ona şöyle buyurdu: *“Eğer gelmeseydin ölünceye dek burada bekleyecektim.”*⁽¹⁾

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا

Kur'an-ı Hakim'de buyruluyor:

“Kitap'ta İsmail'i de an. Şüphesiz o, sözünde duran bir kimse idi. Bir resul, bir nebi idi.”⁽²⁾

Hz. İsmail (a.s.) bir adama yine belli bir mekânda o gelinceye kadar bekleyeceğine söz vermiş. Adam gelinceye kadar üç gece-gündüz meşhur rivayete göre ise tam bir yıl boyunca o adamı orada beklemiştir.”

Hz. Ali (a.s):

“...Ve ahde vefasızlık Allah'ın emrinden dışarı çıkmaktır. Allah'ın emrinden dışarı çıkmak ise mabuda karşı mutlak küfürdür. Kıyamet günü her hilekâr ve vefasızın kendilerini tanıtan bir sancağı olacaktır.”⁽³⁾

1- Biharu'l-Envar.

2- Meryem, 54.

3- Nehcu'l-Belaga, Subh-i Salih tahkikli, Hutbe: 200.

13) Emanete İhanet Etmek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ أَفَمَنْ أَتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

“Kim emanete hıyanet ederse, kıyamet günü, hainlik ettiği şeyin günahı boynuna asılı olarak gelir. Sonra da hiçbir haksızlığa uğratılmaksızın herkese kazandığının karşılığı tastamam ödenir. Allah'ın rızasına uyan kimse, Allah'ın gazabına uğrayan ve varacağı yer cehennem olan kimse gibi midir? O, ne kötü varılacak yerdir!”⁽¹⁾

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأةَ نُوحٍ وَامْرَأةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحِينَ فَخَاتَّتَاهُمَا فَلَمْ يَغْنَبَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ

“Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lût'un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih

kişinin nikâhları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara, "Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!" denildi."⁽¹⁾

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ

"Çünkü Allah, hainleri sevmez."⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

"Ey iman edenler! Allah'a ve Peygamber'e hainlik etmeyin. Bile bile kendi (aranızdaki) emanetlerinize de hainlik etmeyin."⁽³⁾

فَإِنْ مِنْكُمْ بَعْضٌ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ

"Eğer birbirinize güvenirseniz kendisine güvenilen kimse emanetini ödesin ve Rabbi Allah'tan sakınsın."⁽⁴⁾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ

"Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor."⁽⁵⁾

Hz peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

"Kim dünyada emanete hıyanet eder ve onu ehline vermez ve böylece ölürse İslam'dan başka bir din üze-

1- Tahrim, 10.

2- Enfal, 58.

3- Enfal, 27.

4- Bakara, 283.

5- Nisa, 5.

re ölmüş ve Allah kendisine gazap ettiği halde O'nun huzuruna çıkar"⁽¹⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

"Hile ve düzenbazlığın cehennemde olduğunu duydum. Muamelelerinde insanları kandıran ve mümin birine hıyanet eden bizden değildir."⁽²⁾

Bir başka hadis-i şerifte de şöyle buyuruyor:

"Yalancılık, sözünde durmamak ve emanete hıyanet etmek. Bu üç sıfat kimde bulunursa namaz kılıp, oruç tutup, kendini Müslüman bile saysa münafıktır."

Hz. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

"Şu dört sıfat hangi evde olursa o ev ehli fakirlik ve bedbahtlıktan kurtulamaz. Hıyanet, hırsızlık, içki ve zina."⁽³⁾

Hz. İmam Sadık'a şöyle arz ettiler: Medine'de kadınların, kızlarını eğitmesi için yanına yolladıkları bir kadın var. Aldığı ücret çok az olmasına rağmen onun kadar refah içinde yaşayan birini de görmedik. Hz. İmam şöyle buyurdu:

"O doğru sözlü ve emanete hıyanet etmeyen birisidir. Bu sıfatlar rızkı artırır."⁽⁴⁾

Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

"Allah'ın gazabından korkun ve emaneti sahibine ve-

1- Vesailu'ş-Şia, Kitab-i Vedia, c. 13, s. 225, Bab: 3.

2- Vesailu'ş-Şia, Kitab-i Vedia, c. 13, s. 226, Bab: 3.

3- Vesailu'ş-Şia, Kitab-i Vedia, c. 13, s. 226, Bab: 3.

4- Vesailu'ş-Şia, Kitab-i Vedia, c. 13, s. 219, Bab: 1, Hadis: 5.

rin. Eğer Hz. Ali'nin (a.s) katili beni emin bilip bir şey verseydi elbette onu sahibine iade ederdim."⁽¹⁾

Bir adam Hz. İmam Sadık'a (a.s) şöyle sordu: "Nasibi'nin (Ehl-i Beyt düşmanları) malını hile ve hıyanet yoluyla almamız caiz midir?" Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

"Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) katili bile olsa seni emin bilip senden bir hayır bekleyen kimseye emanetini geri ver."⁽²⁾

Hz. İmam Seccad Şialarına şöyle buyurdu:

"Emaneti sahibine vermeyi ihmal etmeyin. Muhammed'i (s.a.a) peygamberliğe seçen Allah'a yemin olsun ki eğer babam Hüseyin b. Ali'nin katili babamı öldürdüğü kılıcı bana emanet etse onu sahibine iade ederim."⁽³⁾

Biliyoruz ki, Hz. Peygamber'in (s.a.a) hakkında herkes şöyle nakletmiştir: "Kureyş İslam'dan önce Hz. Peygamber'e emin demektedir. Mal ve servetlerini ona emanet olarak bırakıyorlardı. Aynı şekilde hac mevsiminde Mekke'ye gelen diğer Arap kabileleri de mallarını Hz. Peygamber'e emanet olarak bırakıyordu. İslam'dan sonra da onların Hz. Peygamber (s.a.a) ile ilişkileri aynı şekildeydi. Hz. Peygamber (s.a.a) Medine'ye hicret edince Hz. Ali'yi (a.s) kendi yerine bıraktı ve şöyle buyurdu:

1- Vesailü's-Şia, Kitab-i Vedia, c. 13, s. 221, Bab: 2.

2- Vesailü's-Şia, Kitab-i Vedia, c. 13, s. 222, Bab: 2, Hadis: 4.

3- Vesailü's-Şia, Kitab-i Vedia, c. 13, s. 225, Bab: 2, Hadis: 13.

“Sabah akşam Ebteh’e git ve şöyle söyle. “Kimin Muhammed’in yanında bir emaneti varsa gelsin benden alsın.”

Hıyanet üç kısımdan ibarettir. Allah’ın emanetine hıyanet, Resul’ün emanetine hıyanet ve halkın emanetine hıyanet.

Allah’ın emaneti: Ahzab Suresi’nde şöyle buyrulmaktadır:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

“Şüphesiz biz emaneti (akıl ve mükellefiyet (vacipler ve haramlar) göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yükledi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Allah ve Resulüne (s.a.a) hıyanet etmek onların emirlerine muhalefet etmek demektir. Emanete hıyanet konusuna gelince; emin olarak bilinen her insana Allah’ın emrettiği vacipler Allah’ın emanetleridir.”⁽²⁾

Yani Allah’ın vacip kıldığı şeylerin tümü emanettir ve yerine getirilmesi gerekir.

Resul’ün emaneti: Şia ve Sünnî arasında kabul edilen müşterek bir hadiste şöyle nakledilmiştir: Hiz. Peygamber (s.a.a) vefatından önce şöyle buyurdu:

1- Ahzab, 72.

2- Tefsir-i Safi.

Aranızda iki ağır emanet bırakıyorum. Birisi Kur'an ve diğeri İtretim; Ehl-i Beyt'im. Kıyamet günü bu iki emanete nasıl davrandığınızı sizden soracağım.”⁽¹⁾

Kur'an'a hıyanet eden kıyamet günü Hz. Peygamber 'e (s.a.a) hesap verecektir. Nitekim Kur'an şöyle buyurmaktadır:

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا

“Peygamber der ki: Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı büsbütün terk ettiler.”⁽²⁾

Ehl-i Beyt'e de (a.s) tam bir muhabbet ve sevgi beslenmelidir. Onları kendi canlarından daha çok sevmelidir. Onlardan masum ve itaatleri farz olan on iki imamı kendi ve Allah arasındaki hüccet ve vasita olarak tanımak gerekir. Bu Kur'an'î bir vecîbedir, (farzdır.)

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ

“De ki: Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, akrabalıktan doğan sevgiden başka bir ücret istemiyorum.”⁽³⁾

Halkın Emaneti: Emanet biri mülk sahibinin emaneti ve diğeri de şer'i emanet olmak üzere iki kısımdır. Mülk sahibinin emaneti mal sahibinin emanet amacıyla malını bir başkasının yanına bırakmasıdır. Eğer emanet veya malına vekil tayin etmek amacıyla olursa buna

1- Biharu'l-Envar, c. 6.

2- Furkan, 30.

3- Şura, 23.

vedia denir. Eğer herhangi bir fayda ve menfaat kazanmak amacıyla bırakırsa buna bazen kira bazen de başka bir şey denir. Ama her halükarda bu bir emanettir ve kendine has hükümleri vardır.

Şer'i Emanet: Mal sahibi tarafından şahısın yanına emanet olarak bırakılmamıştır. Bilakis şer'i olarak emanet hükmündedir. Örneğin; her hangi bir şahısın malı zorunlu bir nedenden örneğin rüzgarın bir elbiseyi sürüklemesinden dolayı bir başka adamın eline geçmiştir. Ya da sel bir başka malı sahibinin dışında bir şahısın arazi ya da bahçesine sürüklüyor, bir hayvan kayboluyor ve başka birinin ahırına giriyor. Her kategoriden bunun örneklerini çoğaltmak mümkündür.

Yanında bir miktar emanet para bulunan bir kimse daha sonra yerine koymak üzere borç adı altında bile olsa o parayı kullanması emanete hıyanettir. Ya da yanında emanet olarak bulunan bir elbiseyi ya da halıyı ya da bineği sahibinin izni olmadan kullanmak da hıyanettir. Hatta eğer emanet sahibi bıraktığı emaneti belli bir mekânda tutmasını ister ve emanet olarak alan kimse herhangi şer'i bir özrü olmadan emanetin mekânını değiştirirse bu da hıyanet hükmüne girer. Bu örneklerin tümünde eğer emanet telef olursa emanet bırakılan kimse sorumludur ve sahibine karşılığını ödemek zorundadır. Zira emanete el uzattıktan sonra emin değil hain konumundadır.

Bir gün fakir birisi gelerek Hz. Peygamber'e (s.a.a) fakirlikten yakındı. Hz. Peygamber şöyle buyurdu: *"Otur, Allah kerimdir."* Başka bir fakir gelince ona da aynısını buyurdu. Bir müddet sonra üçüncüsü de gelince ona da aynısını buyurdu." Daha sonra bir adam geldi ve

bir miktar buğdayı zekât olarak Hz. Peygamber'e (s.a.a) teslim etti. Hz. Peygamber (s.a.a) o fakirlerin her birine bir miktar o buğdaydan verdi. Geriye kalan kısmı için ise akşam namazından sonra kimin ihtiyacı varsa gelsin alsın diye ilan etti. Kimse gelmeyince mecburen geriye kalan kısmını evine götürdü. Aişe'den şöyle nakledilir: "Hz. Peygamber o gece oldukça huzursuzdu. Nedenini sorunca şöyle buyurdu: *"Bu gece ölürsem bu emanetin benim sorumluluğumda kalmasından korkuyorum."*

Yine şöyle nakledilmiştir: Hz. Peygamber (s.a.a) vefat edeceği zaman yanında fakirlere verilmek üzere altı ya da yedi dinar vardı. Daha sonra onları istedi ve şöyle buyurdu: "Elinde bu emanet dinarlar ile Allah'ın huzuruna gitmek hakkında Muhammed ne düşünüyor." Daha sonra da onları fakirlere dağıtılmak üzere Hz. Ali'ye (a.s) verdi ve rahata kavuştu."⁽¹⁾

Bazen emanet, söylenen bir söz ya da gizli bir konudur. Bazen kendi isteği ile örneğin bir konuyu bir şâhısa anlatır ve onda emanet olarak kalmasını ve başka birine söylememesini ister. Bazen de zorunlu bir hal gereği bir konuyu söyler ya da duyar veya başka birini bir şey yaptığını görür de o adam bunun açıklanmasına razı değildir. Bu durumda gördüğü ya da duyduğu şeyi açıklaması emanete hıyanettir.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

"Sana emanet edilen sırrı açıklaman emanete hıyanettir."⁽²⁾

1- Nasih'ut Tevarih, c. 3, s. 544.

2- Gururu'l-Hikem.

Dost ya da düşmanın olsun, iyi ya da kötünün olsun sırlarını ifşa etmenin hiçbir farkı yoktur.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

“Birkaç kişi bir araya gelip oturduklarında orada olup biten her şey o sohbette bulunanların yanında bir emanettir. Mümin bir kimseye başka mümin bir kardeşinin kötü bir şeyini nakletmek caiz değildir.”⁽¹⁾

Sohbet ve arkadaşlık ortamında olup bitenler orada bulunanların arasında emanettir ve açıklanmaması gerekir. Ancak üç şey vardır ki müstesnadır. Haksız yere bir Müslümanın kanının dökülmesi, Zina, Alınması haram olan bir malın alınması. Bu üç durumda orada bulunanlar bir hakkın ihya edilmesi gereken yerde kadının (şer’i hakim) yanına giderek şahitlik yapabilirler. Bunu gizlemek haramdır.

Allah, Hz. Peygamber’in (s.a.a) sırrını ifşa ettikleri, hainlik yaptıkları için Hz. Peygamber’in eşlerinden Aişe ve Hafsa’yı azarlamaktadır:

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’in Tahrim suresinde şöyle buyurmaktadır:

إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا

“Eğer siz ikiniz Allah’a tövbe ederseniz (yerinde olur.) Çünkü kalpleriniz kaydı.”⁽²⁾

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأةَ نُوحٍ وَامْرَأةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا

1- Biharu'l-Envar, c. 16.

2- Tahrim, 4.

صَالِحِينَ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ

“Allah, inkâr edenlere, Nuh’un karısı ile Lût’un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah’ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara, “Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!” denildi.”⁽¹⁾

Abdullah b. Sinan şöyle söylüyor: Hz. İmam Sadık ‘a (a.s) sordum: “Müminin avret yeri diğer mümine haram mıdır?” İmam (a.s) “*evet*” diye cevap verince bu kez şöyle sordum: “Avret ön mü arka mıdır?” İmam (a.s) şöyle buyurdu: “*Düşündüğün gibi değil. Kastım mü’minin sırrı idi.*”⁽²⁾

Hz. İmam Sadık’a (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Mümin bir insanın ölümünden sonra bedenini yıkan kimse ona gusül verirken emanete riayet ederse günahları bağışlanır. Gusülde emanet nedir? diye sorulunca şöyle buyurdu: Eğer bedeninde bir noksanlık veya hoş olmayan bir şey gördüyse onu açıklamamasıdır.”⁽³⁾

Değerli okuyucu, hadislerde bize sırrımızı en yakın dost ve ahabplarımız bile olsa kimseye söylememek emredilmiştir. Zira o dostluğun, devam etmemesi mümkündür. Bir gün dostluk bozulup yerini düşmanlık alabilir. Düşmanın sırrını ifşa etmekten kaçınan insan ise az bulunur.

1- Tahrim, 10.

2- Kâfi, c. 2, s. 267 Hadis: 2

3- Emali.

H.z. İmam Sadık (a.s) ashabından birine şöyle buyurmuştur:

“Düşmanın duyduğunda, sana zararı dokunmayacak sırların haricinde hiç bir sırrını dostuna söyleme. Çünkü bu günkü dostunun yarın düşmanın olması muhtemeldir”⁽¹⁾

Pırlanta Bir Örnek

H.z. İmam Hüseyin (a.s) Kufe'ye doğru hareket halindeyken yol üstündeki menzillerden birisinde Müslim b. Akil ve Küfe Şialarına şu içerikte bir mektup yazdı:

“Hüseyin b. Ali'den mümin ve Müslüman kardeşlerine! Sizlere selam olsun. Kendisinden başka mabud olmayan Allah'a hamd ediyorum. Müslim'in mektubu bana ulaştı. Güzel niyetleriniz ve hakkımızı geri alma ve bize yardım etmeniz konusunda ittifak ettiğiniz haberini aldım. Allah'tan bize yardım etmesini ve sizin bu hayır işiniz yolunda size güzel mükâfatlar vermesini diliyorum. Ben de Zilhicce ayının sekizinci günü Mekke'den ayrılarak size doğru hareket ettim. Elçim size ulaştığında işinizi seri ve ciddi tutun. Ben de inşallah bu yakın günlerde size ulaşacağım. Vesselamü aleykum ve rahmetullahi ve berekatuh.”

Mektubu Kays b. Musahhar Seydavi'ye verdi. Kays İmam'ın mektubunu Kufe'ye getirdi. İbn Ziyad'ın ordu komutanı Haşin b. Tamim Kays'ı yakalayınca Kays mektubu hemen parça parça etti. Onu İbn Ziyad'ın huzuruna getirdiklerinde H.z. İmam Hüseyin'in (a.s) mektubunu sordular. O da mektubu imha ettiğini söyledi.

1- Biharu'l-Envar'dan naklen Emali.

Neden diye sorulunca sen öğrenmeyesin diye cevap verdi. Mektup kime yazılmıştı sorusuna karşılık ise adını bilmediğim kimseler için diye cevap verdi. Eğer bana cevap vermeyeceksen şu minbere çık da yalancıya (Hz. İmam Hüseyin'i kastediyor) küfret. Kays minbere çıktı ve şöyle buyurdu: "Ey insanlar! Hüseyin b. Ali (a.s) en üstün insan, Peygamber kızı Hz. Fatıma'nın (s.a.) oğludur. Ben onun elçisiyim. O menzil menzil size doğru yaklaşmaktadır. Onun davetine icabet edin ve ona koşun. Daha sonra İbn Ziyad ve babasına lanet okuyarak Hz. Ali'ye (a.s) salât ve selam yolladı. İbn Ziyad onu sarayın çatısına çıkarıp oradan aşağı atmalarını emretti. Onu sarayın çatısından aşağı attıkları vakit bedenindeki tüm kemikler kırıldı. Henüz can vermemişti. O sırada Abdülmelik b. Umeyr gelerek başını bedeninden ayırdı. Kays ve başına gelenler Hz. İmam Hüseyin'e (a.s) ulaşınca gözleri doldu ve şu ayeti okudu:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَتَلْنَاهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظَرُ

"Müminlerden öyle adamlar vardır ki, Allah'a verdikleri söze sâdık kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri sözü yerine getirmiştir (şehit olmuştur). Bir kısmı da (şehit olmayı) beklemektedir."⁽¹⁾

14) Hırsızlık

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

“Hırsız erkek ve hırsız kadının ellerini, yaptıklarına bir karşılık ve Allah tarafından bir ceza olarak kesin. Allah üstündür ve hikmet sahibidir. Kim de zulmettikten sonra tövbe’ eder ve kendini düzeltirse, şüphesiz Allah onun tövbesini kabul eder. Gerçekten Allah bağışlayandır ve sürekli merhamet edendir.”⁽¹⁾

A'meş'in Hz. İmam Sadık'tan (a.s) naklettiği bir Hadiste Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Allah’a ve kıyamet gününe îmanı olan kimse zina yapmaz. Yine îmanı olan kimse hırsızlık yapmaz.”⁽²⁾

Yani zina eden ve hırsızlık yapan kimse zina ve hırsızlık anında îman ruhuna sahip değildirler. Öyle ki eğer o halde ölecek olurlarsa îmansız olarak bu dünyadan ayrılacaklardır. Önceki bölümde geçen Emanete hıyanet hakkındaki bazı ayet ve hadisler hırsızlık konusunu da kapsamaktadır. Çalınan şeyin az veya çok olması

1- Maide, 38-39.

2- Vesailu's-Şia, c. 14, s. 236, Hadis: 24.

hırsızlığın haram oluşu noktasında farklı değildir. Eğer çalınan eşya çeyrek miskal veya fazla altın değerinde olur ve gerekli diğer şartlar da mevcut olursa hırsızın eli kesilir.

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kim bir Müslümanın malından bir şey çalarsa ona hırsız denir. O Allah yanında da hırsızdır. (Yani Allah katında hırsız için takdir edilen azaba uğrayacaktır.) Ancak çaldığı şey çeyrek dinara eşit olmadığı sürece eli kesilmez. Eğer bundan az bir meblağ için hırsızın eli kesilmiş olsaydı herkesin elini kesmek gerekirdi.”⁽¹⁾

Görüldüğü gibi hırsızın elinin kesilmesi konusundaki ayet her türlü detaya değinmemiştir. Bu ayetin beyanında Ehl-i Beyt'ten nakledilen hadislere ve fıkıh kitaplarına müracaat edilmesi gerekir.

Not: Ellerin kesilmesi en fazla avuç içi ile parmakların birleştiği sınıra kadar olabilir. Ayakların kesilmesi ise sadece topuklar tarafından olabilir. (El ve ayakların kesilmesinde secde yerlerinin korunması zorunludur.)

15) Eksik Tartmak ve Eksik Satmak

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

“Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay haline! Onlar insanlardan (bir şey) ölçüp aldıkları zaman, tam ölçerler. Onlara vermek için ölçüp tarttıklarında ise eksik ölçer ve tartarlar. Onlar düşünmezler mi ki, tekrar diriltilecekler! Büyük bir günde. Öyle bir gün ki, insanlar o günde âlemlerin Rabbinin huzurunda divan duracaklardır!”⁽¹⁾

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سَجِّينٍ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجِّينٌ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ

“Doğrusu günahkârların yazısı, muhakkak Siccinde olmaktadır. Siccin nedir, bilir misin? (O günahkârların yazısı) Amellerin sayılıp yazıldığı bir kitaptır.”⁽²⁾

1- Muttaffin, 1-6.

2- Muttaffin, 7-8-9.

Yani yaptıkları çirkin işten dolayı onların yeri siccindir. Siccin ise cehennemde bir kuyudur. Yahut da onların amelleri siccine yazılmaktadır. O ise günahkâr ve fasıkların amel defteridir.

Kur'an-ı Mecîd'de Hz. Şuayb'in kavlinden şöyle buyrulmaktadır:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شُرَكَاءُ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَتَّقُوا الْمَكِّيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ (٤٨) وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمَكِّيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

“Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın. Ben sizi bolluk içinde görüyorum.” (Yani sizleri hıyanete itecek kadar muhtaç değilsiniz. Bilakis zenginsiniz ve sizin hakkınız insanların hakkından “Ben sizin adınıza kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum. Ey kavimim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. İnsanların eşyalarını (mallarını ve haklarını) eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın.”⁽¹⁾)

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

“Kim ölçü ve tartıda hıyanet ederse yarın (kıyamet günü) onu cehennemin ortasına getirirler ve ateşten iki dağ arasına hapsederler. Ona bu iki dağ ile tart derler. Daima bu iş ile meşgul olacak.”

Malik adında biri şöyle anlatmıştır: “Benim bir komşum vardı. Oldukça hastaydı. Onun ziyaretine gittim. Can vermek üzereydi. Ateşten iki dağ bana doğru geliyor diye feryat ediyordu. Ben şöyle dedim: Komşu! Bu dediğin bir hayalden öte bir şey değil. Adam şöyle dedi: Hayır! Gördüğüm şey gerçektir. Zira benim iki tane tartım vardı. İkisi de bozuktu. Biri az tartıyor biri de çok tartıyordu. Az tartı ile alıp çok tartı ile veriyordum. (Alırken az tartan teraziyi kullanıyordum. Satar-ken çok tartan teraziyi kullanıyordum.)”⁽¹⁾

Hız. İmam Sadık’tan (a.s) şöyle sordular: “Bir adamın aynı cinsten iki çeşit malı var. Biri pahalı ve birinci kalite diğeri ise ucuz ve ikinci kalite. Her ikisini bir birine katıp bir fiyattan satıyor.” İmam (a.s) şöyle buyurdu:

“Müslümanları kandırmamalı ve bu şekilde muamele yapmamalıdır. Ama karışık olduğunu müşterilere söylerse bunun bir sakıncası yoktur”⁽²⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“En üstün ve güzel amel üç şeydir. Kendin için ne istiyorsan başkaları için de onu isteyerek insanlara karşı insaflı olmak. Dünya malı konusunda din kardeşinle eşit olman. Üçüncüsü ise sadece dil ile suphannallah ve elhamdülillah demek değil her halükarda Allah’ı anmak. Yani Allah’ın emri ile karşılaşılınca yerine getirmek ve Allah’ın yasakladığı şeyden uzak durmak.”⁽³⁾

1- Menhecu’s Sadikin tefsiri.

2- İkabu’l-A’mal.

3- Kâfi, c. 2, s. 144.

İmam Ali (a.s) İmam Hasan'a (a.s) vasiyetinde şöyle buyurmuştur:

“Ey evladım! Kendini başkalarıyla kendi aranda bir ölçü ve kıstas olarak gör. Kendin için beğendiğin şeyi başkaları için de beğen. Kendin için istemediğin şeyi başkaları için de isteme. Sana zulmedilmesini istemediğin gibi sen de başkalarına zulmetme. Sana iyilik yapılmasını beğendiğin gibi sen de başkalarına iyilik yap. Başkalarının kötü diye kabul ettiğin davranışlarını sen de yapma. Kendin için istediğin şeyi başkaları için de iste.”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ

“Andolsun biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve mizanı indirdik.”⁽²⁾

Tartılarak satılan şeylerin ölçüsü terazi, duvarın düz olduğunun ölçüsü şakul, insanlarla yaşamının nasıllığının ölçüsü insanın kendisi, doğru inancın batıldan ayrılmasının ve güzel sıfatların kötü sıfatlardan ayrılmasının mizanı Kur'an ve Ehl-i Beyt özellikle de Hz. Resulullah (s.a.a) ve Hz. Ali'dir. (a.s) Nitekim Hz. Ali'nin (a.s) ziyaretinde şöyle okuyoruz: “Selam olsun sana ey amellerin mizanı! Bunun için her türlü söylem ve eylem doğruluğunun ortaya çıkması için Hz. Ali'nin (a.s) söylem ve eylemi ile ölçülmelidir. Kim bu dünyada söylem

1- Nehcu'l-Belağa.

2- Hadid, 25.

ve eylemlerini mizana uygun yaparsa kıyamet günü mizanda fazla gecikmez. Sırt köprüsünden hızla geçer. Ancak insanın bunun altından kalkması, doğru yoldan ve ilahi aletten ayrılmadan ifrat ve tefrite düşmemesi oldukça zordur. Zira ince ayrıntıların teşhis edilip adalet mizanı ile tatbik edilmesi çok fazla dikkat isteyen bir iştir. Ancak teşhisten sonra ona göre amel etmek keskin kılıç üstünde yürümek gibidir. Hatta ondan bile zordur. Bu nedenle herkes kıyamet günü hesap vereceği yerde, sırat köprüsünden geçerken zorlanacaktır.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ثُمَّ نُنْجِي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ
الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًّا

“(Ey insanlar!) Sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Rabbin için bu, kesin olarak hükme bağlanmış bir iştir. Sonra Allah’a karşı gelmekten sakınanları kurtarırsınız da zalimleri orada diz üstü çökmüş halde bırakırsınız.”⁽¹⁾

16) İçki İçmek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَي رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

“Ey iman edenler! Şarap, kumar, putlar ve fal okları, ancak Şeytan işi birer pisliktir. Artık bunlardan sakının; olur ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan, içki ve kumar ile ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık siz bunlardan vazgeçer misiniz?! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin ve (Allah'ın emrine karşı gelmekten) sakının. Eğer yüz çevirirseniz, şunu bilin ki Peygamber'imize düşen, sadece (mesajı) açık bir şekilde iletmektir.”⁽¹⁾

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet günü içki içen birisini yüzü siyah, ağzı eğilmiş, dili ağzından dışarı sarkmış ve susuzluktan feriyat ettiğı halde mahşer alanına getirirler. Ona zinakârların irinlerinin toplandığı kuyudan su içirirler.”⁽¹⁾

Yine şöyle buyurmaktadır:

“Allah a yemin olsun ki, namazı hafife alan ve sarhoş edici içki içen kimse asla şefaate ulaşamayacaktır.”⁽²⁾

Bir başka hadisinde ise şöyle buyurmuştur:

“Allah içki konusunda on kimseye lanet etmiştir. İçki yapmak için ağaç eken, ona bekçilik eden, üzümünü sıkın, onu içen, ona şakilik yapan, onu taşıyan, onu nakleden, onu satın alan, onu satan ve onun parasını alan kimselere Allah lanet etmiştir.”⁽³⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s):

“İçki içen kimse putperest ile aynı ve eşit seviyededir. Kıyamet günü kâfir olarak haşredilecektir. İçki tüm günahların anasıdır.”⁽⁴⁾

Hiz. İmam Bakır’dan (a.s) şöyle sorarlar: “En büyük günah hangisidir?” Hiz. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurur:

“İçki içmektir. İçki kadar hiç bir şeyle Allah’a karşı bu kadar günah işlenmemiştir. Sarhoş olup akli başımda bulunmayan bir kimsenin namazı terk etme-

1- Vesailu’ş-Şia, c. 1 7, s. 237, bab: 9.

2- Vesailu’ş-Şia, c. 1 7, s. 261, bab: 15.

3- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Ticaret, c. 6, s. 165, bab: 55, hadis: 4.

4- Vesailu’ş-Şia, c. 1 7, s. 254, bab: 12.

si, kendi anne veya kız kardeşiyle zina etmesi dahi mümkündür.”⁽¹⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Kim bir yudum içki içerse Allah, peygamberleri ve müminler ona lanet okur. Eğer sarhoş olacak kadar içerse iman ruhu ondan uzaklaşır. Onun yerine kirli şeytani bir ruh girer. Namazı terk eder, melekler onu azarlar ve Allah ona şöyle hitap eder: “Ey benim kulum! Kâfir oldun. Ne kötü haldir senin halin. Daha sonra İmam (a.s) şöyle buyurur: “Vay olsun onun haline! Vay olsun onun haline! Allah’a yemin olsun ki Allah’ın bir azarı bin yıllık azaptan daha şiddetlidir. Onlar Allah’ın lanetine müstahaktırlar. Nereye giderlerse Allah’ın emanından uzaktırlar ve helak olacaklardır.” Daha sonra da şöyle buyurur: “Allah’ın emrini terk eden kimse mel’undur. Eğer sahraya giderse sahra onu helak eder. Eğer denize giderse deniz onu boğar. O, Allah’ın gazabıyla kahrolmuştur.”⁽²⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) yine şöyle buyurmuştur:

“İçki içen kimse susuz olarak can verir, susuz olarak kabirden kalkar ve susuz olarak cehenneme girer.”⁽³⁾

Hız. İmam Ali’den (a.s) şöyle sordular: “Siz içki, hırsızlık ve zinadan daha kötüdür dediniz mi?” İmam şöyle buyurdu:

“Evet, zina eden kimse belki bir daha başka bir günah

1- Vesailu’ş-Şia, c. 17, s. 250, bab: 12.

2- Furu-u Kâfi, c. 6, s. 399, hadis: 16.

3- Furu-u Kafi, c. 6, s. 400, hadis: 17.

işlemez ama içki içen kimse içki içince zina yapar, cinayet işler ve namazı terk eder.”⁽¹⁾

Yine Hz. İmam Sadık’tan şöyle nakledilir:

“İçki bütün günahların anasıdır. İçki içenin her türlü şerre ulaşmasına neden olur. Ondan akli alır. O halde iken Allah’ı tanımaz ve önüne gelen her günahı işler. İffetsizlik sayılan her türlü şeyi yapmaktan çekinmez.”

Yine Hz. İmam Rıza’dan (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“İçki içen kimse kâfirdir.”

İmam Rıza’dan (a.s) şöyle nakledilmektedir:

“Allah her peygamberi yollayıp onun dinini kâmil ettiği zaman kendi ilmiyle onun dininde içkinin haram olacağını biliyordu. İçki daima semavi dinlerde haramdı.”⁽²⁾

Yine şöyle nakledilmiştir: Amr b. Hanzala İmam’dan şöyle sordu: “Eğer içki kadehine sarhoş edici özelliği kayboluncaya kadar su dökülürse onu içmenin hükmü nedir?” Hz. İmam (a.s) şöyle buyurdu:

“Allah’a yemin olsun ki helal olmaz. Bir damla içki bir fıçı suyun içine düşecek olursa o fıçıdaki suyun tamamını dökmek gerekir.”⁽³⁾

İbn Vahab’ın naklettiği sahih bir hadiste Hz. İmam (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Her sarhoş edici içecek haramdır. Fazlası sarhoş edici olan bir içeceğin azı da haramdır.” Ben şöyle arz

1- Furu-u Kafi, c. 6, s. 403, hadis: 8.

2- Furu-u Kâfi, c. 6, s. 395, hadis: 2.

3- Furu-u Kâfi.

ettim: “Çok fazla su katılarak o az içki helal olur mu?”
İmam (a.s) eliyle iki defa reddederek hayır, hayır!
diye buyurdu.”⁽¹⁾

Sarhoş edici sıvı maddeler necistir: Aslı itibariyle sıvı olan her sarhoş edici şeylerin içilmesinin haram olmasına ilave olarak aynı zamanda bu sıvılar necistirler. Onların bulaştığı elbise ile namaz kılınmaz. Ama bu sarhoş edici madde haşhaş ve eroin gibi aslı itibariyle katı olursa bu durumda içilmesi haramdır, ancak necis değildir.

Başkasının içki içtiği sofrada oturup içki içmese bile bir şeyler yemek haramdır. Genel olarak bu tür sofralardan yemek içmek haramdır.

Hız. İmam Sadık (a.s) Hız. Peygamber’den (s.a.a) şöyle nakletmektedir:

“Üzerinde içki içilen sofradan yemek yiyen kimse melundur, melundur!”⁽²⁾

Yine şöyle buyurmuştur:

“Kim Allah’a ve kıyamet gününe inanıyorsa içki içilen sofrada oturmamalıdır.”⁽³⁾

Yine Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“İçki içen kimselerle oturup kalkmayın. Zira Allah’ın laneti nazil olunca o meclisteki herkesi kapsar.”⁽⁴⁾

1- Furu-u Kâfi, c. 6, s. 408, hadis: 4.

2- Vesailu’ş-Şia.

3- Mesalik.

4- Vesailu’ş-Şia, c. 1 7, s. 299 bab: 33, hadis: 2.

Ehl-i Beyt'ten nakledilen birçok hadiste alkol ve içki yoluyla şifa ve tedavi men edilmiştir. Genel olarak tedavi için bile olsa içki içmeyi menetmişlerdir.

Bu Zira Allah sarhoş edici şeylerde şifa karar kılmamıştır. Bu fakihler arasındaki meşhur görüştür.

Üç şartla tedavinin sakıncası yoktur. Bazıları şöyle buyurmuştur: Sayacağımız üç şart zaruret halinde mevcut olursa bu durumda sakıncası yoktur. İlk olarak; hastalık tedavi edilebilir türden olmalıdır. İkinci olarak o türden bir tedaviyi terk etmek ölümle sonuçlanacak olursa ve üçüncü olarak da alkolden başka bir şey ile tedavinin mümkün olmadığı kesin olmalıdır.

Rivayet edilir ki, İbn Ebi Ya'fur Hz. İmam Sadık'a (a.s) şöyle arz etti: "Öyle bir hastalığa yakalandım ki ne zaman şiddetlense bir miktar nebiz (üzüm şarabı-şıra) içiyorum. Onu içince ağrılarım azalıyor."

Hız. İmam Sadık şöyle buyurdu:

"İçme! Hiç şüphesiz haramdır. Bu ancak şeytandır. Seni haram işlemeye sürüklemek istemektedir. Eğer içki içmeyeceğini bilirse ağrın da ortadan kalkacaktır."⁽¹⁾

Daha sonra Kufe'ye döndü ve ağrıları da artmaya başladı. Yakınları kendisine nebiz getirerek içmesi için ısrar ettiler. Bir damla dahi içmeyeceğine yemin etti. Birkaç gün boyunca ağrıları sürdü. Ancak daha sonra bütün ağrıları dindi. Ömrü boyunca bir daha o ağrıyı görmedi.

1- Vesailu's-Şia.

Fiili taklit mercilerinin de görüşleri bu doğrultudadır. Eğer zaruret halinde tedavi edilmediği takdirde hastalık ölümle noktalanacak ve tedavi süreci de sadece alkol ile sınırlı ise bu durumda zaruret miktarınca sakıncası yoktur.

Ebu Basir'den şöyle nakledilmiştir: "Ben Hz. İmam Sadık'ın (a.s) huzurundaydım Ümmü Halid gelerek şöyle arz etti: "Ben dinimi size sunuyorum. Kıyamet günü Allah ile mülakat edince Cafer b. Muhammed bana emretti ya da yasakladı diyeceğim. Size feda olayım! Çok feci şekilde karnım ağrıyor doktorlar üzüm şarabını un ile karıştırıp yemem için verdiler. Ben ise size soruyorum."

Hz, İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

"Onun bir damlasını bile tatma. Eliyle boğazını işaret ederek şöyle buyurdu: "Canın buraya yığıldığı zaman pişman olacaksın. Bu sözü üç defa tekrar etti."⁽¹⁾

Füzeyi b. Eyaz'ın öğrencisi ölmek üzereyken Füzeyi onun yanına gitti. Başucunda oturdu ve Yasin suresini okudu. Daha sonra öğrencisi şöyle dedi: Hocam! Kur'an okuma! Füzeyi sustu. Daha sonra telkin ederek "La ilahe illallah" demesini söyledi. Öğrencisi bunu söyleyemem, ondan uzak durmalıyım dedi. Bu halette ölüm ona ulaştı. Füzeyi oldukça rahatsız bir halde evine döndü ve dışarı çıkmadı. Daha sonra öğrencisini rüya âleminde büyük bir azap içinde gördü. Ona şöyle sordu: "Neden îmansız olarak bu dünyadan ayrıldın? Neden îman ve marifetin elinden alındı? Hâlbuki sen benim en bilgili öğrencimdin." Şöyle cevap verdi: "Üç

1- Furu-u Kâfi, c. 6, s. 413, hadis: 1.

nedenden dolayı. Onlardan birincisi üzüntüydü. Çünkü senin dediklerinin aksini söylüyordum. İkincisi ise haset ve kıskançlıktı. Çünkü oldukça haset ve kıskançlık sahibi biriydim. Üçüncüsü de bir hastalığım vardı. Doktora gittim ve bana yılda bir defa bir kadeh şarap içmemi aksi halde hastalığımın sürekli olacağını söyledi. Ben de her yıl bir kadeh şarap içiyordum.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim kızını içki içen birine verirse onunla akrabalık ilişkisini kesmiş demektir.”⁽²⁾

Bir başka hadisinde ise şöyle buyurmuştur;

“Kim kızını içki içen biriyle evlendirirse kızını zina etmesi için evden çıkaran kimse gibidir.”⁽³⁾

Yine şöyle buyurmuştur:

“Eğer içki içen biri hatsalanırsa ziyaretine gitmeyin. Eğer ölürse cenaze merasimine katılmayın.”⁽⁴⁾

1- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 428.

2- Usul-u Kâfi.

3- Mustedreku'l-Vesail.

4- Mustedreku'l-Vesail.

17) Akraba İle İlişkiyi Kesmek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

“Allah’ın ahdini kesinleştirdikten sonra bozanlar, Allah’ın korunmasını emrettiği bağı koparanlar ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlar var ya, lanet onlarıdır ve yurdun kötü sonu onlarındır.”⁽¹⁾

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“Onlar, Allah’a verdikleri sözü, pekiştirilmesinden sonra bozan, Allah’ın korunmasını emrettiği bağları (îman, akrabalık, beşerî ve ahlâkî bütün ilişkileri) koparan ve yeryüzünde bozgunculuk yapan kimse-lerdir. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.”⁽²⁾

1- Ra’d, 25.

2- Bakara, 27.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“İnsanlara karşı düşmanlık (özellikle akrabalara) yapmak yok edicidir. İnsanın dinini yok eder”⁽¹⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Yok ediciden uzak durun. Şüphesiz insanı helak eder. Yok edici nedir? diye sorunca şöyle buyurdu: Akriba ile ilişkiyi kesmektir.”⁽²⁾

Bir adam Hız. İmam Sadık'ın (a.s) huzuruna gelerek akrabalarından şikayette bulundu. İmam Sadık şöyle buyurdu:

“Bu hiddet ve öfkeni yen. Onlara iyilikte bulunmaya gayret et.” Adam şöyle arz etti: “Çeşitli kötülüklerde bulunuyorlar. Ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: “Sen de onlar gibi akriba ile ilişkiyi kesmek mi istiyorsun? Eğer böyle yaparsan Allah dünya ve ahirette lütuf nazarını hepinizin üzerinden kaldırır.”⁽³⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Akrabaların seninle ilişkiyi kesse bile onlarla ilişkiyi kesme.”⁽⁴⁾

Hız. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurdu:

“Üç sıfat vardır ki bu sıfatların sahibi onların etkisini bu dünyada görmeden dünyadan göçmez. Bunlar zulüm, akriba ile ilişkisini kesmek ve yalan yere yemin etmektir.”

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 259.

2- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 259.

3- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 259.

4- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 259.

Hız. Ali (a.s) bir hutbesinde şöyle buyurmaktadır:

“Fenayı (ölümü) yaklaştıran günahdan Allah’a sığınırım.” Fenayı yaklaştıran günah da var mıdır? Diye sorulunca şöyle buyurdu: “Evet, o akraba ile ilişkiyi kesmektir. Bir aile bir araya gelir de bir birleriyle kaynaşırlarsa Allah onların rızıklarını artırır. Bir birinden ayrılıp uzaklaşan aile ne kadar takvalı olurlarsa olsunlar Allah’ın rızıklarını çoğaltmasından ve uzun ömürden mahrum bırakılır.”⁽¹⁾

İmam Sadık’ın (a.s) ashabından birisi amcaoğullarını şikâyet ederek şöyle dedi: “Kardeşlerim ve amcaoğullarım beni çok fazla sıkıştırıyorlar. Hissem olan evi benden alıp bana sadece bir oda verdiler. Eğer onları günün hükümetine şikâyet edersem ellerinde ne varsa hepsini alabilirim. İmam (a.s) şöyle buyurdu:

“Biraz sabret. Allah çok yakında seni genişliğe çıkaracaktır. Adam kabul ederek evine geri döndü. Hicri yüz otuz birinci yılda veba salgını başladı ve onların hepsi topluca öldüler. Onlardan geriye bir kişi bile hayatta kalmadı. Adam Hız. İmam Sadık’ın yanına gelince İmam Sadık (a.s) ailen nasıl? Diye sordu ve şöyle buyurdu: “Onların helak oluşunun sebebi sana yaptıkları kötülük, senin hakkını gasp etmeleri ve seninle ilişkilerini kesmeleri idi. Allah da onları yok etti.”⁽²⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) Hız. Peygamber’den (s.a.a) şöyle nakleder:

“İnsanlarda bir bilgi olur ama ona amel etmez, sevgi ve muhabbet kalpte değil sadece dillerde olur, akraba

1- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 260.

2- Usul-u Kâfi.

ile ilişkiler kesilirse işte o zaman Allah da dünyevî ve uhrevî rahmetini keser, kalp ve kulaklarını mühürler ve gözlerini kör eder.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“(Allah) zulüm ve akraba ile ilişkiyi kesme günahının cezasını çabucak bu dünyada verir ve ahirette de onlar için elemli bir azap hazırlamıştır”⁽²⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Akraba ile ilişkisini kesen cennete giremeyecektir.”
 “Cennetin kokusu bin yıllık yol mesafesinden hissedilir. Ancak ana-baba ahı alan ve akraba ile ilişkisini kesen kimse bu kokuyu alamayacaktır.” Bir başka hadis-i şeriflerinde ise şöyle buyurmuştur: Akraba ile ilişkisini kesen kimsenin duası kabul olmaz”⁽³⁾

Kadir gecesinin fazileti hususunda Hız. Peygamber’den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir:

“Dört grup hariç Allah o gece herkesi bağışlar. O dört grup şunlardır: İçki içen, ana-baba ahı alan, akraba ile ilişkisini kesen, müminlere düşmanlık eden.”⁽⁴⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا

1- Biharu’l-Envar, c. 16, s. 28.

2- Müstedreku’l-Vesail.

3-Müstedreku’l-Vesail.

4- Biharu’l-Envar, c. 16, s. 28.

وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

“Ey insanlar! Sizi bir nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan, ikisinden birçok erkek ve kadın türetip yayan Rabbinizden korkun. Adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’tan ve akrabalarından (akrabaların hakkını çiğnemekten) sakının. Şüphesiz, Allah sizi gözetleyicidir.”⁽¹⁾

Hız. İmam Bakır (a.s):

“Bu ayette “Akrabalık” kelimesi Allah’ın ism-i celalesine atıftır.

Hız. İmam Sadık (a.s) Usul-u Kâfi’de şöyle buyurur:

“Burada “akrabalar” sadece bir grup akrabayı değil tüm akrabaları kapsamaktadır. Allah tüm akrabalarla ilişki kurmayı emretmiştir. Allah “akrabaları” büyük saymış ve kendi ismiyle birlikte anmıştır.”⁽²⁾

İmam Rıza’dan (a.s) şöyle nakledilir:

“Allah (c.c) Kur’an’da üç şey emretmiş her emirle de iki şey ifade etmiştir. O emre itaat etmek her ikisini de yerine getirmekle mümkündür..

Buna göre bir şahıs namaz kılar ama zekât vermezse namazı kabul değildir.

Allah’a ve ana-babaya teşekkür. Buna göre bir şahıs Allah’a şükreder ama ana-babasına teşekkür etmezse Allah’ın şükrünü yerine getirmemiştir.

1- Nisa, 1.

2- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 120.

Takva ve sıla-i rahim. Buna göre kim akraba ilişkisini keserse takvaya itaati de yerine getirmemiştir.”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ

“Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder.”⁽²⁾

Hiz. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Allah Resulü şöyle buyuruyor: Ümmetimden huzurda olanlara, olmayanlara ve henüz dünyaya gelmemiş kıyamet gününe kadar gelecek olanlara vasiyetimdir. Uzak akraba bile olsa onlarla ilişkiyi kesmeyin. Zira akraba ziyareti ve sıla-i rahimi Allah dininin bir parçası olarak saymıştır.”⁽³⁾

İmam. Bakır' (a.s):

“Ebuzer Hiz. Peygamber'den (s.a.a) şöyle duyduğunu beyan ediyor: “Sıratın iki tarafında sıla-i rahim ve emanet olacaktır. Kim sıla-i rahim yapmış ve emaneti sahibine ulaştırmışsa ondan geçecek ve cennete girecektir. Kim de ihanet etmiş ve akraba ile ilişkiyi kesmişse sıratın üzerinden amellerinin ona hiçbir faydası olmayacak ve sırat köprüsünden aşağıya cehenneme atacaktır.”

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ömrü üç yıl kalmış bir adam akraba ziyaretinde bulunur Allah (c.c) da ona otuz yıl ömür ihsan eder.

1- Uyunu Ahbari'r-Rıza.

2- Nahl, 90.

3- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 121.

Ömründen geri kalan zamanı otuz yıl olan bir başka adam akraba ile ilişkiyi keser ve Allah da onun ömrünü üç yıla indirir. Daha sonra şu ayeti okumuştur.⁽¹⁾

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ

“Allah, dilediğini siler, dilediğini de sabit kılıp bırakır.”⁽²⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

Akraba ile ilişki kurmak kıyamet günü hesabını kolaylaştırır ve insanı kötü ölümlerden korur.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Akraba ziyareti güzel sıfatlara, güzel konuşmaya, keramet sahibi olmaya ve cömert olmaya sebep olur.

Çünkü bu vazifeyi yerine getirmek isteyen kimseler mecburen akraba olan kimselere karşı dikkatli olmak ve davranışlarını düzeltmek zorundadırlar. Akraba ziyaretinin bereketiyle bu davranışı sürekli yaparak huy haline getirir ve onun tekrarıyla cömert kimseler haline gelirler. Böylece cimrilik hastalığından da kurtulmuş olurlar.)

Aynı zamanda kendi nefsini kin ve kıskançlık hastalığından da temizlemiş olur. İnsanlara karşı düşmanlık belasından da uzak kalmış olur.”⁽⁴⁾

1- Biharu'l-Envar.

2- Rad, 39.

3- Biharu'l-Envar.

4- Usul-u Kâfi, c. 2, s. 121.

Hiz. İmam Bakır'dan (a.s) şöyle nakledilir:

"Akraba ziyareti insanın güzel amellerini temizler. Yani eksikliklerini tamamlar ve kabul derecesine ulaştırır. Malı çoğaltır, bela ve musibetleri yok eder. Kıyamet günü hesabını kolaylaştırır ve eceli geciktirir."

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyuruyor:

"Cennette öyle bir makam vardır ki, ona sadece üç grup ulaşacaktır. Adil imam, (yönetici) akraba ziyareti yapanlar, sabırlı olan fakir aile efradı."

Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

"Kim mal ve canıyla akraba ziyaretine giderse Allah (c.c) onun amel defterine yüz şehidin sevabını yazar. Attığı her adıma kırk bin hasene ihsan eder. Kırk bin günahını bağışlar. Ona kırk bin makam ihsan eder. Allah'a yüz yıl ibadet etmiş gibi kabul edilir."⁽¹⁾

Yine Hiz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

"Allah yolunda sadaka vermenin sevabı on derecedir. Borç vermek on sekiz derecedir. (çünkü borç verirken borcu alan kimse rencide olmaz.) din kardeşlerinin ve Ehl-i Beyt takipçilerinin ziyaretine gitmek yirmi derece ve akraba ziyaretine gitmek ise yirmi dört derecedir."

Urve b. Yezid, Hiz. İmam Sadık'tan (a.s) **"Onlar, Allah'ın riâyet edilmesini emrettiğı haklara riâyet eden, Rablerini saygı besleyen ve kötü hesaptan korkanlardır."**⁽²⁾ aye-tinin anlamını sorunca İmam (a.s) şöyle buyurdu:

1- Biharu'l-Envar.

2- Rad, 21.

“Ayette geçen “riayet edilmesini emrettiği haklar” akrabalarıdır.”⁽¹⁾ Yani tüm akrabaları kapsamaktadır. İster mahrem olsunlar isterse namahrem. İster yakın akraba olsunlar ister uzak. İster arada vasıta olsun ister olmasın.”

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Sana ihanet etseler bile sen ihanet etme. Senden ilişkisini kesse bile sen akrabaları ile ilişkisini kesme. Eğer sen de ilişkisini kesersen ondan bir farkın kalmaz.”⁽²⁾

Yine bir başka hadisinde şöyle buyurmuştur:

“Dünyevi ve uhrevi etkilere sahip en güzel ahlak üç özelliştir. Seninle ilişkisini kesen akraba ile ilişki kurmak, seni mahrum bırakana ihsanda bulunmak ve sana haksızlık yapanı affetmek.”⁽³⁾

Müslüman veya kâfir akraba farkı yoktur. Bu konuda nakledilen hadislerin mutlak ve kayıtsız oldukları göz önüne alındığında akraba ile ilişki kesmenin Müslüman veya kâfir olmalarıyla alakasının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde Şia veya diğer fırkalardan olması, adil ve takvalı olması yahut günahkar olması fark etmez. Kısaca küfür ve günah akraba ilişkisini kesme hakkı doğurmamaktadır.

İbn Hamit Hz. İmam Sadık’a (a.s) şöyle arz etti: “Akrabalarım başka bir dine tabiler. Buna rağmen benim üzerimde hakları var mı? İmam şöyle buyurdu:

1- Usul-u Kâfi.

2- Biharu'l-Envar.

3- Biharu'l-Envar, c. 16, s. 29.

“Evet! Akrabalık haklarını hiç bir şey ortadan kaldırmaz. Eğer akrabaların seninle dindaş olsalardı iki hakları olurdu. Biri akrabalık diğeri din kardeşliği hakkı.”⁽¹⁾

Davut Rikki şöyle söylüyor: “İmam Sadık’ın huzurunda oturmıştım. Ansızın İmam sohbet etmeye başlayarak şöyle buyurdu:

“Ey Davut! Perşembe günü siz Şiaların amelleri bize sunuldu. Senin amellerin arasında amcaoğlunu ziyaret etmen bizi sevindirdi. Biliyorum ki, onun seninle ilişkisini kesmesine rağmen senin onu ziyaret etmen onun ölümünü yaklaştırdı.”

Yine Davut Rikki şöyle söylüyor: “Kötü ahlaklı ve inatçı bir amcaoğlum vardı. Bir takım sıkıntıları olduğundan haberdar oldum. Mekke’ye hareket etmeden önce geçimini sağlayabilmesi için bir meblağ para gönderdim. Medine’ ye ulaştığımda Hz. İmam Sadık (a.s) bana bu olaydan bahsetti.”

İmam. Sadık’ın (a.s) kendisine kılıç çekmiş olan Hasan Aftas’a akrabalığından dolayı yetmiş dinar verilmesini emrettiğini de burada zikretmekte yarar vardır.

Fakihlere göre, akraba ilişkisi konusunda söylenenler akrabanın kâfir veya Müslüman ya da günahkâr veya takvalı oluşu ile ilgili değildir. Bu konu kâfir ve günahkârlarla dostluk kurmanın haram oluşu ve onlara buğzetmek gerektiği konusu ile çelişmez. Zira akraba ilişkisi örfün nazarında bu akrabalar arasında kopukluk yok denecek miktarda olduğu takdirde yeterlidir.

1- Usul-u Kafi, c. 2, s. 125.

Bunun onlarla iyi geçinme noktasında bir çelişki oluşturmaz. Zira o durum kalbi ve batini bir durumdur.

Ama onunla ilişki kurmak onun küfür veya günah işlemesinde daha da inatla durmasına neden olur ve onunla ilişkiyi kesmek küfür veya günahı terk etmesine neden olarsa bu durumda iyiliği emredip kötülükten sakındırmak adına ilişkiyi kesmenin bir sakıncası olmaz. Hatta onunla ilişkiyi kesmesi onun küfür veya günahı terk etmesine neden olacağından eminse bu durumda ondan uzaklaşmak ve ilişkiyi kesmek vacip olur.

Din ile düşmanlık ve savaş durumunda da, kâfir ya da günahkâr akrabadan uzaklaşmak vacip olur.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ

“Allah’ ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun, babaları, oğulları, kardeşleri yahut kendi soy-sopları olsalar bile, Allah’a ve peygamberine düşman olan kimselere sevgi beslediğini göremezsin.”⁽¹⁾

Yani mümin bir kimse Allah’a düşman olan bir kimse ile ne kadar yakın akraba olursa olsun dost olamaz. Eğer düşmanlık etmezse akraba ilişkisi vaciptir. Allah (c.c) yine şöyle buyurmaktadır:

لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ

تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“Allah, sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizi yurtlarından çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve onlara adil davranmanızı yasaklamaz. Çünkü Allah, adaletli olanları sever. Allah, yalnız sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanız için onlara yardım edenleri dost edinmenizi yasaklar. Kim onlarla dost olursa işte zalimler onlardır.”⁽¹⁾

Hiz. Peygamber’in İmam Ali’ ye (a.s) şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

“Ey Ali! Ana-babaya iyilik için iki yıllık yola bile git. Yani eğer sen ve ana-baban arasında iki yıl sürecek kadar bir fasıla varsa yolculuk zahmetlerine katlan ve onları ziyaret et.” Yine şöyle buyurmuştur: “Bir yıllık yolculuk zahmetine de akrabaları ziyaret için katlan. Bir millik yolu hasta ziyareti için, iki millik yolu cenaze için, dört millik yolu da dost ve din kardeşlerinin ziyareti için git.”⁽²⁾

Hiz. İmam Ali’ye (a.s) nispet verilen ve Onun kendi valilerine yazdığı söylenen yazışmalardan birisinde şöyle buyurmuştur:

“Akrabalara ziyarette bulunmalarını ama yakın oturmamalarını emredin. Merhum Neraki Mirac’us Saadet adlı eserinde bu cümlenin şerhinde şöyle buyurur: Yakın akrabalara birbirlerini ziyaret etmelerini

1- Mümtehhine, 8-9.

2- Biharu’l-Envar, c. 16, s. 30.

ancak bir birleriyle komşuluk yapmamalarını emredin. Çünkü komşuluk kin, kıskançlık ve akraba ilişkisini kesmeye neden olur.”

Bu tecrübe ile sabit olan bir konudur. Günümüzde bile görüyoruz ki akrabalar birbirinden uzak oldukları dönemlerde aralarındaki dostluk ve samimiyet oldukça fazladır.

Kur'an-ı Hakim'de şöyle buyruluyor: **“Şüphesiz mü'minler kardeşler.”**⁽¹⁾ Çünkü hepsinin manevi babası birdir.

Seyyitlerin Hakları: Bu konuda Allame Hilli'nin *Kavai-du'l-Ahkâm* adlı eserinin son kısmında oğlu Fahr'ul Muhakkikin için yazdıkları şöyledir: “Sakin Ali evlatlarını ziyaret etmeyi onlarla ilişki kurmayı ihmal etme. Allah onlar hakkında tavsiyelerde bulunmuş onların sevgi ve dostluğunu nübüvvetin ücreti olarak karar kılmıştır. Allah Kur'an'da şöyle buyurmaktadır:

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى

“De ki: Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, akrabalıktan doğan sevgiden başka bir ücret istemiyorum.”⁽²⁾

Hz. Peygamber (s.a.a) buyurmuştur:

“Dünyadaki insanların günahları kadar günahları da olsa ben dört gruba şefaet ederim: “Benim soyuma yardım eden kimse, zorda kaldıklarında onlara mali yardımda bulunan kimse, kalbi ve dili ile soyumu seven kimse ve düşman tarafından sürülmüş dışlanmış

1- Hucurat, 10.

2- Şura, 23.

ve avare oldukları dönemde onların ihtiyacını karşılamak için çalışan kimse.”

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet günü bir münadi şöyle seslenir: “Ey insanlar susun! Muhammed size hitap etmek istiyor. Herkes susunca Hz. Peygamber kalkar ve şöyle buyurur: “Ey insanlar! Kim bana bir hizmet etmiş ya da benim üzerimde bir minneti varsa ya da bana bir hayır ulaştırmışsa ayağa kalksın telafi edeyim. Mahşer ahalişi şöyle cevap verir: Ana-babamız sana feda olsun. Size hizmet ya da minnetimiz olamaz! Size ne hayır ulaştırmış olabiliriz ki? Bilakis minnet, nimet ve hayır Allah ve Resulü’nden tüm insanlara ulaşmıştır.”

Hz. Peygamber şöyle buyuruyor:

“Evet, kim benim soyumdan birine yer verdiyse ya da onun bir sıkıntısını giderdiyse yahut ona yardım ettiyse onlardan bir çıplağı giydirip karnını doyurduysa kalksın telafi edeyim bu hizmetini.”

Bu amelleri yapanlardan bir grup ayağa kalkar. Şöyle nida gelir: “Ey habibim Muhammed! Onların amellerinin mükâfatını senin ihtiyarına bıraktım. Onlara cennetin neresinde istersen yer ver. Hz. Peygamber onlara cennette kendisine komşuluk makamı olan ve aralarında hiçbir hicabın olmadığı Vesile makamında yer verir.”

Din Kardeşlerinin hakları: Mualla b. Huneys Hz. İmam Sadık’tan şöyle sorar: “Din kardeşlerinin hakları nelerdir?” Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur:

“Mü’minin yedi hakkı vardır. Eğer onlardan birini yerine getirmezse Allah’ın velayet ve itaatinden dışarı çıkar. Allah’tan nasibini alamaz.”

Mualla şöyle arz eder: “O yedi şey nelerdir?” İmam şöyle buyurur:

“Öğrenip amel etmemenden korkuyorum! Mualla “İa havle vela kuvvete illa billah” İmam şöyle buyurur: “Onların ilki ve en kolayı kendin için beğendiğin şeyi mümin kardeşin için de beğenmen ve kendin için beğenmediğini mümin kardeşin için de beğenmemendir.”⁽¹⁾

“İkincisi onu öfkeliendirmekten sakınmalısın. Razı olmasını iste ve ona itaat et. Üçüncüsü ona can, mal, dil, el ve ayağınla yardım etmelisin. Dördüncüsü onun hayırlara kılavuzu olmalısın.” “Beşincisi o aç olduğunda sen tok olmamalısın. Susuz olduğunda sen suya doymun olmamalısın. Çıplaksa giydirmelisin.” “Altıncısı hizmetçin varsa ihtiyacını gidermesi için göndermelisin.” “Yedincisi davetine icabet etmeli sen de onu davet etmelisin. Ölürse cenaze merasimine katılmalısın. Bir isteği olduğunu anladığında istemeden önce vermelisin.”

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurdu:

“Biz Ehl-i Beyt’in ziyaretine gelemeyen kimseler bizim dostlarımızdan salih olanları ziyaret etsinler. Bizleri ziyaret sevabı kazanırlar. Kim bizimle ilişki kurmak istiyor ama yapamıyorsa bizim salih dostlarımızla ilişki kursun. Bizimle ilişki kurma sevabı alır.”⁽²⁾

Çünkü mümin kardeşine iyilik ve kötülük manevi babaya iyilik ve kötülüktür.

1- Usul-u Kâfi.

2- Biharul-Envar.

18) Zina

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurur:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَمًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا

“Onlar, Allah ile birlikte başka bir ilaha yalvarmazlar; Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa, cezasını bulur. Kıyamet günü azabı iki kat olur ve orada zillet içinde sürekli kalır.”⁽¹⁾

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَةَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

“Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur.”⁽²⁾

Hiz. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Zinanın üç tanesi dünyada üç tanesi de ahirette olmak üzere altı tane etkisi vardır. Dünyevi etkileri şunlardır: İnsanın haysiyetini götürür, rızkı azaltır

1- Furkan, 68, 69.

2- İsra, 32.

ve ölümü yaklaştırır. Uhrevi etkileri ise şunlardır: Allah'ın gazabına neden olur, hesabın zorluğuna ve ebedi olarak cehennem ateşine girmeye sebep olur.”⁽¹⁾

Yine şöyle buyurmuştur:

“Kim, Müslüman, Yahudi, Hıristiyan, Mecusi, köle ya da özgür bir kadınla zina eder ve tövbe etmeden bu günahla dünyadan giderse Allah (c.c) onun kabrine üç yüz azap kapısı açar. Her kapıdan ateşten yılanlar, akrepler ve çıyanlar çıkar. Kıyamet gününe kadar onu yakarlar.”

“Kabrinden kalktığı zaman mahşerdeki insanlar onun kokusundan rahatsız olur. O bu kötü kokusuyla tanınır. Herkes onun zina ehli olduğunu anlar. Onun cehenneme götürülmesi emredilir. Şüphesiz Allah (c.c) bazı şeyleri yasaklamış ve onlar için belli sınırlar tayin etmiştir. Hiç kimse Allah'tan daha gayretli değildir. Allah'ın fuhuşu haram kılması O'nun gayretinden dolayıdır.”⁽²⁾

Hız. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet günü Allah'ın emriyle çok kötü bir koku yayılacaktır. Tüm mahşer âlemindekiler bu kokudan rahatsız olacaklar. Öyle ki hatta nefes almak bile onlar için zorlaşacak. Münadi şöyle seslenir: Bu kötü kokunun neden kaynaklandığını biliyor musunuz?” Herkes bir ağızdan: “Bilmiyoruz ama bizi oldukça rahatsız etti diyecek.” Şöyle söylenir: “Bu zina yapan ve tövbe etmeden ölen kimsenin avret mahallinin kokusudur. Onlara lanet okuyun ki Allah (c.c) onlara lanet

1- Furu-u Kâfi, bab: Zina, c. 5, s. 541.

2- Vesailu's-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 9, s. 243.

okumuştur.” Mahşer alanında olan herkes şöyle söyler: Allah’ım! Zina yapanlara lanet et!”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

Benden sonra zina çoğalınca ani ölümler de çoğalacaktır. Zina bir beldeye fakirlik ve felaket getirir.”⁽²⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Üç grup vardır ki kıyamet günü Allah onlarla konuşmaz ve onları temizlemez. Onlar için elemli bir azap vardır. Bu gruptan birisi de kocası olduğu halde zina yapan kadındır.”⁽³⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim evli bir kadınla zina ederse cehennemde her ikisinin de avretinden irinler süzülecek. Beş yüz yıllık yoldan kokusu hissedilecek. Cehennem ehli bu kötü kokudan rahatsız olacaklar. Azapları da herkesin azabından daha ağır olacaktır.”⁽⁴⁾

Hız. Peygamber (s.a.a) bu konuda şöyle buyurmaktadır:

“Nikâh benim sünnetimdir. Kim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.”

Kur’an’ın bir başka emri de yabancı erkeklere ve yabancı kadınlara bakmaktan sakınmalarıdır. Nur suresinde şöyle buyrulmaktadır:

1- Vesaiiu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 10, s. 243.

2- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 1, s. 231-233.

3- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 14, s. 247.

4- Vesailu’ş-Şia.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَى إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, ziynetlerini göstermesinler.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“(Harama) bakmak, Şeytan’ın zehirli oklarından birisidir. Nice bakışlar vardır ki ardında uzun teessüf ve üzüntüler bırakır.”⁽²⁾

Hiz. İmam Bakır (a.s) ve Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Herkes bir zinadan nasiplenmiştir. Gözün zinası namahreme bakmaktır. Ağzın zinası haram öpücük, elin zinası ise namahreme dokunmaktır”⁽³⁾

1- Nur, 30-31.

2- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, c. 14 bab: 103, s. 138.

3- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, c. 14, bab: 14, s. 246.

Yine şöyle nakledilmiştir:

“Kim gözlerini haramla doldurursa Allah da kıyamet günü onun gözlerini ateşle dolduracaktır.”⁽¹⁾

Rivayet edilmiştir ki:

“Kim namahrem bir kadını kucaklarsa kıyamet günü şeytanla birlikte ateşten zincire vurulur. Onunla birlikte cehenneme girecektir. Kim bir namahrem kadını görür ve Allah rızası için ona yeniden bakmaz gözü-nü kapar ya da gökyüzüne bakarsa Allah onun kalbi-ne öylesine bir îman koyar ki îmanın lezzetini tadar. Onu cennet hurileriyle evlendirir.”⁽²⁾

Hiz. Peygamber’den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir:

“Kimin Allah’a ve kıyamet gününe îmanı varsa namahrem kadının nefesini duyabileceği bir yerde yalnız kalmamalıdır.”⁽³⁾

Hiz. Peygamber (s.a.a):

“Müslüman kadınlardan biat aldığı zaman yabancı erkeklerle tek başlarına kalmamalarını şart koşuyordu.”⁽⁴⁾

Namahrem (nikah düşen) ile yalnız kalmak bulunduğu ortama bir başka kişinin girmek istemesi durumunda giremediği yer anlamındadır. Örneğin kapıları kilitli bir oda ya da ev bu kabildendir.

Allah (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

1- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 14, s. 141.

2- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 104, s. 139.

3- Vesailu’ş-Şia, c. 14, bab: 99, s. 134.

4- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Nikâh, bab: 99, c. 14, s. 133.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ
يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

“Zina eden erkek ancak, zina eden veya Allah’a ortak koşarı bir kadınla evlenir. Zina eden bir kadınla da ancak zina eden veya Allah’a ortak koşan bir erkek evlenir. Bu, müminlere haram kılınmıştır.”⁽¹⁾

1- Nur, 39.

19) Kumar

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ

“Sana, şarap ve kumar hakkında soru sorarlar. De ki: Her ikisinde de büyük bir günah vardır.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s):

“Satranç taşlarını satmak ve ondan kazanılan para da haramdır. Onu saklamak küfür, oynamak şirk, oynayana selam vermek günah ve öğretmek helak edici büyük günahdır. Oynamak amacı ile ona el uzatmak domuz eti yemek için el uzatmak gibidir. Namaz için elini yıkamak zorundadır. Satranç oyununa bakan kimse annesinin mahrem yerine bakan kimse gibidir.”⁽²⁾

Hiz. İmam Sadık'tan (a.s) şöyle nakledilmiştir:

“Üç grup hariç Allah ramazan ayında herkesi bağışlar. Bağışlamadığı kimseler şunlardır: İçki içen kimse,

1- Bakara, 219.

2- Vesailu's-Şia, c. 12, s. 241, bab: 103, hadis: 4.

kumarbaz ve Müslüman bir adama kin güderek düşmanlık eden kimse”⁽¹⁾

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

“Şeytan, içki ve kumarla, ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vaz geçiyor musunuz.”⁽²⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ

“Ey îman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin.”⁽³⁾

Hız. İmam Musa Kazım (a.s) şöyle buyurmaktadır:

“Tavla ve satranç haramlık açısından eşittir. Kumar olarak oynanan her şey kumar hükmündedir ve haramdır.”⁽⁴⁾

Hız. İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kur'an' da yasaklanan kumar tavla ve satrançtır. Kumarın her çeşidi haramdır.”⁽⁵⁾

1- Usul-u Kafi.

2- Maide, 91.

3- Nisa, 29.

4- Vesailu's-Şia, c. 12, s. 242, Bab: 104, hadis: 1.

5- Vesailu's-Şia, c. 12, s. 239.

Hız. İmam Ali Hadi'nin (a.s) mektubunda mezkûr aye-
tin manasında şöyle yazılıdır:

“Kumar olarak oynan her şey haramdır. Sarhoş edici
her şey de haramdır.”⁽¹⁾

Yine şöyle buyurmuştur:

“İçki ve kumarı yasaklayan ayet nazil olunca Hz. Pey-
gamber'e (s.a.a) şöyle sordular: “Ayette geçen “Mey-
sir” ne demektir? Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyur-
du: “Kendisiyle kumar oynanan her şey meysir ve
haramdır. Hatta kemik (aşık kemiği) ve cevizle bile
kumar oynanırsa meysirdir ve haramdır.”⁽²⁾

İshak b. Ammar Hz. İmam Sadık'tan şöyle sorar: “Ço-
cuklar yumurta ve cevizle oyun oynuyor ve kaybedi-
yorlar bunun hükmü nedir?” İmam şöyle buyurur:

“Sakın ondan yeme! Haramdır.”

Hız. İmam Sadık'a satranç oynamanın hükmü sorulun-
ca şöyle buyurmuştur:

“Mecusilerin işini onların kendilerine bırakın.”⁽³⁾

Tuhefu'l-Ukul'da nakledilen bir hadiste:

“Kumar aletlerinden tavla, satranç ve diğer kumar
aletlerinin arasında hiçbir fark yoktur ve hangi amaç-
la olursa olsun kullanılması haram kılınmıştır.”⁽⁴⁾

1- Vesailu'ş-Şia, c. 12, s. 239.

2- Mustened, s. 337.

3- Vesailu'ş-Şia, c. 12, s. 237, bab: 102, hadis: 7.

4- Tuhaf 'ul Ukul.

Hız. İmam Muhammed Bakı (a.s) içki ve kumar ayetinin tefsirinde meysir sözcüğü ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur:

“Meysir” tavlâ, satranç ve her nevi kumara denir. Bunların tümü haramdır. Onların alınıp satılması ve onlardan faydalanılması haramdır.”⁽¹⁾

Genel olarak kumar aleti olarak adlandırılan aletleri yapmak, ücret almak, satmak, almak ve onun parası haramdır. Hatta kumar aletini saklamak ve bulundurmak da haramdır.

Kumar oynanan yerde oturmak ve oyuna bakmak da haramdır. İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak babında o mekândan çıkmak da vaciptir.

Eğer tesadüfen göz kumar aletine iliştiyse Hız. İmam Hüseyin’i (a.s) yâd etmek ve Yezid’e lanet okumak müstahaptır.

Fazl b. Sazan, *Uyun-i Ahbari’r-Rıza* adlı eserinde Hız. İmam Rıza’dan şöyle duyduğunu naklediyor:

“Hız. İmam Hüseyin’in mübarek başı Şam’a getirilince Yezid Hız. İmam Hüseyin’ in başını yere koymalarını emretti. Daha sonra bir sofra kurdular ve Yezid arkadaşlarıyla birlikte yemek yiyip şarap içti. Daha sonra Hız. İmam Hüseyin’in (a.s) başını bir tabağın içinde masanın altına koymalarını emretti. Daha sonra satranç tahtasını kurdular ve satranç oynamaya başladılar. Hız. İmam Hüseyin, babası ve dedesinden bahsederek alay edip eğleniyorlardı. Oynadığı

1- Tefsir-i Kummi.

oyunda ne zaman kazansa üç kadeh içki alıyor ve içiyordu. Kadehin dibinde kalanı da Hz. İmam Hüseyin'in (a.s) mübarek başının bulunduğu tabağa yakın bir yere döküyordu. Bundan dolayı kim bizim Şia'mız ise içki ve satrançtan uzak durmalıdır. Kim içki veya satranç görürse Hz. İmam Hüseyin'i yâd etmeli, Yezid ve Al-i Ziyad'a lanet okumalıdır. Eğer böyle yaparsa Allah sayıları yıldızlar kadar da olsa onun günahlarını bağışlar." ⁽¹⁾

Fakihlere Göre: Kumar aleti olmayan başka bir alet ile kazanma-kaybetme şartı koşarak oyun oynamak at yarışları ve okçuluk hariç haramdır. Örneğin güreş, halter, cirit vb. gibi oyunlar bu türdendir. Bu oyunlarda şart koşulursa haram olur. Kazanan tarafın aldığı mal haramdır ve sahibine iade etmelidir.

At yarışı ve okçulukta şart koşmanın helal oluşu hususunda şüphe yoktur. Ortaya konan şart gereği alınan para helaldir ve kazanan kimsenin malı olur. İslam Müslümanların savaş yeteneklerini geliştirmeleri ve dirençlerini artırmalarını sağlamak amacıyla bu iki oyuna izin vermiştir.

Bu iki oyun haricinde tüm müsabakalarda eğer yapılan anlaşmalarda ortaya belli bir meblağ konur ve kazanma-kaybetme şartı getirilirse haram olur. Bu yoldan kazanılan para haramdır. Bu malı yemek batıl yolla mal yemek hükmüne tabidir.

Hz. Peygamber'den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir:

"At yarışı, deve yarışı ve okçuluk yarışmaları için şart

koşulduğunda melekler hazır olur. Bunların dışında olanlar kumar hükmündedir ve haramdır.”⁽¹⁾

Cabir b. Abdullah Hz. İmam Bakır’dan (a.s) Hz. Peygamber’in (s.a.a) şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

“Kendisiyle kumar oynanan her şey hatta ceviz ve kemik (aşık kemiği) olsa bile meysirdir.” Dolayısıyla yumurta ve ceviz gibi kumar aleti olmayan şeylerle bile ortaya şart koşularak oyun oynanırsa kesinlikle haramdır.”

Allame’den *Tezkire* adlı eserinde şöyle nakledilir: “Ortada hiçbir şart olmasa bile güreş müsabakaları düzenlemek haramdır. Bu fakihlerin icmasıdır.” Yine şöyle buyurmuştur: “El veya başka bir alet ile taş vb. gibi şeyleri fırlatma (gülle atma) müsabakası caiz değildir. Yine araya koşulan hiçbir şart olmasa bile merkep müsabakaları caiz değildir.” Yine şöyle buyurmaktadır: “Horoz dövüşü ve koç dövüşü caiz değildir.” Aynı şekilde tek ayak üstünde beklemek, kapalı elde olan şeyi tahmin etmek ve dalgıçlık gibi silahşorluk neticesi olmayan hiçbir müsabaka caiz değildir. Bunlarda ister ortaya şart koşulsun ister koşulmasın hüküm aynıdır. Müsabaka konusunda tek cevaz at yarışları, okçuluk vb. gibi savaş gücü ve yeteneğini geliştirmek için yapılan yarışma ve müsabakalarla sınırlıdır”

Yine fakihlere göre: çarpışma ihtimalinin olduğu ve ölümlerin vuku bulabileceği dar cadde ve sokaklarda otomobil ya da otobüs yarışları haramdır. Nicelik ya da miktar bakımından insanın hastalanmasına ya da ölüme neden olabilecek türde bir şey yemek için yarış-

1- Vafi.

mak haramdır. Can kaybı ya da organ kaybına neden olan boks müsabakaları haramdır.

Milli piyango biletleri kesinlikle kumar ve haramdır. İkramiye olarak kazanılan para ikramiye çıkan kimse-
nin malı olmaz. Eğer kullanırsa, Allah'ın Kur'an'da ya-
sakladığı batıl yolla mal yemenin hükmündedir.

20) Haram Yemek

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ الشَّحْتِ لِبِئْسَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ لَوْلَا يُنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ الشَّحْتِ لِبِئْسَ
مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

“Onlardan çoğunun günaha, azgınlığa ve haram yemeğe koştuklarını görürsün. Yaptıkları iş ne kötüdür! Niçin Allah’a yönelmiş bilginler ve Yahudi din âlimleri, onları günah söz söylemekten ve haram yemekten alıkoymuyorlar?! Yapmakta oldukları iş ne kötüdür!”⁽¹⁾

Büyük günahlardan sayılan haram yemek, haram malda her türlü kullanımı kapsamaktadır. Bu bazen yemek bazen içmek bazen elbise ve ya ev vb. gibi şeylerin temininde kullanmaktır. İnsan bazen bunları kullanmaz ancak sahibine de ulaştırmazsa, bütün bunlarda haram mal yemiştir demektir. Sadece özel olarak yemek ve içmek anlamında değildir. Haram mal yemenin tüm kul-

1- Maide, 62-63.

lanımı kapsadığı konusunda hiçbir şüphe yoktur. Gayri meşru ve haram yoldan elde edilip kullanılan bütün mal ve kullanımlar “Suht = Murdar Ücret” Kapsamına girer. Onların bazılarında günah ve azap mertebeleri farklıdır. Bazıları Allah ve Resulü ile savaş hükmündedir. Örneğin faiz bu hükmündedir. Rüşvet ise küfür hükmündedir. Suhtun birçok kısmı vardır. Onlardan birisi de zulüm üzere hükmedenlerin hükmüyle elde edilen maldır. Zina yapan kadınların aldıkları ücretler, içki ve şarabın ücreti ve sarhoş edici her türlü maddenin ücreti. Dinen haram olduğu bilindikten sonra faiz almak da aynı hükmündedir. Ama rüşvet yüce Allah’a karşı kâfir olmak hükmündedir.⁽¹⁾

İmam Bakır’dan (a.s) nakledilmiştir:

“Suht” murdar ücrettir. Köpek, içki, zina, rüşvet ve falcılık kâhinlik ücretleri bunlara örnektir.”⁽²⁾

Bu ve bunun benzeri hadislerden anlaşıldığı kadarıyla haram malın tüm kısımları suhttur. Onların bazılarının haramlık dereceleri fazla ve buna karşılık azapları diğer bazılarından daha fazladır. Hepsinden kötüsü ise rüşvettir. Küfür hükmündedir ve Hz. Peygamber (s.a.a) tarafından lanetlenmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

“Allah rüşvet verene, rüşvet alana ve ikisi arasında aracılık yapana lanet etsin.”⁽³⁾

1- Hisal.

2- Vesailu’ş-Şia, Kitab-i Ticaret, Bab: 32.

3- Sefinetu’l-Bihar, c. 1, s. 523.

Bir başka hadisinde de şöyle buyurmuştur:

“Rüşvetten uzak durun. Hiç şüphesiz o küfrün gerçeğidir. Rüşvet sahibi cennetin kokusunu bile alamayacaktır.”⁽¹⁾

Rüşvet üç kısımdır: a) Herhangi bir konuda hükmedilirken verilen rüşvet. b) Haram bir şeye ulaşmak için verilen rüşvet c) Mubah bir şeye ulaşmak için verilen rüşvet.

a) Bir konuda hükmedilirken verilen rüşvet. Yani rüşvet verenin lehine karar vermesi için kadı ve hâkime verilen rüşvettir. Rüşvet almak ve onu kullanmak nasıl haram ve büyük günahlardan ise rüşvet vermek de haramdır. Allah rüşvet alana da verene de lanet etmiştir.

Fakihlere göre; mecburiyet söz konusu olursa sakıncası yoktur. Kendi hakkına ulaşmak için rüşvet vermekten başka çaresi olmaması durumunda caiz olur. Ancak rüşvet alan için yine de haramdır. Rüşvet alımı ve onu alan kimseye ulaştırmak ve rüşvetin az ya da çok olmasında aracı olmak da haramdır. Rüşvetin mal ya da nakit veya mülk yahut bir mülkün menfaati olması ya da rüşvet olarak bir işin yapılması arasında hiçbir fark yoktur. Örneğin terzi rüşvet olarak hâkim ya da ilgili memura bir elbise yaparsa ya da amelelik yaparsa bunların tümü rüşvettir. Rüşvet bazen bir sözdür. Örneğin kadı ya da hâkimi överek kendi lehine hükmetmesini sağlamak. Bu kısım rüşvetlerin tümünün haram oluşu hakkında en ufak bir şüphe yoktur. Rüşvet kısımlarından birisi de hibe, hediye ya da hums ve ya zekâtı rüşvet kastiyle

1- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 523.

vermektir. Bu durumda yapılan ödeme haramdır, hums ve zekât borcu eda edilmemiştir. Zira hums ve zekâtın sahih olma şartı Allah rızası niyetiyle verilmesidir.

Hiz. Peygamber'den (s.a.a) nakledilen kıyamet alametleri hakkındaki hadiste şöyle buyrulmaktadır:

“Öyle bir zaman gelecektir ki rüşveti hediye adı altında helal sayacaklar. Yani rüşvet alacaklar ancak adına hediye diyecekler.”

b) İkinci kısım rüşvet hâkim, zalim ya da bir reise herhangi bir şeyin verilmesidir. Bu yolu kullanarak bir başkasına zulmetmeyi amaçlamaktadır. Ya da bir haramı yapmak niyetindedir. Hiç şüphesiz bu kısım da aynen birinci kısım gibi haram ve batıl yolla mal yemektir.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْءِلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Aranızda birbirinizin mallarını haksız yere yemeyin. İnsanların mallarından bir kısmını bile bile günaha girerek yemek için onları hâkimlere (rüşvet olarak) vermeyin.”⁽¹⁾

c) Hakkı olan bir şeye ulaşmak ya da bir zalimin zulmünü ortadan kaldırmak yahut da mubah olan bir şeye ulaşmak için kendisine yardım etmek üzere bir kimseye belli bir oradan mal vermektir. Mesela: “Bir adamın bir başkasına oturduğu yerden kalkıp kendisi oturması

için rüşvet vermesinin Hiçbir sakıncası yoktur.”⁽¹⁾ Burada oturduğu yerden kasıt şahsi mülk değildir. Bilakis ortak bir mülk ya da cami, okul, sokak, Pazar vb. gibi umuma açık yerlerdir. Eğer bir öğrenci okul da bir sırada oturur bir başka öğrenci de orada kendisi oturmak için belli bir meblağ verirse hiçbir sakıncası yoktur.

Allah (c.c) Hz. İsa'ya şöyle buyurdu:

“Ben-i İsrail'den zulmedenlere de ki haram yediğiniz sürece bana dua etmeyin. Haram mal sizin kullanmanızda olduğu anda bana dua ederseniz size lanet ederim.”⁽²⁾

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kim bir din kardeşinin ihtiyacını giderir ve karşılığında hediye alırsa haram mal yemiştir.”⁽³⁾

1- Vesailu's-Şia, Kitab-i Ticaret, Bab: 114.

2- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 448.

3- Uyun-u Ahbari'r-Rıza.

21) Ğina (Ezgi-Nağme) Türkü Şarkı Söylemek

Ğina (ezgi-nağme) haramdır. Onu dinlemek ve ondan para kazanmak haramdır. Sadece güzel ses ğina değildir. Gina, sesi uzatmak ve ritim tutulmasını sağlayacak şekilde gırtlak ve boğazda özel bir yöntemle sesi çevirme, bulunulan ortamı müzik aletleriyle günah ve eğlence yerlerinin ortamlarına benzer hale getirmektir.

Zahiretu'l-İbad adlı eserde şöyle yazılıdır: Gina sesin marş, ezgi veya nağme şeklinde şehvet duygusu ile lezzet almak üzere çekilmesidir. Bu ister şarkı-türkü olsun ister Kur'an cümlesi yahut da mersiye şeklinde olsun durum aynıdır. Hatta ritim verecek halde bile olmasa hüküm aynıdır. Ğina'nın tahakkuk bulmasında şiir, Kur'an tilaveti ve mersiye arasında hiçbir fark yoktur. Hatta mersiye ve Kur'an tilavetinde ğina daha çok vuku bulmaktadır. Bu nedenle günahı daha çok azabı da daha şiddetlidir.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

“İnsanlardan öylesi vardır ki, bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve o yolu eğlenceye almak için, eğlen- celik asılsız ve faydasız sözleri satın alır. İşte onlar için aşağılayıcı bir azap vardır.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) ve İmam Muhammed Bakır'dan (a.s) nakledilen hadise göre ayette geçen “Faydasız Sözler” gınadır:

İmam Sadık (a.s) ve İmam Bakır (a.s):

“Çina'yı büyük günahlardan biri olarak niteleyerek Allah'ın bu günahı işleyen kimseye azap vaat ettiğini bildirmişlerdir.”⁽²⁾

“Faydasız söz” insanı Allah'ın kalamı ve Kur'an'ı du- yup kabul etmesine mani olan her türlü doğru olmayan sözlerdir. Örneğin hurafe destanlar, dinleyeni fesada sürükleyen hikâyeler, şarkı-türküler ve müzik aletle- riyle iştigal bu kabildendir. Şüphesiz bu batıl şeylerden herhangi birisiyle meşgul olmak insanı Kur'an'ın inanç esaslarıyla ilgili maarifi, ameli emirleri, ibret verici kıs- saları, ahiret ile ilgili haberleri, cennet ve cehennem ile ilgili konuları duyup kabul etmesine mani olur. Eğer bu hak sözleri duyarsa onlarla alay eder. Böyle bir ada- ma Kur'an okunduğu vakit kibirlenir ve kabul etmez.

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyur- maktadır:

وَإِذَا تُلِّيَ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُذُنِهِ وَقْرًا فَبَسَّرَهُ
بِعَذَابِ الْيَمِّ

1- Lokman, 6.

2-Furu-u Kâfi, c. 6, s. 431.

“Ona ayetlerimiz okunduğu zaman; onları hiç işitmemiş gibi, kulağında bir ağırlık var da büyükenerek arkasını döner. Ona, elem dolu bir azabı müjdele.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s) ve Hiz. İmam Rıza’dan (a.s) ğinanın manası sorulduğunda şöyle buyurmuşlardır: “*Bu konuda Allah’ın fermanı Kur’an’dadır ve şöyle buyurmaktadır:*

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

“İnsanlardan öylesi vardır ki, bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve o yolu eğlenceye almak için, eğlen- celik asılsız ve faydasız sözleri satın alır. İşte onlar için aşağılayıcı bir azap vardır.”⁽²⁾

Kur’an’da ğinaya tefsir edilen tabirlerden biri de yalan sözdür. Kur’an ondan uzak durulmasını emretmiştir.

Ebu Basir şöyle der: Hiz. İmam Sadık’tan **وَأَجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ** **“Yalan sözden kaçının”**⁽³⁾ ayetinin anlamını sordum. Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu:

“Ayette geçen yalan sözden maksat ğinadır. Yani batıl söz olan ğinaya yaklaşmayın.”⁽⁴⁾

Hiz. İmam Hadi (a.s) **وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا** **“Onlar, yalana şahitlik etmeyen, faydasız boş bir şeyle karşılaştıkları zaman, vakar ve hoşgörü ile geçip giden- lerdir.”**⁽⁵⁾ ayeti hakkında şöyle buyurdu:

1- Lokman, 7.

2- Lokman, 6.

3- Hac, 30.

4- Usul-u Kâfi.

5- Furkan, 72.

“Bu ğinadır ki, müminler asla orada hazır olmazlar.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Hadi (a.s) “yalan söz” hakkında soru soran kimseye verdiği cevapta şöyle buyurur:

“Ğina okuyan bir kimseye “aferin ne güzel okudun” diyen kimsenin kavlidir.

İmam Sadık (a.s) ve İmam Rıza (a.s): وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا “Faydasız boş bir şeyle karşılaştıkları zaman, vakar ve hoşgörü ile geçip gidenlerdir.”⁽²⁾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ “Onlar ki, faydasız işlerden uzak dururlar.”⁽³⁾ ayetleri hakkında şöyle buyurmuşlardır:

“Ayetlerde geçen faydasız ve boş sözler ğinadır ki Allah’ın mümin kulları onlara yaklaşmazlar”⁽⁴⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Ğina dinlemek suyun bitkiyi yeşerttiği gibi kalpte nifak doğurur.”

Bir başka hadisinde ise şöyle buyurmuştur:

“Ğina nifakın yuvasıdır.”⁽⁵⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Allah’ın rahmet nazarını kaldırdığı evlere (içinde müzik ve ğina okunan) girmeyin.”⁽⁶⁾

1- Emali-i Şeyh Tusi, Usul-u Kâfi.

2- Furkan, 42.

3- Mü’minun, 3.

4- Usul-u Kâfi, Uyun-i Ahbari’r-Rıza.

5- Usui-u Kâfi.

6- Usui-u Kâfi.

H.z. İmam Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur:

“Fazla ğina dinlemek nifak ve fakirlik getirir.”⁽¹⁾

H.z. Peygamber’den (s.a.a) şöyle nakledilmiştir:

“Gina okuyan kimse kabirden kör, dilsiz ve sağır olarak kalkar ve bu alametlerle tanınır.”⁽²⁾

Ravendi H.z. Peygamber’den (s.a.a) şöyle naklediyor:

“Gina okuyan kimse Allah’ın kıyamet günü rahmet nazarıyla bakmayacağı kimselerdendir.” Bir başka hadisinde ise şöyle buyurmaktadır: “Kim ğina dinlerse kıyamet günü kulağına kızgın kurşun dökülecektir.”⁽³⁾

H.z. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kim birini dinler ve ona meylerse ona tapıyor demektir. Buna göre eğer konuşan Allah’tan (rahmani konulardan) bahsederse Allah’a tapıyor ve eğer (şeytani konulardan) bahsederse şeytana tapıyor demektir.”⁽⁴⁾

H.z. İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Kim ğina dinlemezse cennette bir ağaç vardır ki Allah rüzgara onun dallarını hareket ettirmesini emreder. O şahıs ağacın dallarından yükselen bir müzik duyar. Onun emsalini asla duymamıştır. Kendini ğinadan korumayan kimse bu nağmeleri duyamaz.”⁽⁵⁾

1- Müstedreku’l-Vesail, bab: 78.

2- Camiu’l-Ahbar.

3- Müstedreku’l-Vesail, bab: 80.

4- Furu-u Kâfi, c. 6, s. 434, hadis: 24.

5- Usul-u Kâfi, Furu-u Kâfi, c. 6, s. 434.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim kulağını ğina ile doldurursa (şarkı-türkü dinlerse) kıyamet günü manevi nağmeler okuyanları duyamayacaktır.” Manevi nağmeleri okuyanlar kimlerdir ey Allah’ın elçisi? Diye sorulunca şöyle buyurdu: Cennette nağme okuyanlardır.”⁽¹⁾

Hız. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Davud (a.s) cennette nağme okuyanların önderidir.”⁽²⁾

Buna göre cennette Davudi nağmeleri ancak bu dünyada ğina dinlemeyenler duyacaktır.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Ümmetim arasında yere gömölme ve başlarına taş yağmaları görülecektir.” Ey Allah’ın elçisi! Bu ne zaman olacak? diye sorduklarında da şöyle der: Müzik aletleriyle iştigal, bayan türkü okuyucular ve içki içmek alenen yapıldığı zaman. Allah’a yemin olsun ki ümmetimden bir grup geceleri zevk ve sefa ile vakit geçirir ancak sabahleyin maymun ve domuza dönüşmüş halde uyanırlar. Bunun sebebi Allah’ın haramını helal saymaları ve kadın türkücülerle bir arada olmaları, içki içmeleri, faiz yemeleri ve ipek giymeleridir.”⁽³⁾

Ayetullah Destgayb’a göre, Kur’an’ı ğina ile okumanın günahı daha fazladır. Ğinanın şiir ya da nesirde kullanılması arasında hiçbir fark yoktur. İsterse Ehl-i Beyt için okunan methiye, mersiye, dua veya kuranda olsun

1- Mecma.

2- Nehcu’l-Belaga.

3- Vesailu’ş-Şia, c. 12, s. 231, hadis: 30.

ister başka bir şeyde olsun hüküm aynıdır. Hatta dua, Kur'an, mersiye ve ezanın ğina ile okunmasının günahı daha fazladır. Çünkü ğina günahını işlemeye ilave olarak Kur'an'a, Allah'a ve Ehl-i Bey'te saygısızlıktır. Gina haline sokmadan güzel bir ses tonuyla, sesi uzatıp boğaz ve gırtlakta çevirmenin hiçbir sakıncası yoktur.

Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kur'an'ı güzel bir tarz ve Arap lehçesiyle okuyun. Büyük günah üsluplarından sakının. Şüphesiz öyle bir zaman gelir ki bir grup insan ğina ile Kur'an okur. Hristiyan ruhbanlarının okuduğu gibi okurlar. Hâlbuki Kur'an onların gırtlaklarından aşağı kalbine inmez. (Yani amaçları Kur'an'ı anlamak değil sadece nağme misali okumaktır.”⁽¹⁾

Fakihlerden bir grup, düğünlerde bayanlar arasında ğina okuma konusunda, üç şartla ğinanın haram olmadığını bildirmişlerdir. a) Mahrem bile olsa aralarında erkeğin olmaması. b) Okunan şeyin içinde (yalan ve fuhuş gibi) batıl şeylerin olmaması. c) Müzik aletlerinden yararlanılmaması

Şeyh Ensari'ye (r.a) göre ihtiyata en uygun olan, düğünlerde bayanlar arasında ğina okumayı yukarıda sayılan üç şart olsa bile terk etmektir.

1- Vesailu's-Şia, Kitab-i Salât.

22) Müzik Aletleriyle İştigal Etmek

Büyük günahlardan olduğu açıkça ifade edilen günahlardan biri de müzik aletleriyle iştigal etmek, saz, tar, kemence, piyano, tef vb. gibi müzik aletlerini çalmak ya da onları dinlemektir. Fazl b. Sazan Hz. İmam Rıza'dan (a.s) naklettiği hadiste büyük günahlardan olduğunu beyan etmiştir. Bütün fakihler de ittifakla bu tür aletlerin yapılmasını, alınıp-satılmasını abesle iştigal ve haram olarak belirtmişlerdir. Kumar aleti gibi saklanması da haramdır. Ortadan kaldırılması ise vaciptir. (farzdır.)

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

“Bilmediğin bir şeyin ardına düşme; hiç şüphesiz kulak, göz ve kalp kıyamet günü duyduğu, gördüğü ve inandığı şeylerden sorumludur.”⁽¹⁾

Hiz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Ud ve ney çalmak, satranç oynamak, abesle iştigal sayılan tüm aletleri kullanmak, Hristiyanların haçı, put

1- İsra, 36.

yapmak ve bunlara benzer sanatlar hiçbir helal yönü olmayan, sadece şer ve fesat içeren sanatlardır. Bunları öğretmek, öğrenmek, uygulamak, ücret almak ve genel anlamıyla bunları kullanmak haramdır.”⁽¹⁾

Hız. İmam Sadık (a.s), Hız. Peygamber’ (s.a.a) den şöyle buyurduğunu nakletmektedir:

“Sizlere dans etmeyi, ney, ud ve davul çalmayı yasaklıyorum.”⁽²⁾

Yine Hız. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Allah (c.c) beni cahiliyet dönemi alışkanlıklarından olan saz ve ud çalmak, putperestlik ve kumarları batıl edip ortadan kaldırmam için âlemlere rahmet olarak gönderdi.”⁽³⁾

Hız. İmam Sadık (a.s):

“Suyun bitkiyi yeşerttiği gibi ud çalmak ve dinlemek de kalpte nifak yeşertir.”⁽⁴⁾

Hız. İmam Sadık (a.s) bir başka hadiste ise şöyle buyurur:

“Kim kırk gün evinde ud çalar ve insanlar evine toplanırsa şeytan tüm uzuvlarını onun vücuduna sürer. Böylece tüm gayreti yok olur. Öyle ki eğer kadınlarına uygunsuz bir davranışta bile bulunsalar önemsemez.” Yine bir başka hadisinde ise şöyle buyurmuştur: “Onun haya sıfatı alınır. Artık ne derse ve kendisine ne denilirse utanmaz.”⁽⁵⁾

1- Tuhaful Ukul.

2- Usul-u Kâfi.

3- Müstedreku'l-Vesail, Kitab-i Ticaret, bab: 79.

4- Vesailu's-Sia, Kitab-i Ticaret, c. 12, s. 233, bab: 100, hadis: 3.

5- Vesailu's-Sia Kitab-i Ticaret, c. 12, s. 232, bab: 100.

Hız. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

“İçinde içki, kumar aleti veya saz olan eve melekler girmez. O ev ahalisinin duası kabul olmaz. (Allah) onların bereketini kaldırır.”⁽¹⁾

Hız. Peygamber (s. a..a.) şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet günü tambur çalan kimse yüzü kara bir şekilde kabrinden kalkacaktır. Bedeninde ateşten bir tambur olacak ve başının üstünde de ellerinde ateşten çubuklar olan yetmiş bin azap meleği vardır. O çubuklarla onun yüzüne ve başına vururlar. Türkü söyleyen kimse kör, sağır ve dilsiz olarak kabrinden kalkar. Zina yapan ve müzik aleti bulunduranların da kabirden kalkışı aynı şekilde olacaktır.”⁽²⁾

Yine buyrulmuştur ki:

“Kim evinde kırk gün süreyle müzik ya da kumar aleti bulundurursa Allah’ın gazabına uğrar. Eğer bu müddet içinde ölürse fasık olarak bu dünyadan ayrılır. Yeri ise cehennemdir. Ne de kötü bir yerdir orası.”⁽³⁾

Ahir zaman nişanelerini beyan eden bir hadiste şöyle buyrulmaktadır:

“Ahir zamanda müzik aletleri çalınacaktır. Bir tek adam bile münkerden nehiy etmez. Kimse nehiy etmeye cesaret edemez. En mukaddes mekân olan Mekke ve Medine’de bile müzik aletleri çalınacaktır.”

1- Vesailü’ş-Şia, c. 12, s. 235, Bab: 101, Hadis: 13.

2- Müstereku’l-Vesail.

3- Müstened-i Neraki.

23) Teammüden (Kasten) Namazı Ya Da Farzlardan Birini Terk Etmek

Konu İle İlgili Bir Ayet ve Bir Hadis

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“O’na yönelerek O’ndan korkun. Namazı hakkıyla kılın ve müşriklerden olmayın.”⁽¹⁾

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

“Kim taammüden namazı terk ederse Allah ve Resulünden uzaktır.”

24) Farz Zekâtı Vermemek

Konu İle İlgili Bir Ayet-i Kerime

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ

1- Rum, 31.

“O gün biriktirdikleri cehennem ateşinde kızdırılacak da onların alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak.”⁽¹⁾

25) Sihirbazlık

Konu İle İlgili Bir Ayet-i Kerime

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

“Sihri satın alanların, ona inanıp para verenlerin ahiretten nasibi olmadığını çok iyi bilmektedirler.”⁽²⁾

26) Savaş Meydanından Kaçmak

Konu İle İlgili Bir Ayet-i Kerime

Allah (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ يُؤْلِهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبرُهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَى فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ
اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

“Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya diğer bölüğe ulaşip mevzi tutma durumu dışında, kim öyle bir günde onlara arka çevirirse muhakkak ki o, Al-

1- Tevbe, 35.

2- Bakara, 102.

lah'ın gazabını hak etmiş olarak döner. Onun yeri de cehennemdir. Orası, varılacak ne kötü yerdir!”⁽¹⁾

Diğer Bazı Büyük Günahlar Şunlardır

- 27) Zaruret halleri dışında leş, kan, domuz eti ve al-lah'tan başkasının adına kesilen kurbanlardan yemek.
- 28) Zalime yardım etmek.
- 29) Zalimlere güvenme.
- 30) Hiçbir zorunluluğu olmadan başkasının hakkına mani olmak.
- 31) Kibir.
- 32) İsrâf.
- 33) Gereksiz yere harcama yapmak.
- 34) Haccı hafife almak.
- 35) Allah velileri ile savaşıma.
- 36) Günahta ısrarcı davranmak.

* * *

(23) TEVBE

Tevbe, günahlardan sıyrılmak için kurtuluş gemisine binmektir. Allah'ın gazabına ve azabına karşı bir güvencedir. Tevbe, Güçlü ve kesin bir kararlılıkla, Allah'a karşı günah işlemekten vazgeçmektir. Günahlar ancak geri dönmesiz, gerçek bir tevbe ve pişmanlıkla tedavi edilir. Tevbe, gereksiz, boş bir çaba değildir. Sadece dil le tevbe ettim demekle de tevbe edilmiş olmaz. Günah işlemeye devam ettiği halde, diliyle tevbe edip bağışlanma dileyen kimse, daha kötü bir günah işlemiş olur.

Kur'an ve Sünnet'te yer alan emir niteliğindeki ifadeler tevbenin bir vecibe (fariza) olduğunu ortaya koymaktadır.

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Alla (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ
أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Ayetlerimize inananlar sana geldikleri zaman, onlara: “Selam üzerinize olsun” de. Rabbimiz üzerine rahmeti yazdı. Sizden kim bilmeden bir kötülük işle-

se, sonra onun ardından tevbe edip kendini düzeltse, şüphesiz o, gafurdur, rahimdir.”⁽¹⁾

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“Dedi: Ey nefislerinin aleyhine aşırı giden kullarım, Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları bağışlar. Doğrusu O, gafurdur, rahimdir.”⁽²⁾

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيُمْدِدْكُمْ
بِأَمْوَالٍ وَيَبْنِيَنَّ وَيَجْعَلْ لَّكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَّكُمْ أَنْهَارًا

Bu ayet-i kerimelerde ise Hz. Nuh’un (a.s) lisanı ile şöyle buyrulur:

“Dedim ki: Rabbimizden bağışlanma dileyin. Şüphesiz O, bağışlayıcıdır. Gökten üzerimize sağanak gönderir. Sizi mallar ve oğullarla destekler. Size bahçeler bahşeder. Size nehirler bahşeder.”⁽³⁾

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

“Şüphesiz Allah, tevbe edenleri sever, ve temizlenenleri sever.”⁽⁴⁾

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur:

“Bir günahattan tevbe edip yine o günahı işleyen kimse, Rabbi ile alay etmektedir.”

1- En’am, 54.

2- Zümer, 53.

3- Nuh, 10-12.

4- Bakara, 222.

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Kul geri dönmeksizin tevbe ettiği zaman, Allah onu sever ve dünya ve ahirette üzerini örter. Râvi der ki: “Allah onun üzerini nasıl örter?” İmam şu cevabı verir: “İki meleşine, onun amel defterine yazdıkları günahları unutturur. Sonra Allah onun bedeninin organlarına: “Günahını gizleyin” diye vahyeder. Yeryüzü, üzerinde günah işlediği parçasına “Senin üzerinde işlediği günahı gizle” diye vahyeder. Bu kul Allah ile karşılaştığı gün, hiçbir şey onun günah işlediğine şahit etmez.”⁽¹⁾

İmam Rıza (a.s) atalarından şöyle rivayet eder:

Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: “Günahından tevbe eden kimse, hiç günah işlememiş gibidir.”⁽²⁾

Bir diğer hadiste ise şöyle buyurur:

“Hiçbir şey tevbe eden mümin erkek veya kadın kadar Allah’a sevimli gelmez.”⁽³⁾

Ebu Abdullah ya da Ebu Cafer'in (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

Âdem dedi ki: “Ya Rabbi, şeytanı bana musallat ettin ve onu bedenimde kan gibi yaptın. Ona karşı bir güç bir çıkış yolu ver bana.” Allah dedi ki: “Ey Âdem, sana şunu veriyorum: Senin soyundan kim bir günah işlemeyi isterse, ona bir şey yazmayacağım. Şayet günah işlerse, sadece bir kötülük yazacağım. Onlardan kim bir iyilik yapmayı istese ve eğer onu işlemese,

1- el-Vâfi, c. 3., s. 183.

2- el-Bihar, md. 3, s. 98.

3- el-Bihar, md. 3, s. 98.

yine de ona bir sevap yazacağım. Şayet iyiliği işlese, ona on sevap yazacağım.”

Âdem dedi ki: “Ya Rabbi, bana yönelik kolaylaştırmanı arttır. Allah dedi ki, “Senin için şunu öngörüyorum. Senin soyundan kim bir kötülük işlese, sonra bağışlanma dilese, onu bağışlarım.”

Âdem dedi ki: “Biraz daha arttır.” Allah dedi ki: “Can boğaza dayanıncaya kadar, onlar için tevbe kapısını açtım.” Âdem dedi ki: “Ya Rabbi, yeter.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Mü'min kul, bir günah işlediği zaman, Allah ona yedi saat süre tanır. Eğer bu süre içinde bağışlanma dilerse, ona günah yazmaz. Şayet saatler geçse ve yine tevbe etmemişse, ona bir günah yazar. Mü'min kul, aradan yirmi sene de geçse, günahını hatırlar ve eğer rabbinden bağışlanma dilerse, Rabbi onu bağışlar. Ama kâfir, işlediği günahı anında unuttur.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Bir gün ve gecede kırk büyük günah işleyip de pişman olarak: “Kendisinden başka ilah olmayan Allah'tan bağışlanma dilerim. O, diridir, her şey O'nun kontrolündedir. Göklerin ve yerin yoktan var edicisidir. Yücelik ve kerem sahibidir. Muhammed (s.a.a) ve soyuna salât etmesini ve beni bağışlamasını dilerim” diyen hiç bir mü'min yoktur ki, Allah onu bağışlamasın. Bir gün ve gecede kırktan fazla büyük günah işleyen kimsede hayır yoktur.”⁽³⁾

1- el-Vâfi, c. 3, s. 184.

2- el-Bihar, md. 3, s. 103.

3- el-Vâfi, c. 3, s. 183.

İmam Ebu Abdullah (a.s) şöyle der:

“Resulullah Efendimiz (s.a.a) buyurdu ki: “Kim ölümünden bir sene önce tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder.” Sonra buyurdu ki: “Şüphesiz bir sene çoktur. Kim ölümünden bir ay önce tevbe ederse, Allah onu tevbesini kabul eder.” Sonra buyurdu ki: “Şüphesiz bir ay çoktur. Kim ölümünden bir cuma önce tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder.” Sonra buyurdu ki, “Şüphesiz bir cuma çoktur. Kim ölümünden bir gün önce tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder.” Sonra buyurdu ki: “Kim can boğaza dayanmadan önce tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) atalarından şöyle rivayet eder:

Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: “Allah’ın rızkı boldur. Onu yarattıklarından dilediğine verir. Allah her seher vakti, ellerini uzatır, acaba, geceleyin günah işleyen, tevbe eder mi, onu bağışlayayım, diye. Her gün batımı ellerini uzatır, acaba gündüz günah işleyen tevbe eder mi, onu bağışlayayım, diye.”⁽²⁾

Yukarıdaki Ayet ve hadislerden şöyle bir sonuç çıkarmak mümkündür; İnsan ne kadar günah işlerse işlesin şeytana yenik düştüğü her seferinde, sadık bir niyet ve kesin bir kararlılıkla, tevbe yenilemesi mümkün ve gereklidir. Şayet yine ayakları kayar ve doğru yoldan saparsa, bu onu tevbe yenileme hususunda ümitsizliğe düşürmemelidir. Çünkü,

1- el-Vâfi, c. 3, s. 184.

2- el-Bihâr, md. 3, s. 100.

Alla (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“Dedi: Ey nefislerinin aleyhine aşırı giden kullarım, Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları bağışlar. Doğrusu O, gafurdur, rahimdir.”⁽¹⁾

Muhammed b. Müslim, Hz. İmam Bakır'ın (a.s) kendisine şöyle dediğini rivayet eder:

“Ey Muhammed b. Müslim, tevbe ettiği zaman bir mü'minin, günahları bağışlanır. Öyleyse bir mü'min tevbe ve bağışlanma sonrası, salih ameller işlesin. Bu, ancak îman ehline bahşedilmiş bir lütuftur. Dedim ki: “Eğer mü'min tevbe ve istiğfardan sonra yeniden günah işlese, sonra tekrar tevbe etse?” Dedi ki: “Ey Muhammed b. Müslim, sence, mü'min bir kul, günahından pişmanlık duysa, Allah'tan bağışlanma dileyip tevbe etse, Allah onun tevbesini kabul etmez mi?” Dedim ki: “Bunu defalarca yapsa, günah işlese, ardından tevbe edip bağışlanma dilesen? Dedi ki: “Kul tevbe ve istiğfarla döndükçe, Allah da bağışlanma ile ona döner. Hiç şüphesiz Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir. Kötülükleri bağışlar. Sakın mü'minler Allah'ın rahmetinden ümit kesmesinler.”⁽²⁾

Ebu Busayr'ın şöyle dediği rivayet edilir: İmam Ebu Abdullah (a.s):

1- Zümer, 53.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 183.

“Ey îman edenler, Allah’a kesin bir tevbe ile tevbe edin.”⁽¹⁾
 ayetini sordum, dedi ki:

Burada, kulun bir kez işleyip de bir daha ebediyen dönmediği günah kastediliyor.

Dedim ki: Hangimiz dönmeyiz ki? Buyurdu ki:

Ey Ebu Muhammed, şüphesiz Allah baştan çıkarılıp da (çok günah işleyen ve çok tevbe eden) tevbe eden kullarını sever.”⁽²⁾

Nasıl Tevbe Etmeli?

Çeşitli günahlar vardır. Bazı günahlar kul ile yaratıcısı ve arasında cereyan eder. Bunlar iki kısımdır: a) Farzları terk etmek. b) Haramları işlemek. Farzların terki: Oruç, namaz, hac ve zekât gibi yükümlülükleri terk etmek. Bundan tevbe etmenin yolu, elden geldiğince telafi etmeye ve kaza etmeye çalışmaktır. Haramları işlemek; zina etmek, içki içmek, kumar oynamak ve benzeri günahları irtikap etmek. Bunlardan tevbe etmenin yolu, pişmanlık duymak ve bunları bir daha işlememeye kesin karar vermek.

Bazı günahlar da var ki, kişi ile diğer insanlar arasında cereyan eder. Bunların sorumlulukları daha ağır ve telafilere daha zordur. Birinin malını gasbetmek, haksız yere adam öldürmek, sövme, dövme, koğuculuk ve gıybet yapmak suretiyle bir mü’minin hakkına tecavüz etme gibi.

1- Tahrim, 8.

2- el-Vâfî, c. 3, s. 183.

Bunlardan tevbe etmenin yolu, mağdurları razı etme, haksızlıkları giderme, elden geldiğince gönüllerini almaktır. Eğer kişi bunları yapamayacak durumdaysa, Allah'tan bağışlanma dilemeli, çokça iyilik yapmalı, kıyamet günü kendisinden razı olmalarının sağlaması için Allah'a yalvarmalıdır.

Alla (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ

“O, kullarından tevbeyi kabul edendir.”⁽¹⁾

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ

“Günahı bağışlayan, tevbeyi kabul edendir.”⁽²⁾

Daha önce geçen bir hadiste Hz. Resulullah şöyle buyurmuştu (s.a.a):

“Şayet siz günah işleyen, sonra da bağışlanma dileyen kullar olmasaydınız, Yüce Allah, günah işleyen, sonra da bağışlanma dileyip de kendisi tarafından bağışlanan kullar yaratırdı. Hiç kuşkusuz mü'min, günahların cazibesine kapılan sonra da tevbe eden bir insandır. Allah'ın şu sözünü duymadın mı?⁽³⁾

“Şüphesiz Allah tevbe edenleri sever ve temizlenenleri sever.”⁽⁴⁾

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

1- Şûra, 25.

2- Mü'min, 3.

3- el-Bihâr, md. 3, s. 103.

4- Bakara, 222.

“Nefse ve O’na şekil verene, sonra ona fücürünü ve ondan sakınmayı ilham edene andolsun. Onu arındırıp temizleyen gerçekten felah bulmuştur. Ve onu örtüp saran da elbette yıkıma uğramıştır.”⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

“Sizden biriniz, Rabbinin sadece kendisinin bahşettiği şeyleri sormasını isterse, bütün insanlardan ümidini kesmeli ve sadece Allah katında olanları ummandır. Yüce Allah, onun kalbindeki bu niyetini bilince, sadece kendisinin verdiği şeyleri sorar. Sorguya çekilmeden önce nefislerinizi sorguya çekin. Çünkü, kıyamette elli durak vardır ve her durağın makamı bir senedir.”⁽²⁾

Sonra şu ayeti okudu:

فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

“Miktarı elli bin yıl olan bir günde.”⁽³⁾

İmam Musa b. Cafer (a.s) şöyle der:

“Her gün nefis muhasebesi yapmayan bizden değildir. Eğer nefis muhasebesi yapan kimse, bir iyilik işlemişse Allah onu arttırır. Şayet bir günah işlemişse, Allah’tan bağışlanma diler, Allah da onu affeder.”⁽⁴⁾

İmam Ebu Abdullah’ın (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

“Bir adam Resulullah’ın yanına geldi ve: “Bana tavsiye et dedi. Resulullah, “Eğer sana tavsiye etsem,

1- Şems, 7-10.

2- el-Vâfî, c. 3, s. 62.

3- Mearic, 4.

4- el-Vâfî, c. 3, s. 62.

sen bu tavsiyeleri tutacak mısın?" diye üç kere sordu. Adam, her defasında: Evet, ya Resulullah" diye cevap verdi." Sonunda Hz. Resulullah şöyle buyurdu: "Sana şunu tavsiye ediyorum: Bir şey yapmaya karar verdiğin zaman, sonunu düşün. Eğer uygunsa, kararını gerçekleştir. Şayet yanlışsa ondan vazgeç."⁽¹⁾

İmam Sadık (a.s) bir adama şöyle der:

"Sen kendi nefsinin doktoru kılınmışsın. İlacı da sana gösterilmiş. Sağlığın alameti sana öğretilmiş, hastalığın belirtileri sana gösterilmiştir. Nefsine karşı nasıl bir tutum içinde olduğuna bak."⁽²⁾

Musa b. Cafer (a.s) atalarından şöyle rivayet eder:

"Emîrü'l-Mü'minin (a.s) buyurdu ki:"Resulullah (s.a.a) bir müfrezeyi devriye görevine çıkardı. Döndüklerinde, Resulullah onlara şöyle dedi:"Küçük cihadı gerçekleştiren ve üzerinde büyük cihadı yapma görevi olan kavme..." Denildi ki: Ya Resulullah, nedir büyük cihad? Buyurdu ki: "Nefis cihadı." Ardından şöyle dedi: "Kişinin en üstün cihadı iki yanının arasındaki nefisine karşı yürüttüğü cihattır."⁽³⁾

Hz. Resulullah'tan (s.a.a) nefis muhasebesine ve küçük günahlardan sakınmaya ilişkin çok güzel ve çarpıcı bir örnek:

İmam Sadık (a.s) der ki:

"Bir gün Resulullah (s.a.a) ağaçsız, bitkisiz bir arazide konaklar. Arkadaşlarına der ki: "Odun toplayın."

1- el-Vaî, c. 3, s. 62.

2- el-Vâî, c. 3, s. 62.

3- el-Bihâr, md. 15, c. 2, s. 40.

Arkadaşları: “Ya Resulallah, biz ağaçsız, bitkisiz bir arazide bulunuyoruz, burada odun olmaz.” dediler. Resulullah şöyle buyurdu: “Herkes bulabildiği kadarıyla getirsin.” Bunun üzerine gidip odun topladılar ve getirip Resulullah’ın önüne yığdılar. Ardından Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: “İşte günahlar da öyle yığılır.” Sonra şöyle buyurdu: “Basit ve önemsiz günahlardan sakının. Çünkü, her şeyin bir talibi vardır. Haberinizi olsun, talibi yazılır.”⁽¹⁾

“Önden takdir ettiklerini ve eserlerini biz yazarız.”⁽²⁾

Rivayet edilir ki: Tevbe b. Samah, vaktinin çoğunda kendini sorguya çekerdi. Bir gün geçen ömrünü hesapladı. Gördü ki, altmış yıl geçmiş. Günleri saydı, beşyüz-yirmibirbin gün tutuyordu. ‘Eyvah! diye bağırdı.’ ‘Malik’in karşısına beşyüzyirmibirbin günahla çıkacağım’ Sonra öyle bir çılgılık kopardı ki, cansız yere yığıldı.”⁽³⁾

Şair der ki: *“Kişi nefsinin her arzusunu yerine getirince, hiçbir şeyden nehyetmeyince, nefsi her batıla meyleder.”*

Değerli okuyucu ömrü ganimet bilmek lazımdır. Çünkü: Alla (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

“Her ümmet için bir ecel vardır. Onların ecelleri gelince, ne bir saat ertelenebilirler ne de öne alınabilirler.”⁽⁴⁾

1- el-Bihâr, md. 15, c. 2, s. 40.

2- Yasin, 12.

3- Sefinetu'l-Bihar, c. 1, s. 488.

4- A'raf, 34.

Bir garib der ki: “*Ey dünya! Seni çok hor kullandım, hakkını helâl eyle!*”

Resullerin efendisi (s.a.a) Ebu Zer’e vasiyet ederken şöyle buyurur:

“Ey Ebu Zer, dinarın ve dirheminden çok ömrün hususunda cimri ol.”⁽¹⁾

Emîrü'l-Mü'minin Hz. Ali (a.s) şöyle der:

“Dünya hayatı üç gündür. Bir günü geçmiştir, artık geri gelecek değildir. Bir gününü şu anda yaşamaktasın, onu ganimet bilip öyle değerlendirmen gerekir. Bir günü de yaşayıp yaşayamayacağını bilmiyorsun. Belki de o gün bu dünyadan göçeceksin. Dünya ömrünün geçen günü, hikmet sahibi bir eğiticidir. İçinde bulunduğun gün ise, veda etmek üzere olan bir arkadaştır, yarına gelince, onunla ilgili olarak elinde sadece bir umut vardır.”

Bir başka yerde de şöyle der:

“Âdemoğlunun geçirdiği hiçbir gün yoktur ki, ona şöyle demesin: Ben yeni bir günüm. Ben senin üzerine şahidim. Şu halde beni yaşarken hayır söyle, bende hayır işle. Ben de kıyamet günü senin lehine şahitlik edeyim. Çünkü şimdiden sonra, artık ebediyen beni göremezsin.”⁽²⁾

Rivayete göre, bir adam Ali b. Hüseyin’in (a.s) yanına gelip durumundan şikayetçi olur: İmam şöyle der:

“Âdemoğlunun miskini, bir günde üç musibet yaşar

1- el-Vâfi, c. 3.

2- el-Vâfi, c. 3, s. 63.

da bunların bir tanesinden bile ibret almaz. Eğer ibret alsa, dünya musibetlerini kolayca geçiştirir:

Birinci musibet, ömründen kısalan gündür. Oysa malından bir şey eksilirse, bundan dolayı üzülür. Halbuki ömür ve zaman geride kalıyor ve geri de dönmüyor.

İkincisi, insanoğlu rızkını eksiksiz alır. Eğer bunu helal yoldan elde ediyorsa, kendisi için sevap olarak yazılır. Şayet haram yoldan elde ediyorsa, bundan dolayı cezalandırılır.

Üçüncü musibet daha büyüktür. Denildi ki: “Nedir bu musibet” Buyurdu ki: “Hiçbir gün yoktur ki, insanı bir adım daha ahirete yaklaştırmasın. Ateşe mi varılacak, cennete mi varılacak bilinmez.”⁽¹⁾

Hekimler demişlerdir ki:

Âdemoğlu için en büyük olay, anasından doğduğu gündür; Hiç kimse şu ana kadar bunu geride bırakabilmiş değildir.”⁽²⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Allah’a itaat etme hususunda sabırlı olun. Allah’a isyan etme hususunda kendinize hakim olun. Çünkü, dünya ömrü bir saat gibidir. Geçen ömür için üzülse de, sevinsen de geri getiremezsin. Gelmeyeni de bilemezsin. Şu halde içinde bulunduğun anda sabırlı olmaya bak. Çok güzel bir hal üzere olduğunu varsay.”⁽³⁾

1- el-Vâfî.

2- el-lhtisas, Şeyh el-Müfid.

3- el-Vâfî, c. 3, s. 63.

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

“İnsanlar, nefsin hakkında seni aldatmasınlar. Çünkü iş, seni ilgilendirir, onları değil. Gündüzünü şöyle böyle geçirme. Çünkü seninle beraber olup da amellerini yazan melekler vardır. Güzel davran. Çünkü yapılan yeni bir iyilikten daha çabuk, eski günahları gideren bir şey bilmiyorum.”⁽¹⁾

Cafer b. Muhammed (a.s) atalarından şöyle rivayet eder:

Resulullah Efendimiz (s.a.a) buyurdu ki: “Dört şeyden önce dört şeyin kıymetini bilip iyi değerlendirin: Yaşlılıktan önce gençliğin, hastalıktan önce sağlığın, yoksulluktan önce zenginliğin ve ölümden önce hayatın.”⁽²⁾

İmam Bakır (a.s) Resulullah’tan (s.a.a) şöyle rivayet ediyor:

“Kul, kıyamet günü Allah’ın huzuruna adım atar atmaz, dört şeyden sorguya çekilir: Ömrünü nerede tükettin? Bedenini neyin uğrunda çürüttün? Malını nasıl kazandın ve nerede harcadın? Bir de bizim (Ehl-iBeyt) sevgimiz.”⁽³⁾

Arif der ki: “İnsan misafirdir. Uğrayacağı altı konak vardır. Bunların üçünü geride bırakmış, üç konağa da uğrayacaktır.

Geride bıraktığı konaklar şunlardır; 1)Yokluktan babanın sulbüne ve annenin kaburgasına. 2) Oradan ana rahmine. 3) Rahimden dünyaya.

1- el-Vâfi, c. 3, s. 62 .

2- el-Bihâr, md. 7, s. 389.

3- el-Bihar, md. 7, s. 389.

Henüz uğramadığı konaklarsa şunlardır; İlk önce kabir. Ardından mahşer alanı ve son olarak cennet veya cehennem."

Biz şu anda üçüncü konakta bulunuyoruz. Bu konakta bekleme süremiz, ömrümüz kadardır. Günlerimiz fersah, saatlerimiz mil ve nefeslerimiz adım mesabesindedir.

Bazılarımızın önünde kat edeceği fersahlar, bazıları için miler ve bazıları için de adımlar kalmıştır."

Şair der ki: "Kalp atışları insana şunu anlatır; Hayat dakikalar ve saniyelerden ibarettir."

H. Muhammed (s.a.a) şöyle buyurur:

"Akıllı bir insan için şu üç yerde bulunmaktan başkası gerekmez Geçim için uğraşmak ya da ahirete hazırlık yapmak veya haram alanların dışında lezzet almak."⁽¹⁾

Alla (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

"Kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse, onu görür. Kim zerre ağırlığınca bir şer işlerse onu görür."⁽²⁾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Erkek olsun, kadın olsun, bir mü'min olarak kim salih bir amelde bulunursa, hiç şüphesiz biz onu güzel bir hayatla yaşatır ve onların karşılığını, yaptıklarının en güzeliyle muhakkak veririz."⁽³⁾

1- el-Vâfî.

2- Zilzal, 7-8.

3- Nahl, 97.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ

“Kim salih bir amelde bulunursa, kendi lehinedir, kim kötülük yaparsa, artık o da kendi aleyhinedir. Sonra siz Rabbinize döndürüleceksiniz.”⁽¹⁾

Resulullah Efendimiz (s.a.a) şöyle buyurur:

“Ey Ebu Zer, sen gece ve gündüzün geçiş yerinde bulunuyorsun. Her gün kısalan bir yaşama süren vardır. Amellerin yazılmaktadır. Ölümse ansızın gelecektir. Hayır eken, kuşkusuz hayır biçecektir. Şer ekense, kuşkusuz pişmanlık biçecektir. Herkes neyi ekerse onu biçer.”⁽²⁾

Kays b. Asim der ki: “Temim oğullarından bir heyetle birlikte Resulullah Efendimizin (s.a.a) yanına vardım ve dedim ki: “Ey Allah’ın peygamberi, bize, yararlanacağımız bir öğüt ver. Çünkü biz, çöllerde ömür sürdüren bir kavimiz.” Resulullah (s.a.a) buyurdu ki:

“Ey Kays bil ki, izzetle beraber zillet vardır. Hayatla beraber ölüm vardır. Dünya ile beraber ahiret vardır. Her şeyin bir hesaplayıcısı ve her şey üzerinde bir denetleyici vardır. Her iyilik ödüllendirilecek ve her kötülük de cezalandırılacaktır. Her ecelin yazılmış bir vakti vardır. Ey Kays, sana bir arkadaş gerekir ki, bu arkadaş diri olarak seninle birlikte gömülsün, sen de onunla birlikte ölü olarak gömülesin. Eğer bu arkadaş kerim biriye, sana ikramda bulunur. Eğer alçak biriye seni alçaltır. O seninle birlikte haşredilir. Sen onunla birlikte haşredilirsin. Onun hakkında sorguya çekileceksin. O halde bu arkadaşının salih biri olması-

1- Casiye, 15.

2- el-Vâfi.

na dikkat et. Eğer arkadaşın salih biriyse, onunla kaynaşırsın. Şayet bozguncu biriyse, sen ondan ürkersin. Bu arkadaş senin amelindir.”⁽¹⁾

Emirü'l-Mü'minin (a.s) şöyle der:

“Kul, dünyadaki son gününde ve ahiretin ilk gününde olduğu sırada, malı, çocukları ve ameli gözlerinin önünde canlanır. Malına bakıp şöyle der: “Allah’a andolsun ki, ben sana karşı çok cimriydim, üzerine titrerdim. Şimdi bana verecek bir şeyin var mı?” Malı der ki: “Benden kefenini alabilirsin.

Çocuğuna bakıp şöyle der: “Allah’a andolsun ki, ben sizi severdim, sizi korurdum. Şimdi bana verecek bir şeyiniz var mı?” Çocukları şöyle derler: “Seni mezarına koyar ve üzerini toprakla örteriz.”

Bunun üzerine adam amellerine döner ve şöyle der: “Allah’a andolsun ki, size karşı pek isteksiz davranırdım. Bana çok ağır gelirdiniz. Bana verebileceğiniz bir şey var mı?” Amelleri ona şu cevabı verirler: “Biz kabirde sana arkadaşlık ederiz. Rabbinin huzuruna varana kadar seninle beraber oluruz,”⁽²⁾

“Eğer adam Allah’ın velisi ise, ona insanların en hoş kokulusu, en güzel görünümlüsü ve en güzel giyimlisi gelir ve şöyle der: “Hoş kokulu cennet nimetlerinden dolayı sevin, senin varacağın yer, en hayırlı bir yerdir.” Adam der ki: “Sen de kimsin?” Şöyle der: “Ben senin salih amelinim. Dünyadan cennete göçtüm.”⁽³⁾

1- el-Bihâr, md. 15, c. 2, s. 163.

2- el-Vaî, c. 13, s. 92 .

3- el-Vaî, c. 13, s. 92.

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Adam ölüp de kabre konulduğu zaman, bir adam görünür ve şöyle der: “Ey falan, biz üç kişiydik. Biri senin rızkındı, ecelinin sona ermesiyle, o da sona erdi. Biri senin ailendi, geride kaldılar. Biri de senin amelin olarak bendim. Ben seninle beraber kaldım. Ama bu üçlü içinde en az önemsedğin bendim.”⁽¹⁾

İmam Sadık'ın (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

“Resulullah Efendimiz (s.a.a) buyurdu ki: Ömrünün geri kalanında iyi davranıp salih amel işleyen kimse, ömrünün geçen kısmından işlediği günahlardan sorumlu tutulmaz. Ömrünün kalan kısmında kötülük eden insan, ömrünün evvelinden de, ahirinden de sorumlu tutulur.”

Şair der ki, *“İnsanların derdi hayattır, bense görmem, /Hayatın uzayıp gitmesini bir hayalden öte/ Azığa ihtiyaç duyduğun zaman, bulamazsın / Salih amel gibi sürüp giden bir amel...”*

* * *

(24) TAKVA

Takva Yüce Allah’a birinci dereceden kulluk sunmak; O’na itaat etmek, isyan etmemek, O’na karşı haşyet ve korku içinde olmaktır.

Takva, nefsi zararlı olan şeylerden sakındırıp sırf ahireti için yararlı olan şeylere yönelmektir.

Takva, Allah’ın emrettiği yerde bulunup, istemeyip yasakladığı yerlerde bulunmamaktır. Evrende yaşayan canlı türlerinin en ideali insandır. Yüce Allah insanı, çeşitli niteliklerle donatmıştır. Kendi türünden Elçiler ve Nebiler göndererek onları kendisine kulluk sunmaya davet etmiştir. Hayatlarını düzenleyen, dünya ve ahiret mutluluğunu sağlayan yasalar ve ilkeler içeren kitaplar indirmiştir.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

“Size, içinde sizin için öğüt bulunan bir kitap indirdik. Hâlâ düşünmüyor musunuz?!”⁽¹⁾

Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler

Alla (Azze ve Celle) Kur’an-ı Mecîd’de şöyle buyurmaktadır:

1- Enbiya, 10.

وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

“Eğer sabreder ve takva gösterirseniz, muhakkak ki bu, (yapılacak) işlerin en değerlisidir.”⁽¹⁾

وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ

“Andolsun ki sizden önce kendilerine kitap verilenlere de, size de Allah’tan çekinmeyi tavsiye ettik.”⁽²⁾

إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا

“Eğer sabreder ve korunursanız, onların hilesi size hiçbir zarar vermez.”⁽³⁾

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

“Her kim sözünü yerine getirir ve kötülükten sakınırsa, bilsin ki Allah sakınanları sever.”⁽⁴⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ

“Ey îman edenler! Eğer Allah’tan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü ayırt edecek bir anlayış verir, suçlarınızı zı örter ve sizi bağışlar.”⁽⁵⁾

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

1- Âl-i İmran, 186.

2- Nisa, 131.

3- Âl-i İmran, 120.

4- Âl-i İmran, 76.

5- Enfal, 29.

“Andolsun, biz âdemoğlunu yücelttik; onları karada ve denizde çeşitli araçlarla taşıdık, temiz, güzel şeylerden rızıklandırdık ve yarattıklarımızın bir çoğundan üstün kıldık.”⁽¹⁾

Alla (Azze ve Celle) Kur'an-ı Mecîd'de şöyle buyurmaktadır:

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

“Eğer, ülke halkları inanıp sakınsalardı, mutlaka üzerlerine gökten ve yerden bereketler açardık. Fakat onlar yalanladılar. Biz de onları kendi kazandıklarından dolayı yakalayiverdik.”⁽²⁾

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ
يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا

“Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan cennetlere koyar, kim de yüz çevirirse, onu acıklı bir azapla cezalandırır.”⁽³⁾

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

“Allah muttakileri sever.”⁽⁴⁾

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

“Kim Allah'tan korkarsa, ona bir çıkış yolu kılar ve beklemediği yerden onu rızıklandırır.”⁽⁵⁾

1- İsra, 70.

2- A'raf, 96.

3- Fetih, 17.

4- Tevbe, 4.

5- Talak, 2-3.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

“Allah takva sahipleriyle ve muhsinlerle beraberdir.”⁽¹⁾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ

“Ey iman edenler Allah’tan korkun ve sözü doğru söyleyin ki, O, amellerinizi ıslah etsin.”⁽²⁾

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ

“İman edenler ve takva sahibi olanlar, onlar için dünya hayatında ve ahirette müjde vardır.”⁽³⁾

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ثُمَّ نُنْجِي الَّذِينَ اتَّقَوْا

“İçinizden, oraya uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra takva sahiplerini kurtarıyoruz.”⁽⁴⁾

أَعَدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

“O, (Cennet) muttakiler için hazırlanmıştır.”⁽⁵⁾

Hiz. Resulullah (s.a.a):

“Muhammed bizdendir demeyin. Allah’a yemin olsun ki içinizden bana en yakın olan en çok çekeneğinizdir.”⁽⁶⁾

1- Nahl, 128.

2- Ahzab, 70-71.

3- Yunus, 63-64.

4- Meryem, 71, 72.

5- Âl-i İmran, 133.

6- Biharu'l-Envar.

Hız. Ali (a.s):

“Takva dinde doğruluğun kilidi ve kulun istikameti-
dir. Bu yolla bütün yolsuzluk ve kötü davranışlardan
uzak durulur. Takva sebebiyle talep edenin haceti ye-
rine gelir ve azaptan uzak durur, kurtuluşa erer. Faz-
lasıyla nimetlere ulaşır.”⁽¹⁾

Hız. İmam Hüseyin’in (a.s) şöyle buyurduğu nakledil-
miştir:

“Sizlere takvayı tavsiye ediyorum. Şüphesiz Allah
(c.c) takvalılara onları hoşuna gitmeyen şeylerden
beğendiği şeylere yöneltmeye kefil olmuştur. Onlara
öyle bir yerden rızık verir ki tahmin bile edemez. Hiç
kimse cennete gitme hususunda Allah’ı kandıramaz.
Yani hiç kimse hile ve düzenbazlıkla cennete giremez.
Allah katında olan sevaplara ancak Ona kulluk ve ita-
at ile ulaşılabilir.”⁽²⁾

İmam Hasan (a.s) Cenade’ye verdiği öğüdünde şöyle
der:

“Sonsuza dek yaşayacakmışın gibi dünyanın için çalış
ve yarın ölecekmişin gibi ahiretin için çalış. Şayet aşı-
retin olmadan onur ve iktidarın olmadan heybet sahi-
bi olmak istiyorsan, Allah’a isyan etmenin zilletinden
çıkıp Allah’a itaat etmenin onuruna eriş.”⁽³⁾

İmam Sadık (a.s) şöyle der:

“Allah’a itaatte sabredin ve O’na karşı gelmek husu-
sunda nefsinize hakim olun. Çünkü dünya bir saat

1- Nehcu’l-Belaga, Suphi Salih tahkikli, hutbe: 230.

2- Biharu’l-Envar.

3- el-Kâfi, Kuleyni.

gibidir. Geçen ömür için üzülmen ya da sevinmen fayda etmez. Henüz gelmeyi de bilmiyorsun. İçinde bulunduğun saatte sabret, belki de gıpta edilecek bir duruma gelirsin.”⁽¹⁾

“Kıyamet günü bir gurup insan getirtilir. Bunlar cennetin kapılarına dayanıp çalarlar. “Kimsiniz?” diye seslenilir. Derler ki: “Biz sabır ehliyiz.” Onlara: “Neye karşı sabrettin?” diye sorulur. Derler ki: “Biz Allah’a itaate sabrettik ve O’na isyan etmeme hususunda nefsimize hakim olduk.” Yüce Allah şöyle seslenir: “Doğru söylediler. Girin cennete.” İşte şu ayette buna işaret ediliyor:⁽²⁾

الصَّابِرُونَ أَجْرُهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

Sabredenlere ecirleri hesapsız verilir.”⁽³⁾

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

“Eğer sende hayır olduğunu bilmek istersen, kalbine bak. Eğer kalbin Allah’ a itaat edenleri seviyor, O’na isyan edenlerden nefret ediyorsa, sende hayır vardır ve Allah seni seviyordur. Şayet kalbin Allah’a itaat edenlere buğz ediyor ve isyan edenleri seviyorsa, sende hayır yoktur ve Allah da sana buğz ediyordur. Kişi sevdiğiyle beraberdir.”⁽⁴⁾

İmam Bakır (a.s) şöyle der:

“Allah’a isyan eden O’nu bilmez / İlah’a isyan ediyorsun, O’nu sevdiğini söylüyorsun / Ömrüne andolsun

1- el-Bihar, md. 5, c. 2, s.49.

2- el-Bihar, md. 5, c. 2, s.49.

3- Zümer, 10.

4- el-Bihar, md. 15, c. 1, s.283.

ki bu, görülmemiş bir davranıştır./ Eğer senin sevgin gerçek olsaydı O'na itaat ederdin./ Çünkü seven sevdiğine itaatkâr olur.”

Ebu Cafer'in (a.s) şöyle dediği rivayet edilir:

Resulullah Efendimiz (s.a.a)Safa tepesine çıktı ve şöyle dedi: “Ey Haşim oğulları, Ey Abdulmuttalip oğulları, Ben size Allah tarafından gönderilmiş bir elçiyim ve ben size karşı son derece şefkatliyim. Hiç şüphesiz benim amelim bana, sizden her birinizin de ameli kendisininidir. Sakın “Muhammed bizden-dir, O nereye giderse biz de oraya gideriz.” demeyin. Hayır, Allah’a andolsun ki, gerek sizden ve gerekse başkalarından benim dostlarım, sadece takva sahipleridir. Sakın, başkaları ahireti sırtlayıp gelmişken, sizi kıyamet günü dünyayı sırtlamış halde görmeyeyim. Haberinizi olsun, ben sizinle aramda olanı beyan ettim ve Allah'ın bana yüklediği görevi yerine getirdim.”⁽¹⁾

Cabir der ki: İmam Bakır bana şöyle dedi:

“Ey Cabir, sence birinin bizi sevdiğini söylemesi yeterli midir? Allah’a andolsun ki, bizi sevenler sadece Allah’a itaat eden ve O’ndan korkup sakınan takva sahipleridir. Allah’tan korkup sakının ve Allah katındaki nimetler için amel edin. Hiç kimse ile Allah arasında akrabalık bağı yoktur. Allah katında en sevimli ve üstün kul, en çok korkup sakınanıdır, en fazla Allah’a itaat edenidir. Ey Cabir, Allah’a andolsun ki, O’na ancak itaatle yakın olunur. Ateşten beraatin başka bir yolu yoktur. Hiç kimsenin Allah’a karşı kullanacağı bir delili yoktur. Kim Allah’a itaat ederse, o bizdendir,

1- el-Vâfi, c. 3, s. 60.

bizim velimizdir. Kim de Allah’a isyan ederse, bizim düşmanımızdır. Bizim (Ehl-i Beyt) dostluğumuz, ancak salih amel ve takva ile kazanılır”⁽¹⁾

Mufaddal b. Ömer şöyle der: “İmam Ebu Abdullah’ın (a.s) yanında bulunduğum bir sırada, bize amellerden söz etti. Ben şöyle dedim: Ne kadar azdır benim amellerim!” Buyurdu ki:

“Öyle deme! Estağfirullah” Sonra şöyle dedi: “Hiç şüphesiz, takva ile beraber işlenen az amel, takvadan yoksun çok amelden daha hayırlıdır.” Dedim ki: “Takvadan yoksun çok amel nasıl olur?” Buyurdu ki: “Olur. Bir adam yemeğini yedirir, komşularına yumuşak davranır, bineğine bindirir, sonra haramın kapısı aralandığında oraya dalar. İşte bu takvadan yoksun ameldir. Bir başkası ise, bütün bunları yapmaz, ama haram kapısı aralandığında da oraya dalmaz.”⁽²⁾

Şair der ki: *“Yol kesen değildir kahraman; / Asıl Allah’ tan korkandır kahraman / Allah’tan kork, çünkü Allah korkusu, / Bir kalbe komşu oldu mu, arzusuna ulaştırır onu.”*

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ⁽³⁾

* * *

1- el-Vâfi, c. 3, s. 60.

2- el-Vâfi, c. 3, s.61.

3- Tîn, 8.

FAYDALANILAN ESERLER

- 1- İmam Zeynelâbidin (a.s): *Sahife-İ Seccâdiye*
- 2- Hazret-i Emîr Ali İbn-i Ebi Talib: *Nehcü'l-Belaga*
- 3- Kays Oğlu Süleym Hilâlî: *Ehl-İ Beyt'in Sırları*
- 4- Seyyid Ali Hamaneî: *Sabr*
- 5- Abdullah b. Salih Semâhîcî: *İmam Ali'nin (a.s.) Duaları*
- 6- Ayetullah Destgayb, *Büyük Günahlar*
- 7- Dr. Rıza Ramazanî, *Ahlâk ve İlişkilerimiz*
- 8- Mehdi Sadr, *Ehl-i Beyt Ahlâkı*
- 9- Merkezu'r-Risale: *Ehl-i Beyt Sevgisi*
- 10- S. Abdullah Şubber, *Ahlak*
- 11- Ayetullah Cevadî Amûlî, *Rahmet Peygamberi*
- 12- Muhammed Taki Misbah, *Miraçtaki Sırlar*
- 13- Murtaza Mutahharî, *Doğruların Öyküsü*
- 14- Ali Rıza Sabirî: *1001 Hadis Işığında İmam Ali*
- 15- Allâme Seyyid Muhammed Hüseyin Tabatabaî, *Peygamberimizin Sünnetleri*
- 16- Komisyon: *Hidayet Önderleri*, c. 1, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.a)
- 17- Komisyon: *Hidayet Önderleri*, c. 2, İmam Ali (a.s)
- 18- Komisyon: *Hidayet Önderleri*, c. 3, Hz. Fatıma (s. a)
- 19- Komisyon: *Hidayet Önderleri*, c. 4, İmam Hasan (a.s)
- 20- Komisyon: *Hidayet Önderleri*, c. 5, İmam Hüseyin (a.s)

- 21- Komisyon: *Hidayet Önderleri*, c. 8, *İmam Cafer Sadık (a. s)*
- 22- Komisyon: *Hidayet Önderleri*, c. 10, *İmam Rıza (a.s)*
- 23- Allâme Muhammed Hüseyin Tabatabaî: *el-Mîzan Fî Tefsîri'l Kur'ân*, c. 1
- 24- Allâme Muhammed Hüseyin Tabatabaî: *el-Mîzan Fî Tefsîri'l Kur'ân*, c. 2
- 25- Allâme Muhammed Hüseyin Tabatabaî: *el-Mîzan Fî Tefsîri'l Kur'ân*, c. 4
- 26- Allâme Muhammed Hüseyin Tabatabaî: *el-Mîzan Fî Tefsîri'l Kur'ân*, c. 5
- 27- Allâme Muhammed Hüseyin Tabatabaî: *el-Mîzan Fî Tefsîri'l Kur'ân*, c. 6
- 28- Allâme Muhammed Hüseyin Tabatabaî: *el-Mîzan Fî Tefsîri'l Kur'ân*, c. 9
- 29- Allâme Muhammed Hüseyin Tabatabaî: *el-Mîzan Fî Tefsîri'l Kur'ân*, c. 11
- 30- Üstâd Cafer Subhanî: *Hz. Muhammed'in Hayatı*
- 31- Seyyid Abdül Hüseyin Şerefuddin: *el-Muracaat- Mektep ve İmamet Hakkında Mektuplar*
- 32- Seyyid Muhammed Musevî (Sultanu'l-Vaîzîn): *Peşaver Geceleri – Şiilik-Sünnilik Üzerine Münazara*
- 33- Mehdi Aksu: *Marifet-i Âl-i Muhammed*
- 34- Mehmet Ünal: *Ali'siz Sünnîlik*
- 35- Mehmet Ünal: *Ali Olmadan Asla Ya Da A'râf*
- 36- Ali Asker Rızvanî: *Kur'ân ve Sünnet Işığında Ehl-i Beyt Mektebi*
- 37- Süleyman İbrahim: *Meveddet Pınarları*
- 38- Abdullah Turan: *Ehl-i Beyt Mektebinde Temel İnançlar; Tevhid, Adalet ve Nübüvvet*
- 39- Abdullah Turan: *Ehl-i Beyt Mektebinde Temel İnançlar; İmamet ve Mead*

- 40- Allâme Murtaza Askerî: *Ehl-i Beyt ve Ehl-i Sünnet Ekolleri*, c. 1
- 41- Allâme Murtaza Askerî: *Ehl-i Beyt ve Ehl-i Sünnet Ekolleri*, c. 2
- 42- Allâme Murtaza Askerî: *Ehl-i Beyt ve Ehl-i Sünnet Ekolleri*, c. 3
- 43- Üstad Cafer Sübhani: *Ana Hatlarıylı Caferîlik*
- 44- Ayetullah Uzma Muhammed Fazıl Lenkeranî: *Genç İlmihali ve Caferî Mezhebi'nin Esasları*.
- 45- Dr. Seyyid Cafer Şehidî: *Fâtımatü'z-Zehra*
- 46- Ayetullah İbrahim Emîni: *Örnek İslâm Kadını Hz. Fatıma (s.a)*
- 47- Hasan İpçi (Kâtibi): *Menâkıb-ı Âl-i Resul*
- 48- Murteza Mutahharî: *İmamet ve Rehberiyyet*
- 49- Allâme Tabatabaî: *Özün Özü*
- 50- Şeyh Abbas Kummi: *Hüzünler Evi*
- 51- Berat Huseyni El Bursevi: *O Gün Gelecek Mehdi (a.f)*.
- 52- Kerim Uçar: *Ashab-ı İmam Ali (A. S)*.
- 53- Âllame Şeyh M. Rıza el-Muzaffer: *Câferi İmamıyye İnançları*.
- 54- Muhammedî Reyşehrî: *İmamet ve Rehberiyyet Felsefesi*
- 55- Dr. Seyyid Cafer Şehidi: *Hüseyn'in Kıyamı*.
- 56- Üstad Cafer Sübhani: *Hız. Ali'ye Neler Yaptılar!*
- 57- İmam Humeyni: *İslâm'da Devlet*
- 58- Abdulkadir Çuhacıoğlu: *Hız. Peygamber'in Dilinden Hız. Ali (el-Hasâis Tercüme ve Şerhi)*
- 59- Ebulfetih Abdulvahid Amidî: *Gureru'l-Hikem*, c. 1
- 60- Ebulfetih Abdulvahid Amidî: *Gureru'l-Hikem*, c. 2
- 61- Murtaza Mutahhari: *Ehl-i Beyt İmamları'nın Siyasi Tutumları*

- 62- Sigatu'l-İslâm Ebû Cafer Muhammed b. Yakub b. İshak el-Kuleynî: *Usul-u Kâfi*, c. 1
- 63- Sigatu'l-İslâm Ebû Cafer Muhammed b. Yakub b. İshak el-Kuleynî: *Usul-u Kâfi*, c. 2
- 64- Hasan b. Ali el-Harrani: *Tuhefu'l-Ukul*
- 65- Komisyon: *Ehl-i Beyt Mektebine Göre Usûl-u Din*
- 66- Allame Emîni: *Gadir-i Hum* (Özetle el-Gadir)
- 67- Üstad Razi Âl-i Yasin: *İmam Hasan'ın Barışı* (Tarihin En Büyük Kanserli Devrimi)
- 68- *Kible Dergisi*: Hz. Peygamber Özel Sayısı Sonbahar 2006-2007
- 69- İslâm Fikir ve Araştırma Dergisi: *Ehl-i Beyt Mesajı* Hz. Mehdi (s.s) Özel Sayısı, 1997
- 70- Muhammed Semavi: *Zikir Ehline Sorun*
- 71- M. Halfiyan (Hazırlayan: Doğan Çimenli): *Gökyüzünün İkramları*
- 72- Şeyh Abbas Kummî: *Ahiret Menzilleri*
- 73- Prof. Dr. Süleyman Ateş: *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâli*
- 74- Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*
- 75- Murtaza Turabi: *Kur'an-ı Kerim ve Meâli*
- 76- Hüseyin Destgayb: *Mead - Ölümünden Sonra Başlayan Hayat*
- 77- Ayetullah Cevadî Amûlî: *İbadetlerin Sırları*
- 78- Kerim Hakîkî: *Manevî İlerlemenin Merhaleleri*, c. 1
- 79- Kerim Hakîkî: *Manevî İlerlemenin Merhaleleri*, c. 2
- 80- Kerim Hakîkî: *Manevî İlerlemenin Merhaleleri*, c. 3
- 81- M. Hasan Necefî: *Ölümle Başlayan Yolculuk*

İÇİNDEKİLER

Takdim	7
Önemli Söz	9
Giriş	15
İslâmî Değer Ölçütleri	15

BİRİNCİ BÖLÜM / 17

KUR'ANÎ VAHDET İÇİN BİR İLÂHÎ PROJE	17
Kur'ânî Vahdet İçin Bir İlâhî Proje	19

İKİNCİ BÖLÜM / 23

BİRİNCİL (TEMEL) İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİ	23
İmamet Ölçütü	25
Ulû'l-Emr Ayeti	25
Üç Ayet-i Kerime ve Bir Hatırlatma	32
Velâyet Ayeti	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM / 51

ÖZEL İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİ	51
Namaz- Oruç- Hac- Zekât- Humus Ölçütleri	53

Namaz	53
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	53
Oruç	60
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	60
Hac	64
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	64
Zekât- Humus	68
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM / 79

İKİNCİL İSLÂMÎ DEĞER ÖLÇÜTLERİ	79
(1) Güzel Söz	81
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	81
Kralların Yakınması	83
(2) Güzel Ahlâk	85
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	85
Pırlanta Örnekler	89
(3) Hilm (Yumuşak Karakterlilik)	95
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	95
Pırlanta Örnekler	98
(4) Doğruluk	109
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadiser	109
(5) Tevazu-Tekebbür	112
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadiser	112

Pırlanta Örnekler.....	114
Tekebbürle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler	117
(6) Kanaat.....	121
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	121
Pırlanta Örnekler.....	123
(7) Cömertlik ve Cimrilik	129
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	129
Erişilmez Bir Örnek.....	135
Cimrilikle İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	136
(8) İffet ve Haya.....	145
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	145
(9) Emanet ve Hıyanet	148
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	148
(10) Uhuvvet (Kardeşlik).....	151
Konuya İlişkin Bazı Ayet Ve Hadisler.....	151
(11) Adâlet.....	158
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	158
Ehl-i Beyt'ten Adâlet Pırıltıları.....	161
Yine Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	165
(12) İhlas ve Riya	173
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	173
(13) Yakîn (Farkındalık)	184
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	184
(14) Sabır	191

Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	191
Sabreden Örnekler	194
(15) Şükür.....	199
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	199
(16) Tevekkül.....	205
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	205
Muhteşem Tevekkül	208
(17) Havf ve Reca (Korku ve Umut)	211
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	212
(18) Gurur ve İhtiras	229
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	229
(19) Haset	243
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	243
20) Gıybet	246
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	246
(21) İftira ve Kovculuk	251
Konuya İlişkin Bazı Ayet ve Hadisler	251
(22) Günahlar	260
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	260
1) Allah'a Şirk (Ortak) Koşmak	273
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	273
Şirk Çeşitleri.....	274
2) Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmek.....	284
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	284

3) Allah'ın Azabından Güvende Olmak	294
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	294
4) Ana ve Babanın Ahını Almak	301
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	301
5) Allah'ın İzin Verdiği Yerlerin Dışında	
Adam Öldürmek	322
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	322
6) Namuslu Erkek ve Kadınlara Zina İsnadında	
Bulunmak	331
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	331
7) Haksız Yere Yetim Malı Yemek.....	338
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	338
8) Faiz Yemek.....	343
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	343
9) Yalan ve Yalan Yere Yemin Etmek	351
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	351
10) Yalancı Şahitlik Yapmak.....	376
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	376
11) Şahitlik Yapmamak.....	379
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	379
12) Ahde Vefasızlık	383
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	383
13) Emanete İhanet Etmek	392
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	392
Pırlanta Bir Örnek	402

14) Hırsızlık.....	404
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	404
15) Eksik Tartmak ve Eksik Satmak.....	406
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	406
16) İçki İçmek.....	411
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	411
17) Akraba İle İlişkiyi Kesmek	419
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	419
18) Zina	434
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	434
19) Kumar.....	440
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	440
20) Haram Yemek.....	447
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	447
21) Çina (Ezgi-Nağme) Türkü Şarkı Söylemek.....	452
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	452
22) Müzik Aletleriyle İştigal Etmek.....	459
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	459
23) Teammüden (Kasten) Namazı Ya Da Farzlardan Birini Terk Etmek	462
Konu İle İlgili Bir Ayet ve Bir Hadis.....	462
24) Farz Zekâtı Vermemek.....	462
Konu İle İlgili Bir Ayet-i Kerime	462
25) Sihirbazlık	463
Konu İle İlgili Bir Ayet-i Kerime	463

26) Savaş Meydanından Kaçmak.....	463
Diğer Bazı Büyük Günahlar Şunlardır.....	464
(23) Tevbe.....	465
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	465
Nasıl Tevbe Etmeli?	471
(24) Takva.....	483
Konu İle İlgili Bazı Ayet ve Hadisler.....	483
FAYDALANILAN ESERLER.....	491
İÇİNDEKİLER	495

NOTLAR:

NOTLAR:

NOTLAR:
